

**T.C.
GİRESUN ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TARİH ANA BİLİM DALI**

**SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASININ TARİHİ (1970-2003)
HISTORY OF SEKA AKSU PAPER FACTORY (1970-2003)**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**HAZIRLAYAN
EMİNE BAŞUSLU
(20112004002)**

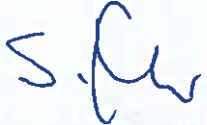
**DANIŞMAN
DOÇ. DR. ALİ ATA YİĞİT**

Giresun 2019

JÜRİ ÜYELERİ ONAY SAYFASI

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'nün 11.06.2019 tarihli toplantısında oluşturulan jüri, Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine Başuslu'nun SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Tarihi (1970-2003) başlıklı tezini incelemiş olup aday 28.06.2019 tarihinde, saat 13.00'de jüri önünde tez savunmasına alınmıştır.

Aday çalışma, sınav sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans/Doktora/Sanatta Yeterlik tezi olarak kabul edilmiştir.

Sınav Jürisi	Unvanı, Adı Soyadı	İmzası
Üye (Başkan)	Doç.Dr. Ali Ata YİĞİT	
Üye	Prof.Dr. İlhan EKİNCİ	
Üye	Doç.Dr. Sezai BALCI	
Üye		
Üye		

ONAY

...../...../201..

Prof. Dr. Güven ÖZDEM
Enstitü Müdürü

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum “SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Tarihi (1970-2003)” adlı çalışmamın, tarafımdan bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurmaksızın yazıldığını ve yararlandığım kaynakların kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve bunu onurumla doğrularım.

.../.../...

Emine BAŞUSLU

ÖN SÖZ

Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Anabilim Dalında Yüksek Lisans tezi olarak hazırladığımız bu çalışmamız da 2003 yılında kapatılan Giresun SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının kuruluşundan kapatılışına kadar geçen süreç açıklanmıştır. Amacımız fabrikanın tarihsel süreci içinde Giresun'un iktisadi ve sosyal hayatına etkilerini ortaya koymak ve Türkiye kâğıt sanayii içinde ki önemini açıklamaktır. Daha önceden Türkiye kâğıt sanayii ve İzmit Kâğıt Fabrikası hakkında tez düzeyinde çalışma yapılmış olmasına rağmen, Aksu Kâğıt Fabrikası ile ilgili tez düzeyinde bir çalışmanın bulunmaması bu konuyu çalışmamda etkili olmuştur.

Tez konumuz olan Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının tarihi anlatılmadan önce insanların kâğıt yerine kullandığı malzemeler, kâğıdın icadı, dünyaya yayılışı ve Osmanlı Devletinde kâğıt sanayii hakkında bilgi verilmiştir. Türkiye kâğıt sanayiinin durumu, Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının da bağlı olduğu Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikasının kuruluşu, gelişimi anlatılmıştır. Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının, Giresun'da açılma nedenlerine, fabrikanın açılması sürecinde karşılaşılan güçlüklerle, Giresun'un sosyal, kültürel ve ekonomik hayatına sağladığı katkılar, ele alınmıştır. Fabrikanın yıllık üretimi, fabrikada çalışan personel, fabrikanın idari ve teknik bölümleri açıklanmıştır.

Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası kapatıldığı için fabrikanın arşivinde yer alan belgelere ulaşamamıştır. Bu belgelerin Devlet Arşivlerine gönderilmiş olabileceğini ümit etmekteyiz, ancak Cumhuriyet Arşivinin tasnif edilmiş belgeleri arasında henüz yer almamaktadır. Bununla birlikte İzmit'te SEKA Dokümantasyon Merkezi ve SEKA Kâğıt Müzesinde bulunan Giresun SEKA Kâğıt Fabrikası ile ilgili doğrudan veya dolaylı bilgilerin yer aldığı belgelerden ve resmi yayınlarda yararlanılmıştır. Bilhassa fabrikanın inşaatı ve kuruluş yıllarına dair çok sayıda fotoğrafın sureti alınmıştır. Ayrıca yerel ve ulusal gazeteler taranmış, fabrikada görev yapan personelden bazıları ile görüşülerek gerekli bilgiler alınmıştır.

Bu tez çalışmamda bilgi ve tecrübesiyle bana yol gösteren ve beni yönlendiren Danışman Hocam Sayın Doç. Dr. Ali Ata Yiğit'e teşekkürlerimi sunarım. SEKA Aksu Fabrikası ilgili kaynaklara ulaşmamda bana yardımcı olan SEKA Dokümantasyon Merkezinde Koleksiyon ve Sergileme Görevlisi Arkeolog

II

Salim Saraç'a, SEKA Aksu Fabrikasının işleyişi konusunda bana yardımcı olan SEKA Aksu Fabrikası Personel Müdürü olarak görev yapan Kenan Anapa'ya ve yine fabrika personelinden Gültekin Yılmaz, Mustafa Aygün, Ali Rüştü Yılmaz'a, SEKA Aksuspor'un tarihi konusunda bana yardımcı olan gazeteci Ali Yakarışık'a teşekkür ederim. Ayrıca maddi ve manevi destekleri için eşim Önder Başuslu'ya ve çocuklarım Yağız, Fatih ve Elif Miray Başuslu'ya teşekkür ederim.

GİRESUN 2019
EMİNE BAŞUSLU

III

ÖZET

SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASININ TARİHİ (1970-2003)

Emine BAŞUSLU

Giresun Üniversitesi

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Tarih Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Doç. Dr. Ali Ata YİĞİT

2019

Bu araştırmamızın amacı, insanların haberleşme aracı olarak da kullandığı ve Türkiye'nin ihtiyacı olan gazete kâğıdını üreten SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Giresun'un sosyal, kültürel ve ekonomik hayatına sağladığı katkıları belgelerle ortaya koymaktır.

Genelden özele doğru hazırlanan tezimiz Osmanlı Devleti'nden miras kalan kâğıt sanayii ve Türkiye Cumhuriyeti Kâğıt Sanayii hakkında bilgi vermekte ve Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının tarihini açıklamaktadır. Konu incelenirken Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden, Kent Arşivinden, SEKA Dokümantasyon Merkezinden, araştırma eserlerinden, makalelerden, ulusal ve yerel gazetelerden yararlanılmıştır. Fabrikanın bölümlerinin işleyişi ile ilgili bilgiler fabrika bünyesinde çalışan kişilerle görüşülerek tamamlanmıştır.

Ekonomisi büyük ölçüde fındığa bağlı olan Giresun'un kalkınması için 1970 yılında Aksu Kâğıt Fabrikası kurulmuştur. Bu fabrika 1986'da KİT'lerin özelleştirilmesine karar verilmesiyle değişen politikalar sonucunda kapasitesine uygun üretim yapamamıştır. 1997 yılında özelleştirilme kapsamına alınan fabrika 2003 yılında özelleştirilmiştir. Fabrikamın özelleştirilmesiyle üretim artışı sağlanmamış, aksine fabrika beş yıl sonra tamamen kapatılmıştır. Aksu Kâğıt Fabrikasının özelleştirilmesi ve daha sonra kapatılması hem Giresun, hem de Türkiye için büyük kayıp olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Giresun, SEKA, Aksu, Kâğıt, Fabrika, Selüloz.

ABSTRACT

MASTER'S THESIS

HISTORY OF SEKA AKSU PAPER FACTORY (1970-2003)

EMİNE BAŞUSLU

UNIVERSİTY OF GİRESUN

INSTITUTE OF SOCIAL SCIENS

MAIN DISCIPLINES OF HISTORY

SUPERVISOR: ASSOC. DOÇ. DR. ALİ ATA YİĞİT

The aim of this research, that people use it as a communication tool and producing the paper newspaper that Turkey needs SEKA Paper Factory of Giresun Aksu, social, cultural and economic life of the contributions is to demonstrate with documents.

The thesis prepared from general to special; Inherited from the Ottoman Empire and paper industry, it covers the history of the Republic of Turkey and Giresun Aksu Paper Industry Paper Mill. While examining the subject, the Prime Ministry Republican Archives, City Archives, SEKA Documentation Center, research works, published articles, national and local newspapers were used. Information about the operation of the factory's sections was completed by interviewing the people working in the factory.

Aksu Paper Factory was opened in 1970 in order to increase the economic and social care of Giresun to the level of other developed cities. The factory has fallen into one of two factories in position to be decided by the privatization of SOEs after 1986 and does not meet the needs of the impact of implemented policies that meet the needs of Turkey's position newsprint. The factory, which was included in the scope of privatization in 1997, was privatized in 2003. The privatization of the factory Giresun economic and social aspects of the difficult situation as well as the drop in Turkey, which needs the newsprint has also been forced to get outside. The privatization of Aksu Paper Mill has been a great loss to both for Giresun, Turkey.

Key Words: Giresun, SEKA, Aksu, Paper, Factory, Cellulose.

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	I
ÖZET	III
ABSTRACT	IV
İÇİNDEKİLER	V
KISALTMALAR	X
TABLolar DİZİNİ	XII
GİRİŞ	1

I.BÖLÜM**KÂĞIDIN TARİHÇESİ**

1. KÂĞIDIN İCADI VE DÜNYAYA YAYILIŞI	5
1.1. Kâğdın Tanımı ve Kâğdın İcadından Önce Kullanılan Malzemeler	5
1.1.1. Duvar Resimleri	5
1.1.2. Kil Tabletler	6
1.1.3. Papirüs	6
1.1.4. Taş Hurması (Kaya Kâğdı)	7
1.1.5. Parşömen	7
1.2. Kâğdın İcadı ve Çin'den Dünyaya Yayılışı	7
1.2.1. Kâğdın İslam Coğrafyasına Yayılışı	8
1.2.2. Kağdın Japonya'ya Yayılışı	9
1.2.3. Avrupa'da Kağdın Yayılışı	10
1.2.3.1. Fabrianodaki Kâğıthaneler	10
1.2.3.2. 1'Anglee Kâğıt Fabrikası	11
1.2.3.3. Richard ve Bas Kâğıthanesi	11
1.2.3.4. Ulman Stromer Kâğıthanesi	11
1.2.3.5. İspanya'da ki Kâğıthaneler ve Capellades Kâğıthanesi	12
1.3. Kâğıt Üretiminin Makineleşmesi ve Modern Kâğıt Üretimi	12
2. OSMANLI'DA KÂĞIT SANAYİ	13
2.1. Amasya Kağıthanesi (XV.YY Başı)	13
2.2. İstanbul Kağıthanesi (1453)	13

2.3.Bursa Kağıthanesi (1487).....	14
2.4.Yalova Kağıthanesi (1745).....	14
2.5.Hünkar İskelesi (Beykoz) Kağıthanesi (1804).....	15
2.6.İzmir Şavk Kâğıt Fabrikası (1846).....	15
2.7.Beyrut Kağıthanesi (1880).....	17
2.8.Beykoz Hamidiye Kâğıt Fabrikası (1893).....	17

II.BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ KÂĞIT SANAYİ

1.CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA KÂĞIT SANAYİ KURMA GİRİŞİMLERİ.....	19
1.1. Mehmet Ali Kağıtçı.....	21
2.SÜMERBANK KÂĞIT VE KARTON MÜESSESESİ.....	24
2.1.Sümerbank'ın Kuruluşu.....	24
2.2.Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikasının İzmir'te Kurulması	27
2.3.Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikasının Açılması.....	28
2.4.İkinci Kâğıt Fabrikasının Açılması.....	30
2.5.Selüloz Fabrikasının Açılması.....	31
2.6.Kaolin Fabrikasının Açılması.....	32
2.7.Klor-Alkali Fabrikası	33
2.8.Sümerbank Selüloz Sanayii Müessesesi	33
2.9.Üçüncü Kâğıt Fabrikası	34
2.10. SEKA Kurulmadan Önce Kâğıt Sanayiinin Durumu	34
3.TÜRKİYE SELÜLOZ VE KÂĞIT FABRİKALARI İŞLETMESİ (SEKA).....	36
3.1.Dördüncü ve Beşinci Kâğıt Fabrikalarının Açılması.....	38
3.2.Çaycuma Müessesesi.....	38
3.3.Dalaman Müessesesi.....	40
3.4.Aksu Müessesesi.....	40
3.5.Afyon Müessesesi.....	41
3.6.Akdeniz Müessesesi.....	41
3.7.Balıkesir Müessesesi.....	42

VII

3.8. Kastamonu Müessesesi.....	43
4. 1960 YILI SONRASI KÂĞIT SANAYİNE GENEL BİR BAKIŞ.....	45
5. SEKA ÖRGÜTÜ VE YÖNETİMİ.....	53

III. BÖLÜM

GİRESUN SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASI

1. AKSU KÂĞIT FABRİKASI AÇILMADAN ÖNCE GİRESUN'DA EKONOMİK VE SOSYAL HAYAT.....	58
1.1. Giresun Tarihine Kısa Bir Bakış.....	58
1.2. Cumhuriyetin İlk Yıllarında Giresun'da Ekonomik ve Sosyal Hayat.....	60
2. SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASI.....	64
2.1. Doğu Karadeniz Kâğıt Fabrikasının Kuruluş Yerinin Seçilmesi.....	64
2.2. Aksu Kâğıt Fabrikasının Açılması.....	67
2.3. Aksu Kâğıt Fabrikası.....	71
2.4. Aksu Kâğıt Fabrikasının Yeri ve Bölgeye Katkısı.....	82
2.5. Aksu Kâğıt Fabrikasında Maliyeti Oluşturan Unsurlar ve Yapılması Gereken İşlemler.....	88
2.6. Aksu Kâğıt Fabrikasının Örgüt ve Yönetimi.....	92
2.6.1. SEKA Aksu Fabrikası Şeflikler ve Üniteler.....	95
2.6.1.1. Teknik Hizmetler ve Birimleri.....	96
2.6.1.1.1. Odun Hamuru Tesisi İşletme Şefliği.....	96
2.6.1.1.2. Kağıt Fabrikası İşletme Şefliği.....	96
2.6.1.1.3. Enerji Şefliği.....	97
2.6.1.1.4. Bakım ve Atölyeler Şefliği.....	97
2.6.1.1.5. Laboratuvar ve Kalite Kontrol Şefliği.....	99
2.6.1.2. İdari Hizmetler ve Birimleri.....	100
2.6.1.2.1. Nakliyat ve Ambarlar Şefliği.....	100
2.6.1.2.2. Ticaret Şefliği.....	101
2.6.1.2.3. Personel Şefliği.....	101
2.6.1.2.4. Muhasebe Şefliği.....	101
2.6.1.2.5. Plan ve Organizasyon Şefliği.....	102
2.6.1.2.6. Sosyal İşler Şefliği.....	102
2.6.1.2.7. Sağlık İşleri Şefliği.....	103

VIII

2.6.1.2.8. Avukatlık Şefliği.....	103
2.6.2. SEKA Aksu Müessesesi Personel Bilgileri	103
3.SEKA BÜNYESİNDE SOSYAL HAYAT.....	115
3.1.Aksu SEKA Bünyesinde Kurulan Dernekler	115
3.1.1.SEKA Çocuk Dostları Derneği	115
3.1.2.SEKA Camii Yaptırma Derneği ve Giresun SEKA Mensupları Camii ve Müştemilatı Yaptırma ve Yaşatma Derneği.....	118
3.1.3.SEKA Meslek Okulu Mezunları Derneği	118
3.1.4.SEKA Aksu Spor Kulübü Derneği.....	118
3.2. İşçi Sendikaları.....	119
3.2.1. Kâğıt-İş Sendikası.....	119
3.2.2.Selüloz-İş Sendikası	120
3.3.Kâğıt Sendikası İşverenleri	124
3.4.SEKA Memurları Yardımlaşma Vakfı	124
3.5.Kooperatifler	125
3.5.1.SEKA Tüketim Kooperatifi (Ekonomi)	125
3.5.2.SEKA Mensupları Taşıma ve Nakliye Kooperatifi	126
3.5.3.SEKA Kooperatifi.....	126
3.5.4.SEKA İşçi Yapı Kooperatifi.....	126
3.6.Spor Faaliyetleri	128
3.6.1.SEKA Aksuspor Kulübü.....	129
3.7.Eğitim Faaliyetleri.....	131
3.7.1.SEKA Çıracılık Okulu.....	132
3.7.2.Seka Meslek Okulu.....	133
3.7.3. SEKA Eğitim ve Araştırma Merkezi.....	134
3.7.4.Ana Sınıfı	135
3.7.5. SEKA Aksu İlkokulu.....	136
4.SOSYAL, KÜLTÜREL VE SAĞLIK HİZMETLERİ.....	137
4.1.SEKA Dinlenme Kampı.....	137
4.2.Seka Postası ve SEKA Dergisi.....	137
4.3.SEKA Aksu Eğitim Salonu.....	138
4.4.Sağlık Hizmetleri.....	139

4.5.SEKA Aksu Sineması.....	139
5.SEKA AKSU KAĞIT FABRİKASININ ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINA ALINMASI.....	140
5.1.Özelleştirmenin Giresun Basınına Yansıması.....	142
6.MİLDA KÂĞIT FABRİKASI	149
SONUÇ.....	153
KAYNAKÇA.....	158
EKLER.....	171
ÖZGEÇMİŞ.....	216

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
a.g.e	: adı geçen eser
a.g.m	: adı geçen makale
ANAP	: Anavatan Partisi
AŞ	: Anonim Şirket
BCA	: Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
ev.	: Çeviren
CHP	: Cumhuriyet Halk Partisi
Doç.	: Doçent
DP	: Demokrat Parti
Dr.	: Doktor
FP	: Fazilet Partisi
IMF	: International Monetary Fund
KHK	: Kanun Hükmünde Kararname
KİT	: Kamu İktisadi Teşebbüsleri
km	: Kilometre
MÖ	: Milattan nce
ÖYK	: Özelleştirme Yüksek Kurulu
s.	: Sayfa
s.s.	: Sayfa Sınırı
S	: Sayı
SELÜLOZ-İŞ	: Türkiye Selüloz, Kâğıt ve Mamulleri İşçileri Sendikası
SEKA	: Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
TOKİ	: Toplu Konut İdaresi Başkanlığı
TL	: Türk Lirası
TTK	: Türk Tarih Kurumu
TÜRK-İŞ	: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu

XI

UNIDO	: Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Teşkilatı
vd.	: ve diğerleri
yy	: Yüzyıl
y.y.y.	: Yayın Yeri Yok
y.t.y.	: Yayın Tarihi Yok

TABLolar

Tablo-1:	1968-1982 Yılları Arasında Aksu Müessesesinde Çalışan Personel.....	71
Tablo-2:	SEKA Aksu Müessesesi 1981-1982 Yılı Değerlendirme Tablosu.....	73
Tablo-3:	SEKA Aksu Müessesesinde Kârlılık (Milyar TL)	75
Tablo-4:	İstihdam Tablosu	75
Tablo-5:	SEKA Aksu Müessesesinde Üretim, İstihdam, Verimlilik.....	76
Tablo-6:	1995-1996 yılı Giresun Elektrik Tüketiminin Abone Gruplarına Göre Dağılımı.....	77
Tablo-7:	1995-1996 Yıllarında SEKA Aksu İşletmesinin Kullandığı Enerji ve İl Tüketimi İçindeki Payı.....	77
Tablo-8:	SEKA Aksu Fabrikasının Yıllara Göre Üretim ve Satışı.....	79
Tablo-9:	Aksu Müessesesi 1971-1982 Yıllarında Mekanik Odun Hamuru Üretimi.....	80
Tablo-10:	SEKA Aksu İşletmesi Kapasitesi ve Tüketimi.....	81
Tablo-11:	1985-1992 Yıllarına Ait İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Giresun'daki İşyeri Sayısı.....	83
Tablo-12:	Giresun İli İmalat Sanayiinin Sektörel Dağılımı	84
Tablo-13:	İl Orman Ürünleri Üretimi (m ³) ve İl Orman Hasılasının Bölge Hasılası İçindeki Payı.....	85
Tablo-14:	SEKA Aksu İşletmesi Maliyet Tablosu.....	88
Tablo-15:	1997 Yılı İtibariyle Giresun İli Yatırım Programı.....	89
Tablo-16:	SEKA Aksu Müessesesi Yönetim Komitesi.....	91
Tablo-17:	Aksu Müessesesi 1973 Yılı İş Riski Zammı Alan Personeller ve Güçlük Zammı.....	103
Tablo-18:	SEKA Aksu Müessesesi Giyim Eşyası ve Koruyucu Malzeme Miadı (Ay).....	104
Tablo-19:	Yıllara Göre SEKA Aksuspor Lig Durumu.....	128

GİRİŞ

1. ARAŞTIRMANIN AMACI, KAPSAMI VE SINIRLANDIRILMASI

Geçmişten günümüze her dönem önemini koruyan kâğıt, bir ülkenin gelişmişlik düzeyinin belirlenmesinde de bir ölçüt olarak kullanılmaktadır. İnsan hayatını bu kadar etkileyen kâğıt nasıl icat edilmiştir? Elle üretimden modern çağda kullanılan makinelere nasıl bir gelişim süreci geçirmiştir? Osmanlı Devleti'nde kâğıt sanayiinin durumu ve Türkiye Cumhuriyeti'nde kâğıt sanayiinin gelişim süreci nedir? sorularına cevap verilerek, gazete kağıdı üretmek üzere Giresun'da açılan fabrikanın tarihi süreci aydınlatılmıştır.

Giresun imalat sanayiisi daha çok fındık üretimine yönelik olarak gelişmiştir. Giresun sanayiisinin tek ürün niteliğinden kurtarmak, fındık üretiminin yanında alternatif bir tarım ürünü yetiştirmek için girişimlerde bulunulmuştur. Süreç içinde bu girişimler başarılı olamamıştır. Giresun imalat sanayiisinin geliştirilmesi, Giresun ekonomisini tek ürün niteliğinden çıkartılması için Giresun'da SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası kurulmuştur. Fabrika, Giresun'da, bünyesinde çalıştırdığı personelle, fabrika için gerekli olan hammadde, mamullerin ve fabrikanın ürettiği mamullerin nakliyesinde çalışan işçilerle önemli bir istihdam sağlamıştır. Bu işçilerin zaruri ve keyfi ihtiyaçları için mağazalardan, dükkânlardan, marketlerden yaptıkları alışveriş il içinde nakit para hareketi sağlamıştır. Fabrikanın aylık üretimi ve satışı için gerekli olan nakit paranın, bankalar üzerinden transferi Giresun'a nakit para akışını hızlandırmıştır. Fabrika kurulduğu ilk yıllardan itibaren sosyal sorumluluklarının bilincinde olmuştur. SEKA Çocuk Dostları Derneği fakir ve muhtaç çocukların ihtiyaçlarını karşılamış, eğitime destek vermiştir. SEKA Aksuspor Kulübü gençleri spora yönlendirmiştir. Voleybol, basketbol, masa tenisi, futbol, hentbol gibi farklı branşlarda faaliyet göstermiştir. Özellikle futbolda Türkiye futbol takımları arasında başarıya imza atmıştır. Giresun Milli Eğitim Müdürlüğü ile çalışmış, Aksu Mahallesinde SEKA Aksu İlkokulu'nun açılmasına katkıda bulunmuştur. SEKA Aksu Mensupları Yapı Kooperatifi Giresun'un farklı bölgelerinde yapmış olduğu evlerle fabrika personelinin ev sahibi olma hayalini gerçekleştirmiştir. Amacımız SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Giresun'da kurulma nedeni, fabrikanın üretimi ve işleyişi hakkında bilgi verirken, fabrikanın tarihsel süreci içindeki bu faaliyetlerinin,

Giresun'un iktisadi ve sosyal hayatına kazandırdıklarını ortaya koymaktadır. Fabrikanın Giresun ve Türkiye kâğıt sanayii için önemini açıklamaktır.

Araştırmamız kâğıdın icadından başlayarak, Türkiye kâğıt sanayiine kadar geçen süreç kısaca anlatılarak Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası tarihini kapsamaktadır. Türkiye kâğıt sanayiinin gelişim süreci ve Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının tarihi bir bütün olarak değerlendirilmiştir. Kurtuluş Savaşında yokluğu fazlasıyla hissedilen kâğıdın Türkiye için önemi ve Türkiye'nin ilk kâğıt mühendisi, bir Cumhuriyet aydını olan Mehmet Ali Kağıtçı'nın kâğıt fabrikası açma çabaları üzerinde durulmuştur. Türkiye ve Giresun için önemli olan Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının özelleştirme kapsamına alınması ve özelleştirildikten sonra, kapatılmasına giden süreç adım adım açıklanmıştır.

Türkiye kâğıt sanayi, Sümerbank'ın kuruluşu, Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası ile ilgili çalışmalar yapılmasına rağmen Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası hakkında tez düzeyinde bir çalışmanın yapılmadığı dikkate alınarak, kuruluşundan itibaren fabrikanın bir bütün olarak tarihinin aydınlatılmasına çalışılmıştır. Böylece Giresun'un iktisadi ve sosyal hayatındaki önemi, Türkiye kâğıt sanayi içinde ki yeri ve ülke ekonomisine sağladığı katkı tespit edilmektedir.

2. BÖLÜMLERİN KISA TANITIMI, YÖNTEM VE KAYNAKLAR

Araştırmamızın birinci bölümünde kâğıdın icadından önce kullanılan malzemeler, kâğıdın icadı, İslam coğrafyasına, Japonya'ya, Avrupa'ya yayılışı ve modern kâğıt üretimine geçiş sürecine kısaca değinilmiştir. Konu ile ilgili Mehmet Ali Kağıtçı'nın *Kâğıtçılık Tarihçesi*, *Modern Kâğıt İmalinin 30'ncü Yıldönümünde Hatırladıklarım ve Düşündüklerim*; Emre Dölen'in *Çin'den Kocaeli'ne Kâğıdın Öyküsü*, *Dünyada ve Türkiye de Kâğıtçılığın Tarihçesi*, Şinasi Tekin'in *Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları*; Zohar Amar'ın *Ortaçağ'da Suriye'de (Eş-Şam) Kâğıt Endüstrisi Tarihi*, Erik Orsenna'nın, *Kâğıt Yolunda* adlı eserlerinden yararlanılmıştır. Osmanlı Devleti kâğıt sanayii ve Osmanlı Devleti'nin bir kâğıt fabrikası açma çalışmalarına da değinilen birinci bölümde; yukarıda bahsetmiş olduğumuz kaynakların yanında Osman Ersoy'un *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye'de Kâğıt*; *Bursa'da Kâğıt Fabrikası Meselesi (XV-XVI. Yüzyıl)*; Ahmet Nezih Galitekin'in, *İbrahim Müteferrika Eserlerinden Yalova Kâğıthane'si*;

Zeki Arıkan'ın *İzmir Kâğıt Fabrikası İle İlgili Belgeler*; Fatih Damlıbağ'ın *Hamidiye Kâğıt Fabrikası* isimli kaynaklardan Uygur Kocabaşoğlu'nun *Yazı Malzemelerinin ve Kâğıdın Evrimi*, Emre Dölen'in *Kuruluşu İzmit'ten İzmir'e Kaçırılan Bir Kâğıt Fabrikası (1846)* makalesi ve ayrıca diğer araştırma eserlerden yararlanılmıştır.

Cumhuriyet dönemi kâğıt sanayi ismini verdiğimiz ikinci bölümde; Cumhuriyetin ilanından sonra Türkiye kâğıt sanayinin durumu hakkında kısaca bilgi verilmiştir. Mehmet Ali Kağıtçı'nın Türkiye'de kâğıt fabrikası açma çabaları, karşılaştığı zorluklar, Türkiye'nin ilk kâğıt fabrikası olan Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası'nın açılması ve ilk Türk kâğıdının yarattığı heyecan anlatılmıştır. Türkiye'de ve Dünya'da gelişen olaylar dikkate alınarak Türkiye'nin kâğıt politikası üzerinde durulmuştur. Türkiye'de kâğıt ihtiyacının artması yeni fabrikaların kurulmasını zorunlu kılarken; hammaddenin yanında kâğıt sanayi için gerekli olan maddelerinde tedariki için fabrika açılmıştır. Kâğıt sanayinin büyümesine paralel olarak yeni müesseselere ihtiyaç duyulmuş ve hammaddelerin yakınlarına fabrikaların kurulması sağlanmıştır. Devlet tarafından uygulanan iktisadi politikalar kâğıt sanayini de etkilemiştir. Sümerbank'a bağlı müesseseler tamamen müstakil bir İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmiştir. 1955 tarihinde Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi (SEKA) adı ile bir teşekkül oluşturulmuştur. 1970 yılında deneme üretimine başlayan Aksu Kâğıt Fabrikası SEKA'ya bağlı bir müessese olarak kurulmuştur. Türkiye Kâğıt Sanayinin genel durumunun anlatıldığı ikinci bölümde *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden, TBMM Meclis Tutanaklarından, TBMM Kanunlar Dergisinden, Resmî Gazeteden ve Milliyet, Ulus, Seka Postası* adlı gazetelerden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırma eserlerinden, makalelerden ve resmî elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır.

Türkiye'nin gazete kâğıdı ihtiyacının karşılanması ve Doğu Karadeniz Bölgesinin zengin orman varlığından yararlanmak için Doğu Karadeniz'de bir kâğıt fabrikası açılmasına Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında karar verilmiştir. Bu bölgede açılacak olan fabrikanın hangi şehirde kurulacağı konusunda bir takım tartışmalar yaşanmış ve yapılan araştırmalar sonucunda fabrikanın Giresun'da açılmasına karar verilmiştir. Giresun SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası adını verdiğimiz üçüncü bölümümüzde; fabrikanın Giresun'da açılma nedenleri üzerinde durulmuştur. Fabrikanın açılma süreci, fabrikanın üretim kapasitesi, yıllık üretim miktarı, personel

sayısı, fabrika müdürleri, üniteleri, örgüt ve yönetimi, sosyal, kültürel, eğitim ve spor faaliyetleri yönetimi gibi bilgiler detaylı olarak açıklanmıştır. Bölümde tablolara yer verilerek konunun daha iyi anlaşılması sağlanmıştır. Fabrika ile bilgilerin yanı sıra; fabrikanın bölgeye katkısı hakkında bilgi verilmiştir. Fabrikayı özelleştirmeye götüren süreç, fabrikanın özelleştirilmesi ve Milda Kâğıt Fabrikası hakkında kısa bilgi verilmiştir. Bu bölümümüzde *Başbakanlık Cumhuriyet Arşivinden, TBMM Meclis Tutanaklarından, TBMM Kanunlar Dergisinden, Resmî Gazete, Milliyet, Ulus* adlı ulusal gazetelerden, şirket gazetesi olan *Seka Postasının* yanı sıra *Yeşilgiresun, Karadeniz, Gündem, İleri, Karadeniz Postası* adlı yerel gazetelerden yararlanılmıştır. Ayrıca araştırma eserlerden, makalelerden ve resmî elektronik kaynaklardan yararlanılmıştır. Fabrikanın işleyişi ile ilgili kaynak kişilerle görüşülerek farklı veya tamamlayıcı bilgiler elde edilmiştir. Fabrikanın tarihî sürecini yansıtan fotoğraflarına SEKA Dokümantasyon Merkezinden ulaşılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KÂĞIDIN TARİHÇESİ

1. KÂĞIDIN İCADI VE DÜNYAYA YAYILIŞI

1.1. KÂĞIDIN TANIMI VE KÂĞIDIN İCADINDAN ÖNCE KULLANILAN MALZEMELER

Kâğıt, dünyadaki en önemli maddelerden biridir ve kullanım alanı geniş olan bir malzemedir. Kâğıt selüloz esaslı bitkilerin mekanik ve kimyasal yollarla, dövme, kesme, saçaklanma ve su ile şişmesi sonucu oluşan hamurun dolgu ve şartlandırma maddeleri ilave edildikten sonra keçeleştirilmesi, sertleştirilmesi ile oluşan levhanın kurutulması sonucu oluşan düzgün bir tabakadır. Buna göre ilke olarak her türlü bitkisel liften kâğıt elde edilebilir. ¹

Tarih boyunca insanlar duygu ve düşüncelerini bir sonraki nesillere aktarmanın yolunu aramışlar; bunun için çeşitli malzemeler kullanmışlardır. Yazının icadından sonra yazı yazılabilecek malzeme arayışları önem kazanmış ve kemik, ağaç kabuğu, kil tablet, papirüs gibi malzemeler kullanılmıştır. Kâğıdın icadı ile tarihte yeni bir süreç başlamıştır.

1.1.1. Duvar Resimleri

Yazının icadından önce insanlar yaşadıkları yeri süsleme içgüdüleri ile duygu ve düşüncelerini duvarlara resmetmişlerdir. Zamanla bu resimler çizgi ve çizgi grupları haline dönüşmüş ve yazının ilk halini oluşturmuştur.

---

¹ Emre Dölen, **Dünyada ve Türkiye de Kâğıtçılığın Tarihçesi**, SEKA Kâğıt Müzesi Yayınları, Kocaeli 2015, s.1

Yazının icadı insanlara pek çok konuda kolaylık sağlamıştır. Her toplum kendi diline göre yazıyı uyarlamıştır. Türklerde de diğer toplumlar da olduğu gibi yazı yazmak eylemi ve bunlarla ilgili malzeme; bir kültür seviyesine ulaşmanın alameti olarak görülmüştür. Bozkırda göçebe hayat süren Türkler kendi askeri ve siyasi faaliyetlerini çevreye duyurmak, itibar kazanmak için ve gelecek nesilleri geçmişin hatalarından korumak için kısa ve özlü ifadelerle büyük taş kitabelere hakkettirmişlerdir.² Orhon Yazıtları olarak adlandırılan taş kitabeler günümüze kadar bozulmadan gelmiş ve Türklerin yaşayışlarıyla ilgili bize pek çok bilgi vermiştir.

1.1.2. Kil Tabletler

Eski Mezopotamya uygarlıklarında yazının bulunuşundan sonra yazı malzemesi olarak kil tabletler (levhalar) kullanılmıştır.³ Yaş levhaların üzerine tahta ve taş gibi sert cisimlerle bastırılarak yazılan yazılar güneşte kurutularak veya fırınlanarak saklanmıştır. Günümüze kadar ulaşan bu kil tabletler o dönemin siyasal ve toplumsal yaşamını önemli ölçüde aydınlatmıştır.

1.1.3. Papirüs

Eski Mısır uygarlığı, Nil nehri kenarında yetişen, boyu 4 metreyi bulan ve bir kamyş türü olan papirüs bitkisinin özünden oluşturulan malzemeyi yazı yazmak veya resim yapmak için kullanmıştır. Papirüs Mısır'a özgü bir madde olmayıp Babil'de de yazı malzemesi olarak kullanılmıştır.⁴

Papirüsler, organik bir malzemeden yapıldığı için zamanla çürüyerek yok olmuştur. Günümüze kadar ulaşan papirüsler daha çok geç Mısır dönemine aittir. Erken Mısır dönemine ait bilgi veren papirüsler; asıllarından kopyalanarak

² Şinasi Tekin, *Eski Türklerde Yazı, Kâğıt, Kitap ve Kâğıt Damgaları*, 1. Baskı, Dergâh Yayınları, İstanbul 2015, s.16.

³ Mehmet Ali Kâğıtçı, *Kâğıtçılık Tarihçesi*, Kader Basımevi, İstanbul 1936, s.3.

⁴ John H.Ainsworth, *Asırlar Boyunca Tarih*, (Çev.: Savni Huş), İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul 1962, s.65.

yazılmışlardır. Bugün kâğıt kelimesi İngilizcede kullanılan paper, Almanca'da kullanılan papier kelimesi papirüsten gelmektedir.

1.1.4. Taş Hurması (Kaya Kâğıdı)

Eski Amerika kavimlerinden olan Mayalar, yazı malzemesi olarak hayvan derilerini ya da taş hurmasını kullanmışlardır.

Taş hurmasından kâğıt yapmak için, taş hurmasının gövdesinin lifli kısmından ince tabakalar soyarlar. Papirüs kâğıdında olduğu gibi üst üste koyup yapıştırırlardı.⁵

1.1.5. Parşömen

İskenderiye kralının papirüse ambargo koyması, papirüs bitkisinin imali ve tedarikinde bir takım sıkıntılar yaşanmasına neden olmuştur. Bunun sonucu olarak yazı yazma materyali bulmak için büyük gayret sarf edilmiştir. Yeni bir materyal bulunmuştur. Bu yeni materyal Bergama da bulunmuş ve adını doğduğu ve geliştiği yer olan Bergama'dan (Pergamon) almıştır.⁶ Parşömen adı verilen bu yeni malzeme koyun, kuzu oğlak dana ve keçi derisinden yapılmıştır. En kaliteli parşömen kuzu ve oğlak derisinden yapılmış olanıdır.

1.2. KÂĞIDIN İCADI VE ÇİN'DEN DÜNYAYA YAYILIŞI

Kâğıdın tarihi bundan iki bin yıl öncesine dayanmaktadır. İlk kâğıt Çin de Ts'ai-Lun tarafından M.Ö. 105 senesinde imal edilmiştir. İlk kâğıdın hammaddesi olarak Çin kenevirinden dokunmuş kumaşlar kullanılmıştır. Ts'ai-Lun daha sonra ipek kumaşları, Çin ısırganını, Çin kendirini ve kâğıt dutunu kullanmıştır.

---

⁵ Kâğıtçı, a.g.e., s.9.

⁶ İlber Ortaylı, **Orta Asya'nın Bozkırlarından Avrupa'nın Kapılarına Türklerin Tarihi**, 15. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2016, s. 43.

Çinliler yazı kâğıdından başka şeffaf kâğıt ve su geçirmez kâğıt da imâl etmişlerdir. Şeffaf kâğıdı daha çok pencere camı olarak kullanmışlardır. Su geçirmez kâğıdı şemsiye yapımında kullanmışlardır.

Kâğıt yapımı 300-400 sene kadar Çinliler tarafından bir sır olarak saklanmıştır. Kâğıt batıya doğru önce 150'de Tung-Huang'a, 200'de Loulan, 250'de Niya ve 399'da Burfan bölgesine yayılmış ve burada kâğıthaneler kurulmuştur. 600-610 yıllarında Kore ve Japonya'da yayılma süreci devam etmiştir. 751 yılında Çinliler ve Araplar arasında yapılan Talas Savaşı'nda; Çinli esirlerden kâğıt yapımı öğrenilmiş ve Semerkant bölgesinde kâğıt üretimi başlamıştır. Semerkant yüzlerce yıl kâğıt üretiminin merkezi olma durumunu korumuştur.

Kâğıt ortaçağda eskimiş, yırtılmış, kullanılmış kumaş parçalarından imal edilmiştir. Bu da hammadde sorununu gündeme getirmiş ve kâğıt sanayinin gelişmesine sekte vurmuştur. İnsanlar hammadde sorununu çözmek için çeşitli arayışlara girmişlerdir. İngiliz kâğıtçısı Matthias Koops 1800 yılında sadece odundan imal edilmiş bir kitap yayınlamıştır. Fakat Koops'un bu keşfi yeterince ilgi görmemiş; eskiler alıştıkları yolda kâğıt üretimine devam etmişlerdir.⁷ Kâğıt üretimi Ortaçağ boyunca Semerkant'tan İslâm coğrafyasına oradan Avrupa içlerine yayılmıştır. Kâğıt üretiminin Atlantik'i aşması 1690'da olmuş; 1803 de Kanada'ya ulaşmıştır.⁸

1844 yılında Kanadalı Charles Fenerty'nin, yine aynı tarihlerde Almanyalı Gottlob Keller isimindeki bir sanatkârın odun hamuru imal eden makineler üzerinde çalıştığını görüyoruz. Ticari amaçla kâğıt imal eden ilk fabrika 1866 yılında Kuzey Amerika da Valleyfield Oebec'dir.⁹

1.2.1. Kâğıdın İslam Coğrafyasına Yayılışı

751 yılında yapılan Talas Savaşı'nda Semerkant Beyi Ebu Müslim'in esir aldığı Çinli askerlerin, hayatlarını kurtarmak için kâğıt üretiminin sırlarını öğrettiği ifade edilmektedir. Bu olaydan sonra Semerkant'ta kâğıt yapım merkezleri

⁷ Ainsworth, a.g.e., s.25.

⁸ Dölen, a.g.e., s.17.

⁹ Ainsworth, a.g.e., s.26.

kurulmuştur. Semerkant, Çin dışında ilk defa kâğıt yapım merkezi kurulan yerdir. 754 yılında Bağdat'ta Halife Harun Reşit zamanında kâğıt imal edilen bir merkez kurulmuştur. Bundan sonra Şam, Trablusşam, Yergen ve Mısır'da kâğıt fabrikaları kurulmuştur. Ortaçağda, İslam kültürünün gelişip, yayılmasının nedenleri arasında kâğıdın da bol miktarda bulunuşunun yeri büyük olmuştur. ¹⁰

İslâm coğrafyasında üretilen kâğıtların hammaddesi olarak öncelikle keten, kenevir artıkları daha sonra eski pamuk ve pamuklu paçavralar kullanılmıştır. X. yüzyıl boyunca kâğıt yapımında pamuk kullanılmıştır. Pamuk, Araplar tarafından kâğıt yapım endüstrisine getirilen en önemli değişikliktir. ¹¹

Kuzey Afrika'nın fethinden sonra İspanya'nın Müslümanlar tarafından fethedilmesiyle, kâğıt üretimi bu bölgede de başlamıştır. ¹² İspanya'da Müslümanlar tarafından kurulan fabrikalar Avrupa'nın ilk kâğıt fabrikalarıdır.

Avrupa'da hızla yayılan kâğıt üretimi ve bu bölgeden ucuza ithal edilen kâğıt pazarlarda Suriye kâğıdına ilgiyi azaltmış ve nihayetinde Suriye de ki kâğıt sanayini çökmesine neden olmuştur. ¹³

1.2.2. Kâğıdın Japonya'ya Yayılışı

Japonya da kâğıdın ilk defa kullanımı 610 yılındadır. Kyoto'da Seibe Mochizuki tarafından 807 yılında kâğıt üretimi başlamıştır. 1868-1912 yıllarında kurulan fabrikalarda odun hamuru kullanılarak kâğıt üretimi yapılmıştır. Makine ile üretime geçildikten sonra geleneksel yöntemle kâğıt üretimi sekteye uğramıştır. Geleneksel yöntemle üretilen kâğıtların tekrardan eski canlılığına kavuşması için Japon kâğıt sanatlarını yaygınlaştırmaya çalışmışlardır. Günümüzde geleneksel yöntemle kâğıt üretimi devam etmektedir.

Japonya'da kâğıt sadece bir yazı yazma aracı olarak kullanılmamış; kâğıt üretimi, kullanımı bir kültür oluşturmuştur. Pencere kaplamalarında, sürgülü

¹⁰ Orhan Öcal, **Kitabın Evrimi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1971, s.76.

¹¹ Zohar Amar, "Ortaçağ'da Suriye'de (Eş-Şam) Kâğıt Endüstrisi Tarihi" Çev.: Murat Öztürk, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, Sayı:42, İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, İstanbul 2005, s.293.

¹² Osman Ersoy, "**Kâğıt**" İslam Ansiklopedisi, C.XXIV, Diyanet Yayınları, İstanbul 2001, s.166.

¹³ Amar, **a.g.e.**, s.302.

kapılarda, çok katlanır panolarda, şemsiye yapımında, fener yapımında ve hatta yemek pişirmeye kadar her alanda kâğıt kullanılmıştır. Origami (kâğıt katlama) sanatı Japonya da doğmuş buradan tüm dünyaya yayılmıştır.¹⁴

1.2.3. Avrupa'da Kâğıdın Yayılışı

Avrupa'da ilk kâğıt üretimi İspanya'nın Müslümanlar tarafından fethedilmesinden sonra başlamıştır. Kâğıdın Avrupa içlerine geçişi iki yolla olmuştur. Birincisi İspanya üzerinden Fransa'ya; ikincisi Sicilya üzerinden İtalya'ya ve buradan Amerika'ya ve bütün dünyaya yayılmıştır.¹⁵ Kâğıdın Avrupa'ya asıl yayılışı 1264'de İtalya'nın Fabriano kentinde başlamıştır. Burada üretilen kâğıtlar Almanya, Fransa, Avusturya ve diğer Avrupa devletlerine gönderilmiştir.

XIV. yüzyılın sonlarına doğru Avrupa'da kâğıt üretimi, bir endüstri kolu olmuştur. Yine bu dönemde Yakındoğu'ya özellikle Mısır'a kâğıt ihraç edilmiştir. Doğu Akdeniz ülkelerine de ihraç edilen kâğıt ucuz olması nedeniyle yerel pazarlarda daha çok ilgi görmüştür.

Avrupa'da kâğıdın hangi makineden çıktığını belirlemek için filigranlar kullanılmıştır. Filigran kâğıt ışığa tutulduğunda kâğıt üzerinde görülen şekil, harf veya yazılardır. İlk defa İtalya'da kullanılmıştır.

1.2.3.1. Fabriano'daki Kâğıthaneler

İtalya'da ilk kâğıthane 1264 tarihinde Fabriano'da kurulmuştur. O dönemde İtalya yarımadasında bir takım küçük hükümetler vardı. Fabriano'da Papalık hükümetine dâhildi. Bu nedenle ilk kurulan kâğıthane Montefano Manastırı papazlarına hediye edilmiştir. Bu bölgede zamanla kâğıthaneler çoğalmış; 1310 yılında 30'u bulmuştur. Fabriano bugün İtalya kâğıtçılığının önemli bir merkezidir.¹⁶

---

¹⁴ Dölen, a.g.e., s.56, 57, 58.

¹⁵ Tekin, a.g.e., s.44.

¹⁶ Kağıtçı, a.g.e., s.36,37.

1.2.3.2. Richard ve Bas Kâğıthanesi

Fransa'da 1326 yılında Antoine Richard tarafından Auvergne bölgesinde kurulmuştur. Burada üretilen kâğıtlar Salvador Dali ve Picasso gibi sanatçılar tarafından kullanılmıştır. Nobel Ödülü diplomaları da bunların üzerine yazılmıştır. Günümüzde müze olarak kullanılan bu kâğıthanede günde 200-300 tabaka kâğıt üretilmektedir.¹⁷

1.2.3.3.1'Anglee Kâğıt Fabrikası

XVIII. yüzyılda Fransa'da ki fabrikaların en büyüğü Montargis kenti yakınlarında kurulmuş olan ve yılda 810 ton paçavra işleyen 1'Anglee Kâğıt Fabrikasıdır.¹⁸

Yine XVIII. yüzyılda Peage-de Roussillon sapağından beş kilometre sonra Annonay bölgesinde günümüzde müze olarak kullanılan Kraliyet İmalathanesi mevcuttur. Bu imalathane önceden kâğıt fabrikası olarak kullanılmıştır. Bu fabrika sadece Canson-Montgolfier ailesi tarafından işletilmiştir.

1799 yılında Louis Nicolas Robert hiçbir işçiye gerek kalmadan, sadece mekanik yollarla olağandışı uzunluk da kâğıt üretebilecek bir makine icat etmiştir.¹⁹

1.2.3.4. Ulman Stromer Kâğıthanesi

Almanya da 1389-1390 yıllarında Ulman Stromer, Nürnberg'de ilk kâğıthane kurulmuştur. İlk imalata İtalya'dan getirdiği kâğıt ustasıyla başlamıştır. Almanya da üretilen kâğıtlar İtalya'da ki kâğıtlar kadar kaliteli değildir.

---

¹⁷ Dölen, a.g.e., s.72.

¹⁸ Dölen, a.g.e., s.81.

¹⁹ Erik Orsenna, **Kâğıt Yolunda**, Çev.: Akın Terzi, 1. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul 2013, s.64.

1.2.3.5. İspanyada ki Kâğıthaneler ve Capellades Kâğıthanesi

İspanya'ya kâğıt üretimi XI. yüzyıldan itibaren Müslümanlar tarafından yayılmıştır. Endülüs'de ki ilk kâğıthaneler Şatibe'de kurulmuştur. XIII. Yüzyılda İspanyada kâğıtçılık Katalonya'ya kadar yayılmıştır. Barselona'da ki Capellades kasabasında kurulan kâğıthane 1238 tarihinde üretime başlamıştır. Günümüzde de varlığını sürdürmektedir.

1.3. KÂĞIT ÜRETİMİNİN MAKİNELEŞMESİ VE MODERN KÂĞIT ÜRETİMİ

Matbaanın icadından sonra kâğıda olan ihtiyaç artmış; fabrika niteliğinde büyük üretim yerleri kurulmuştur. İlk üretime Çin'de başlanan kâğıt ile ilgili zamanla yeni üretim metotları denenmiştir. Çin'de kâğıt hamuru dibeklerde, su çarklarının çalıştırdığı tokmaklarla dövülürken; Avrupa'da su çarkları ile mekanik sistemler geliştirilmiştir.1630-1665 yıllarında Hollandalılar daha iyi bir dövme makinesi geliştirmişlerdir. Hollanda'da kullanılan bu makinelere Hollander adı verilmiştir. Zamanla Hollanderlerin yerini rafinerler almıştır. Rafiner de Hollander gibi bir dövme makinesidir. Tek farkı makineye verilen selülozun niteliğini ayarlama krafiner de daha kolaydır.

1799 yılında Fransa da bir kâğıt imalathanesinde çalışan Nichoas- Lois Robert dünyada kâğıt makinesini keşfeden ilk kişidir. 1804 yılında ise İngiltere de Bryan Donkin ilk defa pratik bir şekilde işleyen kâğıt makinesini icat etmiş oldu.

Makine ile üretim yapan ilk kâğıt fabrikaları 1815-1816'da Fransa'da Leger Didot Kâğıthane'sinde kurulup işletilmiştir. ²⁰ 1817'de Almanya'da İngiltere'den makine ithal edilerek Ettlingen kurulmuştur. 1819'de Avusturya'da Franzensthal'de makine ile üretim başlamıştır. 1827'de New York'da, 1829'da Danimarka'da 1830'da İsviçre'de, 1847'de Sicilya'da makine ile üretime geçilmiştir. ²¹

²⁰ Emre Dölen, *Çin'den Kocaeli'ne Kâğıdın Öyküsü*, SEKA kâğıt Müzesi Yayınları, Kocaeli 2015, s.38.

²¹ Mehmet Ali Kâğıtçı, *Modern Kâğıt İmalinin 30'ncü Yıldönümünde Hatırladıklarım ve Düşündüklerim*, Halk Basımevi, İstanbul 1966, s.13.

2. OSMANLI'DA KÂĞIT SANAYİ

2.1. AMASYA KÂĞITHANESİ (XV. YY BAŞI)

XV. yüzyıl başında Amasya'da bir kâğıthanenin olabileceğine dair iki eserde bilgiye rastlanmaktadır. Bayezid Paşa'nın Amasya'da yaptırdığı caminin Ocak 1418 tarihli vakfiyesinde "Kâğıtçı Muhittin Mescidi" ve yine "Zahiri Medine i mezburede manzaraiulya kurbinde kâğıthane cuneynesi demekle meşhur bahçenin" denilmektedir.²² Bu vakfiye bize burada bir Kâğıthane imalathanesinin olduğunu düşündürmektedir. Kesin bir kayıt olmadığı için kâğıt aharlama ve müherleme işleminin yapıldığı yer olma ihtimali yüksektir.²³

2.2. İSTANBUL KÂĞITHANESİ (1453)

İstanbul'da, Bizans'tan kalma ve zaman zaman kâğıt üretiminin yapıldığı bir kâğıthanenin varlığından söz edilmektedir. İstanbul'un fethinde şimdiki Kâğıthane (köyü) civarında bir kâğıt değirmenin işletildiğinden bahsedilmektedir. Bu Kâğıthane, II. Bayezid zamanına kadar kâğıt imal edildiğinden 1509 tarihli vakfiyesinden anlaşılmaktadır.²⁴

Bu kâğıthane 1571 yılında baruthane olarak işletilmiştir. III. Selim döneminde (1789-1807) Rusçuklu Mehmet Emin Behiç Efendi tarafından büyük masraf edilerek yeniden kâğıthane olarak işletilmiştir. Bu kâğıthanenin zarar etmesi sonucu kapatılmıştır.²⁵

²² Osman Ersoy, *XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda Türkiye de Kâğıt*, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1963, s.27.

²³ E. Dölen, *Dünyada ve Türkiye'de*, s.259,260.

²⁴ Kâğıtçı, *a.g.e.*, s.208.

²⁵ E. Dölen, *Çin'den Kocaeline*, s.64.

2.3. BURSA KÂĞITHANESİ (1487)

Bursa'da Alaca Hırkalı denenen mahallede Cilimboz deresinin üzerinde II. Bayezıd döneminde (1481-1512) bir kâğıthanenin bulunduğundan bahsedilmektedir. Bursa Şer'iyye Sicilleri'nde bulunan 2 Rebiyülevvel (25 Mart 1519) tarihli belgeye dayanılarak bu kâğıthanenin 1519'a kadar çalışmış olduğu ileri sürülmektedir. Bu belge de "Bursa'da Kâğıthane demekle ma'ruf ev ki içinde kâğıt işlenmez olduktan sonra" denildiğinden burada bir kâğıthanenin mevcut olduğu anlaşılmaktadır.²⁶ Bursa'da ki bu Kâğıthane hakkında yeterli bilgi yoktur. Buradaki kâğıthanenin kâğıt imal edilen yer mi veya kâğıt aharlanan ya da müherlenen yer mi olduğu konusu aydınlatılamamıştır.²⁷

2.4. YALOVA KÂĞITHANESİ (1745)

Üçüncü Ahmet döneminde İbrahim Müteferrika tarafından ilk Türk matbaası açılmıştır. Bu matbaada 31 Ocak 1729 tarihinde ilk basılan kitap Vankulu Lügati olmuştur.²⁸ Vankulu Lügatinde sonra çeşitli kitaplar basılmaya devam etmiştir. 28 Eylül 1730'da patlayan Patrona Halil İsyanı sırasında matbaa zarar görmemiş, fakat basım işine bir buçuk yıl ara vermiştir. Bu bir buçuk yıl aradan sonra 1732 yılında Kâtip Çelebi'nin Cihannüması basılmıştır. İbrahim Müteferrika'nın matbaası, kitap basım işine kâğıt sıkıntısı çekmesi nedeniyle zaman zaman ara vermek durumunda kalmıştır.

Matbaanın açılmasıyla beraber kâğıt ihtiyacı artmıştır. İbrahim Müteferrika matbaanın kâğıt ihtiyacını karşılamak için 1741 yılında Kâğıthane kurulması için girişimde bulunmuştur. 1744 de İstanbul'da kurulması düşünülen kâğıt fabrikası için Lehistan'dan ustalar bulunmuştur. İbrahim Müteferrikanın 22.08.1744 tarihli takririnde, kâğıdın hammaddesi olan malzemelerin temin edilmesi gerektiği

²⁶ Osman Ersoy, "Bursa'da Kâğıt Fabrikası Meselesi (XV-XVI. Yüzyıl)", Erişim <http://dtcfdergisi.ankara.edu.tr/>, Erişim Tarihi:23.11.2017.

²⁷ E. Dölen, *Dünyada ve Türkiye'de*, s.264.

²⁸ Alpay Kabacalı, *Türk Kitap Tarihi*, Cem Yayınevi, İstanbul 1989, s.55.

kaydedilmiştir. ²⁹ İstanbul'da açılması düşünülen kâğıt fabrikası; Yalova'da (Yalakabad Kasabası) Saruhanlı Köyü (Elmalı Köyü) yakınlarındaki Hırkalı Deresi üzerinde 1745 tarihinde kurulmuştur. ³⁰ Fabrikanın Yalova'da kurulmasının başlıca nedeni, İstanbul'da özellikle yaz dönemlerin de su sıkıntısının meydana gelmesi sonucu kâğıthanenin düzenli çalışamayacağını düşünülmesidir. Bend ve arkların sürekli bayındır bir halde tutulması işi Elmalık denilen tımar köylülerine verilmiş ve bu hizmetlerinin karşılığında vergilerden muaf tutulmuştur. Kâğıthane uzun bir süre faaliyetine devam etmiş, 1760 senesinde kapatılmıştır. Kâğıthanenin kapatılma nedeni mültezimin açgözlülüğü ve zulmüdür. ³¹

2.5. HÜNKÂR İSKELESİ (BEYKOZ) KÂĞITHANESİ (1804)

Hakkında en fazla bilgiye sahip olduğumuz Beykoz Kâğıt Fabrikası, III. Selim döneminde, 1804 yılında kurulmuş ve yaklaşık 30 sene faaliyet göstermiştir. Hünkâr İskeleyi civarında Değirmen Ocağı mahallinde kurulan fabrika idaresi daha sonradan Darphaneye bağlanmıştır. ³²

Hünkâr İskeleyi Kâğıthane'sinin ürettiği kâğıtların kalitesi, yabancı kâğıtların kalitesine göre düşük ve fiyatı yüksek olduğu için satışı konusunda sıkıntı çekilmiştir. Stok fazlası oluşmuştur. Üretilen kâğıtların çoğu devlete satılmıştır. Fabrika zamanla, pazara hâkim olan ve giderek makineleşen Avrupa kâğıt sanayi karşısında rekabet edememiş ve 1832 den sonra etkinliği giderek azalmıştır. ³³

2.6. İZMİR ŞAVK KÂĞIT FABRİKASI (1847)

Osmanlı Devleti, Tanzimat Dönemi ile sanayileşme sürecine girmiştir. Devlet eliyle ve özel sektör vasıtasıyla fabrikalar açılmıştır. Tanzimat'tan sonra da bu süreç

²⁹ Ahmet Nezih Galitekin, **İbrahim Müteferrika Eserlerinden Yalova Kâğıthane'si**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2013, s.43.

³⁰ Dölen, **Dünya da ve Türkiye de.**, s.267.

³¹ Galitekin, **a.g.e.**, s.44-60.

³² Kâğıtçı, **a.g.e.**,s.220.

³³ Dölen, **Dünya da ve Türkiye de.**, s.280.

devam etmiş, sanayileşmenin bir uzantısı olarak Sultan Abdülmecid'in öncülüğünde 1843'de İzmit'te bir kâğıt fabrikası ve bir çuha fabrikası kurulmasına karar verilmiştir.³⁴

İzmit'te kurulması planlanan fabrikanın; İzmit halkının gemicilikle ve tarımla uğraşması, fabrikanın fazla suya ihtiyaç duyması göz önüne alınarak İzmir Halkapınar da açılmasına karar verilmiştir.³⁵ Düzoğlu, Hacı Karabet ve Hacı Mihran tarafından kurulmuştur.³⁶ 1847 de üretime geçen İzmir Kâğıt Fabrikasına bir takım ayrıcalıklar tanınmıştır. Bu ayrıcalıklar sırayla;

*İzmir Kâğıt Fabrikası'na 15 yıl süre ile imtiyaz verilerek bu sürenin sonuna kadar ülkede kâğıt ve mukavva üretme yetkisi tanınmış olup bu süre içinde başka hiç kimseye ruhsat verilmeyecektir.

*Fabrikada üretilen kâğıttan, satın alınacak, toplanacak ve taşınacak paçavra ve hırdavattan hiçbir yerde gümrük resmi alınmayacaktır.

*Hammadde olarak Tersane-i Amire'de biriken eski yelken bezi ve halat gibi hırdavat, hastane ve kışla gibi yerlerde biriken paçavralar başka hiçbir yere verilmeyecek, her cins paçavrayı satın alma hakkı imtiyaz süresi sonuna kadar İzmir Kâğıt Fabrikası'na tanınmıştır.

*Fabrika için ithal edilecek makine ve benzeri araçlardan gümrük vergisi alınmayacaktır.

*Devlet dairelerinde öncelikle İzmir Kâğıt Fabrikası'nda üretilen kâğıt kullanılacak ve ancak bu yeterli olmadığı takdirde dışarıdan kâğıt satın alınacaktır.³⁷

İzmir Kâğıt Fabrikası benzerlerine göre daha kaliteli üretim yaptığından kâğıt ihtiyacının özellikle bu fabrikadan yapılması gerektiği ile ilgili sadarete yazı yazılmıştır. Babialı, Maliye ve Defterhanenin kâğıt ihtiyaçları bu fabrikadan karşılanmıştır. Ayrıca fabrikanın kapısının üzerine bir tuğra asılması ve fabrikaya ait kayıklara birer sancak çekilmesi emri verilmiştir.³⁸

³⁴ Ersoy, XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda, s.48-51.

³⁵ Zeki Arıkan, "İzmir Kâğıt Fabrikası İle İlgili Belgeler", Belgeler Türk Tarih Belgeleri Dergisi, C.XVIII, Sayı:22, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1997, s.115.

³⁶ Mustafa Bozdemir, **Osmanlı'dan Cumhuriyete Endüstriyel Mirasımız**, İstanbul Ticaret Odası Ekonomik ve Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul 2011, s.203,230.

³⁷ Emre Dölen, "Kuruluşu İzmit'ten İzmir'e Kaçırılan Bir Kâğıt Fabrikası (1846)", Uluslararası Kara Müsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-II, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayını, Kocaeli 2015, s.750-751.

³⁸ **Osmanlı Belgelerinde İzmir'de İktisadi Hayat (1720-1920)**, Ankara 2013, s. 59,73,74.

Bütün bu ayrıcalıklara rağmen kısa bir süre sonra İzmir Kâğıt Fabrikası üretiminde aksaklıklar çıkmaya başlamıştır. Kâğıdın kalitesi düşmüş, bunun için makinelerin yenilenmesi istenmiştir. Devlete yük olmamak kaydıyla makinelerin yenilenmesine karar verilmiştir.

Kâğıdın kalitesinin gittikçe düşmesi, fabrikanın sermaye sorunları ve Avrupa'da ki kâğıt sanayinin rekabeti karşısında İzmir Kâğıt Fabrikası 20 yıl çalıştıktan sonra 1863 veya 1864 kapanmak zorunda kalmıştır.³⁹

2.7. BEYRUT KÂĞITHANESİ (1880)

Özel teşebbüsle kurulan Beyrut Kâğıthanesi faaliyetleri hakkında fazla bir bilgiye sahip değiliz. Sadece Beyrut'ta üç havuzlu bir değirmenin olduğu, kâğıtların makine ile değil elle yapıldığından bahsedilmektedir.⁴⁰

2.8. BEYKOZ HAMİDİYE KÂĞIT FABRİKASI (1893)

Beykoz'da kurulan, dönemin padişahı II. Abdülhamit'in adını taşıyan kâğıt fabrikası 30 Ocak 1893'te açılmıştır.⁴¹ Fabrika Osmanlı-İngiliz ortaklığıyla açılmıştır. Fabrikanın makineleri Mason ScotandCo firmasından alınmıştır. Fabrikanın kurucu şirketi makinelerin taksitlerini ödeyememiştir. Makinelerin borcuna karşılık yapılan anlaşmaya göre Mason ScotandCo firması fabrika kurulunca ilk altı ay fabrikayı çalıştırmıştır. Fakat bu sürede firma alacağını tahsil edemediği için fabrikayı mahkemeye vermiştir. Mahkeme sonucunda fabrika Mason ScotandCo şirketine verilmiştir. Şirket yönetimi fabrikanın işletilmesine karşı çıkınca, 1912 yılına kadar fabrika sürünceme de kalmıştır.⁴² I. Dünya Savaşının çıkması ve İngiltere'nin savaşta karşı taraf olması nedeniyle, İngiliz mühendisler ülkelerine

---

³⁹ Dölen, **a.g.m.**, s.753.

⁴⁰ Ersoy, **XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda**, s. 46-47.

⁴¹ Fatih Damlıbağ, "**Hamidiye Kâğıt Fabrikası**" Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi, Sayı:37, Ankara Üniversitesi Yayını, Ankara 2015, s.31.

⁴² Ersoy, **a.g.m.**, s.166.

dönmüşlerdir. 1915'te fabrikanın uzun zaman atıl kalması, makinelerin çürümeye terk edilmesi gerekçesiyle şirket feshedilmiştir.⁴³ Böylece 1936 yılında İzmit Kâğıt Fabrikası üretime geçene değin Türkiye'de kurulmuş son kâğıt fabrikası da tarihteki yerini almıştır.⁴⁴

Osmanlı vesikaları çeşitli kalitede kâğıtlara yazılmış, parşömen gibi başka yazı malzemeleri kullanılmamıştır. Bu nedenle kâğıdın temin edilmesi her dönemde önemli bir konu olmuştur.⁴⁵

Matbaanın icadı ile kâğıda duyulan ihtiyaç artmıştır. Kâğıt imalinde yeni gelişmelerle beraber elle üretimden makine ile üretime geçilmiştir. Osmanlı Devleti'nde ilk matbaa İbrahim Müteferrika tarafından 1727 yılında açılmıştır. 1729 yılında ilk kitap basılmıştır.⁴⁶ Matbaanın kâğıt ihtiyacını karşılamak için Yalova da kâğıt fabrikası açılmıştır.

XIX. yüzyılda Hünkâr İskeleyi (Beykoz) Kâğıthane'si, İzmir Kâğıt Fabrikası, Beyrut Kâğıthane'si ve Beykoz Hamidiye Kâğıt Fabrikası açılmıştır. Osmanlı Devletinde açılan bu kâğıt fabrikalarının ömrü uzun süreli olmamıştır. Avrupa da kâğıt sanayinin gelişmesi sonucu kâğıt üretimi çoğalmış ve üretilen kâğıtların satışı için geniş pazara ihtiyaç duyulmuştur. Osmanlı Devleti Avrupa Devletleriyle yapmış olduğu ticari anlaşmalar sonucu Avrupa için açık pazar durumuna gelmiştir. Bu geniş pazarı kaybetmek istemeyen ülkeler Osmanlı Devleti kâğıt sanayini baltalamışlardır.

Osmanlı Devleti kâğıt üretimi konusunda istediğini elde edememiş olsa da ithal ettikleri kâğıtları aharlamak (aherlemek), müherlemek ve boyamak konusunda daha başarılı olmuşlardır. Aherlemek, kâğıdın güzel yazı için elverişli bir hale getirilmesidir. Osmanlı da her yazıcı kendisine özel aherleme tekniği geliştirmiştir. Mührelemek ise mührü adı verilen, genellikle camdan, düz bir cisimle kâğıt yüzeyinin perdahlanması yani düzleştirilip parlatılmasıdır. Kuru sabun sürülerek mührünün daha kolay işlenmesi sağlanmıştır.⁴⁷

⁴³ Damlıbağ, a.g.m., s.48,49.

⁴⁴ Uygur Kocabaşoğlu, "Yazı Malzemelerinin ve Kâğıdın Evrimi" Atatürk Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1979-1980, Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara 1981, s.118

⁴⁵ Ali Aktan, "Osmanlı Vesikalarında Kullanılan Kâğıt, Kalem, Mürekkep ve Namelerin Teçhizi", Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, Sayı:8, Atatürk Üniversitesi Basımevi, Erzurum 1988, s.227.

⁴⁶ Orhan Koloğlu, Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul, 1987, s.20.

⁴⁷ Kocabaşoğlu, a.g.m., s.119-120.

İKİNCİ BÖLÜM

CUMHURİYET DÖNEMİ KÂĞIT SANAYİ

1. CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA KÂĞIT SANAYİ KURMA GİRİŞİMLERİ

Osmanlı Devleti'nin son dönemlerinde kâğıt sanayi, ham olarak ithal edilen kâğıtların sigara kâğıdı, mukavva kutu olarak imal edilen ve kırtasiye malzemesi, matbaa kâğıdı imal edilen kâğıtlar olarak sınıflandırılmıştır. Ham olarak ithal edilen kâğıtların %40'ı Avusturya ve Macaristan'dan, %20'si Almanya ve %10'u Fransa'dan gelmektedir.

1913 ve 1915 yılları arasındaki kâğıt sanayinin durumunu gösteren Osmanlı Devleti sanayi istatistiğine göre sigara kâğıdı imalatı yapan dokuz müessesenin biri İzmir'de, diğerleri İstanbul da bulunmaktadır. Matbaa ve kâğıt imalatı yapan 42 müessesenin sekizi İzmir'de kalanı İstanbul'da bulunmaktadır.⁴⁸

Birinci Dünya Savaşının olduğu yıllarda kâğıt sanayi müesseseleri devam etmiş olsa da hamkâğıt ithalatında sıkıntıların baş göstermesi nedeniyle personel sayısını azaltmak durumunda kalmıştır. Milli Mücadele yıllarında da sıkıntısı en çok hissedilen mallardan biri de gazete kâğıdı olmuştur. Bu dönemde gazeteler değişik ebatlardaki kâğıtlara tek yaprak olarak basılmıştır. Sonuç olarak Osmanlı Devletinde ithal edilen hamkâğıtları işleyen müesseselerin dışında; yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'ne kâğıt imal edilen bir işletme devredilememiştir.

Yeni kurulan Türk Devletinin kâğıda olan ihtiyacı gün geçtikçe artmış; dış ticaretin önemli bir parçası olma özelliğini korumuştur. 17 Şubat 1923'te Türk Devletinin ekonomik politikasını belirlemek ve izlenecek ekonomik modeli tartışmak için İzmir İktisat Kongresi toplanmıştır. Bu kongre de ekonomik bağımsızlığın önemi üzerinde durulmuştur. Mustafa Kemal Paşa kongrenin açılış nutkunda; "Siyasi ve askeri muzafferiyetler ne kadar büyük olursa olsun, iktisadi zaferlerle

⁴⁸ A. Gündüz Ökçün, *Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri*, Hil Yayınları, İstanbul 1984, s. 153-165.

taçlandırılmadıkça payidar olamaz”⁴⁹ sözü ile milli iktisada verdiği önemi vurgulamıştır.

Kâğıt tüketim oranı bir ülkenin kültürel ve ekonomik gelişmişliğinin bir göstergesidir. O halde Mustafa Kemal’in öncülüğünde çağdaş bir ulus olma sürecinde olan Türkiye Cumhuriyeti’nin öncelikle oluşturacağı sanayi dallarından birisinin de kâğıt sanayi olması kaçınılmazdır.⁵⁰ İzmir İktisat Kongresi’nin kararları, 28 Mayıs 1927’DE Teşvik-i Sanayi Kanunu’nun çıkmasında etkili olmuştur. Bu kanunla beraber, sanayi için gerekli olan yatırım mallarının gümrükten muafiyeti, pahalı olsa bile yerli ürünlerin tercih edilmesi, bütün vatandaşların yerli malı kullanma mecburiyetlerinin getirilmesi, sanayi bankasının kurulması, tamamen yerli sermayeye bırakılacak işlerin belirlenmesi ve muvazaa yoluyla bile yabancı sermayenin bu sektöre sokulmaması vb. gibi yerli sanayi teşvik eden kararlar alınmıştır.⁵¹

Bu dönem de bazı yabancı kuruluşlar kâğıt fabrikası kurmak için girişimlerde bulunmuşlardır. Mesela, 1928 yılında Norveç Kâğıt Fabrikaları temsilcisi Winter Hijelh, hükümete başvurarak bir kâğıt fabrikası kurmak için gerekli incelemeyi yaparak proje hazırlanması konusunda dört aylık bir süre istemiştir. Bu istek İcra Vekilleri Heyeti’nce 26 Aralık 1928’de kabul edilse de sonuçsuz kalmıştır.⁵²

Genç Cumhuriyetin idealist bilim adamı Mehmet Ali Kâğıtçı gençlik yıllarından itibaren Türkiye’nin hammadde kaynaklarını inceliyor, bunlardan ne ölçüde yararlandığını araştırıyordu. Memleketin hammadde açısından zengin olmasının diğer devletlerin iştahını kabarttığını ve memleketin refah ve mutluluğu için mutlaka sanayileşmesi gerektiğini düşünüyordu. Bu konuda çalışmalarını sürdüren Kâğıtçı, kurulacak olan sanayiinin hammaddesinin ve ikincil malzemesinin ülkemizde olması gerektiğini, diğer sanayii kollarını beslemesi gerektiğini ve elde edilecek ürünlerin piyasa da talebinin olması gerektiğini düşünüyordu. Bu çalışmalar Kâğıtçı’yı selüloza götürmüştür. Almanya da kâğıt sanayinin hemen bütün şubelerini yakından tanımış, kâğıt fabrikalarında işçi olarak çalışmıştır. Fransa da kâğıt

⁴⁹ A. Gündüz Ökçün, **Türkiye İktisat Kongresi**, 4. Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Ankara 1997, s.210.

⁵⁰ Kemal Bakar, “Atatürk’ün Eğitim Kültür Politikası ve Kâğıtçılık” Erişim <http://tarama.pau.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 06.12.2017.

⁵¹ Kadir Kasalak, “Teşvik-i Sanayi Kanunları ve Türkiye’de Sanayileşme Etkileri” Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:27, Süleyman Demirel Üniversitesi Yayınları, Isparta 2012, s.71-72.

⁵² Dölen, **Dünya da ve Türkiye de**, s.327.

mühendisliğini bitirerek Türkiye'ye dönmüştür. Türkiye'nin ilk kâğıt mühendisidir. İktisat Vekâleti 8 Aralık 1929'da Mehmet Ali Kağıtçı'dan bir rapor hazırlamasını istemiştir. Hazırlamış olduğu raporu Ankara'da uzman bir ekibe sunmuş ve raporu takdirle karşılanmıştır. Ancak Türkiye de yaşanan ekonomik sıkıntılar nedeniyle Mehmet Ali Bey'in girişimleri sonuçsuz kalmıştır.⁵³ 1931 ve 1932 yılında kâğıt fabrikasının kurulacağına dair haberler basında yer almıştır. 1932 yılında İş Bankasının başında bulunan Celal (Bayar) Bey, bir kâğıt fabrikası kurulması düşüncesine sıcak bakmakta, hammaddesinin Türkiye de olması nedeniyle zarar etmeyeceğini düşünmekteydi. Fakat İktisat Vekili Mustafa Şerif Bey aynı fikirde değildi; kâğıt fabrikası kurulmasına izin vermemiştir. Bu olay Atatürk'e kadar gitmiştir. Sanayi meselelerinde çok hassas davranan Atatürk bu olayla bizzat ilgilenmiştir. Kâğıt fabrikası meselesi Mustafa Şerif'in yerine Celal Bayar'ın gelmesiyle çözülmüştür. Bu olay Atatürk ile İsmet Paşa'nın arasının açılmasına sebep olmuştur.⁵⁴ Mehmet Ali Bey de 1936 yılında İzmit Kâğıt Fabrikasının açılmasına kadar geçen süreç de yılmadan çalışmış ve Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kâğıt fabrikasını açma mutluluğuna muvaffak olmuştur.

1.1. MEHMET ALİ KÂĞITÇI

İstanbul Heybeliada 20 Ağustos 1899'da dünyaya gelen Mehmet Ali'nin babası deniz binbaşı Ahmet Bey, annesi Rukiye Hanım'dır. Çocukluk yılları Heybeliada Bahriye Mektebi lojmanlarında geçmiştir. İlkokulu adada ki Necm-ül İrfan Mektebi'nde, ortaokulu Hürriyet Mektebinde okumuştur. Meraklı bir öğrenci olan Mehmet Ali, öğretmenleriyle okul saatleri dışında da iletişim kurarak, öğretmenlerinin bilgilerinden yararlanmaya çalışmıştır. En büyük hayali gemi mühendisi olup, büyük gemiler yapmaktır. 1912'de Hürriyet Mektebini bitirdikten sonra İstanbul Sultanisini kazanmıştır. 1918'de liseyi bitirmiştir. Lisede iyi bir eğitim görmüş ve liseden mezun olduğunda Almancayı da öğrenmiştir.

⁵³ Mehmet Sarioğlu, **Bir Cumhuriyet Aydını: Mehmet Ali Kâğıtçı**, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2008, s. 17-33.

⁵⁴ Doğan Avcioğlu, **Türkiye'nin Düzeni Dün-Bugün-Yarın**, Birinci Kitap, Tekin Yayınevi, İstanbul 1996, s.387-393.

Mehmet Ali'nin gençlik yılları I. Dünya Savaşı dönemlerine rastlamıştır. Savaş döneminde Osmanlı Devleti ile müttefik olan Almanya İnşaat-ı Bahriye Mühendisliğini kuracağını açıklamıştır. Liseden mezun olan Mehmet Ali bu okula başvuru yapmış yapılan sınavda 2. olmuştur. Mehmet Ali'nin hayalleri gerçekleşmiştir. Fakat I. Dünya Savaşı sona erip, Mondros Mütarekesi imzalanınca Alman vatandaşlar anlaşma gereği Osmanlı Devletinden sınır dışı edilmiştir. Mühendislik bölümünün hocaları Alman hocalardan oluştuğu için bölüm kapanmıştır. Büyük hayal kırıklığına uğrayan Mehmet Ali, Darülfünun Fen Medresesi Kimya Bölümüne kaydını yaptırmıştır. Mehmet Ali'nin üniversite yılları Kurtuluş Savaşı dönemine denk gelmiştir.⁵⁵ 22 Ekim 1922 yılında üniversitenin kimya bölümünden mezun olmuştur. 1923 yılında okuduğu bölümde asistanlığa başlamıştır. Asistanlığının yanı sıra Heybeliada Bahriye Mektebinde kimya öğretmenliği de yapmıştır.⁵⁶

Mehmet Ali, genç Cumhuriyetin idealist bir bilim insanıdır. Kendisi ülkesinin geleceği için mutlaka sanayileşmenin gerekliliğine inanmış, sanayileşme için ben ne yapabilirim sorusunu kendisine sormuştur. Yapmış olduğu incelemelerin sonucunda hammaddesi ve ikincil malzemesi ülkemizde bulunan, diğer sanayi kollarını besleyen, piyasada talebi olan ve zorunlu ihtiyaç maddesi olan kâğıda yönelmiştir. Ülkede büyük ihtiyaç olan fakat ülke için yeni bir sanayi kolu olan kâğıtçılığı kendisine meslek olarak seçmiştir. Kâğıtçılık ile ilgili her türlü bilgiye sahip olmak için 1925 yılında üniversitenin onayı ile Almanya'ya gitmiştir. Almanya da Prof. Herman Ost ile görüşmüş ve onun bilgi ve deneyimlerinden yararlanmıştır. Ayrıca Almanya da kâğıt fabrikalarında işçi olarak çalışmaya başlamıştır. Almanya fabrikalar da kâğıt sanayinin bütün bölümlerinde de çalışmış bir yıl sonra ülkesine dönmüştür. Kâğıt Mühendisi olmaya karar veren Mehmet Ali üniversitenin de onayı ile Fransa'ya gitmiştir. Fransa da Grenoble Üniversitesine kaydını yaptırdıktan sonra Lancey'deki Papeteries de France Kâğıt Fabrikasında işçi olarak çalışmıştır.

---

⁵⁵ Sarioğlu, a.g.e., s.3,5.

⁵⁶ Mehmet Sarioğlu, "Mehmet Ali Kağıtçı ve Seka'nın Kocaeli'ne Katkıları", Uluslararası Gazi Akça Koca ve Tarihi Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2015, s.1459.

Hayalleri için her türlü sıkıntıya göğüs germiş ve iki yıl sonra Türkiye'nin ilk kâğıt mühendisi olarak ülkesine dönmüştür.⁵⁷

Tam bir Cumhuriyet aydını olan Mehmet Ali ülkesinde bir kâğıt fabrikası kurulması için yılmadan çalışmıştır. Önüne çıkan her türlü engelli sabrı ve azmi sayesinde aşarak Türkiye Cumhuriyetine İzmit Kâğıt Fabrikasını kazandırmıştır. 1 Ekim 1982 'de vefat etmiştir.

---

⁵⁷ Ulaş Birgör, “Bir Kağıt Tutkununun Hikayesi; Mehmet Ali (Kağıtçı)”, Erişim http://www.emo.org.tr/ekler/93feef1557a64fd_ek.pdf?dergi, Erişim Tarihi: 08.01.2018.

2. SÜMERBANK KÂĞIT VE KARTON MÜESESESİ

2.1. SÜMERBANK'IN KURULUŞU

Sümerbank, Atatürk'ün talimatı doğrultusunda 11 Temmuz 1933'e kurulmuştur. İlk Genel Müdürü Nurullah Esat Sümer, ilk yönetim kurulu başkanı Safa Apaydın'dır.⁵⁸

1933 yılı 2262 sayılı kanun ile kabul edilen Sümerbank Kanununa⁵⁹ göre Sümerbank'ın başlıca görevi; Devlet Sanayi Ofisinden devralacağı fabrikaları işletmek ve hususi sanayi müesseselerindeki devlet iştirak hisselerini ticaret kanunu hükümlerine göre idare etmektir. Devlet sermayesi ile vücuda getirilecek bütün sınai müesseselerin etüt ve projelerini hazırlamak ve bunları tesis ve idare eylemektir. Fabrikalar bünyesinde çalıştırılacak olan işçilerin eğitimi için okul açmak, mühendis ve mütehassısları yetiştirmek için yüksekokullarda öğrenci okutmak, yurtdışına öğrenci ve stajyer göndermektir.⁶⁰ Sümerbank Kanununa göre 1935 yılında yurtdışına öğrenci göndermek için harekete geçilmiştir. Gönderilecek olan 10 öğrencinin üniversiteden kimya ve elektromekanik mezunu olanlar arasından ve lise mezunları arasından seçileceği belirtilmiştir.⁶¹

Sümerbank Kanununun özelliği, Sanayi ve Maden Bankası'ndaki gibi, yatırımcı statüsünde özel teşebbüse kredi sağlamaktır. Bugünkü Kalkınma Bankası'nın işlemleri gibidir. Kurulan bütün tesislerin sermayesi devlete ait olup hisse senetleri Sümerbank adınadır.⁶²

Sümerbank, kurulduğu ilk günden itibaren kuruluş amacı doğrultusunda hareket etmiş ve yeni açılan fabrikaları desteklemiştir. Türkiye'nin ilk kâğıt fabrikası olan Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası'nın (İzmit Kâğıt Fabrikası) açılması ile ilgili yapılacak etüt ve projelerde Sümerbank'a verilmiştir.

⁵⁸ http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2016/266/100_105.pdf, Erişim Tarihi 07.02.2019.

⁵⁹ "Sümerbank Kanunu", Resmî Gazete, S.2424, 11 Haziran 1933, s.2676.

⁶⁰ T.B.M.M Zabıt Ceridesi, C.XVI, Devre:4, İçtima:2, (3 Haziran 1933), s.19. (<https://www.tbmm.gov.tr/>)

⁶¹ "Sümerbank Umumi Müdürlüğünden" Ulus, No:5062, 30 Ağustos 1935, s.7., "Sümerbank Umumi Müdürlüğünden" Ulus, No:5061, 29 Ağustos 1935, s.7., "Sümerbank Umumi Müdürlüğünden" Ulus, No:5060, 28 Ağustos 1935, s.7., "Sümerbank Umumi Müdürlüğünden" Ulus, No:5058, 26 Ağustos 1935, s.7.

⁶² T. Fikret Yücel, *Cumhuriyet Türkiye'sinin Sanayileşme Öyküsü*, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Yayını, Ankara 2015, s.40.

2.2. SÜMERBANK KÂĞIT VE KARTON FABRİKASININ İZMİT’TE KURULMASI

Cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren kâğıt sanayimiz diğer sanayi kollarında olduğu gibi ithalata bağlıydı. Ekonomik bağımsızlık için çalışmalara en kısa sürede başlanılmıştı. Bu yönde devlet iki farklı politika izlemiştir. ⁶³ Birincisi 1923 ve 1929 yılları arasında liberal ekonomi ile özel girişim yoluyla piyasa şartlarında sanayileşme politikasıdır. Bu dönemde devlet özel girişimi ve girişimcileri destekleyecektir. İkinci politika 1929 yılı sonrası devletçi ekonomik modeldir. ⁶⁴ 1929 yılında patlak veren ekonomik krizin etkisiyle, krizden çıkmak ve en kısa sürede sanayileşmek için; devletin yatırım yapması ve ekonomiye müdahalesi gerekliliği kabul edilmiştir. Atatürk’ün devletçilik ilkesine göre, özel sermayenin isteksiz olduğu durumlarda devletin önemli projeleri gerçekleştirmesi ve geliştirmesini esas almıştır. Özel teşebbüsü geri planda bırakan katı bir politika olmamıştır. Özel sektörün gerekli olan sermayeye ulaşması durumunda devlet piyasadan müdahalesini çekecektir. Görüldüğü gibi uygulanan bu politika Türkiye’nin ihtiyaçlarından doğmuş ve Türkiye’ye has bir politikadır. ⁶⁵ Bu şartlar altında devlet desteğiyle sanayileşme süreci başlamıştır. Bu süreç de Türkiye’nin ilk kâğıt fabrikası olan Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası açılmıştır.

Yurtdışında eğitimini tamamlayan Mehmet Ali Bey yurda döndüğünde Türkiye’de bir kâğıt fabrikası açılması konusunda çalışmalarına başlamıştır. Öncelikle kâğıt fabrikasının nerede kurulabileceğini araştırmaya başlamıştır. Hopa’dan İskenderun’a kadar, bütün sahil boyunca nehir ve dere ağızlarında incelemeler yapmış; sonunda en uygun yerin İzmit olduğuna karar vermiştir. ⁶⁶ İzmit’i seçmesinin ana nedenlerinden birisi, kâğıt imali için gerekli olan su miktarının her mevsimde aynı seviyede ve düzenli akması, su analizlerinin kâğıt imali için uygun bulunması gelmektedir. Ayrıca ileride ihtiyaç duyulabilecek su ihtiyacı için Sapanca Gölü’nün suyu kullanılarak bu ihtiyacın giderilebilmesi

⁶³ Dilek Göze Kaya, Ayşe Durgun, “1923-1938 Dönemi Atatürk’ün Maliye Politikaları: Bütçe ve Vergi Uygulamaları”, Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:19, 2009, s.235.

⁶⁴ Savaş Durmuş, N.Kemal Aydemir, “Atatürk Dönemi Türkiye Ekonomisi (1923-1938)”, Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, C.VII, Sayı:12, 2016, s.159.

⁶⁵ Afet İnan, *Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyeti’nin Birinci Sanayi Planı 1933*, TTK Yayınları, Ankara 1972, s.15.

⁶⁶ M. A. Kâğıtçı, *Modern Kâğıt İmalinin*, s.5.

öngörölmüştür. İzmit şehrinin kara ve demir yolu ulaşımı açısından oldukça uygun bir konumda olması, İzmit körfezinin her mevsim de küçük deniz araçları için nakil kolaylığının olması, ormanlara yakın bir konumda olması, işçi bulma konusunda avantajlı olması, ⁶⁷ İstanbul'a yakın olması diğer nedenler olarak sayılabilir.

Mehmet Ali Bey'in 1929 yılında İktisat Vekâletine vermiş olduğu rapor ışığında, Birinci Beş Yıllık Sanayi Plânı'nda (1933) kâğıt sanayinin durumu da değerlendirilmiştir. Bu plân çerçevesinde özellikle temel hammaddesi ölkemizde yetişen veya en kısa sürede yetiştirilebilen ürünlere yönelik sanayiye öncelik tanınmıştır. Birinci Beş Yıllık Sanayi Plânı'nda ölkemizde hammaddesi bulunan kâğıdın, imal edilmesi için karar alınmıştır. Bu plânda yapılacak olan yatırımlar için 44 milyon lira düşünülmüş; bu miktarın %12,1'i kâğıt ve selüloza, %1,2'si yurt dışına teknik öğretim için öğrenci gönderilmesinde kalan %86,7'si yatırım yapılacak diğer sanayi kollarında kullanılacaktır. ⁶⁸

İzmit'te bir kâğıt fabrikasının kurulacağı karar verildikten sonra, fabrikanın İzmit'in doğusunda mı, yoksa batısında mı kurulacağı hususunda incelemeler yapılmıştır. İzmit şehrinin konumu, toprak yapısı, ulaşımı değerlendirildikten sonra İzmit'in batı tarafına kurulması kesinleşmiştir. İzmit'in doğusundaki bataklık araziye alanlar arasında İzmit'in doğusunda tarlaları bulunan nüfuzlu kişilerde mevcuttur. İzmit Belediye Başkanı Kemal Öz de bataklık sahanın yok edilmesi içinde fabrikanın İzmit'in doğusunda kurulması isteyenler arasında bulunmaktadır. İzmit'te ziyaret için gelen bazı mebuslara; İzmit'in doğusunda sembolik bir temel atma töreni düzenlenmiştir. Fakat yapılan incelemeler sonucunda fabrikanın İzmit'in batısında kurulmasına karar verilince bu çevrelerin olumsuz eleştirileri olmuştur. Yurtdışından getirilen uzmanlarda fabrikanın kuruluş yerinin uygunluğu konusunda olumlu rapor vermiştir. ⁶⁹ Fabrikanın temeli atıldıktan sonrada 1935 yılında fabrikanın kuruluş yerinin uygunluğu konusunda Profesör Sachsinger'e bir rapor hazırlanmıştır. Profesör fabrikanın yerinin uygunluğu konusunda olumlu rapor vermiştir. ⁷⁰

Birinci Beş Yıllık Sanayii Plânı çerçevesinde devlet eliyle kâğıt sanayinin kurulması işi Sümerbank'a verildikten sonraki süreçte Mehmet Ali Bey 1934

⁶⁷ İnan, a.g.e., s.74.

⁶⁸ Yücel, a.g.e. , s.36.

⁶⁹ Kağıtçı, *Modern Kağıt İmalinin*, s.11.

⁷⁰ Uygur Kocabaşoğlu, vd., *SEKA Tarihi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi*, SEKA Genel Müdürlüğü Yayınları, İzmit 1996, s.67,68.

tarhinde 350 lira maaşla Sumerbank Umum Müdürlüğünde göreve başlamıştır. 10.07.1934 tarihli Başvekâlet kararnamesi ile İstanbul, İzmit, Bolu Zonguldak, Kastamonu, Sinop, Bursa ve Bilecik illerinde kâğıt fabrikası kurulup işletilmesi için yirmi beş yıl süre ile imtiyaz verilmiştir.⁷¹

İzmit'te kurulacak olan Türkiye'nin ilk kâğıt fabrikasının temeli 4 Ağustos 1934 yılında Başbakan İsmet İnönü tarafından atılmıştır. İsmet İnönü fabrikanın önemine değinerek şunları söylemiştir:

“Arkadaşlarım,

Bugün mühim bir fabrikanın temel taşını koyacağız. Bu münasebetle İktisat Vekili Mahmut Celâl Beyle beraber bize gösterilen iyi ve muhabbetli kabule teşekkür ederiz. Temeli atılacak olan fabrika, iktisadî hayatımızın mühim bir müessesesi olacaktır.

Bu fabrika Büyük Millet Meclisi sanayi programının bir uzvudur. Takriben iki milyon liralık bir sermayeyi alacak olan müessese 13.000 metre mikâbı kereste, 15.000 ton kömür sarf edecek ve senede memleketin ihtiyacı olan muhtelif cins kâğıt ve kartonun mühim bir kısmını verecektir. Görülüyor ki fabrika, yalnız memleketin ihtiyacını temin etmekle kalmayacak, muhtelif çeşit ham maddelerimizi kıymetlendirmeğe de yarayacaktır.

Şu halde İzmit Kâğıt Fabrikası iktisadî açılışında iyi esaslardan biri olarak sayılacaktır. Fabrika bir seneye varmadan açılmış olacaktır. Bir fabrika iyi şartlarla kurulduktan sonra da asıl dirayetini işletmesinde gösterir. Birçok ahvalde fabrikanın işletilmesi kurulmasından daha zordur.

İzmit'te Kâğıt Fabrikası'nın kurulması, ileri bir irfanı cumhuriyet inkilâplarına hususî bir bağlılığı olan İzmit için iyi bir tesadüftür. Fabrikanın bir samimiyet muhitinde bulunması, müesseseye alâka ve yardım gösterileceğine delildir. Kendisini seven, kıymetini anlayan ileri bir muhitte yerleşmesi fabrika için de iyi bir talidir.

Arkadaşlar,

Bütün yüksek işlerde daima kılavuzumuz olan Büyük Reisimiz Reiscumhur Hazretlerinin yüksek adını hep beraber hürmetle analım. Şimdi bu yeni cumhuriyet eserinin temel taşını koymağa gideceğiz. Hatiplerin

⁷¹ Sarioğlu, a.g.e., s. 37.

söyledikleri muhabbet sözlerine ve İzmitlilere yürekten teşekkürlerimizi takdim ederiz.”⁷²

2.3. SÜMERBANK KÂĞIT VE KARTON FABRİKASININ AÇILMASI

1933 yılında kâğıt fabrikasının kurulmasına karar verildikten sonraki süreç de fabrikanın bir an önce açılması için çalışmalara hız verilmiştir. Kurulacak olan fabrikanın makine ve teçhizatları için yapılan ihale 17 Mart 1934 tarihinde sonuçlanmıştır. Bu ihalenin sonuçlarına göre fabrikanın makinelerinin siparişleri Alman Voith Maschinenfabrik firmasına verilmiştir. Voith firmasıyla yapılan anlaşmada üretim kapasitesi şu şekilde belirlenmiştir. (Bir yıl 300 iş günü olarak hesaplanmıştır.)

Karton	2.000 ton
Ambalaj kâğıdı	4.000 ton
İyi cins yazı ve matbaa kâğıdı	2.700 ton
Adi cins matbaa kâğıdı	1.800 ton
Sünger kâğıdı	40 ton
Toplam	10.540 ton

Fabrikanın güç ve elektrik tesisatını iki yıllık kredi ile (yaklaşık 180.000TL) Siemens-Schuckwerke firması üstlenmiştir. Kazan tesisatı için Steinmüller firmasıyla anlaşılmıştır. Sümerbank, yapılacak olan tamirhane, kâğıt makineleri binası, mihaniki hamur ve hollander dairesi, kâğıt salonunu makinelerin montajı için hazır hale getirecektir. Fabrikanın inşaat planlarının hazırlanması Gutchoffnungshütte firmasına verilmiştir.⁷³

Fabrikanın temel çalışmalarında bulunan Roma-Bizans dönemi öncesine ait tarihi Nicomedia kentine ait parçalar Mehmet Ali Bey'in hassasiyeti ile önce Müze Dairesi dediği genişçe bir yerde muhafaza edilmiştir. Çıkartılan her bir parça

⁷² İlhan Turan, **İsmet İnönü Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşileri 1933-1938**, TBMM Kültür Sanat Yayın Kurulu, 2004, (Çevrimiçi), <http://www.ismetinonu.org.tr/>, Erişim Tarihi, 23.01.2018.

⁷³ Kocabaşoğlu, vd., **a.g.e.**, s.73-75.

Müzeler Genel Müdürlüğüne bildirilmiştir. Çıkartılan buluntular daha sonraki yıllarda İstanbul Arkeoloji Müzesine nakledilmiştir.⁷⁴

1936 yılın da fabrikanın binaları tamamlanmış, makineler kurulmuş son hazırlıklar yapılmaya devam etmiştir. Yerel basında fabrikanın açılma sürecini yakından takip etmiştir. 18 Nisan 1936 da Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk kâğıdı İzmit Kâğıt Fabrikasında üretilmiştir. Basında geniş yer bulan ilk kâğıt üretimi ülkede büyük heyecan ve sevinç yaratmıştır. Fabrikada üretilen ilk kâğıt ruloları İzmit halkı tarafından şehrin sokaklarında gezdirilmiştir. Şehir de bir bayram havası yaşanmıştır. Mehmet Ali Bey üretilen ilk kâğıt için duygu ve düşüncelerini yıllar sonra şöyle ifade etmektedir. *“18 Nisan 1936 cumartesi günü 1 numaralı kâğıt makinamızdan elde ettiğim ilk kâğıt sahifası, uğruna yıllarca mücadele ettiğim idealime kavuşmanın bir belgesi idi. O mutlu andaki sevinçli heyecanımı, bugün de aynı tazelik ve şiddetle hissetmekteyim.”*⁷⁵

Mehmet Ali Bey yurtdışında eğitimini tamamladıktan sonra, Türkiye'ye döndüğünde yerli kâğıt fabrikası açma isteğini liseden arkadaşı Nurettin Artam'a anlatmıştır. Arkadaşı Nurettin Bey de her daim Mehmet Ali Bey'in yanında olmuştur. Bu nedendir ki basılan ilk yerli kâğıttan arkadaşı, Nurettin Artam'a bir mektup yazarak sevincini arkadaşıyla paylaşmıştır. Nurettin Bey 27 Nisan 1936 yılında Ulus Gazetesindeki köşe yazısında Mehmet Ali Bey'den aldığı mektubu *“İlk İzmit kâğıdı ve zarfı üzerine yazılmış olan bu mektubu endüstri heyecanımızın bir şiiri, bir belgesi gibi saklayacağım.”* diyerek arkadaşının heyecanına ortak olduğunu belirtmiştir.⁷⁶

Mustafa Kemal Atatürk fabrikada üretilen kâğıda basılan broşürü dikkatle inceleyerek duygularını şu sözlerle ifade etmiştir. *“Yapılan fabrikaların işlemeyeceğini, açık kapalı çok söyleyenler oldu. Bunlar içinde hala hükümette bakanlık sandalyesinde oturanlar var. En çok ısrarlı tenkitleri kâğıt sanayinde topladılar. Ama ben biliyorum ki, ötekilerden vazgeçilse bile bundan vazgeçilmez. Çünkü memleket, kâğıdını kendi yapmadığı zaman ulusal kültürünü yabancı lütfuna*

⁷⁴ Sarioğlu, a.g.e., s.48-49.

⁷⁵ Mehmet Ali Kâğıtçı, *Kâğıtçılığımız-Yurdumuza Has Cevher Afyon Mahsulümüzü Kurtarma Savaşımız*, Grafik Sanatlar Matbaası, İstanbul 1977, s.28.

⁷⁶ Nurettin Artam, *“İlk Türk Kâğıdı”*, Ulus, No: 5296, 27 Nisan 1936, s.2.

*bağlar. Kapitülasyonların en tehlikelisi de budur. Ve ötekilerden önce bütün dikkat ve ilginizi kâğıt sanayinde toplayın.”*⁷⁷

Türk kâğıdına ilk basılacak eser, 13 Mayıs 1936 tarihli Ulus gazetesinde şu sözlerle ifade edilmiştir. “*Sümer Bankın yakında toplanacak heyeti umumiyesine verilecek olan idare heyeti raporu basımevimizde hazırlanmaktadır. Bu broşür, gerek iç ve gerek kapak kâğıtları, Sümer Bankın İzmit Kâğıt Fabrikasında çıkardığı Türk kâğıdına basılmış ilk eser olacaktır.*”⁷⁸

Fabrikanın resmi açılışı 6 Kasım 1936 yılında İktisat Vekili Celal Bayar ve Maliye Vekili Fuat Ağralı'nın katılımıyla gerçekleşmiştir. Aynı gün İkinci kâğıt ve Selüloz Fabrikalarının temelleri atılmıştır. Kâğıt fabrikasının karton, kâğıt, gazete kâğıdı, sigara kâğıdı, ambalaj kâğıdı, kopya ve ipek kâğıdı üretmesi öngörülmüştür. Mekanik odun hamurundan yıllık 6.000 ton odun hamuru üreten Mihaniki Odun Hamuru Fabrikası ve atık kâğıttan kâğıt üreten taşlı değirmen bölümleri de fabrika ile beraber açılmıştır. Fabrikanın üretim kapasitesi daha sonradan yapılan eklemeler ile yıllık toplam 12.000 ton olarak hesaplanmıştır. Selüloz fabrikasının 1944-1945 yılında, kaolin tesisinin 1941 yılında, klor-alkali fabrikasının 1945 yılında açılışına kadar bu ikincil maddeler ithal edilmiştir.

2.4. İKİNCİ KÂĞIT FABRİKASININ AÇILMASI

İzmit Kâğıt Fabrikasının açılışının olduğu gün 6 Kasım 1936 tarihinde ikinci kâğıt fabrikasının temeli de atılmıştır. Yapılan ihale sonucunda fabrikanın makinelerinin siparişleri Alman Voith firmasına verilmiştir. Motor ve elektrik tesisatı S.S.W. firmasına, tamirhane elektrik tesisatı A.E.G. firmasına, metal eritme ocağı Fulmina Firmasına verilmiştir. İnşaatın projesi G.H.H. firmasına verilmiştir. İnşaatın yapımı Vahit Akpak Firmasına ihale ile verilmiştir.⁷⁹ İkinci fabrikanın ve selüloz fabrikasının kurulması ile dışarıdan kâğıt ithal etmek durumunda kalmayacağımız öngörülmüştür. İkinci fabrikanın yıllık üretim kapasitesi şu şekilde düşünülmüştür.

⁷⁷ Kâğıtçı, *Kâğıtçılığımız*, s. 76.

⁷⁸ “*Türk Kâğıdına İlk Basılacak Eser*”, Ulus, No:5312, 13 Mayıs 1936, s.2.

⁷⁹ Kocabaşoğlu, vd., *a.g.e.*, s.101.

Adi matbaa (gazete kâğıdı dâhil) ve yazı kâğıdı	4.700 ton
Ambalaj kâğıdı	5.900 ton
Sigara kâğıdı	500 ton
Kopya ve ipek kâğıdı	400 ton
Toplam	11.500 ton

1936 yılında temeli atılan fabrikanın tamamlanması 1940 yılını bulmuştur. Bu sürecin uzun sürmesinin nedenleri arasında, tüm dünyada savaş rüzgârlarının esmesi, inşaat ve montaj işlerinin gecikmesi sayılabilir. Ayrıca müteahhit Vahit Akpak'ın vefat etmesi sonucunda inşaat işleri de sekteye uğramıştır. İkinci kâğıt fabrikası 24 Temmuz 1944 yılında İktisat Vekili Fuad Sirmen tarafından açılmıştır. Fabrikada biri yılda 11.000 ton gazete ve baskı kâğıdı ve diğeri yılda 1.000 ton üretebilen makineler vardır. İkinci fabrikanın açılmasıyla beraber Türkiye'nin kâğıt ihtiyacının karşılanması düşünülürken, Türkiye'de kâğıt tüketiminin artması sonucu Türk Kâğıt Sanayii, Türkiye kâğıt ihtiyacının sadece %55'ini karşılar duruma gelmiştir.

2.5.SELÜLOZ FABRİKASININ AÇILMASI (1944)

Selüloz fabrikasının kurulması, kâğıt fabrikasının kuruluşu ile değerlendirilerek Birinci Sanayi Planına dâhil edilmiştir. Daha sonradan bu düşünceden vazgeçilerek sadece kâğıt fabrikasının kurulmasına karar verilmiştir. Selülozun ithal edilmesinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle selüloz fabrikasının açılması yeniden gündeme gelmiştir. Fabrikanın temeli İzmit Kâğıt Fabrikası'nın açıldığı gün olan 6 Kasım 1936 tarihinde atılmıştır. Fabrikaya gerekli makineler için teklifler alınmış en uygun teklifi veren ve uygun ödeme koşulları sağlayan Voith firmasına sipariş verilmiştir. Ayrıca makine, cihaz ve tesisat için Voilt firmasının yanında, S.S.W., Carl Heigel, Steinmüller, A. Ekströms, Orentein,und Koppel ve Sazmaş firmalarına sipariş verilmiştir.⁸⁰

1938 yılında Selüloz Fabrikasının inşaatı devam ederken; kâğıt fabrikasının ihtiyacı olan selüloz dışarıdan temin edilmiştir. Dünya da yaşanan sıkıntılar yeni bir savaşın habercisi olmuştur. Bunun sonucu olarak elinde selülozu olan devletler,

⁸⁰ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.103.

selüloz savunma sanayinde de kullanıldığı için, mevcut selülozunu satmak istememişlerdir. Fabrikanın deposunda bulunan selülozun bu sene için yeterli miktarda olduğu düşünülmüş olsa da depolarda ki selülozlara yapılan analizler sonucunda; selülozun reçine oranlarının fazla olduğu tespit edilmiştir. Böyle bir sorunla Avrupa da ki bazı fabrikalarında karşılaşmış olduğu görülmüştür. Fakat Avrupa da bu sorunla ilgili bir çözüm yolu bulamamıştır. Bu sıkıntılı süreç de yeni bir parti selüloz alınması da zor olacağından bir çözüm yolu araştırılmıştır. Mehmet Ali Bey bu sorunu çözmek için günlerce çalışmıştır. Sonunda üretim esnasında selülozun içine alüminyum sülfat (şap) katarak selülozun içinde ki reçineleri hapsederek makinelere bulaşmasını engellemiştir. Elde ettiği sonuçları çeşitli makalelerle Avrupa bilim çevrelerinde yayınlamış, Avrupa kâğıt sanayinde büyük ses getirmiştir. Mehmet Ali Bey'in bu icadı 28 Mart 1945'te 4106 sayılı İhtira Beratı ile tescil edilmiştir.⁸¹ Mehmet Ali Bey'in bu icadı ile elde bulunan selüloz kullanılmaya devam etmiştir. Böylece fabrikanın geçici olsa da üretimini durdurulmasını önlemiştir.

Selüloz fabrikası üç alt fabrika olarak kurulmuştur. Odun Selülozu Fabrikası 17 Ağustos 1945'te, Saman Selülozu Fabrikası 31 Mayıs 1944'te, Paçavra Selülozu Fabrikası 10 Şubat 1944'te açılmıştır.

1952 yılında Odun Selüloz Fabrikası için gerekli olan tomruklar, Adapazarı, Artvin, Bolu, Düzce, Sinop, İnebolu, Kastamonu Orman İşletmelerinden 28 metreküp tomruk tahsis edilerek karşılanmıştır.⁸²

2.6. KAOLİN FABRİKASININ AÇILMASI (1941)

Birinci Beş Yıllık Planda yer almayan, fakat açılması gerekli görülen bir diğer fabrika da kaolin fabrikasıdır. Kaolin kâğıt sanayinde dolgu maddesi olarak kullanılmıştır. Kaolinin ithalinde yaşanan sıkıntılar nedeniyle 1937 yılında Sümerbank tarafından İktisat Vekâletinin onayı alınarak Kaolin Fabrikasının kurulmasına karar verilmiştir. Kütahya Seyitömer yakınında bulunan kaolin

⁸¹ Sarıoğlu, a.g.e., s.64.

⁸² "İzmit Üçüncü Kâğıt Fabrikasının İnşaatı Bitti", Milliyet, S.749, 08.06.1952, s.3.

madeninin işletilmesine karar verilmiştir.⁸³ Fabrikanın makineleri için A.Reissmann firmasına sipariş verilmiştir. Elektrik tesisatı, telleri ve motorları S.S.W. firmasına, boru tesisatı içinde A.Reissman firmasıyla anlaşılmıştır.⁸⁴ Kaolinin başka bir işleme gerek kalmadan kâğıt hamurunda kullanılması için fabrikanın İzmit'e kurulmasına karar verilmiştir. Kaolin Fabrikası 1941'de üretime girmiştir.

2.7. KLOR-ALKALİ FABRİKASI (1945)

Klor-Alkali Fabrikasının temeli 1938 yılında İktisat Vekili Şakir Kesebir tarafından atılmıştır. İkinci Dünya Savaşının kapıda olması, fabrikanın inşaat ve montaj işlerinin gecikmesi gibi nedenlerden dolayı fabrikanın tamamlanması gecikmiştir. Fabrika 17 Ağustos 1945 yılın da Cumhurbaşkanı İsmet İnönü tarafından açılmıştır. Fabrika üretime Eylül 1945 yılı itibariye başlamıştır.

2.8. SÜMERBANK SELÜLOZ SANAYİ MÜESSESESİ

İzmit de kurulan Türkiye'nin ilk kâğıt fabrikasının resmi adı Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası iken zamanla fabrikaya bağlı ham madde ve yardımcı maddeler için fabrikalar kurulması ve fabrikanın içinde laboratuvar, matbaa ve tamirhane gibi bölümlerin açılmasıyla fabrika büyük bir müessese olmaya başlamıştır. Sümerbank'ın durumunun yeniden belirlenmesi için çıkan 17.06.1938 tarihli 3460 sayılı, "Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatıyla İdare ve Murakabeleri Hakkında Kanun"⁸⁵ ile Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikasının adı ve bu fabrikaya bağlı diğer müesseseler Sümerbank Selüloz Sanayi Müessesesi adı altında birleştirilmiştir.

---

⁸³ Dölen, a.g.e., s.371.

⁸⁴ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.104.

⁸⁵ "Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatı İle İdare ve Murakabeleri Hakkındaki 3460 Sayılı Kanuna Ek Geçici Kanun" TC. Resmi Gazete, 20.07.1960, s.1777-1778, S.10556.

2.9. ÜÇÜNCÜ KÂĞIT FABRİKASI

Üçüncü Kâğıt Fabrikasının temeli 1 Eylül 1950 tarihinde atılmıştır. Bu fabrika ile Türkiye'nin her geçen gün artan ambalaj kâğıdı, karton, oluklu mukavva ve kâğıt torba ihtiyacının karşılanması hedeflenmiştir. Ayrıca ülkemizde bol miktarda bulunan samanın üretimde kullanılarak değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Fabrikanın gerekli olan malzemeleri belirlemek ve siparişleri için bir heyet oluşturulmuştur. Bu heyet temaslarda bulunmak üzere önce İsviçre'ye daha sonra Finlandiya, İngiltere, Amerika Birleşik Devletine uğrayacaklardır.⁸⁶

Fabrikanın inşaatı 1952 yılında tamamlanmıştır. Almanya'dan sipariş edilen makinelerin montajlarının tamamlanıp fabrikanın deneme üretimine geçmesi Kasım 1953 yılını bulmuştur. Fabrikanın resmi açılışı 21.04.1954 yılında Cumhurbaşkanı Celal Bayar tarafından yapılmıştır.⁸⁷ Fabrikanın yıllık üretiminin 12.000 ton civarında oluklu karton ve ambalaj kutuları ile 8.000 ton farklı türde karton, sarı saman ve ambalaj kâğıdı üreteceği öngörülmüştür.

2.10. SEKA KURULMADAN ÖNCE KÂĞIT SANAYİNİN DURUMU

Cumhuriyetin ilanından sonra liberal ekonomi ile özel girişimi destekleme politikası uygulanmıştır. Bu politika çerçevesinde yerli üretimi arttırmaya yönelik vergi muafiyetleri, özel sektöre ucuz girdi olanakları gibi yerli üretimin artmasına yönelik düzenlemeler olmuştur.⁸⁸ Bu dönem de Türkiye de kâğıt fabrikası açılması konusunda çalışmalarına devam eden Mehmet Ali Bey özel teşebbüsten beklediğini bulamamıştır. 1929 yılında ekonomik krizin patlak vermesi sonucu dünya piyasasında dalgalanmaların oluşması, Türkiye de bir girişimci sınıf oluşmaması gibi nedenlerden devletçi ekonomik model uygulanmaya başlanılmıştır. Devletin bir kâğıt fabrikası kurması düşüncesi ise 1929 yılından sonra gündeme gelmiştir.

⁸⁶ Nadir Yurtoğlu, "Cumhuriyet Döneminin Öncü Bir Sanayi Kuruluşu: İzmit Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları Müessesesi (1936-1960)", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı:60, 2017, s.353.

⁸⁷ "Bayar İzmit'te Üçüncü Kâğıt Fabrikasını Açtı" Milliyet, S.1422, 22.04.1954, s.7.

⁸⁸ Hasan Alp ÖZEL, "Türkiye'de Ticari Serbestleşmenin Tarihsel Gelişimi", Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi, C.6, Sayı:2, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi H. İbrahim Bodur Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, 2011, s.79.

Türkiye'nin ilk kâğıt fabrikası Atatürk'ün isteğiyle Sümerbank tarafından 1936 yılında kurulmuştur. 1938 yılında Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Büyük Önder Atatürk'ün vefat etmesi, İsmet İnönü'nün başa geçmesi ve tek partili rejimin devam etmesi, dünya da savaş rüzgârlarının esmesi Türkiye de toplumsal ve mali sıkıntılara yol açmıştır. Ekonomide yaşanan bu sıkıntılar kâğıt sektörüne de yansımıştır. Özellikle yurt dışından alınacak olan malzemelerin temini konusunda zorluklarla karşılaşmıştır. 1941 yılında Mehmet Ali Bey'in görevine son verilmiştir. Bu olumsuzluklara rağmen, İkinci Kâğıt Fabrikası 1940 yılında, Selüloz Fabrikası 1944 yılında, Klor-Alkali Fabrikası 1945 yılında, Kaolin Fabrikası 1941 yılında açılmıştır. Birinci ve İkinci Kâğıt Fabrikaları Türkiye kâğıt ihtiyacının ancak yarısını karşılayabildiği için yeni bir kâğıt fabrikasına ihtiyaç duyulmuştur. Üçüncü kâğıt fabrikasının açılması 1954 yılını bulacaktır.

3. TÜRKİYE SELÜLOZ VE KÂĞIT FABRİKALARI İŞLETMESİ (SEKA)

İkinci Dünya Savaşı yıllarında Türkiye savaşa taraf olmasa da ekonomik ve siyasi yönden yıpranmıştır. Savaştan önce planlı ekonomi dönemini başlatan Türkiye savaşın etkisiyle kalkınma için harcayacağı miktarı savunma giderleri için harcamak durumunda kalmıştır. Ekonomik yönden zor yıllar geçiren halk, iktidar da bulunan CHP'yi suçlamaktadır. İktidar kâğıt sanayi yönünden de nasibini almaktadır. İkinci Dünya Savaşı döneminde yaşanan kâğıt sıkıntısının tek nedeninin İzmit Kâğıt Fabrikası olduğu, fabrika için yapılan yatırımların boşa yapılmış harcamalar olduğu yönünde tartışmalar devam etmiştir. Atatürk döneminde enflasyonla hiç karşılaşmayan Türkiye; bu dönemde enflasyonu tanımıştır.⁸⁹ Türkiye de karaborsacılık artmış, dönemin olağanüstü şartlarından yararlanarak kâr elde eden sermaye kesimi oluşmuştur. Bu nedenler halkı yeni lider aramaya itmiştir.

1945 yılında Türkiye, siyasal alanda yeni bir sürecin kaçınılmaz olduğunu anlamıştır. Batı dünyası gibi çok partili sistemin uygulanmasına karar verilmiştir. Cumhurbaşkanı İsmet İnönü Parti içinden karşı çıkanlar olmasına rağmen çok partili hayata geçilmesi için yasal süreci başlatmıştır. 14 Mayıs 1950'te yapılan seçimlerde Demokrat Parti oyların %55'ini alarak ve 408 milletvekili çıkararak seçimden galip çıkmıştır.

Demokrat Parti iktidar olduktan sonra önceki dönemlerden farklı bir ekonomik politika uygulayacağını belirtmiştir. Ekonomi de önemli değişiklikler yapılmıştır. Özellikle İsmet İnönü döneminde uygulanan devletçi ekonomi yerine; liberal ekonomi ve serbest dış ticaret benimsenmiştir. Sanayiye tarım ve dış ticaretten sağlanacak tasarrufların aktarılması düşünülmüştür. Özel girişime öncelik veren, dış pazarlara açılma, ithalatın serbest bırakılması gibi bir politika uygulanmıştır. Uyguladığı politika sonucunda daha iktidara geleli 5 yıl olmasına rağmen, ithalat artışının ödemeler dengesinde meydana getirdiği açıklar, dış yardım, kredi ve yabancı sermaye yatırımlarıyla kapatılmaya çalışılması⁹⁰ sonucunda devlet dış

---

⁸⁹ Yaşar Baytal, "Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)", Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Enstitüsü Atatürk Yolu Dergisi, Sayı:40, 2007, s..556.

⁹⁰ T. Fikret Yücel, *Cumhuriyet Türkiye'sinin Sanayileşme Öyküsü*, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Yayını, Ankara 2015, s.51.

borçlarını ödeyemez, dış ticareti yürütemez konuma düşmüştür.⁹¹ Sümerbank bünyesinde bulunan müesseseler tamamen müstakil bir İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmiştir. ⁹² Yine bu dönemde ilk defa Kamu İktisadi Teşebbüslerin (KİT) özelleştirilmesi fikri ortaya atılmıştır. Fakat özelleştirme fikri sadece sözde kalmış ve hatta yeni KİT'ler kurulmuştur.

Demokrat Partinin (DP) bu yeni ekonomi politikası gereği Sümerbank Selüloz Sanayi Müessesesi 13 Mayıs 1955 tarih ve 6560 Kanun numarası ile Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi (SEKA) adı ile bir teşekkül oluşturulmuştur. İşletmeler Vekâletine bağlı olan SEKA'nın merkezi İzmit'tir. Yurt içinde ve yurtdışında şubeler açabilir ve temsilciler bulundurabilir. Bu kanuna göre SEKA'nın görevlerini şu şekilde özetleyebiliriz.

1-Muhtelif cins kâğıt ve karton mamulü yapmak.

2- Kâğıt ve karton imali için lüzumlu her nevi selüloz, mihaniki odun hamuru ve yarı kimyevi hamur gibi bilimum yarı mamulleri hazırlamak ve bulundurmakla görevlidir.

3-Mamullerin üretiminde gerekli olan kimyevi maddeleri ve diğer yardımcı maddeleri imal etmek.

4-Selüloz, mihaniki odun hamuru ve yarı kimyevi hamuru elde etmek için fidanlıklar ve ormanlar vücuda getirmek ve işletmek.

5- Kâğıt Sanayi için her türlü ticari muamelelerle alım ve satım muamelelerini yapmak.

6-Kâğıt Sanayi ile ilgili kurulmuş ve kurulacak anonim veya limitet şirketlerle lüzumu halinde iştirak etmek. ⁹³

SEKA'nın kuruluş yıllarında mevcut olan fabrikalar ülke ihtiyacının ancak yarısını karşılar durumdadır. Yine bu dönem de döviz sıkıntısı yaşanmış buna bağlı olarak ithalatta sorunlar ortaya çıkmıştır. İthalatta yaşanan sorunlara paralel olarak gazete kâğıdı ithalinde de sıkıntı çekilmiş; 1956 yılında gazetelerin sayfa sayısında sınırlama getirilmiştir. Hammadde de yaşanan sorunlar nedeniyle atık kâğıtlardan

⁹¹ Oktay Yenal, **Cumhuriyet'in İktisat Tarihi**, Homer Kitapevi, İstanbul 2003, s.83.

⁹² Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Kanun Layihası ve Muvakkat Encümen Mazbatası (1/244), Başvekâlet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi, Sayı:71-106,1257, Devre: X ,İçtima:1, (15 Nisan 1955), s.274. (<https://www.tbmm.gov.tr/>)

⁹³ “**Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Kanunu**”, Resmî Gazete, S.9011, 21 Mayıs 1955, s.11911-11912.

yararlanma yoluna gidilmiştir. 6696 sayılı Kanuna göre müessese ve teşekküllerde muhafazasına lüzum kalmayan evrak ve vesaikin imha edilmesine karar verilmiştir. Arşiv malzemeleri için yapılacak muamele için; sırayla vilayet şube komisyonları, vilayet komisyonları, merkez komisyonları, arşiv danışma heyetinin kurulmasına karar verilmiştir. İmha edilecek malzeme, SEKA tarafından bedelsiz olarak vilayet merkezlerinden aldırılır. İmha edilecek malzemelerin iğne, tel zımba gibi metal eşyalardan ayıklanmış olarak SEKA'ya teslim edilmesi gerekmektedir.⁹⁴ Kâğıt bulmada yaşanan bu sıkıntılar nedeniyle yeni kâğıt fabrikalarının açılması kaçınılmaz olmuştur.

3.1. DÖRDÜNCÜ VE BEŞİNCİ KÂĞIT FABRİKALARININ AÇILMASI

DP Döneminde kâğıt sanayi ile ilgili planlı bir program uygulanmamıştır. Mevcut kâğıt fabrikalarının ülke ihtiyaçlarının yarısını karşılaması ve kâğıt ithalinde yaşanan sıkıntı nedeniyle yeni kâğıt fabrikası kurulmasına karar verilmiştir.⁹⁵

1957 yılında Cumhurbaşkanı Celal Bayar ve Başbakan Adnan Menderes tarafından fabrikanın temeli atılmıştır. Ekonomik sıkıntılar nedeniyle kuruluşu geciken Dördüncü Kâğıt Fabrikası 1961 yılında deneme üretimine başlamıştır. 8 Kasım 1961 tarihinde törenle resmi açılışı yapılmıştır. 1967 yılından sonra Dördüncü Kâğıt Fabrikasına yeni tesisler ilave edilmiştir.⁹⁶

Beşinci Kâğıt Fabrikasının makine montajlarına 4 Ocak 1960 tarihinde başlanılmıştır. 30 Nisan 1960'da deneme üretimine başlamıştır.

3.2. ÇAYCUMA MÜESSESESİ

DP döneminde uygulanan plansız ekonomi devri artık sonlandırılmış, yeni dönemde planlı ekonomiye geçilmiştir. Hazırlanan Birinci Beş Yıllık Kalkınma

⁹⁴ “Muhafazasına Lüzum Kalmayan Evrak ve Vesaikin İmha Edilmesi Hakkında Nizamname” Resmî Gazete, S.9738, 22 Ekim 1957, s.18053-18055.

⁹⁵ “Üç Yeni kağıt Fabrikası Kuruluyor” Milliyet, S.1802, 22.05.1955, s.1.

⁹⁶ “4. Kağıt Fabrikası İlave Tesislerinin Temeli Atıldı” Seka Postası, S.252, 15.04.1967, s.1.

Planı'nda (1963-1967) kâğıt sanayinin durumu görüşülmüştür. Hazırlanan plan kapsamında kâğıt sanayinin durumu değerlendirilmiş; yeni kâğıt fabrikalarının açılmasına karar verilmiştir.⁹⁷

Çaycuma Müessesesi, Batı Karadeniz Bölgesinin çam, kayın ve köknar ormanlarından faydalanılarak oluklu mukavva, Kraft kâğıdı ve selüloz üretmek için kurulmasına karar verilmiştir. 21 Şubat 1965'de fabrikanın temeli atılmıştır.

07.03.1966 tarihli Milliyet Gazetesinin haberine göre Çaycuma Kraft Kâğıdı Fabrikasının kuruluşu ile ilgili olarak Avrupa Yatırım Bankası ve dünyaca tanınmış bir firma ile anlaşıldığından bahsedilmektedir.⁹⁸ Fabrikanın makine ve teçhizatları için SEKA ile Voilt-Humbold Alman Konsorsiyumu arasında sözleşme imzalanmıştır.⁹⁹ Fabrikanın buhar kazanları için yerli firma olan Sungurlar Müessesesi ile anlaşılmıştır. Çaycuma Fabrikasına kurulacak olan buhar kazanının eni 9 metre, derinliği 23 metre ve yüksekliği de 12 katlı apartman yüksekliğinin karşılığı olan 36 metredir. Dalaman ve Aksu Müessesesinin buhar kazanlarını da Sungurlar Firması kuracaktır.¹⁰⁰

Üç Alman Firması tarafından inşa edilen Çaycuma Fabrikası 1970 yılı ocak ayına kadar üretime geçecek ve yılda 66 bin ton Kraft kâğıdı, 66 bin ton Kraft selülozu ile 28 bin ton yarı kimyevi selüloz üretilecektir.¹⁰¹

Çaycuma Selüloz Tesisi 16 Mart 1970'de, Kraft Kâğıdı Tesisi 11 Nisan 1970'de üretime geçmiştir.

SEKA İşletmelerine bağlı İzmit Kâğıt Fabrikası 1970 yılında bir günde 161 ton kâğıt imal ederek üretim rekorunu kırmıştır. Çaycuma ve Dalaman Müesseselerinin faaliyete geçmesiyle SEKA'nın yıllık faaliyeti 260 bin tona yükselecektir.¹⁰²

---

⁹⁷ **Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl) 1963-1967**, s.160,263-266. Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

⁹⁸ "Çaycuma Kâğıt Fabrikası İçin Anlaşma Yapıldı", Milliyet, S.6567, 07.03.1966, s.3.

⁹⁹ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.249.

¹⁰⁰ "Apartman Yüksekliğinde Kazan Yapıldı" Milliyet, S.7474, 14.09.1968, s.3.

¹⁰¹ "Çaycuma da ki Kraft Kâğıdı Fabrikasının Yapımı Sona Erdi" Milliyet, S.7875, 25.10.1969, s.9.

¹⁰² "Kâğıt Üretiminde Artış Var" Milliyet, S.7962, 22.01.1970, s.9.

3.3. DALAMAN MÜESSESESİ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı dönemi içerisinde açılmasına karar verilen diğer bir fabrika da Dalaman Kâğıt Fabrikasıdır. Dalaman Müessesesi Ege ve Güney Anadolu'nun kızılçam ve karaçam ormanlarının değerlendirilerek, sülfat selülozu, yazı ve baskı kâğıdı, çeşitli cins karton üretmek; yine bu bölgede bulunan pamuk ürünlerinden viskos selülozu üretmek üzere kurulmuştur. Müessesenin temeli 1967 yılında atılmıştır. Müessesenin projesi CELPAC firması tarafından temsil edilen Fransız-İtalyan gruba ihale edilmiştir. 1 Nisan 1971 tarihinde açılması öngörülen kâğıt fabrikası 19 Ekim 1971 tarihinde açılmıştır.

Dalaman Müessesesi 40 bin ton karton, 35 bin ton yazı ve tab kâğıdı, 30 bin ton sülfat selülozu ve 15 bin ton viskos selülozu üretecektir. 1200 işçinin çalışacağı Dalaman Kâğıt Fabrikasının Türkiye'ye yılda 130 milyon liralık döviz tasarrufu sağlayacağı öngörülmüştür.¹⁰³

3.4. AKSU MÜESSESESİ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ülkenin gazete ihtiyacını karşılamak amacıyla Giresun Aksu'da bir müessese kurulmasına karar verilmiştir. Doğu Karadeniz Bölgesinin kayın ve köknar ormanlarının değerlendirilerek¹⁰⁴ mekanik odun hamuru ve bundan gazete kâğıdı üretilmesi için 1967 yılına fabrikanın temelleri atılmıştır. Aksu mihaniki odun hamuru ve gazete kâğıdı tesisleri Beloit- Mitsubishi Heavy Industries Ltd.grubuna ihale edilmiştir.¹⁰⁵ Müessesenin mihaniki odun hamuru tesisi 28 Eylül 1970 yılında, kâğıt fabrikası 11 Ekim 1970 yılında deneme üretimine başlamıştır.

Çaycuma, Dalaman ve Aksu da yapılacak kâğıt fabrikaları ile yılda 300 milyon lira döviz tasarrufu sağlayacağı öngörülmüştür.¹⁰⁶

¹⁰³ “Dalaman Kâğıt Fabrikası Aybaşından İtibaren Üretime Başlayacak” Milliyet, S.8399, 25.03.1971, s.7.

¹⁰⁴ Dölen, a.g.e., s.454.

¹⁰⁵ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.253.

¹⁰⁶ “Çaycuma Kâğıt Fabrikası İçin Anlaşma Yapıldı”, Milliyet, S.6567, 07.03.1966, s.3.

3.5. AFYON MÜESSESESİ

1969 yılı sonunda, Çaycuma Fabrikasını açmayı planlayan SEKA Genel Müdürü Aziz Gümüş, SEKA'nın Balıkesir, Afyon, Antalya'da ve Karadeniz'de kâğıt fabrikası kurulacağını açıklamıştır.¹⁰⁷ İkinci Beş Yıllık Plan çerçevesinde açılması düşünülen yeni yatırım projelerinin uzun vadede yan mamul ihtiyacını karşılayacak şekilde planlanması üzerinde durulmuştur.¹⁰⁸

Bir kısmı ithal edilen selülozun ülke kaynaklarından yararlanılarak selüloz ihtiyacını karşılamak için Afyon Müessesesi kurulmuştur. Bu müessesede kamış ve samandan selüloz üretilmesi amaçlanmıştır. Afyon'un Çay İlçesinin Akarım Köyü civarında yapılacak olan Kâğıt Fabrikası 360 milyon liraya İtalyan Tomilya firmasına ihale edilmiştir.¹⁰⁹

Müessesenin temeli 15 Eylül 1974 tarihinde Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı Necmettin Erbakan tarafından atılmıştır. İşletmeye açılacak olan fabrikanın 50 bin ton kâğıt üreteceği öngörülmüştür.¹¹⁰

Müessesenin inşaat ve montaj işleri, yaşanan döviz sıkıntısı, malzemelerin zamanında teslim edilmemesi, müteahhit firmaların işlerini geç teslim etmesi gibi nedenlerden 1979 yılı başlarında tamamlanamamıştır. Müessese 4 Mayıs 1979'da deneme üretimine başlayabilmiştir.

3.6. AKDENİZ MÜESSESESİ

Antalya'nın Manavgat İlçesi'nde kurulacağı planlanan müessese; turizmin olumsuz etkileneceği düşünülerek Mersin'in Silifke Taşucu Mevkii'nde kurulmasına karar verilmiştir.¹¹¹ Bölgenin kızılçam ve karaçam ormanlarından yararlanılması

¹⁰⁷ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.251.

¹⁰⁸ İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972, s.404-408, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

¹⁰⁹ "Afyon'da ki Kâğıt Fabrika 360 Milyona İtalya'ya İhale Edildi" Milliyet, S.9218, 03.07.1973, s.7.

¹¹⁰ "Erbakan, Afyon Şeker ve Kâğıt Fabrikalarını İşletmeye Açıyor", Milliyet, S.10771, 28.10.1977, s.11., "Erbakan, Afyon Şeker ve Kâğıt Fabrikalarını Hizmete Açtı", Milliyet, S.10772, 29.10.1977, s.1,5,12.,

¹¹¹ Orhan Gürbüz, "Türkiye'de Kâğıt Sanayi ve Silifke-Taşucu Kâğıt Fabrikası", Türk Coğrafya Dergisi, Sayı 30, İstanbul 1995, s.233.

planlanmıştır. Müessesede Kraft selülozu ile Kraft torba kâğıdı üretmek, kereste ve ağaç mamulleri imal edileceğine karar verilmiştir.

SEKA Akdeniz Kâğıt-Kereste Entegre Tesisinin kuruluş yeri ve yatırım tutarında yapılan değişiklik 28.03.1975'te Bakanlar Kurulunca kabul edildikten sonra ¹¹², müessesenin temeli 28 Temmuz 1975'te Başbakan Süleyman Demirel tarafından atılmıştır. Demirel açılış da Türkiye'nin kalkınması ve savunması konusunda bir konuşma da yapmıştır. ¹¹³ Akdeniz Kâğıt ve Kereste tesisi iki bin hektarlık bir alan üzerinde kurulmuştur. Fabrikanın günde 600 ton grafit kâğıdı ve çeşitli ürünü ile yılda 182 bin metreküp işlenmiş kereste üreteceği açıklanmıştır. ¹¹⁴

Müessesede ilk kâğıt üretimi 10 Ağustos 1983 tarihinde gerçekleşmiş; 18 Ekim 1984 tarihinde müessese işletmeye alınmıştır.

3.7. BALIKESİR MÜESSESESİ

Balikesir Müessesesi, Afyon Müessesesi ve Akdeniz Müessesesi ile aynı günde kurulmuştur. Bu üç Müessese aynı kaderi paylaşmış resmi kuruluşu tamamlanmış olsa da müesseselerin açılması 10-15 yılı bulmuştur.

İkinci Beş Yıllık Plan Kapsamında kurulması kararlaştırılan kâğıt fabrikasının kapasitesinin yılda 80 bin ton olacağı öngörülmüştür. Müessesenin kurulacağı bölgenin istimlak işlerinin devam ettiği ve yılbaşından sonra inşaatının başlayacağı konusunda 20.11.1969 tarihli Milliyet Gazetesinde bilgi verilmektedir. ¹¹⁵

Müessese Marmara ve Kuzey Ege Bölgelerinin ormanlarından yararlanılarak sülfat selülozu, yazı ve baskı kâğıdı üretmek üzere kurulmuştur. Daha sonradan bölge orman kaynaklarının daha verimli değerlendirilmesi, tarım yapılacak bölgenin çevre kirliliğine maruz bırakılmaması için ve ülkenin her geçen gün artan gazete kâğıdı ihtiyacının karşılanması için Termomekaniksel Odun Hamur, Gazete Kâğıdı ve Kereste Entegre Tesisine dönüştürülmüştür. ¹¹⁶

¹¹² BCA, Belge No: 030.18.01.02.329.27.03

¹¹³ "Demirel: Savunma Başkalarına Bırakılmaz" Milliyet, S.9962, 29.07.1975, s.1,10.

¹¹⁴ "Mersin'de Dev Kâğıt Tesisleri 1977'de Bitirilecek" Milliyet, S.10455, 14.12.1976, s.9.

¹¹⁵ "Balıkesir'de Kâğıt Fabrikası İçin İstimlak Başlandı" Milliyet, S.7901, 20.11.1969, s.9.

¹¹⁶ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.298.

Müessesenin kâğıt tesislerinin inşaat ve montajı 1979 yılının sonunda tamamlanmıştır. 1980 yılının ikinci yarısında açılması planlanmıştır. ¹¹⁷ Bu konuda Balıkesir Müessese Müdürü Haşmet Uyar, Balıkesir Kâğıt Fabrikasının 15 Ekim 1980’de işletmeye alınarak tecrübe çalışmalarına geçeceği, kâğıt üretimine başlayacağını açıklamıştır. ¹¹⁸

Gazete Kâğıdı Entegre Tesisi 04.04.1981’de Sanayi ve Teknoloji Bakanı Şahap Kocatopçu tarafından hizmete açılmıştır. Açılıшта yaptığı konuşmada müessesenin yıllık üretim kapasitesi 85 bin ton termomekanik odun hamuru, 105 bin metreküp kereste ve 100 bin ton gazete kâğıdı olup bu kapasite için yılda 300 bin metreküp orman emvali kullanılacağını açıklamıştır. ¹¹⁹

Müessese açıldıktan kısa bir süre sonra kâğıt makinesinin elektrik tesisatında yangın çıkmıştır. ¹²⁰ Onarım çalışmaları süratle yapılmış olup üretime 16 Nisan 1981’de başlanılmıştır. ¹²¹

3.8. KASTAMONU MÜESSESESİ

Üçüncü Kalkınma Planı’nda, İkinci Kalkınma Planı kapsamında kurulan fabrikaların projelerinin tamamlanması ve entegre yeni kâğıt sanayi tesislerinin yapılması konusunda yatırım yapılacağı kararlaştırılmıştır. ¹²² Alınan bu karar doğrultusunda Kastamonu’da kâğıt hamuru tesisi kurulması yönünde çalışmalar başlamıştır. ¹²³ Fabrikanın temeli 31 Ekim 1976’da Necmettin Erbakan tarafından atılmıştır. Müessesenin yılda beş bin ton sigara kâğıdı ile 100 bin ton yan ürün üreteceği öngörülmüştür. ¹²⁴ Ayrıca kendir liflerinden kendir selülozu üreteceği ve 22 bin metreküp sunta üretileceği açıklanmıştır. ¹²⁵

¹¹⁷ “SEKA’nın Balıkesir Tesisleri 1980’de Hizmete Girecek”, Milliyet, S.11486, 20.10.1979, s.12.

¹¹⁸ “Balıkesir Kâğıt Fabrikası 15 Ekimde Üretime Başlıyor”, Milliyet, S.11813, 18.09.1980, s.7.

¹¹⁹ “Yılda 100 Bin Ton Gazete Kâğıdı Üretecek SEKA’nın Balıkesir Tesisleri Açıldı” Milliyet, S.12007, 05.04.1981, s.6.

¹²⁰ “Balıkesir Kâğıt Fabrikası’nda Yangın Çıktı” Milliyet, S.12015, 13.04.1981, s.6.

¹²¹ “Balıkesir Kâğıt Fabrikası Yarın Üretime Başlayacak” Milliyet, S.12017, 15.04.1981, s.7.

¹²² Üçüncü Kalkınma Planı (1973-1977), s.354-363, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 23.02.2018.

¹²³ “Kastamonu’da Kâğıt Hamuru Tesisi Kurulacak”, Milliyet, S.9636, 31.08.1974, s.9.

¹²⁴ “Kısa...Kısa” Milliyet, S.10416, 02.11.1976, s.9.

¹²⁵ “SEKA’nın İki Yeni Kâğıt Fabrikası Yakında Hizmete Girecek” Milliyet, S.12637, 05.01.1983, s.3.

Müessese deneme üretimine 26 Haziran 1984'te geçmiştir. Müessese 24 Kasım 1984'te Başbakan Turgut Özal tarafından açılmıştır. SEKA Genel Müdürü Sebahattin Yalınpala; SEKA'nın 1984 yılının sonunda Türkiye'nin sigara kâğıdı tüketimini tamamen karşılayacak düzeye geleceğini açıklamıştır.¹²⁶

Fabrikada üretilen sigara kâğıtlarının tek alıcısı Tekel İdaresidir. Yapılan açıklamalarda fabrika açıldıktan sonra Türkiye'nin sigara kâğıdı ihtiyacının tümünü karşılayacağı söylenmiş olsa da üretimin ihtiyaçları karşılamaması nedeniyle Tekel bazı sigaralar için kâğıt ithal etmek durumunda kalmıştır. Bu da pazarlama sorunlarını gündeme getirmiştir.¹²⁷

---

¹²⁶ "Yılsonunda Sigara Kâğıtlarının Tümü Yerli Olacak" Milliyet, 29.06.1984, s.7.

¹²⁷ Dölen, *Dünya da ve Türkiye de*, s.479.

4. 1960 YILI SONRASI KÂĞIT SANAYİNE GENEL BİR BAKIŞ

1950 yılında çok partili hayata geçiş sürecinde Demokrat Parti seçimle iktidar olmuştur. Demokrat Partinin 10 yıllık iktidarı 27 Mayıs 1960'da Türk silahlı kuvvetlerinin Milli birlik komitesi adı ile yönetime el koyması ile son bulmuştur.

Milli Birlik Komitesi kamu teşekküllerinin idare meclislerini, tayinlerinde son yıllarda politik kararlar alınması nedeniyle lağvetmiştir.¹²⁸ 23 Temmuz 1960'da yayınlanan 23 kanun numaralı yasada şu şekilde açıklanmıştır.

1-İdare ve murakabeleri veya yalnız murakabeleri 3460 sayılı kanun hükmüne tabi teşekküller,

2-Özel bir kanunla veya özel bir kanunun verdiği yetkiye dayanılarak kurulan ve faaliyet mevzuları ticari ve iktisadi mahiyeti haiz olan teşekküller,

3-Yukarı ki bentlerde yazılı teşekküllerin kendi aralarında kurdukları teşebbüslerle sermayesinin yarısından fazlası devlete veya adı geçen teşekküllere ait olan iştirakli teşebbüsler, Müdürler Kurulu tarafından idare olacaktır. Kaldırılan idare meclislerinin kanun ve statüleri ile tayin edilmiş olan vazife ve yetkileri bu kurullara geçer.

4-Devletçe kurulan teşekküller teşekkülün bağlı bulunduğu Bakanın, bu teşekküllerce kurulan teşebbüsler kurucu teşekkülün müdürler kurulu başkanının nezaret ve murakabesi altında idari muhtariyeti haizdirler.

5-Teşekkülün kanun ve statü ile müdürler kurulu kararları dairesinde sevk ve idaresi kurul başkanına aittir.¹²⁹

Milli Birlik Komitesi demokratik rejime geçilmesi için yeni bir anayasa hazırlanmıştır. Yeni anayasa 9 Temmuz 1961 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Yeni anayasa ile uzun dönemli, planlı ekonomiye geçilmiştir. 1963-1967 yıllarını kapsayacak Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Bu plan dâhilinde Çaycuma Müessesesi, Dalaman Müessesesi, Aksu Müessesesi, Afyon Müessesesinin kurulmasına karar verilmiştir. Yeni açılacak olan müesseselerle SEKA İzmit dışında yeni müesseselere kavuşmuştur. Kâğıt sanayiinin gelişmesi için ithalat talebi yüksek

¹²⁸ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.216.

¹²⁹ "Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilatı İle İdare ve Murakabeleri Hakkındaki 3460 Sayılı Kanuna Ek Geçici Kanun" Resmî Gazete, S.10556, 20.07.1960, s.1777-1778.

olan kâğıdın, ekonomik olmak şartı ile yurt içinden talebin karşılanmasına çalışılacaktır. Ayrıca yurdumuzdaki ağaç türleri incelenerek yeni kurulacak olan fabrikalarda uygulanacak üretim teknolojisi belirlenecektir. Türkiye de kâğıt sanayine elverişli ağaç cinslerinin envanteri en kısa sürede tamamlanarak kâğıt sanayinin ihtiyaçları belirlenecektir.

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda SEKA dışında olan özel teşebbüslerin durumuna da değinilmiştir. On bin ton kaba sargılık kâğıt ve saman mukavvası yapabilen 7 adet işyerinin olduğu fakat teknolojik açıdan çok geride olduğuna ve hammadde olarak eski kâğıtları kullandığına değinilmiştir.¹³⁰ İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özel sektörün yazı tabı, sargılık kâğıt, karton ürünlerine yatırım yapması beklendiği belirtilmiştir. Ayrıca özel sektörün kuracağı tesisler için selüloz ihtiyacının karşılanması ve kurulacak olan fabrikaların ihtiyaçlarının karşılanması imkânları araştırılacaktır. Özel şahıslara ait arazilerde kâğıtlık odun yetiştirilmesi teşvik edilmiştir.¹³¹ 1969'dan sonra özel sektör kâğıt sanayine yatırımı arttırmıştır. Eczacıbaşı İpek Kâğıt Fabrikası 1969'da çağdaş ve sağlıklı bir yaşam gereği olan temizlik kâğıdı ürünlerini üretmek ve kullanımını yaygınlaştırmak amacıyla kurulmuş, Yalova Altınova'daki fabrikasını 1970'te açmıştır.¹³² Viking Kâğıt ve Selüloz A.Ş. 1969'da İzmir Aliağa ilçesinde Türkiye'nin ilk özel kâğıt fabrikasını kurmuştur. 1971'de yıllık 13.500 ton kapasitesi ile tek yüzlü perdahlı sargılık, baskılık ve laminasyonluk kâğıt üretimine başlamıştır. 1982'de Yaşar Topluluğuna katılmıştır.¹³³ Trakya Kâğıt Sanayi ve Ticaret A.Ş. 1969'da karton ve temizlik kâğıdı üretmek için Tekirdağ Çorluda kurulmuştur.¹³⁴ Olmuk Mukavva Sanayi ve Ticaret A.Ş. 1968'de kurulmuş olup ilk tesisi 1969'da Gebze Dilovası'nda faaliyete başlamıştır. İlk kâğıt fabrikasını Edirne de açmıştır. Fabrika atık kâğıt ve samandan fluting ve liner türü kâğıtları üretmek üzere kurulmuştur.¹³⁵ Özel sektör 1970 sonrasında kâğıt sanayinde genişleme ve modernleştirme yatırımlarına devam ederek Türkiye de kâğıt üretiminde ciddi bir yere sahip olmuştur.

¹³⁰ Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl) 1963-1967, s.261-266, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

¹³¹ İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972, s.404-408, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

¹³² Erişim <https://www.mosb.org.tr/tr/>, Erişim Tarihi 01.03.2018.

¹³³ Erişim <http://www.viking.com.tr/>, Erişim Tarihi 01.03.2018.

¹³⁴ Erişim <http://rehber.corlutso.org.tr/>, Erişim Tarihi 01.03.2018.

¹³⁵ Erişim <http://www.olmuksan-ipaper.com/tr/> Erişim Tarihi 01.03.2018.

İkinci Kalkınma Planı'nda kâğıt ihtiyacının ekonomik olmak şartı ile yurt içinden karşılanmasına karar verilmiştir. Birinci Kalkınma Planı'nda kurulmasına karar verilen kâğıt fabrikaları projelerinin ülkenin içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik sıkıntısı sonucunda tamamlanması gecikmiştir. Bu nedenle yazı-tabı kâğıdı, gazete kâğıdı ve Kraft kâğıdı talepleri ithal yoldan karşılanmasına karar verilmiştir. Bu plan dâhilinde Balıkesir Müessesesi, Afyon Müessesesi, Akdeniz Müessesesinin kurulmasına karar verilmiştir. Yeni yatırım projelerinin uzun vadede yan mamul ihtiyacını sağlayacak şekilde planlanması üzerinde durulmuştur. Hammadde maliyetlerinin düşürülmesine öncelik verilmiştir. Ayrıca kâğıt müesseseleri bölgelerinde çabuk büyüyen ağaç türlerinin yetiştirilmesi konusunda karar alınmıştır.¹³⁶

1970 yılı sonrasında Birinci Kalkınma Planı'nda açılması kararlaştırılan yeni kâğıt fabrikalarının hizmete girmesiyle Türkiye de kâğıt üretiminde artış olmuştur. Aynı dönemde özel sektördeki artış yetişmiş teknik personel sıkıntısını arttırmıştır. SEKA bünyesinde açılan meslek okullarından mezun olan teknik personel özel sektöre geçmiş ve SEKA dolaylı olarak özel sektöre destek olmuştur.

1971'de yeni fabrikaların açılmasıyla SEKA'nın kâğıt üretiminin 350 bin tona yükseldiği¹³⁷, 1972'de ise üretimin artmasıyla Orta Doğu ülkelerine kâğıt ihraç edilebilecek duruma geldiği açıklanmıştır.¹³⁸ SEKA ilk ihracatını Suriye'ye yapmıştır.¹³⁹ 1973'te ülkede kişi başına düşen kâğıt miktarı artmıştır.¹⁴⁰ 1979'da 7 milyar 695 milyon liralık kâğıt-karton satmıştır.¹⁴¹

1970'li yıllarda ekonomide özel sektörün ağırlıkta olduğu bir döneme girilse de, ödemeler dengesinde oluşan problemler gibi nedenlerden devletin ekonomi üzerindeki etkisi devam etmiştir. 1973'te yaşanan Petrol Krizi Türkiye ekonomisini ciddi bir şekilde etkilemiştir. Döviz ihtiyacı artmış, üretimde kullanılan ara mallar ithalatı daha güçleşmiş, yaşanan dengesizlikler nedeniyle kıtlık meydana gelmiş, tüp,

¹³⁶ İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972, s.404-408, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

¹³⁷ "SEKA Bu Yıl 350 Bin Ton Kâğıt Üretecek" Milliyet, S.8468, 03.06.1971, s.7., "SEKA 62,5 Bin Ton Kâğıt ve Karton Üretimi Yaptı" Milliyet, S.8498, 03.07.1971, s.7.

¹³⁸ "SEKA Dış Ülkelere Kâğıt İhracına Girişiyor" Milliyet, S.8890, 04.08.1972, s.7., "SEKA, Kâğıt İhraç Etmek İçin Çalışıyor" Milliyet, S.8922, 05.09.1972, s.9., "SEKA Dış Ülkelere Kâğıt İhraç Edebilecek" Milliyet, S.8925, 08.09.1972, s.3.

¹³⁹ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.265.

¹⁴⁰ "Türkiye de Kişi Başına 10 Kilo Kâğıt Düşüyor", Milliyet, S.9155, 01.05.1973, s.7.

¹⁴¹ "SEKA, 8 Milyar TL Kâğıt- Karton Sattı" Seka Postası, S.505, 15.03.1980, s.1.

yağ gibi ihtiyaç malzemeleri için uzun kuyruklar meydana gelmiş, karaborsa oluşmuştur. 14-16 Ağustos 1974'de Kıbrıs Barış Harekâtı gerçekleştirilmiştir. Ülke içinde ve dışarıdan yaşanan sıkıntılar, uzun vadeli ekonomik planlama politikasının gecikmesi, ithalatın artması, bütçe açığının büyümesi, enflasyonda artış ekonomik kriz ile sonlanmıştır. Kamu İktisadi Teşebbüslerinin dengesi bozulmuştur.

İkinci Kalkınma Planı'nda açılması kararlaştırılan Afyon, Akdeniz, Balıkesir Kastamonu Müesseseleri ülke içinde ve dışarıda yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklar nedeniyle planlanan dönemde faaliyete geçememiştir. Bu Müesseselerin faaliyete geçmesi 1980'den sonrayı bulacaktır.

Üçüncü Kalkınma Planı dönemine gelindiğinde; İkinci Kalkınma Planı döneminde kararlaştırılan hammadde maliyetlerinin düşürülmesi, kâğıt müesseseleri bölgelerinde çabuk büyüyen ağaç türlerinin yetiştirilmesi konusundaki çalışmalar sonuçlanmamıştır. Planlanan dönemde yeni müesseseler üretime açılmamıştır. Bu planda kâğıt sanayinin uzun dönemde, sınırlıda olsa ihracata dönük tesisler kurulması ve dış rekabete hazırlanması esas alınmıştır. Kurulacak tesislerin büyük kapasitede ve entegre tesisler olması üzerinde durulmuştur. Orman ürünleri sanayileri ile entegrasyona öncelik verilmiştir. Kişi başına düşen kâğıt ihtiyacının yükseltilmesi hedeflenmiştir. Kurulması kararlaştırılan müesseselerin en kısa sürede üretime geçmesi için gereğinin yapılması kararlaştırılmıştır. Mevcut olan fabrikaların eksikliklerinin tamamlanması, ihtiyaçlarının karşılanmasına karar verilmiştir. Hammadde fiyatlarının düzenlenmesi için Orman Bakanlığı ile Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında işbirliğinin sağlanması kararlaştırılmıştır.¹⁴²

Kâğıt Sanayinin tam gelişme döneminde yaşanan döviz dar boğazı bahane edilerek kâğıt sanayine yatırımlar geciktirilmiş beklenen hedeflere ulaşılamamıştır. Bu da basında savurganlık olarak değerlendirilmiştir. Kâğıt sanayinin geliştirilmesi için gerekli yatırımların en kısa süre de yapılması gerekliliği üzerinde durulmuştur.¹⁴³ 1970'li yıllarda SEKA'nın yıllık yatırım finansmanını karşılamak için gazete

¹⁴² "Kâğıt Sanayi", Resmî Gazete, S.14374, 27 Kasım 1972, s.119-122., **Üçüncü Beş Yıllık Kalkınma Planı 1973-1977**, s.354-363, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 23.02.2018.

¹⁴³ Yılmaz Çetiner "Kâğıt Sanayiinde Patlama İçin Milyar Değil, Milyon Dolar Değil Türk Lirası Gerek" Milliyet, S.11215, 22.01.1979, s.9.

kâğıdı ve defter kâğıdı ürünlerine zam yapılmıştır.¹⁴⁴ Ülkede yaşanan tüm sıkıntılara rağmen kâğıt sanayinde yavaş da olsa gelişme devam etmiştir.

Dördüncü Kalkınma Planı döneminde kâğıt sanayinde beklenen hedeflerin geresinde kalındığı üzerinde durulmuş, yeni hedefler belirlenmesi ve hedeflere ulaşılması konusunda kararlar alınmıştır. Hammaddelerin düzenli sağlanabilmesi için ilgili kuruluşlar arasında gerekli eşgüdüm gerçekleştirilememiştir. Kâğıt sanayii üretiminde verimliliğin arttırılabilmesi için gerekli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapacak bir kurum oluşturulamamıştır. Bu planda araştırma ve geliştirme çalışmalarının hızlandırılması, teknik bilgi yönünden dışa bağımlılıktan kurtarılması hedeflenmiştir. Eğitim ve kültür faaliyetleri desteklenmesi ve tesislerin daha verimli çalışması olanaklarının araştırılması konusunda karar alınmıştır. Projesi devam eden müesseselerin bir an önce faaliyete geçirilmesi hedeflenmiştir.¹⁴⁵

Merkez Bankasının tıkanması, yüksek enflasyon oranları, dış ödemeler dengesinin alt üst olması, ekonomik politikaların yanlış uygulanması, alt yapıların yetersiz olması, sanayinin gelişmemesi, siyasal istikrarsızlıklar, koalisyon hükümetlerinin anlaşamaması, kalkınma planlarının uygulanamaması, petrol fiyatlarının yükselmesi gibi nedenlerden ekonomi alt üst olmuştur. 1980’de Süleyman Demirel azınlık hükümetini kurmuş, Turgut Özal’a tam yetki vererek ekonominin başına getirmiştir. Özal’ın kurduğu ekip “İstikrar Kararları” olarak anılan 24 Ocak Kararlarını hazırlamıştır. Bu kararlar dış ödeme dengesinin sağlanması, enflasyonun düşürülmesi, ekonomide devlet müdahalesinin en aza indirilmesi, ihracatın arttırılması, karma ekonomi uygulamaları yerine serbest piyasa sistemine geçilmesi, mal kıtlığının giderilerek, kuyrukların ortadan kaldırılması ve ekonominin bunalımdan çıkması gibi kararlar alınmıştır. Ayrıca KİT’lerin özelleştirilmesi de bu kararlar gündeme gelmiştir.¹⁴⁶

Ekonomide yaşanan bunalım, ülke içinde yaşanan terör sonucu 12 Eylül 1980 darbesi olmuştur. 29 Haziran 1981’de yeni anayasa için süreç başlamıştır. Yeni anayasa 7 Kasım 1982’de halkoylaması ile kabul edilmiştir. 6 Kasım 1982’de milletvekili seçimleri ve yaklaşık bir yıl sonra 6 Aralık 1983’te TBMM başkanlık

¹⁴⁴ “Kılıç: Kâğıda Yapılan Zam Fahiş ve Haksızdır”, Milliyet, S.8531, 05.08.1971, s.1,9. , “SEKA, Defter Kâğıdına Ortalama %200 Zam Yaptı”, Milliyet, S.10729, 14.09.1977, s.7.

¹⁴⁵ Dördüncü Kalkınma Planı 1979-1983, s. 515-520, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

¹⁴⁶ Hikmet Özdemir, **Turgut Özal Biyografi**, Doğan Kitap, İstanbul 2014, s.177.

sisteminin ¹⁴⁷ oluşması ile demokratik düzene yeniden dönülmüştür. 1983 yılı seçimlerinde Turgut Özal'ın liderliğinde ki Anavatan Partisi iktidar olmuştur. 1987 yılı seçimlerinde ANAP yeniden birinci parti olmuştur.

1980'li yıllarda devletin ekonomiye müdahalesi azalmış, serbest piyasa ekonomisine geçilmiştir. IMF ve Dünya Bankası ekonomiyi etkilemeye başlamış ve neoliberal ekonomi benimsenmiştir. Bu dönemde yabancı yatırımlar teşvik edilmiştir. 24 Ocak Kararları ve sonrasında uygulanan ekonomik politikalar başlangıçta başarılı olsa da sonra ki yıllarda yerini krize bırakmıştır.

Beşinci Kalkınma Planı'nda kâğıt sanayiinde kaliteyi yükseltici, maliyetleri düşürücü tedbirler alınarak rekabet gücünün artırılması ve ihracın artırılması yönünde kararlar alınmıştır. Kâğıt hammadde durumu, kâğıtlık odun potansiyeli tespit edilmedikçe yeni yatırım ve kapasite artışı öngörülmemiştir. Uzun elyaflı beyazlatılmış selüloz açığı SEKA Aksu Müessesesinde beklenen üretim artışı ve özel sektörde ki üretim artışı ile selüloz açığı büyüyeceğinden yeni bir tesisin açılması öngörülmüştür. ¹⁴⁸

1980'li yıllarda İktisadi Devlet Teşekkülleri yeni uygulamalara gitmiştir. 12.03.1964'te kabul edilen İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakleri Hakkında 440 numaralı Kanun , ¹⁴⁹ 23.11.1982'de kabul edilen yeni bir kanunla değiştirilmiştir. ¹⁵⁰ 11 Nisan 1983'te ise 60 sayılı kanunla 440 numaralı kanun yürürlükten kaldırılmıştır. Bu kanunla SEKA İktisadi Devlet Teşekkülünün hukuki bünye, amaç ve faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ve bunlar arasındaki ilişkileri ve diğer hususları yeniden düzenlenmiştir. ¹⁵¹ Yapılan değişikliklerin üzerinden bir yıl geçtikten sonra 18 Haziran 1984 tarih ve 233 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile 60 ve 104 sayılı

¹⁴⁷ Özcan Dağdemir, Mesut Küçükcalay, "Türkiye'de 1960-1980 Müdahale Dönemi Ekonomileri: İktisat Politikaları ve Makro Ekonomik Göstergeler Açısından Bir Karşılaştırma" Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, Sayı:3, 1999, s.124.

¹⁴⁸ Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989, s.82-83, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

¹⁴⁹ "İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakler Hakkında Kanun", Resmî Gazete, S.11662, 21.03.1964, s.1-5.

¹⁵⁰ "440 Sayılı İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakler Hakkında Kanunun 3 ve 7 inci Maddelerinin İkinci Fıkralarının Değiştirilmesi ve 36ncı Maddesine Bir Fıkra Eklenmesine İlişkin 31.05.1979 Gün ve 27 Sayılı Kanun Hükmünde Kararnamenin Değiştirilerek Kabulü Hakkında Kanun", Resmî Gazete, S.17881, 27.11.1982, s.3.

¹⁵¹ "Türkiye Selüloz Kâğıt Fabrikaları İşletmeleri Kurumu Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname", Resmî Gazete, S.18205, 28.10.1983, s.44-48.

Kanun Hükmünde Kararnameler ile 2929 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁵² Bu kanunla SEKA'nın görevleri ve yönetimi daha ayrıntılı olarak düzenlenmiştir. Zamanla ihtiyaçların değişiklik göstermesi, teknolojinin gelişmesiyle yeni birimler kurulmuş, değiştirilmiş veya kaldırılmıştır. Özellikle 1984'ten sonra SEKA'da mevcut müesseselerde kapasite arttırıcı hiçbir işlem yapılmamıştır. 1986'da 3291 sayılı Kanun ile KİT'lerin özelleştirilmesi esnasında karşılaşılan sorunların giderilmesine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. 1986'da sonra SEKA'da özelleştirme çalışmaları yürütmek ve gerekli koordinasyonu sağlamak üzere Özelleştirme Çalışma Grupları oluşturulmuştur.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, kâğıt ve karton talebinin artacağı öngörülmüştür. SEKA'nın yeni bir yatırıma gitmeyeceği; mevcut müesseselerin günün teknolojik şartlarına uygun hale getirileceği öngörüldüğünden kamu kesiminde kâğıt üretiminde bir artış beklenmemiştir. Artan kâğıt ihtiyacının, özel sektörün üretime girecek yeni tesisleriyle üretimin artması sonucu karşılanacağı öngörülmüştür. Artan üretime paralel olarak hammadde ihtiyacının ithalat yoluyla karşılanmasına karar verilmiştir. Kâğıt sanayinde kullanılmak üzere hızlı büyüyen ağaç türlerinin yetiştirilmesine ve atık kâğıt kullanım oranının arttırılmasına karar verilmiştir. Kâğıt sanayinde rekabet gücünün arttırılması ve maliyetleri düşürmek için modern teknoloji kullanımının özendirilmesi kararı almıştır.¹⁵³ Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda ülkenin kâğıt ihtiyaçlarının özel sektörden karşılanması öngörülmüştür.

1990'lı yıllarda SEKA Müesseselerinde herhangi bir modernizasyon işlemleri yapılmamıştır. Mevcut kapasite ile çalışmaya devam etmiştir. SEKA ülkenin içinde bulunduğu ekonomik durumunda etkisiyle adeta kaderine terk edilmiştir. 1992'de diğer Kamu İktisadi Teşebbüslerde olduğu gibi SEKA'da çalışanların SSK prim borçlarını¹⁵⁴ ve elektrik faturalarını ödeyemez duruma gelmiştir. 1990'lı yıllarda özelleştirme çalışmaları hızlanmıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, özelleştirme uygulamalarının başladığı tarihten bu döneme kadar geçen sürede yasal ve kamusal altyapıda gözlenen aksaklıklar ve eksiklikler nedeniyle hedeflere

¹⁵² “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” 1. Mükerrer Resmî Gazete, S.18435,18.06.1984, s.176-198.

¹⁵³ Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994, s.135-139, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

¹⁵⁴“SSK Bu Kez de KİT Müdürlerinin Hapsini İstedii” Milliyet, 07.08.1992 s.5.

ulaşılamadığından bahsedilmiştir. 1994'te çıkarılan 4046 sayılı Özelleştirme Kanunu ile doğabilecek istihdam kayıplarının olumsuzluklarının giderilmesine çalışılmıştır. Özelleştirmenin amacı; dünya piyasalarına uyum sağlama, AB'ye tam üyelik hedefi, ekonomide verimliliğin artırılması, serbest piyasa şartlarını sağlama olarak değerlendirilmiştir. Sermayenin tabana yayılması, kamunun mali piyasalar üzerindeki baskısının azaltılması ve kamu borç stokunun düşürülmesi amaçlanmıştır.¹⁵⁵

2000'li yıllarda Avrupa Birliği ile bütünleşme yolunda adımlar atılmış, küreselleşen dünya ya entegre olmaya çalışılmıştır. Yeni ekonomik anlayışla KİT'ler özelleştirilmeye başlanmıştır. Bu dönemde SEKA'ya Bağlı müesseseler de özelleştirilmeye başlanmıştır. Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planına göre, devletin ekonomiye doğrudan müdahalesi olabildiğince azaltılması amaçlanmıştır. Özelleştirmede beklenen hedeflere ulaşmak için özel sektör katılımının sağlanmasına yönelik düzenlemelerin yapılmasına karar verilmiştir. Yap-İşlet-Devret, Yap-İşlet ve işletme hakkı devri gibi finansman modelleri gözden geçirilerek bu modellerin rekabeti engelleyici uygulamalara yol açması engellenmesi hedeflenmiştir. Sermayenin tabana yayılması amaçlanmıştır.¹⁵⁶

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı'nda, Ekonomik alanda bütüncül bir yaklaşım, toplumsal diyalog, insan odaklı bir gelişme, rekabetçi bir piyasa, kamusal hizmet sunumunda şeffaflık gibi esaslar kabul edilmiştir. Devletin ticari mal ve hizmet üretiminden çekilmesi, politikalar oluşturulurken kısıtlı olan kaynaklar göz önüne alınarak önceliğin belirlenmesi gibi kararlar alınmıştır. Özelleştirilmelerin etkisiyle KİT sisteminin ekonomi içindeki payının azalacağı öngörülmüştür.¹⁵⁷ Bu dönem de SEKA'ya bağlı müesseselerin özelleştirilme işlemleri tamamlanmıştır.

---

¹⁵⁵ **Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000**, s.164-168, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

¹⁵⁶ **Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005**, s.32, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

¹⁵⁷ **Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013**, s.3,13,57, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

5. SEKA ÖRGÜTÜ VE YÖNETİMİ

Sümerbank Kanununa göre Sümerbank, Umum Müdürünün de dâhil olduğu, bir reis ve dört azadan oluşan beş kişilik bir idare meclisi ile idare edilmektedir. Umum müdürünün iki muavini vardır. Umum müdürü ile muavinler ve azalardan biri İktisat Vekâletinin ve bir aza Maliye Vekâletinin teklifi ve İcra Vekilleri Heyetinin kararı ve Cumhurbaşkanının tasdiki ile tayin olurlar. Bir aza Banka Umumi Heyeti tarafından teklif edilir. Bu aza iktisat ve sanayi işlerinde ihtisas sahibi kişiler arasından seçilmektedir. Umum Müdürü, muavinler ve Meclis idare azasının görev süreleri üç senedir.¹⁵⁸

İzmit Kâğıt ve Karton Fabrikası açıldığı zaman örgüt ve yönetim olarak 1933 yılı 2262 sayılı Kanun ile kabul edilen Sümerbank Kanununa göre yönetiliyordu. Fakat bu kanun yasal çerçevede yetersiz kalmaktaydı. 1938’de 3460 sayılı “Sermayesi Devletçe Verilen İktisadi Müesseselerin İdare ve Murakabesi Hakkında Kanun” ile bu problemler büyük ölçüde giderilmiştir. Sermayesinin tamamı Devlet tarafından kurulan Devlet teşekkülleri olarak tanımlanmıştır. Bu teşekküllerin idaresi umumi heyet, umumi murakabe heyeti, idare meclisi ve umum müdürlüğü tarafından sağlanmaktadır.

Umumi heyeti, başvekil veya başvekilin görevlendirdiği bir kişinin başkanlığında maliye, iktisat ve ziraat vekilleri ile TBMM bütçe, adliye divanı, maliye, iktisat ve ziraat encümenleri reis ve reis vekilleri ve kâtiplerinden ve bu encümenlerin her yıl kendi azası arasından seçtikleri beş kişi, milli bankaların idare meclisi reisi ve umum müdürlerinden oluşur. Umumi heyet, her teşekkülün bilançosu ile kar ve zarar hesaplarını tetkik eder. Yeni kurulacak olan şirketlere olan karar verir.

Umumi murakabe heyeti, kurulacak müesseselerin idari, mali ve teknik bakımından gözetimini sağlamaktadır. Başvekâlete bağlıdır. Umumi murakabe heyeti azasının kaç kişiden oluşacağını İcra Vekilleri Heyeti tespit eder.

İdare meclisi, 3460 sayılı kanun hükümlerine tabi teşekküller kendi hususi kanunlarına göre birer idare meclisi tarafından idare olunur. Umum müdürleri idare

---

¹⁵⁸ “Sümerbank Kanunu” Resmî Gazete, S.2424, 11 Haziran 1933, s.2676.

meclislerinin tabi azasıdır. İdare meclisinin reis ve azasının adetleri ile tayinleri ve çalışma süreleri teşekküllerin hususi kanunlarında gösterilir.

Umum müdürlüğü, 3460 sayılı kanun hükümlerine tabi teşekküllerin bütün muameleleri, kendi hususi kanunlarındaki yetkilerine göre umum müdürlük tarafından yönetilir. Teşekkülü adli, kazaî, idari makamlarda üçüncü şahıslara karşı umum müdürü temsil eder.¹⁵⁹ Bu kanunla beraber İzmit Kâğıt ve Karton Fabrikasının statüsü belirlenmiş; tüzel kişiliğe sahip, idari ve mali yönden özerk ve sorumluluğu sermayesiyle sınırlı kuruluş yani İktisadi Devlet Teşekküllü olarak kabul edilmiştir.

3460 sayılı yasanın yürürlüğe girişine kadar İzmit Kâğıt ve Karton Fabrikası örgüt yapısının dikey veya yatay biçimlenişi hakkında kesin bir bilgiye sahip değiliz. 1939'dan itibaren müessese bir müdür ve idare komitesi tarafından yönetiliyordu. İdare komitesinin müdür ve yardımcılarını Sümerbank İdare Meclisi seçiyordu. İdare komitesinin görevi, iş programlarını hazırlamak, Sümerbank'ın belirlemiş olduğu ilke ve yöntemlere göre müesseseyi idare etmek. 1940-1942 yılında müessesenin idare şekli şu şekildedir. Sümerbank Genel Müdürü ona bağlı olan idare komitesi, müessese müdürü ve müessese müdürü idari yardımcısı ve teknik yardımcısı onlara bağlı olan şefliklerden oluşmaktaydı.¹⁶⁰

İzmit Kâğıt ve Karton Fabrikaları 1955'te çıkarılan 6560 sayılı Kanun ile Sümerbank'tan ayrılarak Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi "SEKA" adı ile müstakil bir müdürlük haline getirilmiştir. İşletmeler Vekâletine bağlı olup, merkezi İzmit'tir. SEKA, biri umum müdürü olmak üzere 5 kişilik bir idare meclisi tarafından idare olunur. Reis ve bir aza işletmeler vekilinin, bir aza Maliye Vekilinin, bir aza Ziraat vekilinin önerisi üzerine İcra Vekilleri Heyetince tayin olur. Reis ve azaların hizmet süreleri üç yıldır. Umum müdürünün gerektiği kadar muavini olabilir.¹⁶¹

Kamu İktisadi Teşekküllerini düzenleyen 3460 sayılı Kanun 1964'te 440 sayılı Kanunun kabul edilmesiyle yürürlükten kaldırılmıştır. 440 sayılı Kanunla, sermayesinin yarısından fazlası tek başına veya birlikte, devlete ve İktisadi Devlet

¹⁵⁹ "Sermayesinin Tamamı Devlet Tarafından Verilmek Suretiyle Kurulan İktisadi Teşekküllerin Teşkilat İle İdare ve Murakabeleri Hakkında Kanun", Resmi Gazete, S.3950, 04.07.1938, s.10151,10152.

¹⁶⁰ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.127.

¹⁶¹ "Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Kanunu", Resmi Gazete, S.9011, 21.05.1955, s.11911.

Teşekküllerine ait olup, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kurulan ve kuruluş kanunlarında bu kanuna tabi olacaklarını belirtilen teşebbüslerdir. Bu kanunla beraber teşebbüslerin yönetim, denetim ve çalışma esasları düzenlenmiştir. Bu kanunun ile bu kuruluşların ulusal ekonomiye faydalı olması, özerk bir tarzda, karma ekonominin kurallarına göre yönetilmeleri karlılık ve verimlilik anlayışı içinde çalışması ve yatırım kaynağı yaratmaları amaçlanmıştır. Bu teşekküller tüzel kişiliğe sahip, faaliyetlerinde özerktirler. Kamu İktisadi Kuruluşları kanun ve tüzük hükümleri ile yönetim kurullarının kararları dâhilinde Genel Müdür tarafından yönetilirler. Yönetim kurulu ve genel müdürün görev, yetki ve sorumlulukları kuruluş kanunlarında ve tüzükte belirtilir. Müesseseler ise yönetim kurulunca atanacak bir müdür ve yönetim komitesi tarafından idare edilir. Müdür yönetim kurulunun başkanıdır. Yönetim kurulu müessesedeki idareciler arasından seçilen üç kişi ile bir işçi üyeden oluşmaktadır.¹⁶²

1982’de çıkarılan 2680 sayılı “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Düzenlenmesi İle İlgili Yetki Kanunu” ile kamu hizmetlerinin düzenli, süratli, verimli bir şekilde yürütülebilmesi için kanun hükmünde kararname çıkartma yetkisi verilmiştir. Kamu iktisadi teşebbüslerinin kuruluş ve teşkilatlanmasında hizmetin gereklilik, ülke ekonomisine yararlılığı, verimlilik ve karlılık esasları göz önünde bulundurulmuştur.¹⁶³ Bu kanunla beraber KİT için kanun hükmünde kararname çıkartma yetkisi verilmiştir. Bu kanunun vermiş olduğu yetki ile 1983’te 60 sayılı Kanun Hükmünde Kararname (KHK) kabul edilmiştir. Bu kanunla KİT’ler İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları olarak ikiye ayrılmıştır. İktisadi Devlet Teşekkülü için sermayesinin tamamı devlete ait, iktisadi alanda ticari esaslara göre faaliyet göstermek üzere kanunla kurulan Kamu İktisadi Teşebbüsleridir denilmiştir. Kamu İktisadi Kuruluşu ise sermayesinin tamamı devlete ait olan ve tekel niteliğindeki mallar ile temel mal ve hizmet üretmek ve pazarlamak üzere kanunla kurulan kamu hizmeti niteliği ağır basan kamu iktisadi teşebbüsleridir. Bu teşekküllerin organları, yönetim kurulu ve genel müdürdür. Yönetim kurulu teşekkülün karar organıdır. Yönetim kurulu bir başkan ve dört

¹⁶² “İktisadi Devlet Teşekkülleriyle Müesseseleri ve İştirakler Hakkında Kanun”, Resmi Gazete, S.11662, 21.03.1964, s.15-16.

¹⁶³ “Kamu Kurum ve Kuruluşlarının Kuruluş, Görev ve Yetkilerinin Düzenlenmesi İle İlgili Yetki Kanunu”, Resmi Gazete, S.17729, 19.06.1982, s.2,3.

üyeden oluşmaktadır. Bu üç üye ilgili Bakanca, biri Maliye Bakanınca önerilir. Başbakan, maliye Bakanı ve ilgili Bakanın imzalarını taşıyan ortak kararname ile atanır. Genel Müdür yönetim kurulunca kabul edilen kararların yürütülmesinden sorumludur. Genel Müdür İlgili Bakanın önerisi üzerine Maliye Bakanının da imzasının bulunduğu ortak kararname ile atanır. Genel Müdür olmak için, teşekkülün faaliyet alanları ile ilgili mesleki alanda lisans düzeyinde öğrenim görmüş, on beş yıl çalışmış olmak, genel müdürlük görevini yerine getirebilecek yetenek, bilgi ve tecrübeye sahip olmak gibi şartları taşıması gerekmektedir.¹⁶⁴ 10 Ekim 1983'te kabul edilen 14 sayılı Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmeleri Kurumu Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname ile İktisadi Devlet Teşekkülü olan SEKA'nın hukuki bünyesi, amacı, faaliyet konuları, organları ve teşkilat yapısı, müessese, bağlı ortaklıkları ve iştirakleri ve bunlar arasındaki ilişkileri düzenlenmiştir. Bu kanun hükmünde kararname ile merkezi İzmit olan SEKA İktisadi Devlet kuruluşudur. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'na bağlıdır. Teşekkülün Yönetim Kurulu üyelerinden üçü Sanayi ve Teknoloji Bakanı'nca, Biri Maliye Bakanı'nca önerilir ve Başbakan, Maliye Bakanı ve Sanayi ve Teknoloji Bakanı'nın imzalarını taşıyan ortak bir kararname ile atanır. Yönetim kurulu ve genel müdür atamalarında 60 sayılı KHK hükümleri uygulanır. Genel Müdür yardımcıları, teşekkülde en az birisi yüksek mühendis veya mühendis olmak üzere en çok 3 genel müdür yardımcısı bulunur. Bu kanunla 1955 yılında kabul edilen 6560 sayılı kanun yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁶⁵

60 sayılı KHK 1983'te kabul edilen 2929 sayılı Kanunla bu kararname kanunlaştırılmıştır. Bu kanunla beraber KİT'lerin 440 sayılı kanunda ve kuruluş kanunda bu kanuna aykırı olan hükümler yürürlükten kaldırılmıştır.¹⁶⁶

60 sayılı KHK ile Sümerbank'ın çatısı altında olan Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmeleri Kurumu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığına bağlı Kamu İktisadi Kuruluşudur. Afyon Müessesesi, Aksu Müessesesi, Akdeniz Müessesesi, Balıkesir Müessesesi, Çaycuma Müessesesi, Dalaman Müessesesi, Kastamonu Müessesesi,

¹⁶⁴ “İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları Hakkında Kanun Hükmünde Kararname”, Resmi Gazete, S.18052, 20.05.1983, s.1,3.

¹⁶⁵ “Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmeleri Kurumu Kuruluşu Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” Resmi Gazete, S.18205, 28.10.1983, s.44,45.

¹⁶⁶ “İktisadi Devlet Teşekkülleri ve Kamu İktisadi Kuruluşları Hakkında Kanun” Resmi Gazete, S.18199, 22.10.1983, s.2.

İzmit Selüloz ve Kâğıt Sanayi Müessesesi olmak üzere sekiz adet müesseseden oluşmaktadır. 60 sayılı KHK ve daha sonrasında kabul edilen 2929 sayılı kanunda belirtilen hükümlerle yönetilmektedir.

1983 yılında kabul edilen 60 sayılı KHK de belirtilen “İktisadi Devlet Teşekkülleri ile Kamu İktisadi Kuruluşlarının ve bunların müesseselerinin, bağlı ortaklıklarının kurulmasını, iştiraklerinin yapılmasını, özerk bir tarzda ve karma ekonominin kurallarına uygun yönetilmelerini düzenlemektedir.” Cümlesiyle özelleştirmenin alt yapısı oluşturulmuştur. 1984 yılında çıkartılan 2983 sayılı kanun Kamu İktisadi Kuruluşları ve İktisadi Devlet Teşekküllerine ait tesisler için “Gelir Ortaklığı Senedi” ile Kamu İktisadi Kuruluşları ve İktisadi Devlet Teşekkülleri için “Hisse Senedi” çıkarılması ve işletme hakkı verilmesine karar verilmiştir. ¹⁶⁷ Bu kanunla beraber özelleştirme konusunda ilk düzenlemeler yapılmıştır. 18 Haziran 1984’te çıkarılan 233 sayılı KHK ile günümüzde ki KİT’lerin statüsü düzenlenmiştir. Bu kanun da işletmelerin tasfiyesi, satılmasıyla ilgili hükümler bulunmaktadır. ¹⁶⁸ Bu kanun kabul edildikten sonra SEKA’da mevcut müesseselerde kapasite arttırıcı hiçbir işlem yapılmamıştır. 1986’da kabul edilen 3291 sayılı kanunla KİT’lerin özelleştirilmesine karar verilmiştir. KİT’lere bağlı ortaklıklar doğrudan doğruya, müessese, işletme ve işletme birimleri ise önce anonim ortaklık haline getirildikten sonra hiçbir işleme gerek kalmaksızın bağlı bulunduğu bakanlıklarla ilişkisi kesilerek Başbakanlığa bağlanmıştır. ¹⁶⁹ Özelleştirme de mülkiyetlerin devredilmesi ile KİT’ler tarafından yürütülen kamu hizmetleri özel sektöre bırakılmıştır. 1986’dan sonra SEKA’da özelleştirme işleri için Özelleştirme Çalışma Grupları oluşturulmuştur.

---

¹⁶⁷ “Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun” Resmi Gazete, S.18344, 17.03.1984, s.1.

¹⁶⁸ “Kamu İktisadi Teşebbüsleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname” Resmi Gazete, S.18435, 18.06.1984, s.184.

¹⁶⁹ “1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 3182 Sayılı Bankalar Kanunu, 2983 Sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 7.11.1985 Tarihli ve 3238 Sayılı Kanun, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve 1177 Sayılı Tütün Tekeli Kanununun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Kamu İktisadi Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kanun” Resmi Gazete, S.19126, 18.06.1986, s.5.

III.BÖLÜM

GİRESUN SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASI

1. AKSU KÂĞIT FABRİKASI AÇILMADAN ÖNCE GİRESUN'DA EKONOMİK VE SOSYAL HAYAT

1.1. GİRESUN TARİHİNE KISA BİR BAKIŞ

Karadeniz Bölgesinin doğusunda yer alan Giresun, mavinin ve yeşilin kucaklaştığı güzel bir liman şehridir. Denize doğru bir boynuz gibi uzanan yarımada şehrin merkezini oluşturmaktadır. Şehrin ismi konusunda çeşitli rivayetler vardır. Şehrin eski ismi olan Kerasus'un bir rivayete göre, civarda bol miktarda üretilen kirazdan geldiği; diğer bir rivayete göre ise eski Yunancada "boynuz" anlamına gelen Kerastan kelimesinde türetildiği rivayet edilmektedir.¹⁷⁰

Şehir hakkında XIII. Yüzyılının sonlarına kadar yeterli bilgi yoktur. XIII. Yüzyıl sonlarından itibaren özellikle Çepni Türkmen gruplarının Giresun ve çevresinde faaliyetleri görülmektedir. Çepni beylerinden Kuşdoğan'ın kaleyi zapt ettiği ve Kral II. Andonikos'un Kuşdoğan'a baskın yaparak kaleyi tekrar hâkimiyeti altına aldığı kaydedilmektedir.¹⁷¹ Giresun 1381 yılında Hacıemirlioğulları (Bayramlı) Beyliğinden Hacı Emirli Süleyman Bey tarafından fethedilmiştir.¹⁷² Bu tarihten sonra Giresun'un hangi tarihte Trabzon Rum İmparatorluğunun eline geçtiği konusunda bir bilgi yoktur. Trabzon'un Fatih Sultan Mehmet tarafından fethedildiği zamanda Giresun Trabzon Rum İmparatorluğunun hâkimiyeti altındaydı.

¹⁷⁰ Feridun Emecen, "Giresun", İslam Ansiklopedisi, C. XIV, Diyanet Yayınları, İstanbul 2001, s.78.

¹⁷¹ Mehmet Bilgin, "Türkmen Beylikleri ve İskan Hareketleri" Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996), Yayın Kurulu, A. Yüksel, H.M. Bayazitoğlu, F.M. Emecen, M.Ak, M. Aydın, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997, s.82.

¹⁷² Faruk Sümer, **Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı- Destanları**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972, s. 165.

XIX. Yüzyılın sonlarına kadar, idari olarak Trabzon'a bağlıydı. ¹⁷³ 1920 yılında Trabzon sancağının idari yapısı değiştirilmiş olup, ¹⁷⁴ bu idari yapıya bağlı olan Giresun, Türkiye Büyük Millet Meclisinde Tirebolu, Görele kazaları ile Karahisar-ı Şarki sancağına bağlı Kırık nahiyesinin katılmasıyla 4 Nisan 1337 tarih ve 68 sayılı Kanunla müstakil bir sancak yapılmıştır. ¹⁷⁵ 1923 yılında Giresun'a Tirebolu, Görele, Keşap, Espiye bucakları bağlanarak, Giresun vilayet yapılmıştır. 1933 yılında Şebinkarahisar'ın il statüsü kaldırılmıştır. ¹⁷⁶ Şebinkarahisar ve Alucra ilçeleri 2197 sayılı Kanunla Giresun'a bağlanmıştır. ¹⁷⁷ 1934 yılında 2529 sayılı Kanunla Bulancak, ¹⁷⁸ 1945 yılında 4769 sayılı Kanunla Keşap, ¹⁷⁹ 1957 yılında 7033 sayılı Kanunla Espiye, Eynesil ve Dereli, ¹⁸⁰ 1987 yılında 3392 sayılı Kanunla Yağlıdere ve Piraziz, ¹⁸¹ 1990 yılında 3644 sayılı Kanunla Çanakçı, Güce, Doğan kent ve Çamoluk ¹⁸² ilçe olmuştur.

¹⁷³ M. Hanefi Bostan, "Giresun Kazası'nın İdari Taksimatı ve Nüfusu" Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996), Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997, s.123.

¹⁷⁴ Sebahattin Özel, **Milli Mücadelede Trabzon**, TTK Yayınları, Ankara 1991, s.182-183.

¹⁷⁵ "Giresun Müstakil Livası Teşkiline Dair Kanun", TBMM Kanunlar Dergisi, C.I, 04.04.1337 (04.04.1921)s.72.Bkz. TBMM Zabıt Ceridesi, C.VI, Devre:1, İçtima:108, 04.12.1336 (4.12.1920), s. 192. (<https://www.tbmm.gov.tr/>)

¹⁷⁶ Cavit Akın, **Giresun Tarihi ve Kültürel Değerleri**, Gece Kitaplığı(Yason Yayınevi Yan Kuruluşu), Ankara 2014, s.42.

¹⁷⁷ "Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun" TBMM Kanunlar Dergisi, C.XII, 20.05.1933, s.339., (<https://www.tbmm.gov.tr/>), "Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun", Resmi Gazete, S.2411, 27.05.1933, s.2511.

¹⁷⁸ "Yeniden Beş Kaza Teşkiline ve İki Vali Muavinliği İhdasına ve Maliye, Dahiliye Vekaletlerle Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Kadro Cetvellerinde Tadilat Yapılmasına Dair Kanun" Kanunlar Dergisi, C.XIII, 23.06.1934, s.868., (<https://www.tbmm.gov.tr/>), "Yeniden Beş Kaza Teşkiline ve İki Vali Muavinliği İhdasına ve Maliye, Dahiliye Vekaletlerle Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Kadro Cetvellerinde Tadilat Yapılmasına Dair Kanun", Resmi Gazete, S.2742, 03.07.1934, s.4079-4080.

¹⁷⁹ "Yeniden Dokuz İlçe Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı ve İşleri ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/443)", TBMM 139'nolu Komisyon Raporu, 02.06.1945., (<https://www.tbmm.gov.tr/>), "Yeniden (9) İlçe Kurulmasına Dair Kanun", TBMM Kanunlar Dergisi, C.XXVII, 25.07.1945, s.758-759., (<https://www.tbmm.gov.tr/>), "Yeniden (9) İlçe Kurulmasına Dair Kanun" Resmi Gazete, S.6047, 03.07.1945, s.8994-18895.

¹⁸⁰ "Yeniden 64 Kaza Kurulması ve İzmir Vilayetine Bağlı Kuşadası Kazasının Aydın Vilayetine Bağlanması Hakkında Kanun Layihası ve Dahiliye ve Bütçe Encümenleri Mazbataları (1/679)", TBMM 221 nolu Komisyon Raporu, 25.05.1957, "Yeniden (78) Kaza Kurulması ve İzmir Vilayetine Bağlı Kuşadası Kazasının Aydın Vilayetine Bağlanması Hakkında Kanun" TBMM Kanunlar Dergisi, C.XXXIX, 19.06.1957, s.1141. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

¹⁸¹ "103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun" TBMM Kanunlar Dergisi, C.LXX, 19.06.1987, s.272., "103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun", Resmi Gazete, S.19507, 04.07.1987, s.3. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

¹⁸² "130 İlçe Kurulması Hakkında Kanun" TBMM Kanunlar Dergisi, C.LXXIII, 09.05.1990, s.328,333., "130 İlçe Kurulması Hakkında Kanun" Resmi Gazete, S.20523, 20.05.1990, s.2-8. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

1.2. CUMHURİYET'İN İLK YILLARINDA GİRESUN'DA EKONOMİK VE SOSYAL HAYAT

Cumhuriyet'in ilanından sonra devlet; ekonomik gelişmeye imkânlar çerçevesinde hız vermek istemiştir. Bunun için sanayileşmeye gidilirken öncelikle yabancı şirketlerin işletmelerini millileştirmek ve ulaşımı bir plana göre düzenlemek istemiştir. 1930 yılından sonra devlet ekonomik meselelere devletçe yön verilmesine ve ekonominin bir program dâhilinde yapılmasına karar vermiştir.¹⁸³ Bu program çerçevesinde devlet eliyle ülkede sanayileşme hız kazanmıştır. Sanayileşme ile beraber kentleşme süreci de hızlanmıştır. Cumhuriyetin ilk dönemlerinde sanayisi geri düzeyde olan Giresun'da kentleşme sürecine girmiştir. Bu süreç Giresun'da yavaş yavaş gelişme göstermiştir.

Giresun'un başlıca tarım ürünü fındık olup; tahıl, mısır, arpa, yulaf, fasulye, patates ve baklagiller yetiştirilen diğer tarım ürünleridir.¹⁸⁴ Giresun'un dağlık bir coğrafi yapıya sahip olması dolayısıyla ekim alanları yeterli olmamakta ve yapılan tarımsal üretim miktarı çok düşük kalmaktadır. Ekonomisi fındık üretimine dayanan Giresun da Cumhuriyetten sonra fındık üretiminin yanında yardımcı ürün yetiştirilmesi konusunda çalışmalar başlatılmıştır. 1946-1947 yıllarında ilk deneme için ayçiçeği tohumu gönderilmiştir.¹⁸⁵ Tohumların yarısının dağıtılamaması, köylünün ayçiçeği yetiştiriciliğine sıcak bakamaması, köylünün isteksizliği gibi nedenlerden ayçiçeği yetiştiriciliği düşüncesinden vazgeçilmiştir.¹⁸⁶ Giresun da ipekböcekçiliği ile ilgili çalışmalar 1948'den sonra başlamış;¹⁸⁷ köylüye ücretsiz dut fidanları¹⁸⁸ ve 1949'da ücretsiz 8 koza ipekböceği tohumu dağıtılmıştır.¹⁸⁹ Uzun vade de ipekböcekçiliği başarıya ulaşamamıştır.

Hayvancılık çoğunlukla bol yağış sebebiyle her mevsim yeşil kalan yaylar, meralar ve çayırarda yapılmaktadır. Sahil şeridinde balıkçılık, üretim tekniklerinin

¹⁸³ İnan, a.g.e., s.12-13.

¹⁸⁴ Yurt Ansiklopedisi, "Giresun" C:V, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982, s.3132.

¹⁸⁵ Nuri Ahmet Çimşit, "Ayçiçeği", Yeşilgiresun, S.984, 7 Haziran 1947, s.1.

¹⁸⁶ "Ayçiçeği", Karadeniz Postası, S.13, 9 Haziran 1947, s.1., Aktaran, Ebru Bayram. "Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1923-1950)", Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s.166.

¹⁸⁷ Nuri Ahmet Çimşit "İpekböcekçiliği" Yeşilgiresun, S.1041, 10 Temmuz 1948, s.1.

¹⁸⁸ İpekböcekçiliğimize Doğru" Yeşilgiresun, S.1063, 18 Aralık 1948, s.1.

¹⁸⁹ "İpekböceği Tohumu ve Suni Gübre" Yeşilgiresun, S.1083, 23 Nisan 1949, s.2.

geriliği nedeniyle de gelişmemiştir. Giresun'da hamsi, istavrit, palamut, mezgıt, sargan, kefal sahillerde ve açıklarda avlanır.

Cumhuriyetin ilk yıllarında uygulanan devletçi ekonomik politika döneminde Giresun sanayisi fındık üretimi yapan küçük ölçekli fabrikalarla sınırlı kalmıştır. Bu fabrikalardan hariç küçük ölçekli kereste ve gazoz fabrikası vardır. 1929 da Keşap da,¹⁹⁰ 1930'da Uzuncakum Mevkiinde tuğla fabrikası,¹⁹¹ 1936'da Tamzara Dokuma Şirketi¹⁹² kurulmuştur.

Demokrat Partinin iktidarı döneminde, 1955'te Tuğla Kiremit Fabrikası,¹⁹³ 1959'da Tirebolu Çay Fabrikası kurulmuştur. Giresun'a özel sektörden herhangi bir yatırım yapılmamıştır. 1960'dan sonra I. Beş Yıllık Kalkınma Planı ile 1970'de SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası açılmıştır. 1978'de Giresun Peynir ve Tereyağı Fabrikası, yine aynı yıl Köykobir Yonga Levha Fabrikası, 1981'de Fiskobirlik (Entegre) Fındık İşletme Tesisleri ve aynı yıl Adel Kalemcilik Lata Fabrikası açılmıştır.¹⁹⁴

12.500.000 liraya mal olacak Giresun Limanın yapılması için 1954 yılında ihaleye çıkılmış; 1955 yılının ortalarında yapımına başlanılmıştır.¹⁹⁵ Liman inşaatı için Arı İnşaat Türk Anonim şirketiyle anlaşılmıştır.¹⁹⁶ 1959'da bitirilmesi öngörülen limanın inşaatı ancak 1962'de tamamlanmıştır. Zamanla karayolunun gelişmesi, ticari açıdan limana bağımlılığı azaltmıştır.

Giresun'da şehirlerarası ulaşım kıyı şeridinden ve Şebinkarahisar üzerinden sağlanmaktadır. Tarihi İpek Yolu üzerinde bulunan Şebinkarahisar, Giresun'u İç Anadolu'ya bağlayan önemli bir bağlantı yoludur. Bu yol eskiden günümüze kadar önemini korumuştur. Bu yol güzergâhında özellikle kış dönemlerinde yoğun kar nedeniyle ve coğrafi şartların etkisiyle yolda bozulmalar olmuş ve ulaşım da aksama meydana gelmiştir.¹⁹⁷ Ayrıca yolun sarp, dar ve dönemeçli olması ve toprak kayması riski bulunan birçok yerde istinat duvarının yetersiz veya hiç olmaması özellikle

¹⁹⁰ "Tuğla Fabrikası" Yeşilgiresun, S.170, 4 Temmuz 1929, s.1.

¹⁹¹ "Gamlzade Tuğla İmalathanesi" Yeşilgiresun, S.213, 17 Temmuz 1930, s.2.

¹⁹² Mukaddes Çelik, "Cumhuriyet Döneminde Giresun: İktisadi Açından Bir Tetkik" Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri 24-25 Mayıs 1996, Yayın Kurulu, A. Yüksel, H.M. Bayazitoğlu, F.M. Emecen, M.Ak, M. Aydın, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1997, s.355.

¹⁹³ BCA, Belge Nu:030.01.74.470.11.

¹⁹⁴ Çelik, a.g.m., s.355-356.

¹⁹⁵ BCA, Belge Nu: 030.01.74.472.3.

¹⁹⁶ BCA, Belge Nu: 030.11.1.272.29.4.

¹⁹⁷ BCA, Belge Nu:030.01.119.756.11.

yağışlı dönemlerde ulaşımı olumsuz etkilemiştir. ¹⁹⁸ Kıyı şeridi boyunca uzanan yol da ise coğrafi şartlarında etkisiyle zaman zaman ciddi sorunlar yaratmıştır. Sel ve heyelan gibi doğal afetlerde bu güzergâh da ulaşım zaman zaman aksamıştır. Ordu-Giresun-Trabzon yol üzerinde bulunan Domuzdere, Pazarderesi, Aksu, Keşap, Gelevera derelerine köprü yapılarak yolun ulaşımına her zaman açık tutulması sağlanmaya çalışılmıştır. ¹⁹⁹ Samsun'dan Hopa'ya kadar olan sahil yolu 1960 yılında yapımına başlanmış, 1965'te açılmıştır. 1956'da Giresun'u Gümüşhane'ye bağlayan Torul, Kürtün, Harşit bağlantı yolu çalışmaları devam etmiştir. ²⁰⁰ Giresun da köy yollarıyla ilgili çalışmalar ise 1960'dan sonra yoğunluk kazanmıştır. ²⁰¹

Giresun'da tarım coğrafi şartları sebebiyle temel ürün olarak fındık üretimine dayanmaktadır. Dağ meyvesi olarak nitelendirilen fındık üretimi dağınık yerleşimi zorunlu kılmıştır. Bahçelere yakın olmak amacıyla evler bahçelerin içine yapılmıştır. Bu nedenle Giresun da toplu bir yerleşime sahip köy bulmak zordur. Köylerin yerleşiminin dağınık olması devletin kentsel gelişmişliği olumsuz yönde etkilerken devletin yapacağı hizmetlerinde maliyetini arttırmıştır. ²⁰²

Giresun nüfusu ihtiyaçlarını köyden karşılayan kendi kendine yeten bir yapıya sahiptir. Küçük çaplı işletmelerin olduğu şehir merkezinde nüfus yoğunluğu köy ve kasabaya göre daha azdır. 1950'li yıllardan sonra Giresun'un göç vermesi kent nüfusunun gelişmesinde olumsuz bir etki yapmıştır. ²⁰³ 1970'de açılan SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası, 1978'de açılan Peynir ve Tereyağı Fabrikası, Köykobir Yonga Levha Fabrikası, 1981'de açılan Fiskobirlik; Giresun şehir nüfusunun artışında büyük bir etki yapmamıştır. Giresun Merkez İlçede nüfus şehir merkezinde yoğunlaşmıştır. Giresun'un Merkez İlçe ve ilçeler dâhil edildiğinde şehir nüfusu, 2000 yılından sonra köy ve kasaba nüfusundan daha fazla olmuştur. ²⁰⁴ Nüfusun şehirlere kaymasında en büyük etken çiftçiliğin ve hayvancılığın ekonomik getirisinin düşmesi, sosyal ve ekonomik yapının değişmesi, ailelerin daha iyi

¹⁹⁸ Ali Ata Yiğit “ Tarihi Süreci Işığında Kelkit Vadisi ve Sivas- Şebinkarahisar- Giresun Ticaret Yolu”, Orta Karadeniz Kültürü, Yayına Hazırlayan: B. Yediyıldız, H. Kaynar, S. Küçük, Ankara 2005, s.491.

¹⁹⁹ BCA, Belge Nu: 030.11.1.263.1.7.

²⁰⁰ BCA, Belge Nu:030.01.74.470.11., BCA, Belge Nu:030.01.119.752.11.

²⁰¹ BCA, Belge Nu:030.01.122.780.4.

²⁰² Emel Özder Kesim, “Menderes Dönemi Giresun da İktisadi Hayat(1950-1960)”, Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s.106.

²⁰³ Aydın Gülşen, “Giresun da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)”, Doktora Tezi, Ankara 2014, s.150.

²⁰⁴ <http://tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi:12.02.2019.

şartlarda yaşama arzusu, teknoloji, sağlık, eğitim ve sosyal aktivitelerin şehir merkezlerinde yoğunluk kazanması gibi etkenler sayılabilir.

2. SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASI

2.1. DOĞU KAREDENİZ KÂĞIT FABRİKASININ KURULUŞ YERİNİN SEÇİLMESİ

Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planında Doğu Karadeniz Bölgesinin zengin orman varlığından yararlanmak için bu bölgede bir kâğıt fabrikası açılması planlanmıştır. Doğu Karadeniz Bölgesinde açılacak olan kâğıt fabrikasının hangi şehirde açılacağı ile ilgili kesin bir bilgi olmamakla beraber Giresun veya Rize şehirlerinde açılabileceği düşünülmüştür. Fabrikanın açılacağı şehir konusunda Giresun Milletvekili İbrahim Ethem Kılıçoğlu ve Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner Meclis de Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş'a sözlü soru yönelterek bu konuda bilgi almak istemişlerdir.²⁰⁵

Giresun Milletvekili İ. Ethem Kılıçoğlu; Doğu Karadeniz bölgesinde bir kâğıt fabrikası yapılması düşünülüp düşünülmediği, bu yolda ne gibi tetkik ve çalışmalar yapıldığı, Ziraat Vekâletince hazırlanan raporun Bakanlığa intikal edilip edilmediği, SEKA tarafından bu konuda tetkiklerin yapılıp yapılmadığı, kurulacak fabrikanın kapasitesinin ne kadar olacağı, yapılan ve yapılacak incelemeler neticesinde; fabrikanın kuruluş yerinin tespitinde, plan hedefleri ve stratejisinde zikrolunduğu üzere eşit şartlar halinde iktisadi ve sosyal bakımdan geri kalmış bölgelerin mi tercih edileceğini sormuştur. Rize Milletvekili Arif Hikmet Güner; SEKA tarafından Doğu Karadeniz Bölgesinde kurulması düşünülen gazete ve yazı kâğıdı tesisi ve mihaniki hamur tesisinin kuruluş yeri tespit edilip edilmediği, tespit edilmiş ise seçimde hangi unsurların önemli rol oynadığı ve tesisin 1963'de kurulmasına başlanıp başlanamayacağı hakkında soru sormuştur. Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş cevaben şu açıklamada bulunmuştur: Birinci Kalkınma Planımıza göre, kâğıt sanayinin gelişmesinde ana ilke büyük bir ithalat ihtiyacı gösteren talebin, ekonomik olmak şartı ile yurt içinden sağlanmasıdır. Yapılan çalışmalarda yeni kurulacak fabrikalarda birçok kâğıt cinslerinin maliyetinin yüksek olacağını göstermiştir. Doğu

²⁰⁵ T.B.M.M. Tutanak Dergisi, C.XVII, Dönem:1, Toplantı:2, 15.05.1963 tarihli seksen birinci birleşimden 7.06.1963 tarihli doksan ikinci birleşime kadar, s.2. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

Karadeniz Bölgesinde kurulması düşünülen kâğıt fabrikası için tetkik ve çalışmalar yapılmış; bir proje hazırlanmış, fakat bir karara varılamamıştır. 1963'te bu konuda çalışmalar devam edecek; tesisin nerede, nasıl kurulacağı, yapılacak mukayeseli etütlerden sonra tespit edilecektir. 1963'te yapılan etütler ekonomi bakımından tatminkâr görülmediği için; etütlerin devam ettirilmesine ihtiyaç duyulmuştur. SEKA Umum Müdürlüğü yabancı memleketlerdeki müteahhitlerden de teklif alma teşebbüsü içindedir.²⁰⁶

İ.Ethem Kılıçoğlu tekrardan söz alarak bu konun çok hassas olduğu, tetkikler ve hazırlıklar tamamlanmadan politik gayelerle karar verilemeyeceği ve iktisadi kuruluş yeri ile ilgili dedikodulara mani olmak için en yetkili kişiden bilgi almak için sözlü soru sorduğunu beyan etmiştir.²⁰⁷

A.Hikmet Güner söz alarak, tesisin kurulmasında, birinci derecede hammaddenin bulunduğu yerlerin büyük önem arz ettiğini, bu bakımdan Trabzon orman bölgesinin ve merkez Artvin olmak üzere kuruluş yerinin Rize olmasının isabetli olacağını beyan etmiştir. Bu bölgede ki orman varlığının zengin olması, İkizdere Santralinin yüksek enerjiye sahip olması, gerek su, gerek enerji, gerek hammadde ve gerekse düz arazi bakımından Rize'nin isabetli olacağını ve bu hususların dikkate alınarak bu işin bir an önce karara bağlanmasını talep etmiştir.²⁰⁸

Sanayi Bakanı Fethi Çelikbaş tekrar söz alarak, Beş Yıllık Kalkınma Planında kuruluş yerlerinin siyasi görüşlerin tamamen dışında, ekonomik olması konusunda ısrar edeceklerini, memleketin imkânları en elverişli olan yerlerde kullanacaklarını belirtmiştir. Kıt imkânlarla sahip iktisadi bakımdan az gelişmiş olan şehirlere, ileri ve zengin olan şehirlerden daha önce imkân verileceğini beyan etmiştir.²⁰⁹

Kâğıt fabrikasının nerede açılacağı konusu ulusal basında da yer bulmuştur. 30 Ağustos 1963 tarihli Dünya gazetesinde bir okurun şahsi düşüncesine yer vermiştir. Rize'nin çay mahsulü sayesinde yurdun zengin illerinden olduğu, yapılmakta olanlar hariç yedi adet çay fabrikasının bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca

²⁰⁶ **TBMM Tutanak Dergisi**, C.XVII. Dönem:1, Toplantı:2, seksen birinci birleşim, 15.05.1963, s.24,25. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

²⁰⁷ **TBMM Meclisi Tutanak Dergisi**, C.XVII. Dönem:1, Toplantı:2, seksen birinci birleşim, 15.05.1963, s.25,26. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

²⁰⁸ **TBMM Meclisi Tutanak Dergisi**, C.XVII. Dönem:1, Toplantı:2, seksen birinci birleşim, 15.05.1963, s.26. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

²⁰⁹ **TBMM Tutanak Dergisi**, C.XVII. Dönem:1, Toplantı:2, seksen birinci birleşim, 15.05.1963, s.26,27. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

Rize de liman olmadığından kötü hava şartlarında gemilerin yüklerini boşaltmak için yirmi günden fazla beklediklerini ve tomruk nakliyatı için derelerinin arızalı olduğunu belirtmiştir. Giresun'un ise zengin bir orman bölgesi olduğu, büyük bir işletme için şart olan limanın olduğu, 3-4 büyük deresinden tomruk nakliyatının ucuz ve kolay yapılabileceğinden bahsetmektedir.²¹⁰ Mecliste ve ulusal basında yer bulan Doğu Karadeniz Bölgesi kâğıt fabrikasının nerede açılacağı konusunda Sanayi Bakanı Muammer Ertan Milliyet gazetesinin 21.02.1964 tarihli haberinde; 75 milyon 695 bin lirayı bulan dört kâğıt fabrikasının kurulacağını söylemiştir. Kesin yer seçimi yapılmamış olup bu konuda SEKA teknik elemanlarınca çalışmaların devam ettiğini belirtmiştir. Bu dört fabrika Zonguldak bölgesinde Selüloz ve Graft kâğıdı ile kimyevi selüloz tesisi, Muğla bölgesinde sülfat selülozu, yazı tabı ve karton tesisi, Giresun dâhil Doğu Karadeniz Bölgesinde mihaniki hamur ve gazete kâğıdı tesisleridir. Bu fabrikaların belirtilen bölgelerde yapılması kararlaştırılmış olup, ancak bu bölgeler kesin yer seçimi belirtilmemiştir diyerek kâğıt fabrikalarının kuruluş yerleri hakkında kesin olmamak beraber bilgi vermiştir.²¹¹

Sanayi Bakanı Muammer Ertan'ın açıklamasından sonra da konu gündemde kalmıştır. 15 Aralık 1964 tarihli Tercüman gazetesinde de "Giresun Kâğıt Fabrikası Bekliyor" başlığıyla Yüksek Planlama Kurulundan geçirilip Resmi Gazetede ilan edilen Giresun'a kurulması kararlaştırılan kâğıt fabrikasının bir takım siyasi gayelerle Trabzon, Rize, Artvin'e kaydırılmaya çalışılması planlı kalkınmanın ruhuna uygun olmadığından, bahsi geçen diğer illerde fabrikalar yapılmışken Giresun'da tek bir fabrikanın bulunmadığından bahsedilmiştir. Tercüman gazetesinin 25 Aralık 1965 tarihli gazetesinde "Koca Bir Vilayette Tek Fabrika Yok" başlıklı yazısında türlü siyasi sebeplerle Giresun da bir türlü kurulamayan kâğıt fabrikasının bir an önce temelini atılması; şayet kurulamayacaksa plandan çıkarılması ve vatandaşların boş yere ümitlendirilmemesi üzerinde durulmuştur.²¹²

²¹⁰ Kağıtçı, *Hatırladıklarım ve Düşündüklerim*, s.8-9.

²¹¹ "Dört Yeni Kağıt Fabrikası Kuruluyor" Milliyet, S.4932, 21.02.1964, s.7.,

²¹² Kağıtçı, *Hatırladıklarım ve Düşündüklerim*, s.9-10.

2.2. AKSU KÂĞIT FABRİKASININ AÇILMASI

Birinci Kalkınma Planı doğrultusunda Doğu Karadeniz Bölgesinde yapılacak olan kâğıt fabrikasının yer seçimi için gerekli etütler yapılmış plan ve projeler tamamlanmış ve en uygun yer olarak fabrikanın Giresun vilayetinde açılmasına karar verilmiştir. ²¹³ Kâğıt fabrikası için yapılan etütlerde, fabrikanın Espiye İlçesi Gelevera mevkiinde kurulması için rapor verilmiş daha sonra fabrikanın kuruluş yeri Aksu Mevkiine kaydırılmıştır. ²¹⁴ Fabrikanın istimlak işlerine en kısa sürede başlanacağı belirtilmiştir. ²¹⁵ Giresun da açılacak olan gazete kâğıdı için bir milyar lira yatırım yapılacağı, 300 milyon lira döviz sağlanacağı, ²¹⁶ fabrikanın ihalelerinin 1965 yılında yapılacağı ve 1967’de hizmete gireceği öngörülmüştür. ²¹⁷

Fabrikanın kuruluş yeri belirlendikten sonra fabrikanın temeli bir türlü atılamamıştır. Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz mecliste; Giresun kâğıt fabrikasının ne zaman açılacağı hakkında gündem dışı yaptığı konuşmasında şu açıklamayı yapmıştır:

Karadeniz ile ilgili yatırımlar serisinde yer alan 3. İnönü Hükümeti zamanında yer seçimi tamamlanmış ve finansmanı 1964-1965 İcra Planına konulmuş olmasına rağmen, Giresun Aksu Mihaniki Hamur ve Gazete Kâğıdı Fabrikasının yatırımları henüz ihale safhasına geçememiştir. Hükümet yetkilileri, bunların dış kredilerinin sağlanmamış olmasından bahsetmektedirler. Hâlbuki mevzu hükümetler arası müzakere edilerek halledilecek konulardır. Bu bakımdan, Giresun Kâğıt Fabrikasının ihalesi ve inşaata geçmesi dış krediyi beklemek gibi bir sebebe bağlanamaz. Bu itibarla Giresun Aksu Kâğıt Fabrikasının, plan dönemi içinde gerçekleştirilmesi için yeni hükümetten, İnönü Hükümeti zamanında sarf edilen gayretlerin devam ettirilmesini ve bu projenin süratle gerçekleştirilmesi için lüzumlu tedbirlerin almasını istirham ederim.

²¹³ “Üç Kağıt Fabrikası Daha Kuruluyor”, Milliyet, S.6535, 03.02.1966, s.3.

²¹⁴ BCA, Belge Nu:030.1.119.752.11.

²¹⁵ “Aksu da Gazete, Dalamanda Yazı-Basım Kâğıt Fabrikalarının Hazırlıkları İlerledi” Seka Postası, S.203, 01.04.1965, s.1.

²¹⁶ “Yeni Kâğıt Fabrikaları İçin 1 Milyar Liralık Yatırım Yapılacak”, Milliyet, S.6614, 26.04.1966, s.1.

²¹⁷ “Çaycuma’da Kurulacak Kâğıt Fabrikasının İhalesi Yapıldı” Milliyet, S.6166, 23.01.1965, s.7.

Ekonomik işletmeye sahip olmayan ve bir orman mantığı olan Giresun'da bu kâğıt fabrikasının kurulması sayesinde gündün güne heder olan orman mahsullerimiz değerlendirilecek, işsiz vatandaşlara da iş temin edilmiş olacaktır. Doğu Karadeniz Bölgesinin iktisadi hayatına önemli şekilde etki yapacak olan bu kâğıt fabrikasının temelini atılacağı günü bütün Giresunlular sabırsızlıkla ve heyecanla beklemektedirler. Sayın Bakandan, fabrikanın temelini ne zaman atılacağına açıklanmasını rica ederim. ²¹⁸

Doğu Karadeniz Giresun Aksu Mihaniki Kâğıt Fabrikası ve Gazete Kâğıdı Fabrikası için süreç uzamış, fabrikanın temeli atılmamıştır. Bu konuda Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz Sanayi Bakanına sözlü soru yönelterek; Başbakan Süleyman Demirel'in Ordu Soya Fabrikasının açılış töreninde yaptığı konuşmasını hatırlatarak Giresun'a kurulması daha evvel kararlaştırılmış olan kâğıt fabrikasının temelini 1965 yılı eylül ayında atılacağına bildirildiği halde bu hususta bir faaliyet görülmediğini, bu sözün gecikme sebeplerinin ne olduğu konusunda cevap verilmesini rica etmiştir. Sanayi Bakanı Mehmet Turgut Giresun'da kurulacak olan kâğıt fabrikası için yer olarak seçilen Aksu mevkiinin son heyelanlardan sonra yeniden tetkik edilmesi gerektiğini ve tetkik işleminin henüz tamamlanmadığını, bu işle ilgili şartnamelerin 48 firmaya gönderildiğini ve teklif verme müddetinin 15.02.1966'da biteceğini bildirmiştir. Milletvekili Mustafa Kemal Çilesiz tekrar söz alarak, kâğıt fabrikası konusunu büyük bir hassasiyetle takip ettiğini verilen sözlerin en kısa sürede yerine getirilmesini talep ettiğini belirtmiştir. Fabrikanın, geçim sıkıntısı çeken köylüyü iş hayatına çekerek iktisadi yönden bir rahatlama ve ferahlık sağlayacağını dolayısıyla fabrikanın Giresun'un iktisadi kalkınması için önemli bir adım olduğunu belirtmiştir. ²¹⁹ SEKA Genel Müdürü Aziz Gümüş'ün Seka Postasına yaptığı açıklamada, “5 Yıllık Kalkınma Planının SEKA'da tahakkuk ettiğini; Çaycuma, Dalaman ve Aksu Fabrikalarının 1969 yılında hizmete gireceğini

²¹⁸ **TBMM Tutanak Dergisi**, C.XLI, Dönem:1, Toplantı:4, 122. Birleşim, 03.06.1965, s.580-581. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

²¹⁹ **TBMM Tutanak Dergisi**, C.II, Dönem:2, Toplantı:1, 34. Birleşim, 12.01.1966, s.366-367. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

belirtmiştir.”²²⁰ 1966 yılının son aylarında fabrikanın temel atma töreni için çalışmalar başlamıştır.²²¹

Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğü ile Mitsubishi Heavy Industries Ltd. Şrt. arasında Aksu Mihaniki ve Gazete Kâğıdı tesisleri projesi konusunda 5 Nisan 1967’de sözleşme imzalanmıştır.²²² Bu sözleşme için Japon Hükümeti adına konuşan Seiichiro Ono “Aksu bir gazete kâğıdı projesidir, fakat bu proje Türk Milleti ile Japon Milleti arasında kurulan dostluk köprüsüdür.” demiştir.²²³ Sözleşmenin finansmanı Japon Hükümetince Export-ImportBank of Japon aracılığı ile temin edilip adı geçen şirket tarafından Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Genel Müdürlüğüne 14.000.000 dolarlık kredi verecektir.²²⁴ Aksu Mihaniki ve Gazete Kâğıdı tesislerinin kesin dış finansmanının 15.700.000 dolar olarak tespit edilmesiyle Japon Hükümetiyle aynı şartları kapsayan yeni bir sözleşme imzalanmıştır.²²⁵ 1967 yılı Aralık ayında fabrikanın idare binaları için ihaleye çıkmıştır.²²⁶ İhalenin sonucunda fabrika idare binaları inşaatı layıgını bulamadığından ihale yenilenmiştir.²²⁷

788,600 metrekare arazi üzerine kurulacak ve 130 milyonu dış kredi, 200 milyonu da iç krediden karşılanmak üzere 330 milyon liraya mal olacak fabrikanın temeli Başbakanı Süleyman Demirel tarafından 1967’de atılmıştır.²²⁸ Temeli atılan fabrikanın inşaatı üç senede tamamlanmıştır. Bunun için, inşaat işçileri fazla mesai yapmıştır.²²⁹ Akabinde fabrikanın montajına 1 Mayıs 1969’da başlanmıştır. Fabrikanın kuruluşunda ve yönetiminde görev alacak personelin lojmanları ve

²²⁰ “Çaycuma, Aksu ve Dalaman Fabrikalarımız 1969 da Hizmete Girecek”, Seka Postası, S.223, 01.02.1966, s.1.

²²¹ “ Temel Atma Töreninde Başbakanımız Süleyman Demirel de Hazır Bulunacak” Seka Postası, S.240, 15.10.1966, s.1.

²²² BCA, Belge Nu: 030.18.01.02.207.45.5.

²²³ “Birinci 5 Yıllık Planda SEKA Yatırımlarının Sonucusu Olan: Aksu Projesinin Mukavelesi de İmzalandı” Seka Postası, S.252, 15.04.1967, s.1.

²²⁴ BCA, Belge Nu: 030.18.01.02.207.45.5.

²²⁵ BCA, Belge Nu: 030.18.01.42.77.9., BCA, 030.18.01.02.220.37.9.1.

²²⁶ “Giresun-Aksu Mihaniki Odun Hamuru ve Gazete Kâğıdı Tesisi İdare Binaları İnşaatı” Milliyet, S.7196, 06.12.1967, s.5., Giresun-Aksu Mihaniki Odun Hamuru ve Gazete Kâğıdı Tesisi İdare Binaları İnşaatı” Milliyet, S.7192, 02.12.1967, s.5.

²²⁷ “Giresun-Aksu Mihaniki Odun ve Gazete Kâğıdı Tesisinin Haddi Layıgını Bulamadığından Yeniden İhalesi Yapılacak İdare Binaları İnşaatı İlanı” Milliyet, S.7223, 04.01.1968, s.5., “Giresun-Aksu Mihaniki Odun Hamuru ve Gazete Kâğıdı Tesisi İdare Binaları İnşaatı İlanı” Milliyet, S.7354, 17.05.1968, s.2., “Giresun-Aksu Mihaniki Odun Hamuru ve Gazete Kâğıdı Tesisi İdare Binaları İnşaatı” Milliyet, S.7355, 18.05.1968, s.2.

²²⁸ “Demirel: Demokrasilerde Millet Sınıflara Ayrılmaz”, Milliyet, S.7083, 13.08.1967, s.1,7.

²²⁹ “Kâğıt Fabrikasında Çalışan 700 İşçi Mesai Ücreti Verilmezse Çalışmayacak”, Karadeniz, S.4126, 06.03.1969, s.1.

SEKA'nın Aksu da ki lokali tamamlanmıştır. ²³⁰ Fabrikanın 1970'de gazete kâğıdı imaline başlayacağı öngörülmüş, ²³¹ deneme üretimine 1970 yılı kasım ayında başlamıştır. ²³²

Aksu Kâğıt Fabrikası elektriğini Harşit Hidroelektrik Santralinden alacaktır. Japon-İsveç firmaları tarafından yapılmakta olan Harşit Hidroelektrik Santrali planlanan sürede tamamlanamamıştır. 1970 yılı Haziran ayında açılacak olan fabrikaya; santralin montaj işlerinin uzaması nedeniyle elektrik verilemeyeceğinden yapılan sözleşme gereği Etibank Aksu Kâğıt Fabrikasına tazminat vermiştir. Santralin montaj işleri 1970 yılının sonlarına kalması nedeniyle fabrikanın üretime geçmesi de 1970 yılı kasım ayını bulmuştur. ²³³

Müessesede 1970'te bir müdür evi, 18 odalı ve 22 yataklı bir sosyal bina ve çeşitli tipte 122 lojman yapılmıştır. ²³⁴ Lojmanların büyüklüğüne göre kiraları değişiklik göstermiştir. ²³⁵

Giresun Aksu Fabrikası açıldıktan sonra; Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası'nda 491 kişi çalışacağı, personel masrafı olarak 5.000.000 lira ödeneceği, tesis normal faaliyete geçtikten sonra 7.000.000 lira üstünde kâr temin edeceği, kurumlar, istihsal ve diğer çeşitli vergiler olmak üzere devlete yılda 19.000.000TL vergi ödeyeceği, yılda 70.000.000 lira döviz tasarrufu sağlayacağı, Milli gelire katılma payı 60.000.000 lira üstünde olacağı, yılda 52 bin ton gazete kâğıdı, 60 bin ton mihaniki hamur istihsal edeceği, 122.500.000 lirası dış krediden, 157.000.000 lirası iç krediden karşılanmak üzere Aksu fabrikası 280.000.000 liraya çıkacağı, fabrikanın ham maddeleri yurt içinden temin olacağı öngörülmüştür. ²³⁶

²³⁰ "Kâğıt Fabrikasının Montajı 1 Mayıs'ta" Karadeniz, S.4171, 26 Nisan 1969, s.2.

²³¹ "Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası 1970 de Gazete Kâğıdı İmaline Başlayacak" Karadeniz, S.4169, 24.04.1969, s.1.

²³² "Aksu Kâğıt Fabrikası Sonbahar Aylarında Denemelere Başlıyor", Milliyet, S.8108, 20.06.1970, s.4., "Çaycuma Tesisini Hizmete Koyan SEKA Aksu ve Dalaman Tesislerini Tamamlıyor", Seka Postası, S.326, 15.05.1970, s.1.

²³³ "Harşit Santralinden Aksu Kâğıt Fabrikasına Hesaplanan Zamanda Ceyran Verilmesi Şüpheli" Karadeniz, S.4197, 27.05.1969, s.1., "İkinci Beş Yıllık Plan Döneminde 4 Yeni Tesis Kurulacak", Seka Postası, S.326, 15.05.1970, s.1.

²³⁴ Bkz. Fotoğraflar 328-377.

²³⁵ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., 289.

²³⁶ "Aksu Gazete Kâğıdı Fabrikasının Özellikleri" Seka Postası, S.240, 15.10.1966, s.1.

Şehir merkezine yaklaşık 8 kilometre (km) uzakta kurulan SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası'na ulaşım sorunu da; 1969'da belediye otobüslerinin fabrikanın olduğu bölgeye kadar sefer yapmaya başlamasıyla çözülmüştür.²³⁷

2.3. AKSU KÂĞIT FABRİKASI

Giresun Aksu Kâğıt Fabrikası'nın resmi açılışı 21 Eylül 1970 tarihidir.²³⁸ Açılışa Başbakan Süleyman Demirel, eşi Nazmiye Demirel, Sanayi Bakanı Selahattin Kılıç, Köyişleri Bakanı Turhan Kapanlı, Ticaret Bakanı Gürhan Titrek, Enerji Bakanı Sabit Osman Avcı, Orman Bakanı Hüseyin Özalp, Gümrük ve Tekel Bakanı İhsan Birincioğlu, Spor ve Gençlik Bakanı İsmet Sezgin katılmıştır.²³⁹ SEKA Genel Müdürü Aziz Gümüş, Genel Müdür Muavinleri Nahit Avcı ve Adil Sağlam, Yönetim Kurulu Üyesi Hilmi Onat, Bayan Fidan Gümüş, Bayan Türkan Avcı, Genel Sekreter Cemal Değer, Müessese Müdürü İbrahim Ulukaya ve eşi, SEKA personeli ve vatandaşların hazır bulunduğu açılışa adeta bir bayram coşkusu yaşanmıştır.²⁴⁰ 1970 yılının kasım ayında fabrika üretime başlamıştır. Fabrikanın personeli tamamlanincaya kadar İzmit'ten idare edilmiştir. Personelinin tamamlanmasıyla beraber 7 Nisan 1969'dan itibaren müdürlüğün Giresun'a nakli ile artık yerinden idare edilmeye başlamıştır. Fabrikanın müdür, şef ve memurları SEKA bünyesinde yetişmiş ve uzun süre çalışmış personelden oluşmuştur.²⁴¹

Aksu Müessesesinde ilk kâğıt çıkarılmadan önce; 7 Kasım Cumartesi günü SEKA Genel Müdürü Yüksek Mühendis Aziz Gümüş, Genel Müdür Muavini Nahit Avcı, Yönetim Kurulu Üyesi Hilmi Onat, Genel Sekreter Cemal Değer, Etüt-Proje Grup Müdürü Dr. Osman Yüce İzgi fabrikayı gezmiş, çalışmalarını izlemiştir. Aksu tesislerinde iki gün incelemeler yapan Aziz Gümüş Aksu Müessese Müdürü İbrahim Ulukaya ile görüşerek Ulukaya'dan müessese hakkında bilgi almıştır. SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının ilk kâğıdı 12 Kasım 1970 Perşembe günü çıkarılmıştır. Aynı gün

²³⁷ "Belediye Otobüsü Kâğıt Fabrikasına Sefer Yapıyor", Karadeniz, S.4178, 05.05.1969, s.1.

²³⁸ Naci Girgin, "Giresun'da Bayram, Aksu da Tören Vardı", Seka Postası, S.335, 01.10.1970, s.2.

²³⁹ Bkz. Fotoğraf 379.

²⁴⁰ "Aksu ve Çaycuma'yı Açtık", Seka Postası, S.335, 01.10.1971, s.1-4.

²⁴¹ "Aksu Kâğıt Fabrikasının Personeli Tamamlandı" Karadeniz, S.4153, 5 Nisan 1969, s.1., "Aksu Müessesemiz Mensuplarını Aksu'ya Uğurlama Heyecamı İçerisindeyiz", Seka Postası, S.299, 01.04.1969, s.1.

Aziz Gümüş Müesseseye çektiği telgrafla Aksu Müessesesinin çıkardığı ilk kâğıdın heyecanını paylaşmıştır. Kâğıt imalatının ilk safhasında hazır bulunmak ve bu konuda ki çalışmalara katılmak üzere Kâğıt Fabrikaları İşletme Müdürü Bayan Ferhan Taptık 16 Kasım'da Aksu Müessesesine gelmiştir. Ferhan Taptık ve beraberinde gelen teknisyen, ustabaşı, usta arkadaşları Aksu Müessesesindeki görevlilere yardımcı olmuşlardır.²⁴²

SEKA Aksu Müessesesi ilk üretimi olan bobin gazete kâğıdını 17 Mayıs 1971'de il dışına sevkiyatını yapmıştır. Düzenlenen sevk töreninde Giresun Valisi Bedri Eser, garnizon komutanı, basın mensupları, SEKA çalışanları, Çotanak Nakliyat Kooperatifi üyeleri, bir kısım halk da hazır bulunmuştur. Tören de Aksu Müessese Müdürü İbrahim Ulukaya ve Giresun Valisi Bedri Eser konuşma yapmıştır. Bu konuşmalarında fabrikanın önemi üzerinde durulmuş ve bu fabrikanın memlekete hayırlı olması temennisinde bulunmuşlardır. İlk bobin gazete kâğıdı büyük sevinç içerisinde araçlara yüklenmiş ve Giresun'un caddelerinde dolaştırıldıktan sonra halkın tezahüratlarıyla uğurlanmıştır. 19 Mayıs da Aziz Gümüş çalışmaları yerinde görmek için Aksu Tesisini ziyaret etmiş ve Müessese Müdürü İbrahim Ulukaya, Müdür (Teknik) Muavini Oktay Tuna ve Müdür (İdari) Muavini Ersoy Yalçınkaya'dan geniş bilgi almıştır. Aziz Gümüş Türk basınının gazete kâğıdı ihtiyacının Aksu Tesislerimizce karşılanması konusunu titizlikle incelemiş ve Aksu da ki çalışmaları denetlemiştir.²⁴³

Aksu Müessesesinin üç vardiya halinde, yılda 340 iş günü çalışmak suretiyle yıllık 68.000 ton mihaniki odun hamuru, 85.000 ton gazete kâğıdı imal etmesi öngörülmüştür.²⁴⁴ SEKA Aksu Müessesesi 1972'nin ilk üç ayında 7.352 ton fazla üretim yaparak üretimde bir rekor kırmıştır.²⁴⁵ SEKA Aksu Müessesesi 1975 yılında 71.150 ton üretim yapmıştır.²⁴⁶

Müessesenin geçici kabulü 15 Kasım 1971'de yapılmış, kesin kabulü ise SEKA Yönetim Kurulunun 18 Mayıs 1973 tarih ve 21 sayılı toplantısında aldığı 342

²⁴² "Aksu da İlk Kâğıt Çıktı" Seka Postası, S.338, 15.11.1970, s.1-2., "SEKA Teknik Heyeti Aksu da" Seka Postası, S.338, 15.11.1970, s.1.

²⁴³ "Aksu Müessesemiz İlk Bobin Gazete Kâğıdını Sevk Etti" Seka Postası, S.351, 01.06.1971, s.1.

²⁴⁴ "SEKA Teknik Heyeti Aksu da" Seka Postası, S.338, 15.11.1970, s.1.

²⁴⁵ "Aksu ve Çaycuma Tesislerimizde Kâğıt İstihali Hızla Artıyor", Seka Postası, S.356, 01.04.1972, s.1.

²⁴⁶ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.8.

sayılı kararlar olmuştur. ²⁴⁷ 16.08.1975'te Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk ve eşi SEKA Aksu Müessesini ziyaret etmiştir. ²⁴⁸ Ziyaretinde fabrikayı dolaşan Korutürk; fabrikanın işleyişi ile ilgili bilgi almıştır. ²⁴⁹

1978 yılı şubat ayında, kâğıt yapımında kullanılan selülozun Aksu Müessesinde tükenmesi sebebiyle fabrika da üretime bir süre ara vermek durumunda kalmıştır. ²⁵⁰ Yine 1978 yılının eylül ayının ilk haftası keçe patlaması sonucu üretime ara verilmiştir. Arızalanan dişlilerin yapılması için büyük gayret sarf edilmiştir. Ancak dişlilerin yapımı tamamlandıktan sonra yine de fabrika üretime geçememiş, ²⁵¹ yedek keçe olmadığından Almanya'dan keçe siparişi verilmiştir. SEKA Genel Müdürlüğünden bir heyet Aksu Müessesine gelerek sorunu yerinde incelemiştir. ²⁵² Bu sorunlara rağmen 1978'de 55.752 ton kâğıt üretimi gerçekleştirmiştir. ²⁵³ 1979'da da Aksu Kâğıt Fabrikasında fuel-oil yokluğundan üretim durmuştur. ²⁵⁴ SEKA'nın bütün müessese ve iş yerlerinde 1979'da, 1.668 memur, 11.116 işçi olmak üzere 12.784 görevli çalışmış; memurlara 290 milyon TL, işçilerine ise 2 milyar 601 milyon TL ödemiştir. ²⁵⁵

Tablo-1

1968-1982 Yılları Arasında Aksu Müessesesinde Çalışan Personel

	1971	1974	1976	1979	1982
Memur	140	138	130	139	131
İşçi	781	861	877	891	834
Toplam	921	999	1007	1030	965

Kaynak: Kocabaşoğlu, v.d., SEKA Tarihi.

1980 yılı eylül ayında SEKA Yönetim Kurulu Başkanı Genel Müdür İsmet Kunt, SEKA Yönetim Kurulu Üyesi Genel Müdür İdari Muavini Rıdvan Yenişen,

²⁴⁷ Kocabaşoğlu, v.d., a.g.e., s.287.

²⁴⁸ Bkz. Fotoğraflar 378-398.

²⁴⁹ SEKA Dokümantasyon Merkezi.

²⁵⁰ "Hammadde Yokluğundan Aksu Fabrikası'nda Kâğıt Üretimi Durdu" Milliyet, S.10867, 04.02.1978, s.12.

²⁵¹ "SEKA-Aksu Fabrikasının Onarımı Bir Süre Daha Devam Edecek", Yeşilgiresun, S.899, 29.09.1978, s.1.

²⁵² "SEKA'da Arıza Giderildi Ama Yine de Üretime Geçilemedi", Yeşilgiresun, S.924, 27.10.1978, s.1.

²⁵³ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.7.

²⁵⁴ "Akaryakıt Dağıtımına Başladık", Milliyet, S.11542, 19.12.1979, s.11.

²⁵⁵ "SEKA da 13 Bin Görevli Çalışıyor", Seka Postası, S.505, 15.03.1980, s.1.

Genel Müdür Teknik Muavini Ferih Çölgeçen, Selahattin Acar, Mehmet Kaya ve Rüstem Kılıç Aksu Müessesesini ziyaret etmiştir. Aksu tesislerini gezen ve görevlilerle görüşen SEKA yönetim kurulu başkanı ve üyeleri Müessese Müdürü Gültekin Aksoy'dan Müessese ile ilgili bilgi almıştır. Yapılan görüşmede özellikle üretim artırılması üzerinde durulmuştur.²⁵⁶ 1980'de 73.500 ton gazete kâğıdı üretimi hedeflemiştir.²⁵⁷ 1980 yılı hedefinin %85,8'ini gerçekleştirerek toplam 63.063 ton üretim yapmıştır.²⁵⁸ Balıkesir ve Aksu Müessesesinde 1981'de toplam 125.178 ton gazete kâğıdı üretilmiş olup;²⁵⁹ 63.086 tonu Aksu Müessesesine aittir.²⁶⁰ 1982 yılı için 151.000 ton kâğıt üretimi için program oluşturmuştur.²⁶¹ Aksu Müessesesinde 1982'de 61.434 ton,²⁶² Balıkesir Müessesesinde 66.811 ton²⁶³ üretim yapılmıştır. 1982 yılında programın %84,93'ü gerçekleştirilmiştir.

1981 ve 1982 yılı için bir değerlendirme yapacak olursak, faiz giderlerinde %60,48, tahakkuk eden vergilerde %28,82 artış olmuştur. 1982'de 1.652 ton daha az üretim yapılmıştır. Memur sayısı 1981 yılında ortalama 139 kişi iken 1982'de 133 kişiye düşmüş olmasına rağmen memurlar için yapılan tüm giderler %41,17 artmıştır. 1982'de işçi sayılı 881 den 848 düşmüştür. İşçiler için yapılan tüm giderlerde %31,96 artış olmuştur. Tablo- 2'de görüldüğü üzere personel giderleri, toplamı faiz ve komisyon giderleri ve tahakkuk eden veriler toplamından daha düşüktür. SEKA'da işçiye ödenen ücret asgari ücretin altındadır.²⁶⁴ SEKA da işçi giderleri faiz ve elektrik giderlerinden sonra gelmektedir.²⁶⁵

²⁵⁶ "Yönetim Kurulumuz SEKA Aksu Kuruluşumuzda İncelemeler Yaptı", Seka Postası, S.510, 1.10.1980, s.4.

²⁵⁷ "SEKA 1979 Yılında Toplam 383 bin 204 ton satış yaptı, 1980 de 331896 Ton Kâğıt-Karton Üretecek", Seka Postası, S.504, 15.01.1980, s.1.

²⁵⁸ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.8.

²⁵⁹ "SEKA'nın 1981 ve 1982 Kâğıt Üretimi", Seka Postası, S.517, 01.02.1982, s.2.

²⁶⁰ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.8.

²⁶¹ "SEKA'nın 1981 ve 1982 Kâğıt Üretimi", Seka Postası, S.517, 01.02.1982, s.2.

²⁶² Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.8.

²⁶³ Kocabaşoğlu, a.g.e., s.488.

²⁶⁴ 1988 yılında asgari ücret 170 bin lira olarak belirlenmiştir. SEKA işçisine 90 bin lira ve 130 bin lira arasında asgari ücret ödenmektedir.

²⁶⁵ T.B.M.M Tutanak Dergisi, C.IX, 37. Birleşim, 09.12.1988, s.40. (<https://www.tbmm.gov.tr/>).

Tablo-2

SEKA Aksu Müessesesi 1981-1982 Yılı Değerlendirme Tablosu

Toplu Bilgiler	Ölçü	1981	1982	fark
Esas Sermaye	Milyon TL	200	200	-
Ödenmiş Sermaye	Milyon TL	200	200	-
Öz Kaynaklar	Milyon TL	-	-	-
Yabancı Kaynaklar	Milyon TL	5.319	8.080	2.261
Yabancı Kaynaklara Sirayet Eden Zarar	Milyon TL	1.970	3.106	1.136
Faiz ve Komisyon Giderleri	Milyon TL	470	777	307
Sabit Kıymetler (Edinme Değeri)	Milyon TL	1.681	2.235	554
Birikmiş Amortismanlar	Milyon TL	427	563	136
Yatırımlar İçin Yapılan Nakdi Ödemeler	Milyon TL	55	132	77
Yatırımların Gerçekleşme Oranı	Milyon TL	33	96	63
Tüm Alım Tutarı	Milyon TL	3.767	4.229	462
Başlıca Üretim (Mal ve Hizmet) Miktarı	Bin Ton	63	61	-2
Tüm Üretim Tutarı (Üretim Maliyeti)	Milyon TL	4.207	5.045	838
Üretim Kapasitesi	Bin Ton	82,5	82,5	-
Kapasiteden Yararlanma Oranı	%	76,4	74,4	-2,1
Üretim Verimliliği (randıman)	Kg/Saat	9.373	9.339	-34
Başlıca Satış Miktarı	Bin Ton	60,5	62,9	2,4
Tüm Satış Tutarı (Gayrisafı Satış Has.)	Milyon TL	3.556	5.799	2.243
Ortalama Birim Satış Tutarı	TL	58.695	92.208	33.513
Ortalama Birim Satış Maliyeti	TL	70.792	89.378	18.586
Stoklar:				
İlk Madde ve Malzeme	Milyon TL	1.116	1.561	445
Yarı ve Ara Mamul	Milyon TL	64	102	38
Mamul	Milyon TL	188	120	-68
Memur (Ortalama)	Kişi	139	133	-6
İşçi (Ortalama)	Kişi	881	848	-33
Memurlar İçin Yapılan Tüm Giderler	Milyon TL	51	72	21
Memurlar İçin Kişi Başına Yapılan Aylık Ortalama Gid.	Bin TL	31	45	6
İşçiler İçin Yapılan Tüm Giderler	Milyon TL	635	838	203
İşçi Başına Yapılan Aylık Ortalama Gider	Bin TL	60	82	22
Tahakkuk Eden Vergiler	Milyon TL	680	876	196
G.S.Y.İ.H.'ya Katkı	Milyon TL	215	736	521
Öz Kaynak Yitirilişi	%	100	100	-
İşletme Faaliyeti Zararı	Milyon TL	998	268	-730
Dönem Zararı	Milyon TL	1.489	1.144	-345
Bilanço Zararı	Milyon TL	2.184	3.328	1.144

Kaynak: TBMM Tutanak Dergisi

1983'te Aksu Müessesesi şlayfer bölümüne intermomekanik odun hamuru işletme tesisi kurulması planlanmıştır. Bu tesis kurulduktan gazete kâğıdı üretiminde artış olması hedeflenmiştir. ²⁶⁶ Aksu Müessesesinde 1983'te 61.100 ton, 1984'te ise 60.324 ton gazete kâğıdı üretilmiştir. ²⁶⁷

1985'te Dünya Bankası Selüloz ve Kağıt sanayiine 55.1 milyon dolar kredi açmıştır. Bu kredi ile Aksu Müessesesi yenilenme çalışmalarına başlamıştır. Müessesenin kâğıt üretiminin 100 bin tona çıkacağı öngörülmüştür. ²⁶⁸ 1985 yılı nisan ayında bakım ve onarım için yenilemeye girmesi düşünülen müessesenin gerekli malzemeleri zamanında gelmediği için fabrika mayıs ayında yenilemeye girmiştir. Bakım çalışmasın da SEKA'ya bağlı müesseselerden 40 kişilik ekip ve Aksu Müessesesinde çalışan işçilerden seçilen 150 işçi görev yapmıştır. ²⁶⁹ Bakım çalışması belirlenen süre içinde bitirilememiş ve temmuz ayında fabrika üretime başlamıştır. ²⁷⁰ Mayıs ve haziran ayında üretim yapamayan müessese bir önceki yılın %84.82 oranında üretim yaparak 51.171 ton kâğıt üretimi gerçekleştirilmiştir.

SEKA ve SEKA Aksu Müessesesi 1985, 1986, 1987, 1991, 1992, 1993, 1994 yılını zararla kapatmıştır. SEKA Aksu Müessesesi 1988, 1989, 1990 ve 1995 yıllarını kârla kapatırken; SEKA 1990 yılını zararla kapatmıştır. SEKA ve SEKA Aksu Müessesesinin 1985-1995 dönemi bilanço kârı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir. ²⁷¹

²⁶⁶ "SEKA- Aksu Tesislerine Yeni Makineler Getirilmesi Düşünülmüyor", Yeşilgiresun, S.1031, 28.02.1979, s.1.

²⁶⁷ T.B.M.M. Tutanak Dergisi, C.XXXI, Dönem: 17, 11. Birleşim,08.10.1986, s. 273. (<https://www.tbmm.gov.tr/>)

²⁶⁸ "Dünya Bankası Desteği", Milliyet, 13.07.1985, s.4.

²⁶⁹ "Aksu Seka Revizyona Giriyor", Yeşilgiresun, S.2932, 09.04.1985, s.1., "Aksu Seka Revizyona Giriyor" Yeşilgiresun, S.2950, 30.04.1985, s.1.

²⁷⁰ "Aksu Kâğıt Fabrikası Yıllık Bakıma Alındı", Yeşilgiresun, S.2953, 03.05.1985, s.1., "SEKA 'da Revizyon Süresi Uzatıldı" Yeşilgiresun, S.2981, 05.06.1985, s.1.

²⁷¹ **Dünden Bugüne SEKA**, Selüloz-İş Sendikası Yayınları, Ankara, 1996, s. 82.

Tablo-3

SEKA Aksu Müessesesinde Kârlılık (Milyar TL)

YILLAR	BİLANÇO KÂRI (SEKA TOPLAMI)	BİLANÇO KÂRI (AKSU) Vergi Öncesi
1985	(-)13,9	(-)1,7
1986	(-)30,6	(-)2,6
1987	12,0	(-)1
1988	15,7	13,5
1989	167,4	8,4
1990	(-)73,0	16,9
1991	(-)357,6	(-)20,9
1992	(-)575,8	(-)89
1993	(-)1.328,0	(-)151
1994	(-)735,8	(-)227,7
1995	5.140,8	109,5

Kaynak: Dünden Bugüne SEKA

Tablo-4

İstihdam Tablosu

İşletme	1992			1993			1994			1995		
	Memur	İşçi	Toplam	Memur	İşçi	Toplam	Mem.	İşçi	Toplam	Memur	İşçi	Toplam
Genel Md.	332	92	424	329	93	422	316	78	394	306	76	382
İzmit	276	2.756	3.032	262	2.434	2.969	213	2.118	2.331	206	2.006	2.212
Çaycuma	167	587	751	156	450	606	229	828	1.057	225	780	1.005
Aksu	138	493	631	126	356	482	114	325	439	119	317	436
Dalaman	253	1.214	1.467	246	1.055	1.301	132	755	887	136	734	870
Afyon	116	806	922	116	758	874	150	380	530	143	384	527
Balıkesir	137	804	941	143	788	931	156	871	1.027	142	855	997
Akdeniz	165	910	1.075	165	886	1.051	83	486	569	83	484	567
Kastamonu	98	502	600	87	497	584	112	708	679	110	820	789
Bolu	66	261	327	61	257	318	62	251	313	59	231	290
Toplam	1748	8.422	10.170	1.691	7.574	9.265	1.566	6.800	8.366	1.529	6.546	8.075

Kaynak: Dünden Bugüne SEKA

SEKA ve müesseselerinde 1992’de istihdam edilen toplam memur kadrosunun % 7,89’u, işçi kadrosunun % 5,85’i; 1993’te istihdam edilen toplam memur kadrosunun % 7,45’i, işçi kadrosunun % 4,70’i; 1994’te toplam memur kadrosunun % 7,28’i, işçi kadrosunun % 4,77’si; 1995’te toplam memur kadrosunun % 7,78’i, işçi kadrosunun % 4,84’ü SEKA Aksu Müessesinde istihdam edilmektedir. SEKA Genel Müdürlüğüne ve bağlı müesseselerine ait 1992, 1993, 1994, 1995 yılları istihdam durumu aşağıda ki tabloda gösterilmiştir.²⁷²

Tablo- 5

SEKA Aksu Müessesesinde Üretim, İstihdam, Verimlilik

	Üretim (Ton) (Kâğıt-Karton)	İstihdam (kişi)	İşgücü Verimliliği (Ton/Kişi)
1975	71.150	856	83,11
1980	63.063	881	71,58
1985	51.171	778	65,77
1990	76.710	645	118,93
1991	43.894	601	73,03
1992	61.785	493	125,32
1993	42.034	356	118,07
1994	55.863	325	171,89
1995	63.539	317	200,44
2000	51.648	351	176,87
15.07.2002	7.045	351	220,78

Kaynak: Dünden Bugüne SEKA, SEKA Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu

SEKA Aksu Fabrikasının elektrik tüketimi ile ilgili bir değerlendirilme yapılacak olursa; Tablo-6 görüldüğü üzere, 1996’da bir önceki yıla göre meskenlerde enerji tüketimi artarken; sanayi işletmelerinde azaldığı görülmektedir. Giresun elektrik tüketiminin abone gruplarına göre dağılımı incelendiğinde SEKA Aksu

²⁷² **Dünden Bugüne SEKA**, Selüloz-İş Sendikası Yayınları, Ankara, 1996, s. 23.

Fabrikasının enerji tüketiminde önemli bir paya sahip olduğu söylenebilir. Tablo-7’de Fabrikanın 1996’da elektrik tüketiminin bir önceki yıla göre azaldığı görülmektedir. Bu azalışta fabrikanın 1996’da toplam 3 ay çalışmasından kaynaklandığını söyleyebiliriz.²⁷³

Tablo- 6

1995-1996 yılı Giresun Elektrik Tüketiminin Abone Gruplarına Göre Dağılımı

Abone Cinsi	1995		1996	
	Tüketim (Mwh)	Abone Sayısı	Tüketim(Mwh)	Abone Sayısı
Meskenler	81.163	141.507	108.291	161.372
Ticarethaneler	8.421	11.956	12.380	11.798
Resmi Daireler	878	44	3.611	895
Sanayi İşletmeleri	157.170	78.542	78.543	1.409
Diğerleri	39.906	176	48.322	1.629
Toplam	287.538	154.609	251.147	177.103

Kaynak: Yerel Ekonomik Gelişme Programı Giresun, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor ve Mustafa Şimşek, Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun.

Tablo-7

1995-1996 Yıllarında SEKA Aksu İşletmesinin Kullandığı Enerji ve İl Tüketimi İçindeki Payı

Yıllar	Toplam tüketim (Mwh)	SEKA Aksu'nun Kullandığı			SEKA TEDAŞ Toplam (%)
		Türbin (Mwh)	TEDAŞ (Mwh)	Toplam (Mwh)	
1995	287.538	20.293	127.666	147.959	44
1996	251.147	10.146	53.965	64.111	21

Kaynak: Yerel Ekonomik Gelişme Programı Giresun, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor ve Mustafa Şimşek, Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun.

²⁷³ Hazırlayan Zeki Çiftçi, Mustafa Şimşek, **Yerel Ekonomik Gelişme Programı Giresun, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor**, Giresun Sanayi ve Ticaret Odası, Ankara 1998, s.10.

30.06.1998'de SEKA Aksu İşletmesi hammadde yokluğundan ve 1,5 trilyon elektrik borcu yüzünden fabrika üretimini durdurmuştur. Selüloz –İş Sendikası konu ile ilgili açıklama yapmıştır. Bu açıklamada ödenmeyen elektrik faturalarının katlanarak arttığını, elektriklerin kesik olması nedeniyle fabrikanın güvenliğini sağlamakta zorlandıklarını, fabrikanın faiz ve borç batağına sürüklendiğini, işçilerin zorunlu olarak izne çıkarıldığını; bugün tomruğun ve elektriğin borcunu ödeyemeyen müessesenin yarın işçinin alın terini ödeyemeyeceğini belirtmiştir.²⁷⁴ Elektrik kesintisi nedeniyle Aksu İşletmesi'nin kaybının 2 trilyon lira olarak açıklanmıştır.²⁷⁵ Kasım ayında üretime geçen fabrika iki ay çalışmış ve 5 bin ton kâğıt üretimi gerçekleştirmiştir. İşletme, üretilen kâğıtların, bobin makinasının arızalı olması nedeniyle kaliteli çıkmadığını ve üretilen kâğıtların ellerinde kaldığını belirtilmiştir. Ayrıca yeterli pazarın olmaması, ithal edilen kâğıtların piyasaya daha ucuza girmesi ve yerli kâğıtlara yapılan zamların yerli kâğıt üretiminde olumsuz etkisi dolayısıyla Müessesede kâğıt stoku eritememiştir.²⁷⁶ İstanbul gazetelerinin aldıkları kâğıtları geri göndermeye başladıkları da öğrenilmiştir. Bobin makinasının bozuk olmasından dolayı iyi kâğıt çıkaramayan SEKA Aksu Müessesesinin makinasının bir an önce değişmesi gerekmektedir.²⁷⁷ 1999 yılı ocak ayında kapanan fabrika haziran ayında üretime açılrsa da bu uzun sürmeyecektir.

SEKA Aksu Fabrikası'nın yıllara göre üretim ve satışı değerlendirildiğinde, üretilen kâğıdın stokta uzun süre kalmadığı ve üretilen kâğıtların aynı yıl içinde %80'inin satışının yapıldığı görülmektedir. Bazı yıllarda üretimden daha fazla satışın gerçekleştiği ve böylece elde kalan az miktarda stoklarında birkaç yıl içinde elden çıkarıldığı görülmektedir. Fabrikanın üretimini 10 yıllık dönemler üzerinden değerlendirdiğimizde ilk on yılda ortalama 60 bin ton ve üzerinde, ikinci on yılda 63 bin ton ve aşagısında, son on yılında ise 50 bin ton ve 20 bin ton arasında üretim yaptığı görülmektedir. Son on yıllık dönemde üretimin düşmesinde hammadde yokluğu, elektrik borcunun olması nedeniyle fabrikanın üretimini durdurmasının yanında, özelleştirme sürecinin etkisi olduğu söylenebilir.

²⁷⁴ "Aksu'da Üretim Durdu", Yeşilgiresun, S.6886, 4.07.1998, s.1.

²⁷⁵ "SEKA'ya Enerji Darbesi", Milliyet, 10.09.1998, s.1.9.

²⁷⁶ "SEKA-Aksu da Sorun Büyük" Yeşilgiresun, S.7035, 31.12.1998, s.1.

²⁷⁷ "SEKA-Aksu Tehlike Çanları Çalıyor", Yeşilgiresun, S.7041, 07.01.1999, s.1.

Tablo-8

SEKA Aksu Fabrikasının Yıllara Göre Üretim ve Satışı

Yıllar	Kâğıt Üretimi (Ton)	Kâğıt Satışı (Ton)	Kâğıt Satışı (%)
1971	33.325	27.366	82,11
1972	59.519	58.856	98,88
1973	70.846	76.874	108,50
1974	71.461	70.129	98,13
1975	71.150	68.959	96,49
1976	68.193	71.035	104,16
1977	71.430	70.525	98,73
1978	55.752	56.963	102,17
1979	61.028	61.624	100,97
1980	63.063	62.931	99,79
1981	63.086	60.489	95,88
1982	61.434	62.895	102,37
1983	61.100	59.565	97,48
1984	60.325	53.094	88,01
1985	51.171	52.429	102,45
1986	54.301	61.441	113,14
1987	65.484	66.015	100,81
1988	49.742	49.725	99,96
1989	57.888	47.998	82,91
1990	76.710	84.218	109,78
1991	43.758	37.507	85,71
1992	61.784	70.074	113,41
1993	42.034	37.584	89,41
1994	55.726	56.038	100,55
1995	63.539	67.334	105,97
1996	26.579	21.412	80,55
1997	21.793	25.445	116,75
1998	24.975	26.822	107,39
1999	33.401	36.519	109,33
2000	51.648	50.700	98,16
2001	31.747	31.657	99,71
2002	24.120	23.415	97,07

Kaynak: Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu

Tablo-9

Aksu Müessesesi 1971-1982 Yıllarında Mihaniki Odun Hamuru Üretimi

Yıllar	1971	1973	1976	1980	1981	1982
Üretim	37.522	58.122	59.932	53.742	54.127	51.925

Kaynak : Kocabaşoğlu, v.d., SEKA Tarihi.

SEKA'nın gazete kâğıdındaki pazar payına bakacak olursak; Türkiye'nin gazete kâğıdı ihtiyacı yıllık 400-500 bin ton civarındadır. Bu ihtiyacın 160 bin tonu SEKA tarafından karşılanmaktadır. Aksu ve Balıkesir Fabrikaları tam kapasite çalıştırıldığında, Türkiye'nin gazete kâğıdı ihtiyacının karşılanmasındaki pazar payı %30-35 seviyesindedir. Fakat dönüşümlü olarak çalıştırılan Müesseselerin pazar payı ve üretim performansı düşük tutulmaktadır.²⁷⁸

2.4. AKSU KÂĞIT FABRİKASI YERİ VE BÖLGEYE KATKISI

Türkiye'nin gazete kâğıdı ihtiyacını karşılamak, Doğu Karadeniz Bölgesi orman varlığını değerlendirmek üzere Birinci Kalkınma Planı doğrultusunda Giresun'da SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası açılmıştır. Giresun'un ekonomisinin tek ürüne bağımlı kalması, Türkiye'nin topyekûn kalkınma hedefi doğrultusunda hazırlanmış olduğu planında iktisadi ve sosyal bakımdan daha az gelişmiş bir şehirlere öncelik verilmesi fabrikanın Giresun'da açılmasını etkilemiştir. Büyük bir işletme için gerekli olan limanın varlığı, tomruk nakliyatının kolay yapılmasını sağlayacak üç ve dört deresinin olması, Trabzon, Rize Artvin bölgelerine ulaşımı sağlayacak karayolunun her zaman ulaşımına açık olması, Giresun'u Gümüşhane'ye bağlayan Torul, Kürtün, Harşit gibi bağlantı yollarının olması SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının Giresun'da açılmasını etkileyen diğer faktörlerdir.

SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası, Giresun şehir merkezinden Trabzon istikametine giden karayolunun yaklaşık 5 km sonrasında Aksu Deresinin denize döküldüğü yerden itibaren Aksu Deresinin sağ tarafından iç kesime doğru uzanan

²⁷⁸ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.6.

yolun yaklaşık 2 km içerisinde Giresun-Dereli karayolu ile Aksu mahallesi arasında kalan arazide 788,600 metrekare alanda kurulmuştur.

Tablo-10

SEKA Aksu İşletmesi Kapasitesi ve Tüketimi

Üretim Tarihi	1970
Tesis Kapasitesi	250 Ton/gün 82.500 Ton/Yıl
Tomruk İşletme Kapasitesi	165.000 Ton/Yıl
Yakıt Tüketimi	28.800 Ton/Yıl (Fuel Oil)
Selüloz Tüketimi	18.000 Ton/Yıl
Enerji Tüketimi	450mgw/Gün

Kaynak : Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu

SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının bölgeye katkısını istihdam açısından değerlendirdiğimizde; fabrikanın yıllık 165.000 metre küp tomruk tükettiğini kabul edersek Doğu Karadeniz ormanlarından tedarik edilen tomruğun nakliyesinden kesimine kadar birçok kişiye istihdam sağladığı söylenebilir. Tomruğun kesiminde çalışan orman köylüsü, nakliyesinde kullanılacak 5.500 kamyon olduğu düşünülecek olursa sadece nakliye ve kesim işinde 7-8 bin kişiye istihdam sağlanmaktadır. Üretilen kâğıdın matbaalara nakliyesinde 4.500 kamyon, yakıt için kullanılan yıllık 28.800 ton fuel-oil'in nakliyesinde 1.400 kamyon, yıllık tüketilen 18.000 ton selüloz hammaddesinin nakliyesinde 1.200 kamyon, diğer yardımcı hammaddelerin nakliyesi, ²⁷⁹ fabrikada çalışan 277 işçi, 14 memur, 71 sözleşmeli personel, ²⁸⁰ fiili ve dolaylı istihdama aileleri de katarsak toplam 40-50 bin kişinin bu fabrikadan geçimini sağladığını görürüz. ²⁸¹ Aşağıda ki tablolarda Giresun'un iktisadi faaliyet kollarına göre iş yeri sayısı ve imalat sanayinin sektörel dağılımı verilmiştir. Giresun imalat sanayinde 1992 yılında 1985 yılına göre %12,85 oranında düşüş gerçekleşmiştir. İlin göç vermesi, ulaşım ve alt yapı eksikliği, yatırımcıların beklediklerini bulamaması gibi etkenler sayılabilir. Ticaret, otelcilik ve lokantacılık

²⁷⁹ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.3,4,5.

²⁸⁰ 2000 yılı 60 Dakikalık İl Brifingi, s.8.

²⁸¹ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.3,4,5.

hizmetlerinde %116 toplum hizmetleri, sosyal ve kişisel hizmetlerde %125 artış gerçekleştirilmiştir. Hizmet sektöründeki artışta yatırımcıların kolay kazanç sağlayabilecekleri faaliyet kollarını tercih etmesini ve talebin hizmet sektöründe daha fazla olması gibi etkenleri sayabiliriz.²⁸² Giresun'da imalat sanayi daha çok tarıma dayalı olarak gelişmiştir. Tarıma dayalı sanayi kollarında çalışan işçi daha çok mevsimlik olarak istihdam edilmektedir. İmalat sanayinde çalışan işçinin % 49,53 ile en büyük pay fındık imalatında, %18,42 ile ikinci olarak çay imalatında, % 9 pay ile üçüncü sırada orman ürünlerinde, % 8,55 pay ile dördüncü sırada SEKA Aksu fabrikasında istihdam edilmektedir. SEKA Aksu Fabrikası her ne kadar imalat sanayinde istihdam açısından dördüncü sırada yer alsada da fabrikanın ihtiyacı olan tomruk, kâğıtlık odun gibi hammaddelerin fabrikaya getirilinceye kadar ki süreçte çalışan işçiler, fabrikaya getirilen mamul ve malzemelerin, üretilen mamullerin nakliyesinde çalışan işçilerde değerlendirildiğinde bu payın daha fazla olacağını söyleyebiliriz. Ayrıca tarım sektöründe çalışan işçilerin mevsimlik olarak çalışması, sezon bittiğinde çalışabileceği başka bir sektör olmaması, işsizlik oranının yüksek, işyeri sayısının az olması; Giresun'da SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası'nın önemli bir istihdam ve gelir kaynağı olduğunu söyleyebiliriz.

---

²⁸² Hazırlayan Sedat Ceylan, Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Rapor 1999.

Tablo-11

1985-1992 Yıllarına Ait İktisadi Faaliyet Kollarına Göre Giresun'daki İşyeri Sayısı

İKTİSADİ FAALİYET KOLU	1985	1992
MADENCİLİK VE TAŞOCAKÇILIĞI	-	6
Metalik Cevher Üretimi	-	2
Metalik olmayan Madenlerin Üretimi	-	4
İMALAT SANAYİ	926	807
Gıda, İçki ve Tütün Sanayii	113	159
Dokuma, Giyim Eşyası ve Deri Sanayi	266	211
Orman Ürünleri ve Mobilya Sanayi	229	219
Kâğıt, Kağıt Ürünleri ve Basım Sanayi	17	14
Kimya, Petrol, Kömür, Kauçuk ve Plastik	23	14
Taş ve Toprağa Dayalı Sanayi	22	15
Metal Ana Sanayi	18	-
Metal Eşya, Mak.ve Tek., Ulaşım Aracı, İlmi ve Mesleki Ölçme Alet. San.	231	171
Diğer İmalat Sanayi	7	4
ELEKTİRİK, GAZ VE SU	-	20
İNŞAAT VE BAYINDIRLIK İŞLERİ	40	38
TİCARET, OTELCİLİK, LOKANTICILIK	3.204	3.732
Toptan Ticaret	153	175
Perakende Ticaret	2.433	2.779
Lokanta ve Oteller	618	778
ULAŞTIRMA, HABERLEŞME VE DEPOLAMA	43	84
Ulaştırma	43	84
MALİ KURUMLAR, SİGORTA VE EMLAK İŞLERİ, YARDIMCI İŞ HİZMETLERİ	101	139
Mali Kuruluşlar	2	-
Sigorta Kuruluşları	1	12
Gayri Menkul ve İş Hizmetleri	98	127
TOPLUM HİZMETLERİ, SOSYAL VE KİŞİSEL HİZMETLER	785	982
Çevre Sağlığı ve Hizmetler	-	-
Eğitim, Sağlık ve Diğer Sosyal Hizmetler	72	91
Kültür- Eğlence Hizmetleri	18	27
Kişilere ve Ailelere Yapılan Hizmetler	695	864
GENEL TOPLAM	5.099	5.808

Kaynak: Ticaret ve Sanayi Odası, Ekonomik Rapor 1999.

Tablo:12

Giresun İli İmalat Sanayinin Sektörel Dağılımı

SEKTÖRLER	FİRMA SAYISI (Ad)	ÜRETİM KAPASİTESİ	İSTİHDAM (Kişi)
GIDA, İÇKİ VE TÛTÛN SANAYİ	55		3716
Fındık İşleme	33	373.548 ton/yıl fındık işleme	2415
Un Kepek	4	200.016 ton/yıl un	182
		50.004 ton/yıl kepek	
Çay İşleme	11	6.266 ton/yıl çay işleme	898
Küp Şeker	1	5.400 ton/yıl	16
Maden Suyu	2	27.000.000 adet/yıl	25
Hazır Yemek	1	2.550.000 porsiyon/yıl	90
Balık İşleme	1	4.300ton/yıl	30
Unlu Mamuller	2	11.196.000 adet/yıl	60
DOKUMA, GİYİM EŞ. DER. SAN.	3		30
Çeşitli Konfeksiyon	3	162.900 adet/yıl	30
ORMAN ÜRÜN. VE MOB. SANAYİ	15		443
Orman Ürünleri	13	67.229 m ³ kereste	376
		34.494 m ³ pare	
		45.470 m ³ yonga levha	
		4.680 ad/yıl kapı, sıra, dolap	
		4.800 ton/yıl pres odun	
Kalem Üretimi	1	2.18.400 gross/yıl lata	61
		414.000 gross/yıl kalem	
Mobilya Üretimi	1	400 ad/yıl ç. Mob.	6
KAĞIT,KAĞIT ÜRÜNLERİ VE BAS. SAN.	1		417
SEKA Aksu Müessesesi	1	66.000 ton/yıl odun hamuru	417
		82.500ton/yıl Gazete Kağıdı	
MADENCİLİK	1		48
Maden İşleme	1	216.000 ton/yıl barit	48
KİM. PET. KAUC., PLAS. ÜR.. SAN.	10		72
Kolonya Üretimi	3	645.000 litre7yılkolonya	16
Plastik Doğrama	3	277.500 m-tül/yıl pencere	23
		15.000 adet/yıl kapı	
Plastik İşleme	2	152.760 kg/yıl	13
Lastik Kaplama	2	152.900 adet/yıl	20
METAL ANA SANAYİ	3		62
Alüminyum İşleme	2	34.367 ton/yıl	42

Pik Döküm	1	798 ton/yıl	20
METAL EŞYA MAK.TEK. SAN.	4		79
Asansör Üretimi	1	500 adet/yıl	9
Tabanca Üretimi	1	498.750 adet/yıl	62
Sanayi Yayısı	1	480.0000 adet7yıl	5
Elektrik Panoları	1	75.000 adet/yıl	3
DİĞER İAMLAT SANAYİ	1		8
Çift Cam	1	60.000 m ² /yıl	8
TOPLAM	93		4875

Kaynak: Giresun Ticaret ve Sanayi Odası aktaran Mustafa Şimşek, Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun

Tablo: 13

İl Orman Ürünleri Üretimi (m³) ve İl Orman Hasılasının Bölge Hasılası İçindeki Payı

Ürün Adı	1993	1994	1995	1996
Tomruk	28.868	42.017	40.166	34.812
Maden Direği	2.830	5.061	4.734	3.442
Tel Direk	37	187	95	37
Sanayi Odunu	1.213	4.397	4.715	2.753
Kâğıtlık Odun	17.001	26.229	19.817	17.477
Lif Yonga	10.315	19.498	11.260	8.510
Yakacak odun (Ster)	26.699	16.750	12.490	19.012
Sırık	168	402	422	184
Toplam	87.131	114.541	93.699	86.229
Giresun Orman Hasılası (*)	152.474	257.356	463.387	881.315
Kâğıtlık Odun Hasılası (*)	29.751	58.932	98.004	178.626

(*) :Cari Fiyatlarla, Milyon TL

Kaynak: DİE, Giresun İl Planlama Müdürlüğü ve Mustafa Şimşek, Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun.

Giresun orman ürünleri üretiminin 1993'te %19,51'i, 1994'te %22,89'u, 1995'te %21,14'ü, 1996'da %22,58'i kâğıtlık odun üretimini oluşturmaktadır.

Kâğıtlık odunun Giresun orman hasılası içinde ki payı 1993 yılı için %19,51, 1994 yılı için %22,89, 1995 yılı için %21,14, 1996 yılı için %20,26'dır.

Bölgeye katkısını ekonomik olarak değerlendirdiğimizde, aylık üretimin ve satışın maddi değerinin yaklaşık 5 trilyon olduğu düşünülürse bankalar üzerinden gerçekleştirilen para transferlerinin ne kadar büyük miktarda olduğu tahmin edilebilir. Fabrika yıllık üretimine ara vermeden devam etmesi durumunda ise yıllık 60 trilyon gibi bir para hareketliliği gerçekleştirilir. Bu oranın Giresun için önemi yadsınamaz.²⁸³

2.5. AKSU KÂĞIT FABRİKASINDA MALİYETİ OLUŞTURAN UNSURLAR VE YAPILMASI GEREKEN İŞLEMLER

Jaakko Pöyry Firmasının 1994 yılında ki araştırmasına göre; SEKA Aksu Fabrikasının dezavantajları şunlardır: Başta Rusya olmak üzere dış rekabet, tüketiciler muazzam yatırım yaptılar ve teknolojiyi yenilediler, politikacıların eli var, çok fazla bürokrasi, çok fazla yönetim katmanı, çok fazla rapor zorunluluğu ve komisyon, çok fazla veri var fakat sonuç yok, çok az analiz yapılıyor, ofis otomasyonu hiç yok. SEKA Aksu Fabrikasının avantajları ise şunlardır: Yetişmiş iş gücü ve personel, işçi sayısı istenilen seviyede, orman kaynakları olarak Rusya imkanı, Pazar olarak Kafkasya ve Orta Doğu'ya yakın olması, iç piyasada tek rakip Balıkesir, iç piyasaya Aksu ve Balıkesir yeter. SEKA Aksu Fabrikası için yapılması gerekenler şunlardır: Önemli olan SEKA Aksu'nun yaşatılmasıdır. Var olmak değil aynı zamanda kazanması gerekmektedir. Bütçeden %20 oranında kısıntı yapılmalı, gereksiz masraflar ve maliyetler azaltılmalıdır. Bürokrasi azaltılması gerekmektedir. Yan işler müteahhide yaptırılmalıdır. Tüm kayıplar ve kaçaklar önlenmesi gerekmektedir. Herkes üstüne düşeni yapmalı ve yapmayanlara müsemma gösterilmemelidir. Bağımsızlık ve bütünlük ilkesi korunmalıdır. Cironun %5'i yenileştirme yatırımlarına (yüksek teknolojiye) harcanmalıdır. Politikacılar elini çekmeli; çalışanlar ve çevresi bunun için mücadele etmelidir. İşi yapanlar kalır yapmayanlar gider politikası uygulanmalıdır. Yatay ve dikey bilgi akışı hızlı

²⁸³ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.3,4,5.

olmalıdır. Rakipler birbirimiz değil (yönetim, sendika, işçi ya da memurlar değil) dünyadaki diğer gazete kâğıdı üreticileridir. Bu nedenle işbirliği ve dürüstlük ilkesi benimsenmelidir. Karar verme süreci hızlandırılmalıdır. Verim ve kalite konusunda her şey yapılmalıdır. Personel değerlendirmede tek kriter performans olmalıdır. Büyük bir şirketin gücüne ve kudretine, küçük bir şirketin çevikliği ve hızına sahip olmalıdır. Herkes oyuncu olmalıdır, seyirci değil. İşte verimliliği sağlayacak yaratıcılık ve yenilikler işe en yakın insanlarda saklıdır, o insanlar harekete geçirilmelidir. Yöneticiler gözü kara, pratik ve cesur olmalıdır. Mücadeleci, sabırsız ve meraklı insanların yaratıcılıkları ve enerjileri çok önemlidir, bu kişileri ateşlemek gereklidir. SEKA Aksu Fabrikası pazarda bir ya da iki numara olmalıdır. Çünkü kriz dönemlerinde bir ve iki numara olanlar ayakta kalabilirler. Fabrika gümrük duvarları ve fonların arkasına saklanmamalı kendi rekabet gücüyle ayakta kalabilmelidir. Korumacılığa sığınmak korkaklıktır. Ağır hareket eden fili ceylan haline getirmeliyiz. Hız, basitlik, kalite, açıklık, dürüstlük, rekabet ve adil olma SEKA Aksu Fabrikasının temel iş kültürü olmalıdır.²⁸⁴

Sanayileşmenin ölçüsü tüketilen elektrik miktarı ile de ölçülmektedir. Enerji maliyeti sanayi sektörüne büyük yük getirmektedir. Aksu İşletmesinin enerji maliyetinin yüksek olduğu görülmektedir. Turizm sektöründe ki gibi sanayi sektörüne uygulanacak elektrik indirimi, üretimi arttırırken maliyeti düşürecektir. Zamanında ödenmeyen elektrik ve hammadde borçları ve faizleri maliyeti etkilemektedir. SEKA'da çalışmayan işletmelerin, çalışan işletmelere getirmiş olduğu yük, maliyeti yüksek göstermektedir. Personel maliyeti genel maliyetlerin içinde çok düşük bir miktarda kalmaktadır.²⁸⁵

---

²⁸⁴ Jaakko Pöyry Firmasının SEKA Aksu Araştırması, 07.02.1994.

²⁸⁵ **SEKA Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu**, Selüloz-İş Sendikası, s.10,11.

Tablo-14

SEKA Aksu İşletmesi Maliyet Tablosu

Gider Türleri	Haziran 2002 TL/Ton	%	%
Tomruk (Nakliye)	122.734.275	19	17
Selüloz	111.090.000	17	16
Foul Oil	94.387.635	14	13
Elektrik	201.448.000	31	29
İşçilik	69.988.143	11	10
Personel	5.674.408	1	1
Malzeme	19.047.129	3	3
Kimyasal Madde	14.871.798	2	2
Amortisman	2.287.340	0	0
Vergi, Resim Harç	8.258.236	1	1
Dışarı Yaptırılan İşler	1.339.174	0	0
Sanayi Maliye	651.404.572	100	92
Genel İdari Giderler	21.494.248		3
Satış Masrafı	5.846.002		1
Faiz Kom. Giderleri	27.220.844		4
	705.965.667		
Ticari Maliyet	715.000.000		100
Kâr-Zarar	9.034.333		

Kaynak : Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu.

Fabrikanın kuruluşundan itibaren kullanılan bobin kesme makinesi değişik zamanlarda bakım yapılsa da makineden kaynaklanan şikâyetler giderilememiş ve bobin makinesi değişmediği için fabrika üretim yapamamıştır. ²⁸⁶ Bobin makinesinden kaynaklanan şikâyetler daha çok kesim ve gevşek sarımdan kaynaklanmıştır. Sonuç olarak yeni bobin makinesi alınması gerekmektedir. Kağıt makinesi pres partisi ve kurtarma grupları ana motor tarafından hareket

²⁸⁶ "SEKA Teknolojiye Ayak Uydurmalı", Yeşilgiresun, S.7140, 13.05.1999, s.1.

ettirilmektedir. Bu da gruplar arasında hız farklarını yaratmakta ve kâğıt kopmalarına neden olmaktadır. Kâğıt kopmalarını azaltmak ve bakım kolaylığı sağlamak için gruplar müstakil hale getirilmelidir. Kâğıt makinesi vakum pompalarının yenilenmesi gerekmektedir. ²⁸⁷ Görüldüğü üzere Aksu İşletmesinde ki bazı makinelerin değiştirilerek teknolojiye ayak uydurması gerekmektedir. ²⁸⁸

Fabrika ana binası, odun hazırlama, kabuk soyma, inşaat bakım, nakil vasıtalar, güvenlik görevlileri yeri, itfaiye binası gibi yan birimleri gönderilen ısıtma buharının dönüşünde basınç ve sıcaklığı düştüğünde yoğunlaşması ve sıcak suya dönüştükten (kondens olarak adlandırılır) sonra geri kazandırılması sonucu, yakılan fuel-oil oranı da düşecektir ve tasarruf sağlanacaktır. Ayrıca ham suyun yaklaşık 30 metre yeraltından pompalandığı düşünülürse; kondensat için pompa kullanılmayacağına göre ton başına suyu pompalamak için kullanılan elektrik tüketimi azalacaktır. ²⁸⁹

Fabrikanın modernizasyonu için 1990'da Japon-JİGA firmasınca fizibilite etüdü hazırlanmış ve 100 milyon dolara ihtiyaç olduğu tespit edilmiştir. ²⁹⁰ Fabrikanın arıtma ünitesi ve iyileştirme etüdü her yıl yatırım programına alınmış fakat bu konuda herhangi bir çalışma yapılmamıştır.

Tablo: 15

1997 Yılı İtibariyle Giresun İli Yatırım Programı

SEKA Genel Müdürlüğü	Başlangıç ve Bitiş Tarihi	1997 Yılı Ödeneği
Aksu Fabrikası İyileştirme Etüdü	1994-1997	10 Milyon
Aksu Atıksu Arıtma Tesisi	1990-1999	100 Milyar

Kaynak: Giresun Ticaret ve Sanayi Odası, Yerel Ekonomik Gelişme Programı

²⁸⁷ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.14.

²⁸⁸ "SEKA Teknolojiye Ayak Uydurmalı", Yeşilgiresun, S.7140, 13.05.1999, s.1.

²⁸⁹ Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu, Selüloz-İş Sendikası, s.23.

²⁹⁰ Mustafa Şimşek, Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun, Türkiye Kalkınma Bankası Matbaası, Ankara 1998, s.115, (Çevrimiçi) <http://www.kalkinma.com.tr/>, Erişim Tarihi: 03.04.2019

2.6. AKSU KÂĞIT FABRİKASI ÖRGÜT VE YÖNETİMİ

SEKA sermayesinin tamamı devlete ait olan İktisadi Devlet Teşekkülüdür. 104 sayılı Kanun hükmünde kararname ve 2929 sayılı yasa ile üretim birimlerini kendisine bağlı tüzelkişiliğe sahip müesseseler ile Genel Müdürlüğüne bağlı alım ve satım müdürlükleri şeklinde örgütlemiştir. Ankara, İstanbul ve İzmir Genel Müdürlüğe bağlı taşra örgütünü oluşturmaktadır. Tüzel kişiliğe sahip müesseseler Aksu Kâğıt Fabrikasının da içinde bulunduğu, İzmit, Çaycuma, Dalaman, Afyon, Balıkesir, Akdeniz, Kastamonu müesseseleridir.

Aksu Müessesesinde yürütme ve idari görevlerde 1979 yılına toplam 39 personel bulunmaktadır. Genel idari hizmetlerde, birinci derece görevli olarak bir müessese müdürü, ikinci derecede iki müessese müdür yardımcısı, üçüncü derecede bir personel şefi, bir muhasebe şefi, bir ticaret şefi, bir sosyal ve iç hizmetler şefi, bir nakliyat ve ambar şefi bulunmaktadır. Teknik hizmetlerde bir kâğıt fabrikaları işletme şefi, bir odun hamuru tesisleri işletme şefi, bir enerji şefi, bir bakım ve atölye şefi, bir laboratuvar ve kalite kontrol şefi, bir orman ürünleri tedarik şefi, bir inşaat bakım şefi bulunmaktadır. Avukatlık hizmetlerinde bir müşavir avukat ve sağlık hizmetlerinde iki doktor bulunmaktadır. Dördüncü derece teknik hizmetlerde bir plan ve organizasyon şefi, yüksek mühendis, mühendis, yüksek mimar, mimardan toplam 10 personel bulunmaktadır. Genel idari hizmetlerde uzman (personel, muhasebe, alım, satış, stok maliyet) 10 personel bulunmaktadır.²⁹¹

Müessesenin karar organı Yönetim Komitesi 1968 yılından 1983 yılı sonlarına kadar başkan ve dört üyeden oluşmuştur. 1984 yılından itibaren üye sayısı beş kişi olmuştur. Yönetim Komitesinin ilk başkanı ve Müessese Müdürü Emin Kallem'dir. Daha sonra sırayla H. İbrahim Ulukaya, Ferhat Kandemir, Ayhan Beklen Gültekin Aksoy, İ. Hakkı Sağlam (vekil), ve Metin Çıtır, M. Atilla Çiftçi, Halil Sönmez, Remzi Aksu, Engin Gençoğulları, Ali Yılmaz ve Hüseyin Güneş Müessese Müdürlüğü yapmıştır. 1971 yılından sonra İdari Müdür Yardımcıları sırayla, Necdet San, Ersoy Yalçınkaya, İ.Hakkı Sağlam, ve Turgut Özalp, Alparslan Ünal, Halil Abanoz, Kemal Bayramoğlu, Y. İzzet İlhan ve Osman Çınar'dır. Teknik Müdür Yardımcıları sırayla, Tahsin Kuşgöz, Oktay Tuna, Gültekin Aksoy, Metin

²⁹¹ "SEKA Genel Müdürlüğü (Saptanan Görev Ünvanları)" Resmi Gazete, S.16560, 24.02.1979, s. 28.

Çıtır, Ayhan Mengi, Mehmet Odabaş, M.Ali Ergin, A. Kaya Millioğlu, Turan Adıgüzel ve Güner Gönül'dür. ²⁹²

Tablo-16

SEKA Aksu Müessesesi Yönetim Komitesi

Yıllar	Başkan	Üye	Üye	Üye	Üye
1968	Emin Kallem yerine H.İbrahim Ulukaya	Tahsin Kuşgöz	Kamil Vural	Necdet San	
1969	H.İbrahim Ulukaya	Tahsin Kuşgöz		Necdet San	
1970	H.İbrahim Ulukaya	Tahsin Kuşgöz	İ.Hakkı Sağlam	Necdet San	
1971	H.İbrahim Ulukaya	Oktay Tuna	İ.Hakkı Sağlam	Ersoy Yalçinkaya	
1972	Ferhat Kandemir	Oktay Tuna	İ.Hakkı Sağlam	Ersoy Yalçinkaya	
1973	Ferhat Kandemir	Gültekin Aksoy	İ.Hakkı Sağlam	Ersoy Yalçinkaya	
1974	Ayhan Beklen	Gültekin Aksoy	İ.Hakkı Sağlam	Ersoy Yalçinkaya	
1975	Ayhan Beklen	Gültekin Aksoy	İ.Hakkı Sağlam	Yavuz Çağatay	
1976	Gültekin Aksoy	Metin Çıtır	İ.Hakkı Sağlam	Yavuz Çağatay	
1977	Gültekin	Metin Çıtır	İ.Hakkı	Kemal	
1978	Aksoy		Sağlam	Kaya	
1979	Gültekin Aksoy	Ayhan Mengi	İ.Hakkı Sağlam	Kemal Kaya	

²⁹² Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s. 289, 349.

1980	İ.Hakkı Sağlam	Mehmet Odabaş	İ.Hakkı Sağlam	Kemal Kaya	
1981 1982	Metin Çıtır	Mehmet Odabaş	İ.Hakkı Sağlam	Kemal Kaya	
1983	Metin Çıtır	Mehmet Odabaş	Turgur Özalp	Gülşen Dikbaş	A.Kaya Millioğlu
1984 1985 1986	Metin Çıtır	Mehmet Odabaş	Yalçın Candemir	Gülşen Dikbaş	A.Kaya Millioğlu
1987	M.Atilla Çiftçi	Mehmet Odabaş	A.Murat Karabıçak Gülşen Dikbaş	Alpaslan Ünal	A.Kaya Millioğlu
1988 1989	M.Atilla Çiftçi	Mehmet Odabaş	Murat Türk	Alpaslan Ünal	A.Kaya Millioğlu
1990	Halil Sönmez	M.Ali Ergin	Murat Türk	Halil Abanoz	A.Kaya Millioğlu
1991 1992	Remzi Aksu	M.Ali Ergin	Murat Türk	Halil Abanoz	A.Kaya Millioğlu
1993	Engin Gençoğulları	A.Kaya Millioğlu	Murat Türk	Kemal Bayramoğlu	Dursun Aksu
1994	Ali Yılmaz Hüseyin Güneş	Turan Adıgüzel Güner Gönül	Murat Türk Osman Çınar	Y. İzzet İlhan	Dursun Aksu

Kaynak: BYDK Aksu Müessesesi Raporları, 1968-1994 SEKA Tarihi taslak kitabının incelemesiyle ilgili üst komisyondan sağlanan bilgiler. Aktaran U. Kocabaşoğlu, v.d., Seka Tarihi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi.

2.6.1. SEKA Aksu Fabrikası Şeflikler ve Üniteleri

SEKA Aksu Müessesesinin de idari birimler, kuruluş döneminde şeflikler ve üniteler şeklinde bölümlere ayrılmıştır. 1986'da kabul edilen 3291 sayılı kanunla KİT'lere bağlı ortaklıklar doğrudan doğruya, müessese, işletme ve işletme birimleri haline getirilmiştir.²⁹³ Bu kanunla beraber Aksu İşletmesinde bazı şeflikler kısım müdürlüğü olarak yapılanmıştır. İşletmenin başında bir işletme müdürü, teknik müdür yardımcısı ve idari müdür yardımcısı olmak üzere iki müdür yardımcısı bulunmaktadır. İşletme Müdürü aynı zamanda Yönetim Komitesinin de başkanı olup İşletmeye ait iş ve işlemlerin yürütülmesinden sorumludur. Teknik müdür yardımcısı mühendisler arasından seçilmektedir. Teknik müdür yardımcısı işletmenin teknik kısım müdürlüklerinde sorumludur. İdari Müdür yardımcısı üniversite mezunudur ve işletmenin idari kısım müdürlüklerinden sorumludur. İşletmenin teknik kısmında Odun Hamuru Tesisi Kısım Müdürlüğü, Kâğıt İşletme Kısım Müdürlüğü, Kalite Sağlama ve Laboratuvar Kısım Müdürlüğü, Enerji Kısım Müdürlüğü, Bakım ve Atölyeler Kısım Müdürlüğü ve İnşaat Bakım Şefliği bulunmaktadır. İşletmenin idari kısmında, Nakliyat ve Ambarlar Kısım Müdürlüğü, Ticaret Kısım Müdürlüğü, Personel Kısım Müdürlüğü, Muhasebe Kısım Müdürlüğü, Planlama Kısım Müdürlüğü, Sosyal İşler Şefliği, Hammadde Tedarik Şefliği, Sağlık İşleri Şefliği ve Avukatlık Şefliği bulunmaktadır.²⁹⁴ 2000 yılında İnşaat Bakım Şefliği, Bakım ve Atölyeler Kısım Müdürlüğüne; Sosyal İşler Şefliği, Personel Kısım Müdürlüğüne; Personel Kısım Müdürlüğüne bağlı Sağlık İşleri Şefliği Doktorluk Ünitesi olarak İşletme Müdürlüğüne bağlanmıştır. Bakım ve Atölyeler Kısım Müdürlüğüne bağlı Kestirimci Bakım Şefliği bağımsız şeflik olmuştur.

1995 yılında fabrika bilgisayarlı sisteme geçiş yapmış ve makinaların kontrolü bilgisayarla otomatik kontrol edilmiştir.²⁹⁵

²⁹³ "1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 3182 Sayılı Bankalar Kanunu, 2983 Sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 7.11.1985 Tarihli ve 3238 Sayılı Kanun, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve 1177 Sayılı Tütün Tekeli Kanununun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kanun" Resmi Gazete, S.19126, 18.06.1986, s.5..

²⁹⁴ Kaynak Kişi: Kenan Anapa, doğum tarihi: 1960, doğum yeri Giresun, tahsili: Lisans, SEKA Aksu Fabrikasındaki son görevi: Personel Kısım Müdürü, görüşme tarihi: 14.02.2019.

²⁹⁵ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz, doğum tarihi: 1964, doğum yeri: Giresun, tahsili: Lisans, SEKA Aksu Fabrikasındaki son görevi: Ölçü Aletleri Kestirimci Bakım Teknisyeni, görüşme tarihi: 15.03.2019.

2.6.1.1. Teknik Hizmetler ve Birimleri

2.6.1.1.1. Odun Hamuru Tesisi İşletme Şefliği

Odun Hamuru Tesisi İşletme Şefliğinde toplam dört ünite bulunmaktadır. Odun Sok ve Hazırlama Ünitesinde, teknisyen, vardiya ustabaşısı, vinç ustası, seyyar vinç makinisti, tomruk işçisi, kesme ve yarma tesisatı ustası ve işçisi, stoker ustası, kanal işçisi, testere tamir ve bileme ustası, testere bileme işçisi görev yapmaktadır. Rutubetlendirme Havuzu ve Kabuk Soyma Ünitesinde, teknisyen, vardiya ustabaşısı, havuz bakıcısı, kabuk soyma ustası, odun nakil işçisi (konveyör), odun tefrik işçisi, kabuk ve odun nakil işçisi, temizlik işçisi görev yapmaktadır. Odun Hamur Ünitesinde, teknisyen, vardiya ustabaşısı, odun hamuru müteahhas ustası, odun nakil işçisi, odun dolduruculuğu, sarsak elek ve kıymık değirmeni bakıcısı, sortir ve vertifayner ustası, diskli filtre ustası, temizlik işçisi görev yapmaktadır. Odun Hamuru Teksif ve Balyalama Ünitesinde, teknisyen, vardiya ustabaşısı, makinist, yuvarlak elek bakıcısı, pres bakıcısı, makas balyalama ustası, balyalama işçisi, kantarcı görev yapmaktadır.²⁹⁶

Odun Hamuru İşletme Şefliğinin görevi, hammadde olarak gelen odunun kâğıt hamuru haline getirilerek gazete kâğıdı olacak standartlarda hamur elde etmektir.²⁹⁷

2.6.1.1.2. Kâğıt Fabrikası İşletme Şefliği

Bu şeflikte Hamur Hazırlama ve Kâğıt Makinesi Ünitesi ile İkmal Dairesi bulunmaktadır. Hamur Hazırlama ve Kâğıt Makinesi Ünitesinde teknisyen, vardiya ustabaşısı, hamur hazırlama müteahhas ustası ve hamur hazırlama usta yardımcılığı, kimtevi madde hazırlama ustası ve işçisi, selüloz stok ve açma ustası, hidropulper işçisi, temizlik işçisi, makinist, süzgeç bakıcısı, pres bakıcısı, kurutma ustası ve

²⁹⁶ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.7,8.

²⁹⁷ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

kurutma işçiliği, kren operatörü, bobin ustası ve işçisi, küçük bobin ustası, bobin ambalaj ustası ve işçisi, kantarcı, markacı, malzeme nakil işçisi görev yapmaktadır.²⁹⁸

Hamur Hazırlama ve Kâğıt Makinesi Ünitesinde yapılan işlemler şunlardır: Öğütülmüş odun hamurlarının yaş kısımları selülozla hamur haznesinde eşit bir şekilde karıştırılır. Buradan jet elek (ithal olarak gelen bu ürün yekpare ve 7 metre enindedir.) denen üniteye nakledilir. Jet elekte suyunun bir kısmı süzülür; lifli dokusu kalır. Jet elekten preslere nakil olur. Odun hamurunun geri kalan suyu da bu preslerde süzülür. Preslerde kâğıt ilk baskısını yer. Bu yapılan işlemler kâğıdın yaş kısmını oluşturur. Kurutma kısmında kâğıt; silindirde 30 dereceden başlayarak 180 dereceye kadar kademe kademe sıcaklık verilerek kurutulur. Kurutma işleminden sonra kâğıt bobinlere sarılır. Bu bobinlerin çapı 3,5 metredir. Bobinlere sarılan kâğıt, müşterinin isteğine göre kesilir. Bobinler ambalajlanarak müşteriye gönderilmek üzere depoya gönderilir.²⁹⁹ Kısaca mamul hale gelmiş odun hamurunun gazete kağıdı olarak istenilen vasıf ve ölçülerde imalatının sağlanmasıdır.

İkmal Dairesinde, teknisyen, vardiya ustabaşısı, arzani makas ustası ve usta yardımcısı, spiral mihver makinası ustası ve işçisi, cam suyu hazırlama ustası ve işçisi, paket ambalaj işçisi, kantarcı, kantar işçisi, markacı, tefrik postabaşı (kadın), gönyeci, sayıcı, paketçi (kadın), tahta kapak nakil işçisi, bobin nakil işçisi, temizlik işçisi görev yapmaktadır.³⁰⁰

2.6.1.1.3. Enerji Şefliği

Enerji Şefliğinde, Su Temin ve Hazırlama Ünitesi, Kuvvet Santral Ünitesi ve Ana Tablo Ünitesi bulunmaktadır. Su Temin ve Hazırlama Ünitesinde, teknisyen, vardiya mütehasıs ustası, usta yardımcısı, temizlik ve malzeme nakil işçisi görev yapmaktadır. Kuvvet Santral Ünitesinde, buhar ve türbin teknisyeni, vardiya ustabaşısı, kazan mütehasıs ustası, kazan usta yardımcısı, besleme suyu hazırlama

²⁹⁸ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.b., s.10.

²⁹⁹ Kaynak Kişi: Mustafa Aygün, doğum tarihi: 1977, doğum yeri: Giresun, tahsili: Önlisans, SEKA Aksu Fabrikasındaki son görevi: Kağıt İşletme Şefliği Büro Sorumlusu., görüşme tarihi: 06.03.2019.

³⁰⁰ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.11.

ustası, fuel-oil stok tesisatı bakım ustası ve temizlik işçisi, türbin mütehasıs ustası, türbin makinisti, kompresör bakıcısı görev yapmaktadır. Ana Tablo Ünitesinde, teknisyen, vardiya mütehasıs ustası, ana tablo tamir ustası görev yapmaktadır.³⁰¹

Enerji şefliğin de çıkarılan kâğıdın kurutulması için buhar üretilmektedir. Yüksek basınç ile üretilen buharın istenilen basınç seviyesine düşürmek için bir buhar tribününden geçirilir. Böylece hem elektrik üretilir hem de istenilen seviyeye basınç düşürülür. Fabrikanın aydınlatmasında kullanılan elektrik TBMM özel izini ile üretilen bu elektrikten karşılanmaktadır. Su Temin Hazırlama Ünitesi, gerekli olan içme suyunu ve işletme suyunu keson kuyular vasıtasıyla temin edip hazırlayarak işletmeye sunmaktadır.³⁰²

2.6.1.1.4. Bakım ve Atölyeler Şefliği

Bakım ve Atölyeler Şefliğinde; Mekanik Atölye Ünitesi, Elektrik Bakım Ünitesi, Makine Bakım Ünitesi, Ölçü Aletleri Bakım Ünitesi, Nakil Vasıtaları Ünitesi, İnşaat Bakım ve Ağaç İşleri Ünitesi bulunmaktadır. Mekanik Atölye Ünitesinde, teknisyen, demirhane ustabaşısı, sıcak demir ustası, sıcak demir usta yardımcısı, soğuk demir mütehasıs ustası ve usta yardımcısı, kaynak mütehasıs ustası, boru ustası, tesviyehane ustabaşısı, tesviyehane mütehasıs ustası, torna mütehasıs ustası ve ustası, freze mütehasıs ustası, planya ustası, matkap ustası, takım tamir bilemem mütehasıs ve ustası, takımçı, emici kasa ve raspa rektifiye ustası, vals rektifiye mütehasıs ustası, iş incelme ve kalite kontrol ustabaşısı, iş inceleme mütehasıs ustası, birinci sınıf ressam, temizlik ve malzeme nakil işçisi görev yapmaktadır. Elektrik Bakım Ünitesinde, teknisyen, bakım ve tamir ustabaşısı, bakım ve tamir mütehasıs ustası ve usta yardımcısı, harici tesisat ve aydınlatma ustası, telefon tamir ustası, bobin mütehasıs ustası, işletme vardiya işçisi, temizlik ve malzeme nakil işçisi, aydınlatma ve dış tesisat ustası, telefon tamir ustabaşısı, telefon tamir ustası görev yapmaktadır. Makine Bakım Ünitesinde, teknisyen, makine bakım ve tamir ustabaşısı, makine bakım ve tamir mütehasıs ustası, usta yardımcısı, vardiya bakım

³⁰¹ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.12,13.

³⁰² Kaynak Kişi Ali Rüştü Yılmaz.

ustası, buhar bakım ve tamir mütehassısı ustası, izolasyon ustası ve usta yardımcısı, su bakım tamir mütehassısı ustası, kaynak ustası, lastik tamircisi, saraççı, yağlama ustabaşısı, yağcı ustası, temizlik ve malzeme nakil işçisi, tesviye ustası görev yapmaktadır. Ölçü Aletleri Bakım Ünitesinde, teknisyen, bakım ve tamir mütehassıs ustası, temizlik ve nakil işçisi görev yapmaktadır. Nakil Vasıtaları Ünitesinde, teknisyen, motor mütehassıs ustası, motor bakım ve tamir ustası, temizlik malzeme nakil işçisi, oto elektrik tesisat ustası, şasi ve soğuk demirci (kaynakçı), akü tamir ustası, yağcı görev yapmaktadır. İnşaat Bakım ve Ağaç İşleri Ünitesinde, teknisyen, inşaat bakım ustabaşısı, boya ve badana ustası ve işçisi, beton duvar ve sıva ustası ve işçisi, sıhhi tesisat ustası ve işçisi, temizlik ve malzeme nakil işçisi, ağaç işleri ustabaşısı, marangoz mütehassıs ustası ve işçisi, ağaç tornacısı, şerit testere ustası, katraş makinisti, çivilme makinesi makinisti, testere ve bıçak bileyici, katraş ve vinç tomruk bağlayıcısı, temizlik ve malzeme nakil işçisi, tahta kapak nakil işçisi görev yapmaktadır.³⁰³

Mekanik Atölye Ünitesi, torna, tesviye, kaynak, taşlama işlerinin yapıldığı atölyedir. Elektrik Bakım Ünitesi, elektrik ile ilgili tüm arızaların ve bakımının yapıldığı ünedir. Makine Bakım Ünitesi, tüm işletmeye ait makinaların kontrollerinin ve arızaların yapıldığı ünedir. Nakil Vasıtaları Ünitesinde, araç, kamyon, traktör, iş makinası arıza ve bakımlarının yapıldığı ünedir. İnşaat Bakım ve Ağaç İşleri Ünitesi, masa, tezgah, ambalaj sandıkları gibi marangozluk işleri ile duvar örülmesi, sıva yapılması gibi inşaat işlerinin yapıldığı ünedir.³⁰⁴

2.6.1.1.5. Laboratuvar ve Kalite Kontrol Şefliği

Laboratuvar ve Kalite Kontrol Şefliğinde, laboratuvar teknisyeni, birinci sınıf vardiya laborantı, kalite kontrol teknisyeni, kalite kontrolörü görev yapmaktadır.³⁰⁵

Şefliğin laboratuvar bölümünde yapılan işlemler şunlardır: Fabrikaya gelen odunlar hamur haline geldikten sonra; bu hamurdan numune alınır. Alınan hamurun rutubeti, nemi, ph derecesi (çamur kontrolü yapılarak bakteri ve mantar oluşmasını

³⁰³ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.13-16.

³⁰⁴ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

³⁰⁵ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.19.

engellemek, kâğıt hamurunun verimini ölçmek) ölçülür. Selüloz ve hamur birleştirilmeden önce selülozun rutubetine ve mukavemetine (dayanıklılığı) bakılır. Selüloz ve hamur birleştirildikten sonra çıkan kâğıtlardan bir örnek alınır. Kâğıdın rutubeti, nemi ve mukavemeti kontrol edilir. Kontrol bölümünde ise kâğıdın bobinlere sarılması esnasında kayma olup olmadığına bakılır. Düzenli sarılması sağlanır.³⁰⁶ Kısaca kâğıt üretiminde gerekli olan kalite standartlarının tutturulması için kontrollerin yapıldığı birimdir.

2.6.1.2. İdari Hizmetler ve Birimleri

2.6.1.2.1. Nakliyat ve Ambarlar Şefliği

Nakliyat ve Ambarlar Şefliğinde; Nakliyat İşleri Ünitesi, Mamul ve Ambarlar Ünitesi, Malzeme, Hammadde ve Yardımcı Madde Ambarlar Ünitesi bulunmaktadır. Nakliyat İşleri Ünitesinde, Nakliyat ustabaşısı, nakliyat işçisi, nakliyat garaj ustabaşısı, ağır kamyon şoförü ve muavini, traktör şoförü görev yapmaktadır. Mamul Ambarlar Ünitesinde, nakliyat ustabaşısı, istif makinası makinisti (ikmal Salonu, mamul ambar ve selüloz ambarında çalışmak üzere üç makinist), istif ve nakliyat işçisi görev yapmaktadır. Malzeme, Hammadde ve Yardımcı Madde Ambarlar Ünitesinde, Ustabaşı, ambar işçisi, kantarcı, tomruk işçisi, temizlik ve malzeme nakil işçisi görev yapmaktadır.³⁰⁷

Bu şeflik Aksu Müessesenin nakliyat işlerinin yapıldığı ve ambardan sorumlu olduğu birimdir. Kâğıt üretiminde kullanılan tüm hammaddenin (tomruk, kimyevi madde vs.) tedarikinin ve mamul hale gelen ürünün naklinin yapıldığı birimdir.³⁰⁸ Her türlü malzemenin giriş ve çıkışlarını bu şeflik kontrol etmektedir. Müesseseye ait bütün malzemelerin yedekleri ambarda tutulmaktadır.³⁰⁹

³⁰⁶ Kaynak Kişi: Gültekin Yılmaz, doğum tarihi: 1979, doğum yeri: Giresun, tahsili: Yüksek Lisans, SEKA Aksu Fabrikasındaki son görevi: Laboratuvar Personeli, görüşme tarihi: 06.03.2019.

³⁰⁷ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.20,21.

³⁰⁸ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

³⁰⁹ Kaynak Kişi: Gültekin Yılmaz.

2.6.1.2.2. Ticaret Şefliği

Ticaret Kısım Müdürlüğünde Alım Şefliği ve Satım Şefliği bulunmaktadır. Alım Şefliğinde İşletmeye alınacak her türlü madde ve malzemelerin ihale, alım işlerinin yapıldığı şefliktir. Satım Şefliğinde isminden anlaşıldığı üzere fabrikanın ürettiği malzemelerin satış işlemlerinin yapıldığı şefliktir.³¹⁰

2.6.1.2.3. Personel Şefliği

Personel Kısım Müdürlüğünde, Sicil Şefliği, Tahakkuk Şefliği, Haberleşme Şefliği, Arşiv Şefliği, Eğitim Şefliği bulunmaktadır. Sicil Şefliğinde, personel özlük işleri, emeklilik, tayin, teftiş, personel nakil, personel alım dosyalarının tutulduğu birimdir. Tahakkuk Şefliğinde maaş ödeme işlemlerinin yapıldığı birimdir. Haberleşme Şefliğinde İşletmenin telefon santralinin bulunduğu birimdir. Arşiv Şefliğinde, İşletmeye ait muhasebe evrakları, personel evrakları v.b. bilgilerin saklandığı birimdir. Eğitim Şefliğinde ihtiyaç dahilinde kurslar açmak, personeli bilgilendirmek üzere seminer düzenlemek gibi eğitimle ilgili işlemlerin yürütüldüğü birimdir.³¹¹

2.6.1.2.4. Muhasebe Şefliği

Muhasebe Kısım Müdürlüğünde Genel Muhasebe Şefliği, Muamelat Şefliği, İşletme Muhasebesi Şefliği bulunmaktadır. Genel Muhasebe Şefliğinde sigorta, vergi, elektrik, enerji gibi ödeme işlemlerinin muhasebesinin yapıldığı birimdir. Muamelat Şefliğinde güncel muhasebe işlemlerinin yapıldığı birimdir. İşletme Muhasebesi Şefliğine günlük muhasebenin tutulduğu ve takip edildiği birimdir.

---

³¹⁰ Kaynak Kişi: Kenan Anapa.

³¹¹ Kaynak Kişi: Kenan Anapa.

İşletme Muhasebesi Şefliğinde hesap planı, muhasebe raporu hazırlamak, açıklamak, duran varlıklar, amortismanlar gibi işlemlerin yapıldığı birimdir.³¹²

2.6.1.2.5. Plan ve Organizasyon Şefliği

Plan ve Organizasyon Şefliğinde, konstrüktör teknisyeni, birinci sınıf ressam, ozalit kopyacısı görev yapmaktadır.³¹³

2.6.1.2.6. Sosyal İşler Şefliği

Sosyal İşler Şefliğinde, Gıda Dağıtım Ünitesi, İç Hizmetler Ünitesi, Sosyal Bina ve Sinema Ünitesi bulunmaktadır. Gıda Dağıtım Ünitesinde, Aşçıbaşı, aşçı, mutfak işçiliği, ekonomist, şef garson, ikinci sınıf garson, bulaşıkçı, yemek ve tevzi postabaşısı, ekmek tevzi işçisi, yemek tevzi işçisi, temizlik işçisi görev yapmaktadır. İç Hizmetler Ünitesinde, bekçibaşı, bekçibaşı muavini, bekçi, bahçeler ustabaşısı, kalifiyeişçi, odacıbaşı, kapıcı ve vestiyer, odacı, iç hizmetler işçisi, baş şoför, şoför ve şoför muavini, telefon santral nöbetçisi, itfaiye amiri, çavuş, şoför, itfaiye eri, temizlik işçisi görev yapmaktadır. Sosyal Bina ve Sinema Ünitesinde, aşçıbaşı, aşçı, mutfak işçisi, bulaşıkçı (erkek), gardmanjo, metrodotel, kapıcı ve vestiyer, büfeci, birinci sınıf ve ikinci garson, şef garson, temizlik işçisi (kadın), temizlik işçisi (erkek), sinema temizlik işçisi, sinema makinisti ve makinist yardımcısı, kaloriferci, gişeci, biletçi ve büfeci görev yapmaktadır.³¹⁴

Bu şefliğin görev alanı, fabrikanın ve sosyal alanların temizliğinin yapılması, fabrika ve çevresinde ki bahçıvanlık hizmetleri (çiçek peyzaj düzenlemesi için seranın bakımı, çiçek ekmek ve çevre düzenlenmesi), sinema salonu gibi sosyal alanlarda yapılan hizmetleri kapsamaktadır.³¹⁵

³¹² Kaynak Kişi: Kenan Anapa.

³¹³ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.19.

³¹⁴ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.21-24.

³¹⁵ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

2.6.1.2.7. Sağlık İşleri Şefliği

Sağlık İşleri revir bölümünden oluşmaktadır. Revir de doktor, hemşire, laborant, hastabakıcı (erkek), hademe, odacı görev yapmaktadır.³¹⁶

Acil sağlık hizmetlerinin yanı sıra, personelin yılda bir kez yapılan ilk adım sağlık taramasının takibinden sorumludur. Bu sağlık taramalarında kan tahlili, kalp elektrosu, tansiyon, röntgen gibi ilk adım sağlık işlemleri yapılır.³¹⁷

2.6.1.2.8. Avukatlık Şefliği

Avukatlık Şefliğinde İşletmenin kadrosunda bulunan bir avukat bulunmaktadır. Fabrikanın hukuki konularda işlemlerini takip etmektedir.³¹⁸

2.6.2. SEKA Aksu Müessesesi Personel Bilgileri

1970 yılında üretime başlayan SEKA Aksu'nun müdür, şef ve memurları SEKA bünyesinde uzun süre çalışmış deneyimli personelden oluşmuştur. Fabrika ilk yıllarda yetiştirmek üzere alacağı işçi, ilkokul mezunu olan öğrencilerden fabrikanın açmış olduğu sınavda başarı göstermiş öğrenciler arasından seçilmiştir. Bir yılda 10-15 arası öğrenci seçilmiştir. Çırak olarak fabrikada çalışmaya başlayan öğrencilere cüzi miktarda maaş bağlanmıştır. Fabrikanın çeşitli departmanlarında çalıştırılarak iş öğretilmiştir. Bu öğrencilere dışarıdan ortaokul ve lise bitirmeleri teşvik edilmiştir. On sekiz yaşını dolduran işçi fabrika bünyesinde kadrolu işçi olarak çalıştırılmıştır. Okulunu bitiren ve iş deneyimi kazanan işçi usta, ustabaşı, tekniker gibi işlerde görevlendirilmiştir. 1973 yılında SEKA Meslek Okulu açılmıştır. Aksu Müessesesi 1976 yılından sonra fabrika bünyesinde yetiştireceği işçisini bu okuldan almıştır.³¹⁹

³¹⁶ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.25.

³¹⁷ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

³¹⁸ Kaynak Kişi: Kenan Anapa.

³¹⁹ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

SEKA ve bağılı Müesseselerinde çalışan personelin hak ve yükümlülükleri, çalışma şartları ve diğere özlük işleri “SEKA Personel Yönetmeliğı” ile belirlenmiştir. Bu yönetmelik SEKA’da ve bağılı müesseselerde çalışan, İş Kanunu ve Toplu Sözleşmesi Kapsamı dışında kalan personele uygulanmaktadır. SEKA’da personelin ehliyet ve kabiliyetine göre istihdam edilmesi, adil ve eşit imlanlar sağlanması, maddi ve manevi haklarının korunması, bilgi ve görgülerini arttırma imkânının sağlanması, personeline kendisini ilgilendiren konularda zamanında haber verilmesi vb. konular da personel politikası belirlemiştir. Bu politika Genel Müdür tarafından tayin ve tespit edilir. Politikannın geliştirilmesinde ve uygulanmasında bütün teşekkül yöneticileri sorumludur. Personel Müdürlüğü ve Şube Müdürlerinin işbirliğı ile hizmet gruplarının özellikleri dikkate alınarak her yıl, bir sonraki yılın personel ihtiyacı hakkında nitelik ve sayı bakımından tahminler yapılır. Bu tahminler sonucu personelin kurum içinden veya dışarıdan hangi kaynaklardan ve nasıl sağlanacağı ile ilgili plan yapılır.³²⁰ Personel alımında ki şartlar, seçimin nasıl yapılacağı, hangi kuruma atanacağı, adaylık süresi, sicili, sorumlulukları, yükselmesi, nâkili bu yönetmelikte ki kararlar doğrultusunda yapılmaktadır. İş güçlüğü zammından, niteliğı ve çalışma şartları bakımından güç olan işlerde çalışan memurlar yararlanmaktadır. Aksu SEKA Müessesesinde 1973 yılında iş güçlüğü zammı alan personel ve aldığı günlük zammı miktarları³²¹ Tablo-17 gösterilmiştir.

---

³²⁰ “SEKA Personel Yönetmeliğı”, Resmi Gazete, S.14926, 25.06.1974, s.2., “SEKA Personel Yönetmeliğı”, Resmi Gazete, S.16820, 25.11.1979, s.9.

³²¹ “SEKA Genel Müdürlüğü”, Resmi Gazete, S.14715, 17.11.1973, s.4.

Tablo-17

Aksu Müessesesi 1973 Yılı İş Riski Zammı Alan Personeller ve Güçlük Zammı

Görevin Ünvanı	Personel Adeti	İş Güçlüğü	Teminindeki Güçlük Zammı
Müessese Müdürü (Y. Müh., Müh.)	1	600	1300
Müdür Yardımcısı (Y. Müh., Müh.)	2	600	1300
Kâğıt Fab. İşl. Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
Odun Hamuru İşl. Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
Enerji Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1000
Bakım Atölye Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
Orman Ürünleri Tedarik Şefi	1	500	-
Lab. ve Kal. Kont. Şefi. (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
Plan e Org. Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
İnş. Bakım Şefi (Y. Müh., Müh.)	1	600	1100
İşl. Mühendisi (Y. Müh., Müh., Mimar, Kimyager, Tek. Öğr. Okulu Mezunu)	25	600	1000
Konstrüktör – Tekniker	2	600	400
Doktor	2	800	600
Sağlık Memuru, Hemşire, Ebe	3	300	-

Kaynak: Resmi Gazete, 17.11.1973.

SEKA Aksu Müessesesinde çalışan işçinin hak ve yükümlülükleri İş Kanunu ve imzalanan toplu iş sözleşmesi kapsamında güvence altına alınmıştır. İşçilerin çalışırken giyecekleri kıyafetler giyim yönetmeliğinde belirlenmiştir. Bu yönetmeliğin amacı Müessesede bulunan personelin çalışma ve üretim faaliyetlerinde verimliliği arttırmak ve iş emniyetini sağlamak için iş yeri şartlarına göre giyim eşyası ve koruyucu malzemeyi temin etmektedir. Verilen giyim eşyası ve koruyucu malzemeler Müessesenin malı sayılır ve süresi dolmadan yenisi verilmez. Bu giyim eşyasını ve koruyucu malzemeyi çalışırken kullanmak mecburidir. Giymeyenler veya kullanmayanlar hakkında idari ceza uygulanmaktadır. Giyim eşyası ve koruyucu malzemelerin iş başında giyilmesi ve kullanılmasından iş yeri

amiri ve sendika temsilcisi müştereken sağlamaktadır. Teknik Emniyet Komitesi görevleri belirli olmayan zamanlarda denetleme yapar. Giyim eşyası ve koruyucu malzemeler personelin kadrolarla tespit edilmiş iş unvanına göre verilir.³²² Giyim eşyası ve koruyucu malzemelerin cins ve miktarları ile bunları kullanacak personelin iş unvanları ünite ünite aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo-18

SEKA Aksu Müessesesi Giyim Eşyası ve Koruyucu Malzeme Miadı (Ay)

İş Ünvanı	Giyim Eşyası ve Koruyucu Malzeme
Teknisyen	Haki iş elbisesi (12), Meşin ceket (36), Lastik çizme (kısa konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12)
Vardiya Ustabaşılığı	Haki iş elbisesi (12), Keçe ceket(24), Muşamba (24), Lastik çizme (kısa konçlu) (24), Altı lastik postal (12),
Vinç Ustası, Seyyar Vinç Makinistliği	Gri ceket ve kasket (12), Gri serj pantolon (6), Meşin ceket (36), Bej gömlek ve kravat (6), İskarpın (6), Meşin Eldiven (12),
Tomruk İşçiliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe ceket (24), Kısa muşamba (24), Lastik çizme (24), Altı lastik postal (12), Güderi eldiven (3), Siperli başlık (6)
Kesme ve Yarma Tesisatı Ustası ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Lastik çizme (24), Altı lastik postal (12), Güderi eldiven (6), Siperli başlık (6)
Stoker ustası	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Muşamba (24), Lastik çizme (24), Altı lastik postal (12), Siperli başlık (6)
Kanal İşçiliği	Mavi iş elbisesi(4), Keçe ceket (12), Kısa muşamba (24), Lastik çizme (24), Altı lastik postal (12), Güderi eldiven (6), Siperli başlık (6), Branda Önlük (12)
Testere Tamir ve Bileme Ustası, Testere Bileme İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Altı lastik postal (12), Branda Önlük (12), Gözlük (12), Güderi eldiven (6), Siperli başlık (6)
Teknisyen	Mavi iş elbisesi (12), Meşin ceket (36), Lastik çizme (kısa konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12),
Vardiya Ustabaşılığı	Haki iş elbisesi (12), Keçe ceket (24), Muşamba (24), Lastik çizme (kısa konçlu) (24), Altı lastik postal (12)
Havuz Bakıcılığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe ceket (12), Kısa muşamba (24), Altı lastik postal (24), Lastik Çizme (24), Güderi eldiven (6), Siperli başlık (6)
Kabuk Soyma Ustası	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Altı lastik postal (12), Lastik çizme (24), Muşamba (24), Siperli başlık (6), Güderi eldiven (6)
Odun Nakil İşçiliği (Konveyör)	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Lastik Çizme (Kısa konçlu) (24), Muşamba (24), Altı lastik postal (12), Siperli başlık (6), Güderi eldiven (6)
Odun Tefrik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Altı lastik postal (12), Plastik önlük (6), Güderi eldiven (6), Lastik Çizme (Kısa konçlu) (24), Siperli başlık (6),
Kabuk ve Odun Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi(6), Keçe ceket (24), Altı lastik postal (12), Lastik çizme (24), Muşamba (24), Siperli başlık (6), Güderi eldiven (6)

³²² Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.3.

Temizlik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe ceket (24), Altı lastik postal (12), Muşamba (24), Siperli başlık (6)
Teknisyen, Vardiya Ustabaşılığı	Haki iş elbisesi (12), Lastik çizme (kısa konçlu) (24), Altı lastik postal (12)
Odun Hamuru Mühassıs Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı lastik postal (12), Lastik Çizme (24), Siperli başlık (6)
Odun Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi(6), Keçe ceket (24), Plastik Önlük (6), Lastik Çizme (Kısa konçlu) (24), Altı lastik postal (12), Muşamba (24), Güderi Eldiven (6), Siperli başlık (6)
Odun Dolduruculuğu, Sarsak Elek Kıymık Değirmeni Bakıcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Plastik Önlük (6), Altı lastik postal (12), Lastik Çizme (Kısa konçlu) (24), Güderi Eldiven (6), Siperli başlık (6)
Sortir ve Vertifayner Ustalığı, Diskli Filtre Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı lastik postal (12), Siperli başlık (6)
Temizlik İşçisi	Mavi iş elbisesi (6), Çizme (24), Altı lastik postal (24), Siperli başlık (6)
Teknisyen, Vardiya Ustabaşılığı	Haki iş elbisesi (12), Altı lastik postal (12), Lastik çizme (kısa konçlu) (24)
Makinist, Yuvarlak Elek Bakıcısı, Balyalama	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Lastik Çizme (24), Altı lastik postal (12), Siperli başlık (6),
Makas ve Balyalama Ustalığı, Balyalama İşçiliği, Kantarcılık	Mavi iş elbisesi (6), Altı lastik postal (12), Siperli başlık (6)
Şeflik Emrine	2 Çift Lastik Çizme (24), 2 Adet Muşamba (24)
Teknisyen, Vardiya Ustabaşılığı	Haki iş elbisesi (12), Altı lastik postal (12), Lastik çizme (kısa konçlu) (24)
Hamur Hazırlama Mühassıs Ustalığı ve Hamur Hazırlama Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Kimyevi Madde Hazırlama Ustalığı ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12), Plastik Önlük (12), Lastik Eldiven (6), Toz Maskesi (6), Siperli Başlık (6)
Selüloz Stok ve Açma Ustalığı, Hidropulper İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Temizlik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Makinist, Süzgeç Bakıcılığı, Pres Bakıcılığı	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Lastik Çizme (24), Altı Lastik Postal (12)
Kurutma Ustalığı ve Kurutma İşçiliği, Kren Operatörü, Bobin Ustalığı ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Altı Lastik Postal (12)
Küçük Bobin Ustalığı, Bobin Ambalaj Ustalığı ve İşçiliği, Kantarcı, Markacı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Branda Eldiven (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Temizlik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Teknisyen, Vardiya Ustabaşılığı	Mavi iş elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Arzani Makas Ustalığı ve Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Spiral Mihver makinası Ustalığı ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Plastik Önlük (6), Plastik Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Cam Suyu Hazırlama Ustalığı ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Lastik Çizme (24) Plastik Önlük (12), Gözlük (12), Branda Eldiven (Beş Parmak)

	(6), Siperli Başlık (6), Altı Lastik Postal (12)
Paket Ambalaj İşçiliği Kantarcılık, Kantar İşçiliği, Markacılık	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Trafik Postabaşlığı (kadın)	Mavi Şantuk Gömlek (6), Altı Kösele Keten Ayakkabı (12)
Gönyecilik, Sayıcılık, Paketçilik (kadın)	Beyaz İş Gömleği (6), Altı Kösele Keten Ayakkabı (12)
Tahta Kapak Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Kısa Muşamba (24), Branda Eldiven (6), Siperli başlık (6)
Bobin Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Temizlik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Şeflik Emrine	2 Adet Muşamba (24), 6 Çift Lastik Çizme (24), 4 Adet Başlıklı Plastik Tulum (36), 8 Çift Güderi Eldiven (6), 6 Adet Plastik Önlük (Plastik Önlük ve Güderi Eldiven Paket Ambalaj kısmında çember takma ve sıkma ve kesme işlerinde çalışanlara) (6)
Teknisyen	Haki iş elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Lastik çizme (24), Siperli Başlık (6)
Vardiya Mühassıs Ustalığı, Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Lastik Çizme (24), Kısa Muşamba (24), Keçe Ceket (24), Siperli başlık (6)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Kısa Muşamba (24), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Ünite Emrine	2 Adet Muşamba (24), 2 Adet Vinleks pantolon (24), 2 Çift Kasık Çizmesi (48), 2 Adet Miğfer (60)
Buhar ve Türbin Teknisyeni Vardiya Ustabaşlığı	Haki iş elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12), Keçe Ceket (24)
Kazan Mühassıs Ustalığı, Kazan Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Ateş Gözlüğü (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Besleme Suyu Hazırlama Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12)
Fuel-Oil Stok Tesisatı Bakım Ustalığı, Temizlik İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Türbin Mühassıs Ustalığı, Türbin Makinistliği	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Altı Kösele Postal (12)
Kompresör Bakıcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Ünite Emrine	4 Adet Mavi İş Tulumu (12), 2 Adet Muşamba (24), 2 Çift Lastik Çizme (24), 2 Adet Başlıklı Plastik Tulum (24)
Teknisyen	Haki iş elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Vardiya Mühassıs Ustalığı, Ana Tablo Tamir Ustalığı	Mavi iş elbisesi (12), Kısa Kollu Mavi Fanila ve Mavi İş Pantolonu (12), Altı Lastik Postal (12)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Demirhane Ustabaşlığı	Haki İş Elbisesi(12), Keçe Ceket(24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli başlık (6)
Sıcak Demir Ustalığı, Sıcak Demir Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (4), Altı Lastik Postal (12), Asbes Eldiven (6), Meşin Önlük (12), Ateş Gözlüğü (12), Siperli başlık (6)
Soğuk Demir Mühassıs Ustalığı, Ustalığı ve Usta Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Kaynak Mühassıs Ustalığı, Ustalığı, Boru Ustalığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Kaynakçı Önlüğü (6), Kaynakçı Eldiveni (6), Kaynakçı Gözlüğü (6), Kaynakçı Maskesi (12), Siperli Başlık (6)

Tesviyehane Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Tesviyehane Müt. Ustalığı ve Ustalığı, Torna Müt. Ustalığı ve Ustalığı, Freze Müt. Ustalığı, Planya Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), İş Gözlüğü (36), Siperli Başlık (6)
Matkap Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Bakım Tamir Bileme Müt. Ustalığı ve Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal(12), Gözlük (12), Toz Maskesi (12), Siperli Başlık (6)
Takımcı	Mavi iş elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12),Siperli Başlık (6)
Emici Kasa ve Raspa Rektifiye Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Güderi Eldiven (6), Gözlük (12), Siperli Başlık (6)
Vals Rektifiye Müt. Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Plastik Önlük (12), Siperli Başlık (6)
İş İnceleme ve Kalite Kontrol Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
İş İnceleme Müt. Ustalığı	Mavi iş elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12),
1. Sınıf Ressam	Beyaz İş Gömleği (6), Mavi iş Gömleği (12), Altı Lastik Postal (12)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Muşamba (6), Branda Eldiven (6)
Mekanik Atölye Ünitesi Emrine	3 Adet Muşamba (24), 3 Çift Lastik Çizme (24), 5 Adet Miğfer (60)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12)
Bakım ve Tamir Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12)
Bakım ve Tamir Müt. Ustalığı ve Ustalığı, Usta yardımcılığı, Harici Tesisat ve Aydınlatma Ustalığı, Telefon Tamir Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Bobin Müt. Ustalığı ve Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12)
İşletme Vardiya İşçiliği	Mavi İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Aydınlatma ve Dış Tesisat Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (12), Siperli Başlık (6)
Aydınlatma ve Dış Tesisat Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (12), Siperli Başlık (6)
Telefon Tamir Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Telefon Tamir Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Elektrik Bakım Ünite Emrine	3 Adet Muşamba (24), 3 Çift Lastik Çizme (24)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Meşin Ceket (36)
Makine Bakım ve Tamir Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6),
Makine Bakım ve Tamir Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Makine Bakım ve Tamir Müt. Ustalığı ve	Mavi İş Elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık

Ustalığı, Usta yardımcılığı, Vardiya Bakım Ustalığı	(6)
Buhar Bakım ve Tamir Müt. Ustalığı ve Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
İzolasyon ustalığı ve Usta Yardımcılığı	Mavi İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12), Siperli Başlık (6)
Su Bakım ve Tamir Müt. Ustalığı ve Ustalığı	Mavi İş Elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Lastik Çizme (12), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Kaynak Ustalığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Kaynakçı Eldiveni (6), Kaynakçı Gözlüğü (6), Kaynakçı Önlüğü (6), Kaynakçı Maskesi (12), Siperli Başlık (6),
Lastik Tamirciliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Saraçlık	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6), Saraç Önlüğü (6)
Yağlama ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Keçe Ceket (24), Altı Kösele Postal (12)
Yağcı Ustalığı, Yağcılık	Mavi iş elbisesi (6), Mavi İş Tulumu (12), Keçe Ceket (24), Altı Kösele Postal (12), Siperli Başlık (6)
Temizlik Malzeme ve Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Kısa Muşamba (24), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Tesviye Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), İş Gözlüğü (36), Siperli Başlık (6)
Makine Bakım Ünitesi Emrine	3 Adet Muşamba (24), 5 Çift Lastik Çizme (24), 10 Adet Migfer (60)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Bakım ve Tamir Müt. Ustalığı ve Ustalığı, Temizlik ve Nakil İşçiliği	Mavi İş Elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Ölçü Aletleri Tamir, Bakım Ünitesi Emrine	3 Adet Kısa Muşamba (24), 2 Çift Lastik Çizme (24)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12)
Motor Müt. Ustalığı, Motor Bakım ve Tamir Ustalığı, Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği, Oto Elektrik Tesisat Ustalığı	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Şasi ve Soğuk Demircilik (Kaynakçı)	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Kaynakçı Önlüğü (6), Kaynakçı Eldiveni (6), Kaynakçı Gözlüğü (6), Kaynakçı Maskesi (12), Siperli Başlık (6)
Akü Tamir Ustalığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Plastik Önlük (6), Lastik Eldiven (6), Gözlük (12), Siperli Başlık (6)
Yağcı	Mavi İş Elbisesi (6), Mavi İş Tulumu (12), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Lastik Çizme (24), Plastik Önlük (12), Altı Kösele Postal (12), Siperli Başlık (6)
Teknisyen	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Lastik Çizme (Kısa Konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12)
İnşaat Bakım Ustalığı	Haki İş Elbisesi (12), Keçe Ceket (36), Lastik Çizme (Kısa Konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12)
Boya ve Badana Ustalığı ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12),

	Kısa Muşamba (24), Lastik Eldiven (12), Siperli Başlık (6)
Beton Duvar ve Sıva Ustası ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (Kısa Konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Sihhi Tesisat Ustası ve İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Lastik Çizme (24), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Ağaç İşleri Ustası	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Marangoz Mütahassis Ustası, Ustası, İşçiliği, Ağaç Tornacılığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12), Siperli Başlık (6)
Şerit Testere Ustası, Katrak Makinistliği, Çivileme Makinası Makinistliği, Testere ve Bıçak Bileyciliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Gözlük (12), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Katrak ve Vinç Tomruk Bağlayıcılığı	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Kısa Muşamba (24), Siperli Başlık (6)
Tahta Kapak Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Branda Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
İnşaat Bakım ve Ağaç İşleri Ünitesi Emrine	5 Çift Lastik Çizme (24), 5 Adet Kısa Muşamba (24), 5 Adet Miğfer (60)
Laboratuvar Teknisyenliği, 1.Sınıf Vardiya Laborantı, 1.Sınıf Laborant	Beyaz uzun Gömlek (4), Altı Lastik Postal (12)
Kalite Kontrol Teknisyenliği	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Kalite Kontrolörü	Açık Bej İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12)
Şeflik Emrine	5 Çift Çizme (24), 2 Adet Muşamba (24), 3 Adet Gözlük (12)
Konstrüktör Teknisyenliği	Haki İş Elbisesi (24), Beyaz İş Gömleği (6)
1.Sınıf Ressam	Beyaz İş Gömleği (6), Mavi İş Gömleği (12), Altı Lastik Postal (12)
Ozalit Kopyacılığı	Mavi İş Gömleği (6), Altı Lastik Postal (12)
Nakliyat Ustası	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12), Lastik Çizme (24), Siperli Başlık (6)
Nakliyat İşliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (12), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Lastik Çizme (12), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Nakliyat Garaj Ustası	Haki İş Elbisesi (12), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6), Plastik Önlük (6), Plastik Eldiven (6), Gözlük (12)
Ağır Kamyon Şoför Muavinliği	Gri Serj Elbise ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Gömlek ve Kravat (6), Meşin Ceket (36), İskarpın (6), Meşin Eldiven (12), Mavi İş Tulumu (12), Lastik Çizme (36)
Ağır Kamyon Şoförlüğü	Gri Serj Elbise ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Gömlek ve Kravat (6), Meşin Ceket (36), İskarpın (6), Meşin Eldiven (12), Lastik Çizme (24), Mavi İş Tulumu (12)
Traktör Şoförlüğü	Gri Serj Elbise ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Gömlek ve Kravat (6), İskarpın (6), Meşin Ceket (36), Meşin Eldiven (12)
Nakliyat Ustası	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (24), Altı Lastik Postal (12)
İstif Makinası Makinistliği (İkmal Salon)	Gri Serj Elbise ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Gömlek ve Kravat (6), Meşin Ceket (36), İskarpın (6), Güderi Eldiven (6),
İstif Makinası Makinistliği (Mamul Ambar)	

İstif Makinası Makinistliği (Selüloz Ambar)	
İstif ve Nakliyat İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Ustabaşılık	Haki İş Elbisesi (6), Meşin Ceket (36), Altı Lastik Postal (12)
Ambar İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Altı Lastik Postal (12), Güderi Eldiven (6), Kısa Muşamba (24), Siperli Başlık (6)
Kantarçılık	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12)
Tomruk İşçiliği	Mavi iş elbisesi (4), Keçe Ceket (24), Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Lastik Çizme (24), Güderi Eldiven (6), Siperli Başlık (6)
Temizlik ve Malzeme Nakil İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Aşçıbaşı, Aşçı, Mutfak İşçiliği	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (4), Beyaz Önlük (4), Beyaz Kolluk (4), Patiska Başlık (6), Altı Lastik İskarpın (12)
Ekonom	Mavi İş Gömleği (6), Altı Lastik Postal (12)
Şef Garson	Siyah Serj Ceket ve Pantolon (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Papyon Kravat (Siyah) (6), Siyah Ayakkabı (12)
2.Sınıf Garson	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (6), Beyaz Frenk Gömlek (6), Patiska Başlık (6), Mavi İş Pantolonu (12), Beyaz Kolluk (6), Siyah Ayakkabı (12)
Bulaşıkçı	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (4), Patiska Önlük (6), Beyaz Kolluk (6), Lastik Eldiven (3), Altı Lastik Postal (12), Patiska Başlık (6)
Yemek ve Ekmek Tevzii Postabaşılığı, Ekmek Tevzii İşçiliği	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (6), Beyaz Önlük (6), Beyaz Kolluk (6), Altı Lastik Postal (12), Beyaz Patiska Başlık (6)
Yemek Tevzii İşçiliği	Beyaz Keten Ceket (6), Mavi İş Pantolonu (6) Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Altı Lastik Postal (12), Beyaz Kolluk (6), Siperli Başlık (12)
Temizlik İşçiliği	Beyaz Keten Ceket (6), Mavi İş Pantolonu (6), Beyaz Başlık (6), Beyaz Kolluk (6), Altı Lastik Postal (12)
Bekçibaşı, Bekçibaşı Muavini, Bekçi	Koyu Mavi Serj Ceket (4 beyaz madeni nikelaj düğmeli, sol üst yanda düğmeli körüklü cep, iki yanda düğmeli ve kapaklı cep) (12), Koyu Mavi Serj Pantolon (6), Koyu Mavi Serj Kasket (Üstü ve siperi beyaz vinleks, kurdelesli elbise kumaşından, şerit ve düğmesi beyaz vinleksten, ön ortasındaki SEKA arması sarı madeni renkte) (12), Haki Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Meşin Ceket (36), Siyah Ayakkabı (6), Meşin Eldiven (24), Beyaz Palaska (Tabanca kılıfları beyaz vinleks) (24)
Bahçeler Ustabaşılığı	Haki İş Elbisesi (12), Meşin Ceket (36), Lastik Çizme (Kısa konçlu) (24), Altı Lastik Postal (12), Meşin Eldiven (12), Siperli Başlık (6)
Kalifiye İşçi	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (24), Güderi Eldiven (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Odacı Başı	Siyah Serj Ceket (12), Siyah Serj Pantolon (6), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Meşin Ceket (36), Siyah Ayakkabı (6)
Kapıcı ve Vestiyer	Siyah Serj Ceket (12), Siyah Serj Pantolon (6), Siyah Papyon Kravat (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Ayakkabı (6)
Odacı	Gri Serj Ceket ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Gömlek ve Kravat (6), Siyah Ayakkabı (6), Mavi İş Gömleği (12), Şayak Palto (36)
İç Hizmetler İşçiliği	Mavi iş elbisesi (6), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (Kısa Konçlu) (6), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)

Baş Şoför	Siyah Serj Ceket ve Kasket (12), Siyah Serj Pantolon (6), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Meşin Ceket (36), Meşin Eldiven (24), Beyaz Eldiven (6), Siyah Ayakkabı (6)
Şoför ve Şoför Muavini	Gri Serj Ceket ve Kasket (12), Gri Serj Pantolon (6), Bej Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Meşin Ceket (36), Siyah Ayakkabı (12), Meşin Eldiven (24)
Telefon Santral Nöbetçiliği	Gri Serj Elbise (12), Bej Gömlek ve Kravat (6), Siyah Ayakkabı (6)
İtfaiye Amiri, Çavuş, Şoför, İtfaiye Eri	Gri Serj İtfaiye Ceket ve Kasketi (Ceket açık yaka) (12), Gri Serj İtfaiye Pantolonu (Düz pantolon) (6), Bej Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Meşin Ceket (24), Siyah Ayakkabı (6), Lastik Çizme (24), Siyah Rugan Palaska (24),
İşçi Soyunma Yıkama Mahalli, Temizlik İşçisi	Mavi iş elbisesi (6), Lastik Çizme (24), Siperli Başlık (6)
Aşçıbaşı, Aşçı, Mutfak İşçiliği	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (4), Beyaz Önlük (4), Beyaz Kolluk (4), Patiska Başlık (6), Altı Lastik postal (12)
Bulaşıkçı (Erkek)	Beyaz Keten Ceket ve Pantolon (4), Patiska Önlük (6), Beyaz Kolluk (6), Lastik Eldiven (3), Patiska Başlık (6), Altı Lastik postal (12)
Gardmanjo, Metrodotel	Siyah Serj Elbise (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Siyah Ayakkabı (12)
Kapıcı ve Vestiyer	Siyah Serj Ceket ve Kasket (12), Siyah Serj Pantolon (6), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Kravat (6), Siyah Ayakkabı (12)
Büfeci, 1.Sınıf Garson, 2.Sınıf garson	Beyaz Keten Ceket (6), Siyah Serj Pantolon (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Papyon Kravat (6), Siyah Ayakkabı (12)
Şef Garson	Siyah Serj Elbise (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Papyon Kravat (6), Siyah Ayakkabı (12),
Temizlik İşçisi (Kadın)	Beyaz İş Gömleği (6), Tülbent Başörtü (1 Metre) (6), Beyaz Kolluk (6), Altı Kösele Ayakkabı (12)
Temizlik İşçisi, Sinema Temizlik İşçisi (Erkek)	Mavi iş elbisesi (6), Kısa Muşamba (24), Keçe Ceket (24), Lastik Çizme (24), Altı Lastik Postal (12), Siperli Başlık (6)
Sinema Makinistliği ve Makinist Yardımcılığı	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12)
Kaloriferci	Mavi iş elbisesi (6), Altı Lastik Postal (12), Keçe Ceket (24), Kısa Muşamba (24), Lastik Çizme (24)
Gişeci	Mavi iş elbisesi (12),
Biletçi Büfeci	Beyaz Keten Ceket (6), Siyah Serj Pantolon (12), Beyaz Frenk Gömlek (6), Siyah Papyon Kravat (6), Siyah Ayakkabı (12),
Laborant	Beyaz Uzun Gömlek (6), Beyaz Pantolon (6), Beyaz Ayakkabı (12)
Hastabakıcı (Erkek)	Beyaz Uzun Gömlek (6), Beyaz Pantolon (6), Beyaz Ayakkabı (12), Pelerin (36)
Hademe	Beyaz Uzun Gömlek (4), Beyaz Önlük (4), Beyaz Diagonal Pantolon (6) Beyaz Ayakkabı (12), Pelerin (36),
Odacı	Gri Serj Ceket ve Kasket (12), Bej Gömlek ve Kravat (6), Gri Serj Pantolon (6), Siyah Ayakkabı (6), Beyaz Uzun Gömlek (6), Kısa Muşamba (36)

Kaynak: Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği

Giyim eşyası ve koruyucu malzemelerin tahsis, dağıtım, kullanma ve iadesi şu şekildedir: Giyim eşyası ve koruyucu malzemeler ilgili ünitelerce ihtiyaçları belirlenip ekim sonuna kadar ambar mevcutları ile karşılaştırmak ve sipariş verilmek üzere Nakliyat ve Ambarlar Şefliğine gönderilir. Burada eşyalar için malzeme kayıt defteri oluşturulur. Bu eşyaların seçiminde ve alımında Sendikanın göstereceği bir temsilci bulunur. Miadı dolan giyim eşyası ve koruyucu malzemenin yenisinin alınması için hak sahibi listesi hazırlanarak ambardan talep edilir. Malzemeler ambardan mal alma pusulası ile alınarak belirlen hak sahiplerine verilir. Miadı dolmadan kullanılmaz hale gelen giyim eşyası ve koruyucu malzemenin eşyayı kullananın kısım amiri tarafından yapılan teklif üzerine yenisinin verilmesine Müessese Müdürü yetkilidir. İşten ayrılan veya çıkarılan personel zimmetinde bulunan ve miadı dolmayan giyim eşyasını ve koruyucu malzemeyi iade eder. İade etmediği takdirde hakkedişinden kesilir. Geri alınan eşyalar ambara teslim edilir. İşletme içinde iş değiştiren personel giyim eşyası ve koruyucu malzemesi yeni işte kullanıyorsa kullananın zimmetinde kalır. Kullanmıyorsa ambara iade eder. Miadı dolan ve kullanılamayacak olan malzemeler Nakliyat ve Ambarlar Şefliğince hurdaya ayrılarak; mevzuata göre işlem yapılır. Miadı dolan eşyaların yenisi, ayın başında dağıtımı yapılır. Bütün iş elbisesine ve başlıklara SEKA'nın amblemi konulur. Diğer tanıtmaya işaretlerinin takılacağı yerler ile giyim eşyasının renklerinin tayin ve tespitinde Müessese Müdürü yetkilidir. Nakliyat ve Ambarlar Şefliğinin giyim eşyası stoku bulundurması zorunludur. Kullanılan eşyaların miadı dolsa da eskimedikçe yenisi verilmez.³²³

---

³²³ Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y., s.4,5,6.

3. SEKA BÜNYESİNDE SOSYAL HAYAT

3.1. SEKA AKSU BÜNYESİNDE KURULAN DERNEKLER

Giresun Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünün arşiv kayıtlarına göre Giresun da SEKA bünyesinde kurulmuş dört adet dernek mevcuttur. Bu dernekler SEKA Çocuk Dostları Derneği, SEKA Camii Yaptırma Derneği, Giresun SEKA Mensupları Camii ve Müştemilatı Yaptırma ve Yaşatma Derneği ve Aksu SEKA Meslek Okulu Mezunları Derneğidir.³²⁴ SEKA bünyesinde olmayıp SEKA'ya gönül verenler tarafından SEKA Aksu Spor Kulübü Derneği kurulmuştur.

3.1.1. SEKA Çocuk Dostları Derneği

SEKA Çocuk Dostları Derneği 01.07.1961'de SEKA Genel Müdür Yardımcısı Hüsnü Gündüzlap'ın girişimleriyle kurulmuştur. Kuruluş yeri ve merkezi İzmit'tir. Zamanla SEKA'ya bağlı müesseselerin olduğu illerde şubelerini açmış ve daha çok çocuğa ulaşmayı hedeflemişlerdir.

Dernek öncelikle maddi durumu yetersiz olan SEKA çalışanlarının çocuklarına eğitimde ve sağlıkta ekonomik destek sağlamak için kurulmuştur. Kuruluş tüzüğünde “*SEKA Genel Müdürlüğünün bilimum teşkilatına mensup personelinin yoksul ve yardıma muhtaç çocuklarına maddi, manevi yardımda bulunmak, sağlık yönünden ve daha iyi yetişmeleri bakımından yardımda bulunarak, yurda daha faydalı olacak şekilde yetişmelerine yardımcı olmak. SEKA Genel Müdürlüğü dışında yardıma muhtaç çocuklara tahsil, sağlık yönlerinden imkânlar nispetinde yardımcı olmak*”³²⁵ denilmektedir. Kuruluş tüzüğünde bahsettiği gibi dernek geliştikçe, hedef kitlesi büyümüş sadece SEKA personelinin çocuklarına değil fakir ve kimsesiz çocuklara imkânlar dâhilinde yardım etmiş, bu çocukların ihtiyaçlarını karşılayarak topluma yararlı vatandaşlar olarak yetişmeleri için

³²⁴ Giresun Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünün 19.06.2017 tarih ve E.7250 sayılı yazısı.

³²⁵ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.255.

ellerinden geldiğince desteklemişlerdir. Her yıl yıllık kongresini düzenli olarak gerçekleştiren dernek kuruluşundan itibaren başarılı çalışmalar yaparak halkın takdirini de kazanmıştır.

Derneğin başkanlığını SEKA Kâğıt Fabrikası Genel Müdürlerinin eşleri yürütmüştür. İlk dernek başkanı Funda Gümüş 17 yıl başkanlık görevini yürütmüştür. SEKA Genel Müdürü Kemal Unakıtan'ın eşi Aysel Unakıtan başkanlığı devralmış; Aysel Hanım 3 yıl görev yapmıştır. 1981'de Fahri Atun'un eşi görevi devralmış 33 yıl başkanlık yapmıştır. Ayşe Hanım'ın vefat etmesiyle 2014'te Avukat Naime Ömür Nalçacı başkan olmuştur. Bayan Nalçacı dernek başkanlığı görevine devam etmektedir.³²⁶ Kuruluş döneminde SEKA çalışanları ve eşlerinin üye olduğu dernek zamanla her kesimden üye kabul etmiştir.

SEKA Çocuk Dostları Derneği her yıl on üniversite öğrencisine burs vererek desteklemiştir. Geleneksel olarak yaklaşık yüz çocuğun sünnetini yaptırmıştır. Ramazan ayında fakir ve ihtiyaç sahibi ailelere gıda yardımında bulunmuş bayramlarda ihtiyaç sahiplerine giyecek ve ayakkabı dağıtımını yapmıştır. İlkokulda ve ortaokulda okuyan öğrencilerin kırtasiye ihtiyaçlarını karşılamış, fakir ve muhtaç durumda olan çocukların tedavilerini ve ameliyatlarını yaptırmıştır. İhtiyaç olan bölgelerde ilkokul ve ortaokul yaptırarak Milli Eğitime devretmiştir. İzmit Devlet Hastanesinin ve huzurevinin ihtiyaçlarına da kendi kaynakları dahilinde yardımcı olmaya çalışmıştır.³²⁷ Resmi bayramlarda ve dini bayramlarda ihtiyaç sahibi çocukların giyim ihtiyaçlarını karşılamışlardır.³²⁸

Derneğin gelirini üye aidatları, topladıkları atık kâğıtların satılmasından elde ettikleri gelir, hayırsever vatandaşlar ve işadamları, tüccarlar tarafından yapılan bağışlar, dernek adına düzenledikleri konserler, sergiler, defileler, kermesler, çaylar ve balolardan elde ettikleri gelirlerdir. Düzenledikleri konserlerde ünlü sanatçılar yer

³²⁶ Göksu Hülagü, Yahya Şahin, "SEKA'nın Sosyal Sorumluluk Örneği: Seka Çocuk Dostları Derneği" Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, s.1990.

³²⁷ Seka Çocuk Dostları Derneği Faaliyetleri Raporu, SEKA Dokümantasyon Merkezi, 09.04.1996.

³²⁸ "SEKA Çocuk Dostları Kurban Bayramı İçin 240 Yoksul Çocuk Giydirdi" Seka Postası, S.389, 01.01.1973, s.1.

almış, dernek yararına düzenlenen bahar baloları geleneksel hale gelmiş, düzenlenen defilelerde derneğe büyük gelirler sağlamışlardır.³²⁹

Giresun Aksu SEKA Kâğıt Fabrikası kurulduktan sonra, SEKA Çocuk Dostları Derneği adı altında Giresun'da da bir dernek açılmıştır. Giresun Çocuk Dostları Derneği aynı doğrultu da yardım faaliyetlerine devam etmiştir. Fakir ve kimsesiz çocuklara imkân dâhilinde yardım yapmayı amaçlayan dernek her yıl kongresini düzenli olarak toplamıştır. Bu kongrelerde yıl için de yapılacak faaliyetler, derneğe daha fazla gelir sağlanması için yapılması gerekenler görüşülmektedir. Ayrıca başkan, başkan yardımcısı, sekreter ve üyelerin görevleri belirlenmektedir.³³⁰

Giresun Çocuk Dostları Derneği açıldığı günden itibaren özellikle yetişme yurdunda kalan çocukların yardımına koşmuştur. 1975'te 29 Ekim Cumhuriyet Bayramında topladıkları yardımlarla yetiştirme yurdundaki 90 çocuğu giydirecek ihtiyaçlarını karşılamışlardır.³³¹ Derneğin yönetim kurulunda görev alan Heril Aksoy kendi çabasıyla para toplamış ve 25 çocuğun giyim ihtiyacını karşılamıştır.³³²

1975'te derneğin şube başkanı Saniye Beklen'dir. Heril Aksoy bu dönemde yönetim kurundadır. Güzide Bilensoy'un hangi tarihte görevi devraldığı ile ilgili elimizde bir kayıt bulunmamaktadır. 1977'de Güzide Bilensoy başkanlığı İzmit'te tayinin çıkması nedeniyle 1978 yılı Heril Aksoy'a devretmiştir.³³³

Giresun SEKA Çocuk Dostları Derneği olarak 23 Nisan Milli Egemenlik ve Çocuk Bayramında bir balo düzenleyerek dernek için para toplamıştır. Toplanan bu paralar derneğin kararları doğrultusunda Giresun da ki Yetiştirme Yurdu öğrencilerine giyecek almak için kullanılmıştır.³³⁴ Dernek ayrıca toplamış olduğu paralarla yetiştirme yurduna televizyon almıştır. Derneğin yapmış olduğu yardımlar Giresun halkı tarafından takdir edilmiştir.³³⁵

³²⁹ Mehmet Sarioğlu, *SEKA Postasının Işığında İzmit'te Kültürel Yaşam*, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2013, s.228-233., "SEKA Çocuk Dostlarının Kermesi Üç Haziranda", Seka Postası, 15.05.1970, s.1, S.326.

³³⁰ "SEKA Çocuk Dostları Derneği Kongresi Yapıldı" Yeşilgiresun, S.399, 12.02.1977 s.1.

³³¹ "SEKA Çocuk Dostları Derneğinin Çalışmaları" Yeşilgiresun, S.20, 19.11.1975, s.1.

³³² "SEKA Çocuk Dostları Derneğinin Yardımları Devam Ediyor" Yeşilgiresun, S.43, 20.12.1975, s.1.

³³³ "SEKA Çocuk Dostları Derneği Kongresi Yapıldı" Yeşilgiresun, S.399, 12.02.1977 s.1.

³³⁴ "SEKA Çocuk Dostları Derneğine Baloda 850 Lira Kaldı", Yeşilgiresun, S.768, 26.04.1978, s.1.

³³⁵ "SEKA Çocuk Dostları Derneğinin Çalışmaları Övgüyle Karşılıyor" Yeşilgiresun, S.69, 21.01.1976, s.1.

Giresun SEKA Çocuk Dostları Derneğinin son başkanı Cahide Topkara'dır. Dernek Aksu Kâğıt Fabrikası kapatıldıktan sonra feshedilmiştir. Çocuk Dostları Derneği faaliyetlerini İzmit'te sürdürmektedir.

SEKA Çocuk Dostları Derneği kadınların organizasyonudur. Burada görev alan kadınlar annelik içgüdüsünün etkisiyle fakir ve muhtaç çocukları, kimsesiz çocukları kendi evlatları gibi kucaklamışlardır. Derneğin yaptığı faaliyetler göstermektedir ki SEKA sadece bir fabrika değil, çalışanların aileleri ile birlikte sosyal sorumlulukların da farkında olunan bir yaşam biçimi olmuştur.

3.1.2. SEKA Camii Yaptırma Derneği ve Giresun SEKA Mensupları Camii ve Müştemilatı Yaptırma ve Yaşatma Derneği

Bu derneklerle ilgili fazla bir bilgiye sahip değiliz. SEKA Cami Yaptırma Derneğinin son başkanı Muhammet Öztürk; Giresun SEKA Mensupları Camii ve Müştemilatı Yaptırma ve Yaşatma Derneğinin son başkanı Ali Osman Annakkaya'dır. Bu dernekler şuan faaliyetlerini sürdürmemektedir.

3.1.3. SEKA Meslek Okulu Mezunları Derneği

Dernek 1989'da kurulmuştur. Merkezi İzmit'te olan dernek SEKA Müesseselerinin olduğu illerde de açmıştır. 2005'te SEKA Kâğıt Fabrikasının kapatılması üzerine 2006'da İzmit Sekalılar Derneği olarak isim değişikliğine gitmiştir. Kapatılan derneğin Giresun'da ki şubesinin son Başkanı Dursun Aksu'dur.

3.1.4. SEKA Aksu Spor Kulübü Derneği

SEKA bünyesinde kurulmayan fakat SEKA da çalışanların desteklediği bu dernek faaliyetlerini sürdürmektedir. Dernek 1974'te kurulmuştur. Voleybol,

basketbol, hentbol, masa tenisi gibi farklı branşlarda sporcular yetiştirmiştir. Özellikle futbol da pek çok başarıya imza atmıştır.

3.2. İŞÇİ SENDİKALARI

Cumhuriyet'in ilk on yılında devlet eliyle sanayileşme yolunda çalışmalar başlamış ve yeni fabrikaların kurulmasıyla işçi sınıfında artış olmuştur. Bu dönemde işçi sınıfının örgütlenmesi; dolayısıyla sendikalaşma yasaktı. 1947'de çıkarılan 5018 sayılı İşçi ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun ile sendikalaşma yasallaşmış oldu.³³⁶ Bu kanunla işçiler toplu iş sözleşmesi ve grev haklarını alamadılar. 1961 Anayasasında işçilere grev hakkına yer verilmiş, fakat grev yasasının çıkması 15.07.1963'te kabul edilen 274 kanun numaralı Sendikalar Kanunu³³⁷ ve aynı tarihte kabul edilen 275 kanun numaralı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile olmuştur.³³⁸ Bu tarihten sonra ülkede ki siyasal yaşamın da etkisiyle çok sayıda sendika kurulmuştur. Bu dönemden sonra uzun süren grevler olmuştur.

3.2.1. Kâğıt-İş Sendikası

Kâğıt-İş Sendikası İzmit SEKA Kâğıt Fabrikası İşletmesinde 1947'de kurulmuştur. 1952'de bu sendikanın yanında Makine Teknik İşçileri Sendikası kurulmuştur. Bu sendika adını 1963'te Selüloz-İş olarak değiştirmiştir. Kâğıt-İş Sendikası ve Selüloz-İş Sendikası 1965'te Seka-İş olarak birleşmiştir. Bu birleşme uzun süreli olmamıştır. Kâğıt-İş sendikası 1967'de fesih kararı almış; Selüloz-İş Sendikasına katılmıştır.³³⁹

³³⁶ “İş ve İşveren Sendikaları ve Sendika Birlikleri Hakkında Kanun” Resmi Gazete, S.6542, 26.02.1947, s.11929.

³³⁷ “Sendikalar Kanunu”, Resmi Gazete, S.11462, 24.07.1963, s.1-6.

³³⁸ “Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu” Resmi Gazete, S.11462, 24.07.1963, s.6-14.

³³⁹ Erişim <http://www.turkis.org.tr/dosya/xk1yyzFafFOF.pdf> , Erişim Tarihi:26.10.2018.

3.2.2. Selüloz-İş Sendikası

1947’de 5018 sayılı kanunun kabul edilmesinden sonra kâğıt sektöründe kurulan sendikaların birleşmesiyle 09.02.1952’de kurulmuştur. 1963’te 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanununun kabul edilmesiyle, bu kanun kapsamında işkolunda ilk toplu iş sözleşmesini 1964’te imzalamışlardır. Özellikle 1970 yılından sonra özel sektörün, kâğıt sektöründe etkili olmasıyla özel sektöre yönelik örgütlenme faaliyetlerini başlatmıştır.³⁴⁰

Sendikanın Kurucuları Habip Seval, Sebahattin İstanbullu, İhsan Yönter, Ahmet Gürbal, Kemal Güleler, Arif Çağırın, Hasan Akar, Cevdet Bulut, Yahya Banabay, İsmail Sevinç ve Niyazi Buğrul’dur.³⁴¹ Sendikanın adı Türkiye Selüloz, Kâğıt ve Mamulleri İşçileri Sendikasıdır.

KİT’lerin özelleştirilmesi sürecinde SEKA’ya bağlı müesseselerin özelleştirilmesi ve bir kısmının da kapatılması dolayısıyla kamuda kâğıt sektöründe çalışan işçi kalmamıştır. Bu sebeple sendika örgütlenme çalışmasının tamamını özel sektöre yöneltmiştir.³⁴² 1970’te yeni binasına taşınan Selüloz-İş Sendikasının Genel Başkanı Necati Cansever’dir.³⁴³

1969’da yapılan toplu iş sözleşmesinde SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası’nda çalışacak işçilerde faydalanmışlardır.³⁴⁴ 1971’de Selüloz-İş Sendikası SEKA kuruluşlarında grev kararı almıştır. Greve SEKA ve SEKA’ya bağlı müesseselerde çalışan 7.749 işçi katılmıştır.³⁴⁵ Bu grev kararına karşı SEKA Genel Müdürlüğü Yönetim Kurulu lokavt kararı almıştır.³⁴⁶ 1971’de yapılacak olan grev Sıkıyönetim Komutanlığınca durdurulmuştur.³⁴⁷ 1973’te SEKA ve Selüloz-İş sendikası arasında yapılacak olan toplu iş sözleşmesi uzamış, Uzlaştırma Kuruluna gidilmiştir. Bu kurulda bir karar alınmazsa SEKA’ya bağlı fabrikalarda greve gidileceği açıklanmıştır.³⁴⁸ Selüloz-İş Sendikası 1975’te yapılacak olan toplu iş sözleşmesinde

³⁴⁰ Erişim www.selulozis.org.tr, Erişim Tarihi:26.10.2018.

³⁴¹ Erişim <http://www.turkis.org.tr/dosya/xk1yyzFafFOF.pdf>, Erişim Tarihi:26.10.2018.

³⁴² Erişim www.selulozis.org.tr, Erişim Tarihi:26.10.2018.

³⁴³ “Genel Müdürümüz Gümüş Selüloz-İş’i Ziyaret Etti”, Seka Postası, S.326, 15.05.1970, s.1.

³⁴⁴ “SEKA da İşkolu Seviyesinde ki Toplu-İş Sözleşmesi Müzakereleri de Olumlu Şekilde Başladı” Seka Postası, S.310, 01.10.1969, s.1.

³⁴⁵ “SEKA’da Cuma Günü Greve Başlanacak”, Milliyet, S.8604, 17.10.1971, s.3.

³⁴⁶ “SEKA Yönetim Kurulu Lokavt Kararı Aldı” Milliyet, S.8607, 20.10.1971, s.9.

³⁴⁷ “SEKA’da ki Grev Dün Durduruldu”, Milliyet, S.8613, 26.10.1971, s.1.

³⁴⁸ “Petrol-İş 24 Saatlik Genel Grev istiyor” Milliyet, S.9261, 15.08.1973, s.9.

işverenin Uzlaştırma Kurulu kararına uymaması durumunda greve gideceklerini açıklamışlardır. Selüloz-İş Sendikası tarafından yapılan açıklama da SEKA işçilerinin çok düşük ücretlerle çalıştırıldığı anlatılmış ve işçiler için yeni haklar talep etmişlerdir.³⁴⁹ 1975'te greve gidilmeden toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. Toplu iş sözleşmesinde 10 bin kadar işçinin saat ücretlerine birinci yıl 500 kuruş, ikinci yıl 400 kuruş zam sağlanmıştır. İşçilerin fazla mesailerine saat yüzde 75-100 arasında zam, işveren işçiyi sendikal görevleri dolasıyla çıkardığı takdirde 90 aylık tazminat hakları yanında sosyal haklarda büyük artış sağlamıştır.³⁵⁰ 1977'de SEKA Genel Müdürlüğü ile yapılacak olan toplu iş sözleşmesinde bir anlaşmaya varılamamış, uyuşmazlık komisyonuna başvurulmuştur.³⁵¹ Bu komisyondan olumlu bir karar çıkmamış ve 1977'de de Selüloz-İş Sendikası toplu iş sözleşmesinde istekleri kabul edilmeyince grev kararı almıştır. SEKA Yönetim Kurulu olağanüstü toplanmıştır.³⁵² Alınan grev kararına karşı SEKA Yönetim Kurulu lokavt uygulamıştır. Selüloz-İş Sendikası grev kararını uygulayacağı sırada Bakanlar Kurulu aldığı kararla grevi bir ay sonraya ertelemiştir. Taraflar bu dönemde tekrar masaya oturmuş ve sözleşme imzalamışlardır. Bu toplu iş sözleşmesiyle SEKA işçilerinin saat ücretlerine birinci yıl 9,5, ikinci yıl 10 lira ayrıca ilk yıl 4,5 maaş ikramiye, ikinci yıl ise 5 maaş ikramiye hakkı kazanmışlardır. Maaşlarına 15 kuruş kıdem tazminatı eklenen SEKA'lı işçilere, 3 yıl süreli bir de meşin ceket hak tanınmıştır.³⁵³ 1979'da Selüloz-İş Sendikası ve SEKA arasında başlaması gereken toplu iş sözleşmesinin geç başlaması ve Selüloz-İş Sendikası başkanının işçilere toplu iş sözleşmesi ile ilgili bilgi vermemesi ve işçinin yanında olması nedeniyle yemek yememe boykotu yapmışlardır.³⁵⁴ SEKA işvereni ve Selüloz-İş Sendikası arasında süregelen toplu sözleşme uyuşmazlıkla sonuçlandıktan sonra Selüloz-İş Sendikası grev kararı alırken SEKA işvereni de lokavt kararı almıştır. Bakanlar kuruluna intikal eden grev kararı bir ay ertelenmiştir. Bu karara tepki olarak SEKA işçileri yemek boykotu başlatarak kararı protesto etmişlerdir. Bu boykotun işverene bir uyarı olduğunu zamanı gelince

³⁴⁹ "Türk-İş: SEKA'da 26 Eylül de Grev Başlayabilir" Milliyet, S.10015, 20.09.1975, s.1,10.

³⁵⁰ "SEKA Toplu Sözleşme İmzalandı", Milliyet, S.10019, 24.09.1975, s.10

³⁵¹ "SEKA İşçileri ile SEKA Genel Müdürlüğü Arasında ki Toplu Sözleşme Uyuşmazlıkla Son Buldu", Yeşilgiresun, S.595, 01.10.1977, s.1.

³⁵² "SEKA Kağıt Fabrikasında Dün Grev Kararı Alındı" Milliyet, S.10796, 22.11.1977, s.9.

³⁵³ "SEKA İşvereni ile Selüloz-İŞ Sendikası Arasında ki Toplu Sözleşme İmzalandı", Yeşilgiresun, S.658, 19.12.1977, s.1.

³⁵⁴ "SEKA İşçilerinin Yemek Yememe Boykotu Sürüyor", Yeşilgiresun, S.1212, 29.09.1979, s.1.

daha etkin direnişlerin yapılacağını açıklamışlardır.³⁵⁵ Temmuz ayında başlayan toplu iş sözleşmesi görüşmeleri kasım ayının sonunda imzalanan toplu iş sözleşmesi ile son bulmuştur. SEKA'lı işçiler yeni haklar kazanmışlardır. Bu haklar, ücret zammı birinci yıl 30TL, ikinci yıl 80TL olarak belirlenmiştir. Yakacak yardımı 16.500TL, net kıdem zammı her senesi için 30 krş, gece zammı 10TL saatlik, harcırahlar kanuni harcırahlara ilaveten 200TL brüt, bayram harçlıkları dini bayramlarda 7.500'er TL brüt olarak belirlenmiştir. Süt yoğurt yardımı 15TL, yemek parası 40TL, gaz tazminatı saatte 7,50TL'dir. Çocuk zammı ve tahsil yardımı okumayanlar ve ilkokulda okuyan çocuklar için her ay 200TL net, yüksek tahsil ile okuyan çocuklar için her ay 400TL nettir. Hastalık yardımı 3 günden fazla rapor alanlardan sigortanın ödemediği kayıp ücretleri işveren ödüyor. Göz tazminatı saatte 5TL, vasıta ücreti 25TL, eceli ve iş kazası sonucu ölenler 10 bin TL, iş kazası ve trafik kazalarında şoförler tamamen garanti altına alınmıştır. Cenaze yardımı 2500TL, doğum yardımı 1500TL'dir. Yıllık ikramiye 1. yıl 6 maaş, 2. Yıl 6 maaş, aile yardımı ayda net 500TL, geçici işlerde aynı ücret sınıfında çalışanlara günde 15TL bir üst sınıfında çalışanlara günde 25TL, yıllık izin harçlıkları 3.500TL, net tutukluluk halinde izin 6 aydan 12 aya çıkarılmıştır. Kıdem tazminatı 48 gün bütün sosyal haklar nazarı itibara alınıyor. Kendi arzusu ile işten ayrılanlar 8 yılını dolduranlar ayrılıyor e 45 günlük tazminat ödenir.³⁵⁶

1980'de SEKA ile Selüloz İş Sendikası arasında toplu iş sözleşmesi imzalanmıştır. Sözleşmenin imzalandığı gün işçiler birikmiş fark ücretlerini 20 şer bin lira avans olarak almışlardır. Ayrıca yasal ikramiyeleri de ödenmiştir. Toplu iş sözleşmesinde öbür zamlar ve haklarının yanında yasal harcırahlara ek olarak güne 200TL, göz tazminatı olarak günde 5TL, cenaze yardımı olarak 2500TL, doğum yardımı 1500TL ödenmesi konusunda karar alınmıştır.³⁵⁷ 1984'te Selüloz-İş Sendikası ve SEKA arasında imzalanan toplu iş sözleşmesinde; üst kademedeki çalışan teknisyen ve ustabaşılar 1984 yılı Temmuz ayı başından geçerli olmak üzere birinci yıl için saat ücretlerine 80 lira, ikinci yılı 71 lira; normal işçilerin saat ücretlerine birinci yıl için 65 lira, ikinci yıl için 60 lira zam yapılmıştır. Bakanlar Kurulu kararı ile haftalık çalışma saati 45 saate düşürülmüştür. Vardiyalı çalışan işçilere 80 lira

³⁵⁵ "SEKA'lı İşçiler Yemek Grevine Başladı", Yeşilgiresun, S.1250, 17.11.1979, s.1.

³⁵⁶ "SEKA İşçileri Yeni Haklar Aldılar", Yeşilgiresun, S.1257, 26.11.1979, s.1.

³⁵⁷ "Toplu İş Sözleşmesi İmza Edildi", Seka Postası, S.504, 15.01.1980, s.1-2.

vardıya zammı verilmiştir. Selüloz-İş Sendikası Mensubu işçiler dini bayramlarda brüt 8.000 lira bayram parası, brüt 10.000 lira izin parası, brüt 30.000 lira yakacak yardımı, 100 lira günlük oto ücreti verilmiştir. Ayrıca kıdem zammı birinci yıl 140 kuruş, ikinci yıl 140 kuruş olmak üzere toplam 280 kuruş olarak verilmiştir. Bu anlaşma 1986 yılına kadar geçerli olacaktır.³⁵⁸ 1988'in sonlarında büyük bir SEKA grevi başlamış; grev başarıyla sonuçlanmış ve Sendikaya 528 milyon lira verilmiştir.³⁵⁹ 1988'de yapılan grevde Aksu Müessesesinin 700 işçisinden 650'si işe gitmemiştir.³⁶⁰ İşçiler bu dönemde sakal bırakma, toplu vizite çıkma, iş elbiselerini çıkarma, çıplak ayak yürüme gibi pasif direniş göstermişlerdir.³⁶¹ Yapılan bu grevler ülke üretimini olumsuz etkilemiştir. SEKA'nın pazar payı %40 azalmıştır. Bu dönemde özel sektör Pazar payını arttırmıştır. Kâğıt sıkıntısı yaşanmaması için, ithal kâğıtların gümrük vergisi düşürülmüş, sonrasında ithal kâğıdın piyasa da ki etkisi artmıştır. Yaşanan bu sıkıntılar sonucunda SEKA ilk özelleştirilecek kurumlar arasına girmiştir.

10 Ocak 1991'de Selüloz-İş Sendikasına bağlı SEKA işçileri greve gitmişlerdir. Uzun süre devam eden grevler 26 Ekim 1995 günü bitirilmiştir. 1998'de SEKA'nın kapatılması için Özelleştirme Yüksek Kurulunda karar alınmış; bu karar karşı kitlesel yürüyüşler ve mitingler düzenlenmiş ve sonuç da SEKA işçileri bu kararı geri aldırılmıştır. Bu dönemde ilk kez memur sendikası ve işçi sendikası eylemler için örgütlenmişlerdir.³⁶² SEKA, 2000'li yıllarda bağlı müesseseleriyle beraber özelleştirilmiştir. Selüloz-İş Sendikası SEKA ve SEKA'ya bağlı Müesseselerin özelleştirilmesi kararından sonra mitingler düzenleyerek kararı protesto etmişlerdir.³⁶³

³⁵⁸ "SEKA'da Çalışan İşçiler 65-80 Lira Zam Aldılar", Yeşilgiresun, S.2871, 26.01.1985, s.1.

³⁵⁹ Erişim <http://www.turkis.org.tr/dosya/xk1yyzFafFOF.pdf> , Erişim Tarihi: 26.10.2018.

³⁶⁰ "SEKA'da Eylem" Milliyet, 31.08.1988, s.8.

³⁶¹ "SEKA'da 10 Bin İşçi Pasif Direnişte", Milliyet, 03.07.1988, s.14.

³⁶² Veli Güven, "SEKA Kâğıt Fabrikasında İşçi Hareketleri", Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, s.s.1966,1968.

³⁶³ Erişim <http://www.turkis.org.tr/dosya/xk1yyzFafFOF.pdf> , Erişim Tarihi: 26.10.2018.

3.3. KÂĞIT SENDİKASI İŞVERENLERİ

1963'te kabul edilen Sendikalar Kanunu ve Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Kanunu ile Türkiye de Sendikalaşma süreci hız kazanmıştır. İşçi sendikalarının yanında işveren sendikaları da kurulmuştur. 1970'den sonra kâğıt sektöründe özel sektörün etkisi artmaya başlamıştır. Sendikalaşma süreci özel teşebbüsün gelişmesiyle patronları da etkilemiştir. 27.12.1977'de Türkiye Selüloz, Kâğıt ve Kâğıt Mamulleri Sanayi İşverenleri Sendikası (Kâğıt İşveren) kurulmuştur.

Sendikanın amacı, kâğıt sektöründe faaliyet gösteren işverenlerin çalışma ilişkilerinde, mevzuat çerçevesinde ortak ekonomik, sosyal hak ve menfaatleri korumak, geliştirmek, aralarında karşılıklı yardımlaşmasını sağlamaktır. İşkolunda ki işverenleri sendika çatısı altında bir birlik içinde toplamaktır. Sendika üyeleri arasında ilişkileri ve dayanışmayı arttırmak; üyelerini belli teşebbüs ve devlete bağlı kurumlar nezdinde, gerektiğinde kurulacak organlar içinde görev alarak temsil etmektir. Ayrıca iş yerlerinde çalışma barışını kurmak ve devam etmesi için, gerekli kolaylık ve gayretleri, iletişim, koordinasyon ve güç birliğini sağlamaktır. 18.10.2012'de kabul edilen ve 7.11.2012'de yürürlüğe giren 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu'na ³⁶⁴ göre Kâğıt Sendikası İşverenleri ile 6 No.lu Ağaç İşkolu Sendikası birleştirilmiştir. Sendikanın adı Türkiye Selüloz, Kâğıt ve Ağaç Mamulleri Sanayi İşverenleri Sendikası (KASİSEN) olarak değiştirilmiştir. ³⁶⁵

3.4. SEKA MEMURLARI YARDIMLAŞMA VAKFI

Ülkemizde 1960 yılına kadar memurlar; cemiyet, birlik ve dernek şeklinde örgütlenmiştir. Sendikal alanda örgütlenmenin ilk basamağını 1961 anayasası oluşturmaktadır. 1965 yılında kabul edilen 624 kanun numaralı "Devlet Personeli Sendikalar Kanunu" ile kamu personeline sendikalaşma hakkı tanınmıştır. Devlette veya kamu tüzel kişiliğe sahip işyerlerinde çalışan memurların ortak mesleki, kültürel, sosyal ve iktisadi hak ve menfaatlerini korumak, özellikle mesleki gelişmeyi

³⁶⁴ "Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu", Resmi Gazete, S.28460, 7.11.2012, s.1-28.

³⁶⁵ Erişim <http://www.kasisen.org/hakimizda.html>. Erişim Tarihi: 06.12.2018.

ve aralarındaki yardımlaşmayı sağlamak amacıyla sendika kurabilecekleri bu kanunla kabul etmiştir.³⁶⁶ Bu kanunda örgütlenme hakkı tanınmış fakat grev ve toplu sözleşme hakkı tanınmamıştır. 12 Mart 1971 darbesi sonucunda kamu çalışanlarının örgütlenmesi yasaklanmış; sendikalar kapatılmıştır. Kamu çalışanları dernekler ve vakıflar bünyesinde örgütlenmişlerdir.

SEKA bünyesinde çalışan memurlar arasında sosyal yardımlaşma ve dayanışmayı sağlamak amacıyla 24.05.1967'de kurulan SEKA Memurları Yardımlaşma Derneği 14.05.1973'te fesih edilerek SEKA Memurları Yardımlaşma Vakfı çatısı altında toplanmışlardır. Aynı amaç doğrultusunda devam eden vakfin merkezi İzmit'tir. Dernekten vakfedilen mal ve haklar; vakfa ilk giren üyelere alınan 50.-TL giriş kayıt ücreti ile üyelerin ödeyecekleri aylık 15.-TL aidattır. Vakfin idaresi genel kurul, temsilciler kurulu, yönetim kurulu, denetleme kurulu ve onur kurulundan oluşmaktadır.³⁶⁷

3.5. KOOPERATİFLER

Tüzel kişiliğe haiz olmak üzere ortaklarının belirli ekonomik menfaatleri ve özellikle meslek ve geçimlerine ait ihtiyaçlarını karşılıklı yardım, dayanışma ve kefalet suretiyle sağlayıp korumak amacıyla gerçek ve kamu tüzel kişileri ile özel idareler, belediyeler, köyler, cemiyetler ve dernekler tarafından kurulan değişir ortaklı ve değişir sermayeli teşekküllere kooperatif denir.³⁶⁸

3.5.1. SEKA Tüketim Kooperatifi (Ekonoma)

SEKA çalışanlarının tüketim ihtiyaçlarını en uygun ve kaliteli bir şekilde ulaşılabilmelerini sağlamak için 19 Aralık 1962'de kurulmuştur.³⁶⁹

³⁶⁶ “Devlet Personeli Sendikalar Kanunu” Resmi Gazete, S.12025, 17.06.1965, s.1.

³⁶⁷ “Vakıflar Genel Müdürlüğünden”, Resmi Gazete, S.14546, 26.05.1973, s.30.

³⁶⁸ “Kooperatifler Kanunu” Resmi Gazete, S.13195, 10.05.1969, s.4-11.

³⁶⁹ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.257.

3.5.2. SEKA Mensupları Taşıma ve Nakliye Kooperatifi

SEKA da çalışan personelin, fabrikadan şehre ulaşımını sağlamak için 1976'nın ortalarında kurulmuştur. 1978'de gidiş ve gelişlerde yaşanan sıkıntıların giderilmesi için durakların belirlenmesi konusunda kooperatif yetkililerine üyeler istekte bulunmuşlardır. Kooperatife bağlı otobüslerde çalışan şoförle genel kurula dilekçe vererek maaşların arttırılmasını, ikramiye, odun parası ve çocuk parası gibi çeşitli sosyal haklar talep etmişlerdir.³⁷⁰ 1980'de yapılan kongrede kooperatif araçlarının bakım ve onarımı için her ortaktan 1.500TL katkıda bulunması için karar alınmıştır. Ortakların taşınmasında kullandıkları bilet fiyatları da yüzde yüz arttırılmıştır.³⁷¹

3.5.3. SEKA Kooperatifi

Bu kooperatifin kuruluş amacı ilk elden aldıkları kaliteli malları ortaklarının hizmetine piyasanın çok altında sunmaktır. Özellikle yiyecek maddelerini kooperatif üyeleri, kooperatiften çok daha ucuza ve kolaylıkla almaktadır. Her sabah kooperatif görevleri üyelerinin iş yerinde dolaşarak; SEKA çalışanlarına ihtiyaçlarını sormaktadır. İhtiyaçlar kapıya kadar getirilerek evlere teslim edilmektedir. Manav reyonuna getirilen her çeşit sebze ve meyveler dışarıda ki manavlara göre %15-20 ucuza satılmaktadır.³⁷²

3.5.4. SEKA İşçi Yapı Kooperatifi

Ülkemizde yapı kooperatifleri 1930'dan sonra faaliyet gösterse de, kooperatifçiliğin anayasada yer alması 1961 yılını bulmuştur. Devletin kooperatifçilik alanında aktif ve sorumlu olması için 1961 Anayasasının 51.

³⁷⁰ “ S.S. Seka Mensupları ve Nakliye Kooperatifi Kongresi Hareketli Geçti”, Yeşilgiresun, S.694, 30.01.1978, s.1.

³⁷¹ “Seka Mensupları Taşıma Kooperatifin Kongresi Yapıldı”, Yeşilgiresun, S.1325, 13.02.1980, s.1.

³⁷² “Seka Kooperatifi”, Seka Postası, S.351, 01.06.1971, s.1-2.

Maddesinde “Devlet, Kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır” ifadesi kullanılmıştır. 10 Mayıs 1969 tarihinde Resmi Gazete de yayınlanan 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu ile kooperatifin nasıl kurulacağı, yetki ve sorumlulukları, ortaklığa nasıl girileceği, ortaklığın sonlandırılması, kooperatifin sermayesi vb. konular son şeklini almıştır. ³⁷³

Giresun da ortaklarını ev sahibi yapmak için 1954’te Giresun İşçi Evleri Yapı Kooperatifi kurulmuştur. Giresun merkezli olan bu kooperatif 30 yıl süre ve 700 Türk Lirası sermaye ile kurulmuştur. ³⁷⁴ Bu kooperatif SEKA bünyesinde kurulan yapı kooperatiflerine de örnek oluşturmuştur. SEKA bünyesinde kurulan yapı kooperatifi, fabrika bünyesinde çalışan personelin konut ihtiyacını gidermek için kurulmuştur.

SEKA Aksu Mensupları Yapı Kooperatifi 1976’da Giresun’un en büyük kooperatif yatırımını gerçekleştirmiştir. Hacısiyam Mahallesinde bir katta 4 daireden oluşan 6 katlı 3 bloklu olarak yapılacak olan konutların inşaatlarına başlanmıştır. Bu konutların tamamlanmasıyla toplam 72 dar gelirli ailenin en büyük arzusu olan bir eve sahip olma istekleri gerçekleşmiştir. ³⁷⁵

Seka Aksu Kâğıt Fabrikasında çalışan Bulancaklı işçiler için yapılan toplam 36 daireden oluşan Menekşe Yapı Kooperatifi’nin yapım çalışmaları devam ederken; yine Bulancaklı işler için toplam 40 dairelik Feza Yapı Kooperatifi için çalışmalar başlatılmıştır. ³⁷⁶

Gemilerçekeği Mahallesinde 1978’de tamamlanan bitişik nizam olarak yapılan Huzur Yapı Kooperatifi ile 10’ar dairelik 5 Blok ve 5 Dairelik 1 Blok olmak üzere toplam 55 aile mesken sahibi yapılmıştır. Ailelerin konutları kura çekimleri ile belirlenmiştir. Kura çekimleri SEKA Kâğıt Fabrikası Eğitim Salonunda yapılmıştır. 2. Noter Ergun Bayık huzurunda yapılan çekimlerde üyelerin tamamı bulunmuştur. Kooperatif Başkanı Refik Yeşilkaya’nın kura çekmeden istediği yeri alması önerisi tüm üyelerce kabul edilmiş ve Yeşilkaya istediği daireyi işaretlemiştir. ³⁷⁷

Gazi Mahallesinde 1996’da temeli atılan Selüloz-İş Konutları 12 blok 106 daire ve 8 dükkândan oluşmaktadır. Çoğunluğu SEKA Aksu Fabrikası

³⁷³ “Kooperatifler Kanunu” Resmi Gazete, S.13195, 10.05.1969, s.4-11.

³⁷⁴ BCA, Belge Nu:030.18.01.02.136.52.20.

³⁷⁵ “SEKA Aksu Fabrikasının 72 İşçisi Meskene Kavuşuyor” Yeşilgiresun, S.136, 08.04.1976, s.1.

³⁷⁶ “Bulancak SEKA İşçi Evlerinin Yapımı Sürüyor”, Yeşilgiresun, S.755, 11.04.1978, s.1.

³⁷⁷ “SEKA Huzur Yapı Kooperatifinin Kura Çekimi Yapıldı”, Yeşilgiresun, S.976, 26.12.1978, s.1.

çalışanlarından oluşan konutlar 1998’de yapımı tamamlanarak sahiplerine teslim edilmiştir.³⁷⁸

3.6. SPOR FAALİYETLERİ

İzmit’te Kâğıt Fabrikasının kurulmasıyla beraber 1937’de, SEKA Kağıtspor Kulübü Derneği çatısı altında, İzmit Kağıtspor Kulübü fabrika bünyesinde kurulmuştur. Kulübün renkleri mavi beyazdır. Kulübün renklerinin neden mavi beyaz olduğu konusunda herhangi bir belge olmamakla beraber; beyaz rengini kâğıttan aldığı, mavi rengini de deniz kenarında kurulduğu için denizin renginden almış olabileceği belirtilmektedir.³⁷⁹

Derneğin amacı, ana tüzüğünde şu şekilde açıklanmaktadır: *“Kulübe kayıtlı üyelerin bedeni ve fikri kabiliyetlerini ahlaki prensiplere ve Milli gayelere ve sağlık şartlarına uygun olarak inkişaf ettirmek, daha iyi koşullarda sporumuzu geliştirmek ve iyi sporcular yetiştirmektedir.”* Dernek amacını gerçekleştirmek için gerekli malzemeleri ve gereçleri temin etmekle yükümlüdür. Ayrıca spor faaliyetlerinin yapılabilmesi için spor tesisi kurmak, bölge sporunun kalkınması için gençlerin spor bilgilerinin geliştirmek üzere eğitim ve seminerler düzenlemekle yükümlüdür. Derneğin kurucuları, M. Ali Kağıtçı, Sabri Pozan, Ferdi Altındağ, Selahattin Özdeniz’dir.³⁸⁰

Kağıtspor, Türk spor tarihinde farklı branşlarda pek çok başarıya imza atmıştır. Kağıtspor Kulübü 2005’te, fabrikanın kapatılması ile beraber, kongre kararıyla resmi olarak kapatılmıştır. Daha sonradan fabrikanın personeli, binaları ve arsaları İzmit Büyükşehir Belediyesine devir edilince; Belediyespor Kulübü, Türk sporuna büyük hizmetleri olan Kağıtsporun adının yaşaması için, tüzük değişikliğine giderek adını İzmit Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor olarak değiştirmiştir. İzmit Büyükşehir Belediyesinin olması ile kulübün adı yeniden değiştirilmiş; Kocaeli

³⁷⁸ Kaynak Kişi: Kanan Anapa.

³⁷⁹ Levent Atalı, **“1937’den Günümüze Kocaeli Tarihinde Kağıtspor”**, Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III, , Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, s.1977.

³⁸⁰ SEKA Kağıtspor Kulübü Ana Tüzüğü, SEKA Kağıt Müzesi.

Büyükşehir Belediyesi Kağıtspor Kulübü olmuştur.³⁸¹ Kulübün şimdi ki başkanı Dr. Ali Yeşildal'dır. Onursal başkanı İbrahim Karaosmanoğlu'dur. Aktif branş sayısı 29, lisanslı sporcu sayısı 40.436, milli sporcu sayısı 130, antrenör sayısı 100'dür. Nesli tükenmekte olan Pandalara dikkat çekmek için kulüp, 2014 yılında almış olduğu kararla resmi maskot olarak kızıl pandayı seçmiştir. Maskotun ismi SEKA ve Kocaeli'nin ilk hecelerinden oluşan SEKO olarak konulmuştur.³⁸²

3.6.1. SEKA Aksuspor Kulübü

16.07.1974'te kurulan SEKA Aksu Sporun renkleri Kağıtspor'un renkleri gibi mavi-beyazdır. SEKA Aksu Spor Kulübü Derneği çatısı altında kurulan SEKA Aksuspor Kulübünün kurucuları; Kaya Çavuşoğlu, Aziz Ergun, Mehmet Tunavelioğlu, Mehmet Ejder, Dursun Durhan, Ünal Çevik, Hasan Kılıççı'dır.

Aksu Spor ilk kez 1974/75 sezonunda Giresun amatör liglerinde yer almıştır. İlk adı Aksu Spor olan Kulübün adı 7 Aralık 1977'de SEKA Aksuspor olarak değiştirilmiştir.

SEKA Aksuspor'un futbolda ki başarılarının yanında 1978-1979 sezonundan itibaren Giresun Voleybol Liglerine ve Basketbol Liglerine katılmıştır. Bu branşlarda ilk yıl fabrika personeli ile aileleri liglerde oynamıştır. Aksu Mahallesi sakinleri ile bir bütünlük gerçekleştirerek sosyal çalışmalar içinde yer almıştır. Hentbol, Masa Tenisi gibi branşlarda zaman zaman faaliyet göstermiştir. SEKA Aksuspor futbol takımının en önemli başarılarından bir tanesi; Türkiye Kupasında 1980-1981 sezonunda Samsunspor gibi, Sivas 4 Eylül Belediyespor gibi takımları eleyerek ön plana çıkmasıdır. Kulüp 2010/2011 sezonundan bu yana amatör liglere girmedi ancak U-11, U-12, U-13 gibi minkler liginde yer aldı. Uzun yıllar takımın alt yapı hocalığını Mustafa Kasap yaparken; kulübün başkanlığını da 2000 yılından bu yana Yüksel Yeşilkaya yapmaktadır.³⁸³

³⁸¹ Atlı, a.g.m., s.1977.

³⁸² Erişim <http://www.kbbkspor.com/sayfa.php?id=2>, Erişim Tarihi: 26.12.2018.

³⁸³ Kaynak Kişi: Ali Yakarışık, doğum tarihi:1961 , doğum yeri: Giresun, tahsili: Lise, görevi: Belediye Emeklisi, Öncü Gazetesi Spor Yazarı.

Tablo: 19

Yıllara Göre SEKA Aksuspor Lig Durumu

Yıllar	Lig Durumu
1974/1975	Giresun Amatör Liglerinde Yer Aldı.
1977/1978	İkinci Amatör Küme Beyaz Grup Şampiyonu Oldular.
1979/1980	Birinci Amatör Kümede Tarihinin İlk Şampiyonluğunu Elde Etiler.
1980/1981	Birinci Amatör Kümede Şampiyon Oldular.
1982/1983	Birinci Amatör Kümede Şampiyon Oldular.
1982/1983	Gençler Liginde Kırmızı Grup Şampiyonu Oldular Ancak İl Finalini Kaybettiler.
1985/1986	Birinci Amatör Kümede Şampiyon Oldular.
1986/1987	Gençler Birinci Kümede Başarılı Olamadılar ve Küme Düştiler
1987/1988	Gençler İkinci Kümede Şampiyon Olup Birinci Kümeye Çıktılar.
1988/1989	Gençler Birinci Kümeye Giremediler ve Küme Düştiler.
1992/1993	Birinci Amatör Kümede Şampiyon Oldular.
2001/2002	Birinci Amatör Kümede Play-Of Oynadılar Ama Şampiyon Olamadılar
2002/2003	Birinci Amatör Kümede Play-Of Oynadılar ve Şampiyon Oldular
2003/2004	Birinci Amatör Kümede Lige Giremediler ve Küme Düştiler.
2004/2005	Amatör İkinci Kümeye Girdiler Ancak Ligden Çekildiler.
2005/2006	Amatör Liglere Girmediler.

2006/2007	Amatör Liglere Girmediler.
2007/2008	İkinci Kümeye Girdiler Ancak Ligden Çekildiler.
2008/2009	İkinci Kümeye Girdiler Ancak Ligden Çekildiler.
2009/2010	İkinci Kümeye Girdiler Ancak Ligden Çekildiler.
2010/2011	Liglere Girmediler.
2011/2012	Liglere Girmediler.
2013/2014	Liglere Girmediler.
2014/2015	Liglere Girmediler.
2015/2016	Liglere Girmediler.
2016/2017	Liglere Girmediler.
2017/2018	Liglere Girmediler.

Kaynak: Ali Yakarışık Arşivi

3.7. EĞİTİM FAALİYETLERİ

Kâğıt Fabrikasının kurulduğu ilk dönemden itibaren eğitim faaliyetlerine önem verilmiştir. Bu dönemde yurtdışından gelen usta ve uzmanlar fabrika bünyesinde çalışan meslektaşlarına yabancısı oldukları kâğıt sanayi ile ilgili bilgi ve becerilerini aktarmışlardır. 17.06.1938’de kabul edilen 3457 sayılı Sınai Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Mesleki Kurslar Açılmasına Dair Kanun’la³⁸⁴ beraber İzmit Kâğıt Fabrikası’nda da kurslar açılmıştır. Bu kanunla kurslar mecbur tutulmuş ve kurslar sınai müesseselerde çırak, kalfa ve ustaların mesleki bilgilerini arttırmak üzere açılmıştır. İzmit Kâğıt Fabrikasında ilk kurslar 1939’da açılmış; okuma yazma bilmeyenler, okuma yazma bilenler, usta ve ustabaşılar olmak üzere üç grupta kurslar açılmıştır. Bu kurslar 1941’den sonra düzenli bir yapıya kavuşmuştur. Yardımcı İşçi Kursu, Atölye Çırakları, Kâğıt Kesme, Selüloz, Usta gibi kursların

³⁸⁴ “Sınai Müesseselerde ve Maden Ocaklarında Mesleki Kurslar Açılmasına Dair Kanun”, Resmi Gazete, S.3945, 28.06.1938, s.119-1120.

yanında Almanca ve İngilizce dil kursları da açılmıştır. Yine bu dönemde fabrikanın ihtiyacı olan alanlarda personel yetiştirilmek üzere yurtdışına öğrenci gönderilmiştir.³⁸⁵ 1957’de İşçi Eğitim Seminerleri kapsamında işçilere kurs hizmet verilmiştir. SEKA’nın eğitim faaliyetleri, kâğıt sektöründe özel girişimlerin ortaya çıkmasıyla bu kuruluşların yetişmiş personel ihtiyaçlarının karşılanmasında etkili olmuştur.

SEKA Aksu Müessesinin de personelin çalıştığı birim ile ilgili bilgisinin artırılması için kurslar açılmıştır. Bu kursların yanı sıra personelin talebi üzerine, Müessesenin iş ve işleyişi dışında kalan alanlarda Müessese tarafından kurslar açılmıştır. Bu kurslar iş saatlerini aksatmayacak şekilde düzenlenmiştir.³⁸⁶

3.7.1. SEKA Çıraklık Okulu

SEKA bünyesinde çalışan personelin verimini arttırmak, ehliyetli personel yetiştirilmesini sağlamak için 04.09.1944’te Selüloz Sanayi Müessesesi Çırak Okulu açılmıştır. 1950’li yıllarda faaliyetlerine ara veren okul 1960-1961 öğretim yılında yönetim kurulu kararıyla yeniden açılmıştır. 1963’te Çıraklık Eğitim Komisyonu Kurulmuş ve Çıraklık Eğitim Standartları belirlenmiştir. Bu standartlar İş ve İşçi Bulma Kurumu ile Milletlerarası Kalkınma Teşkilatının işbirliği ile hazırlanmıştır.³⁸⁷ 1960’lı yıllarda SEKA’nın çeşitli uzmanlık alanlarına çırak ve stajyer yetiştirmek, işin niteliğine göre usta yardımcısı ve usta yetiştirmek için kurslar açılmıştır.³⁸⁸ Bu okuldan mezun olanlara yapılan törenlerle diplomaları verilmiştir.³⁸⁹ Yurtdışına da öğrenci gönderen SEKA da eğitim faaliyetleri bir hayli canlıdır.

Türkiye’nin ilk kâğıt mühendisi Mehmet Ali Kağıtçı’nın 01.10.1982’de vefatından sonra 05.08.1983’te Çırak Okulu’nun adı SEKA Mehmet Ali Kağıtçı Meslek Kursu olarak değiştirilmiştir. Bu düzenleme ile müesseselerin illerden belirli kontenjanlara göre öğrenci almıştır.

³⁸⁵ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s. 167,168.

³⁸⁶ Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

³⁸⁷ Turgut Subaşı, “SEKA’da Eğitim Faaliyetleri“, Uluslararası Çoban Mustafa Paşa Tarihi- Kültür Sempozyumu-IV, , Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2017, s.1348.

³⁸⁸ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., 257, 258.

³⁸⁹ “Seka Çırak Kursu Mezunları Törenle Diplomalarını Aldılar”, Seka Postası, S.301, 15.05.1969, s.1.

3.7.2. Seka Meslek Okulu

SEKA ve SEKA'ya bağlı müesseselerin ihtiyacı olan teknik personelin yetiştirilmesi için İzmit'te, 1973'te SEKA Meslek Okulu açılmıştır. Öğrenciler iki yıl İzmit'te eğitim görmüşlerdir. Ortaokuldan sonra sınavla alınan öğrenciler Türkçe, matematik, İngilizce, beden eğitimi, din ahlak bilgisi, kimya, inkılâp tarihi, kimya gibi lise derslerinin yanında; iş güvenliği, teknik resim, makine bilgisi, elektrik bilgisi, kâğıt teknolojisi, klor teknolojisi, selüloz teknolojisi gibi kâğıt ve kâğıtçılıkla ilgili teknik derslerde almışlardır.³⁹⁰ Öğrenciler öğleden önce meslek okulunda teorik derslerle ilgili eğitim görmüşlerdir. Uygulamalı eğitim için öğleden sonra fabrikanın çeşitli birimlerinde çalışmışlardır. Okulda dersler saat dokuzda başlayıp öğle saatine kadar devam etmiştir. Sabah kahvaltılarını saat sekizde okulda yapan öğrenciler öğle ve akşam yemeklerini fabrikada yemişlerdir. Öğrencilerin eşofman, ayakkabı, önlük gibi okul ihtiyaçları okul tarafından karşılanmıştır. Öğrencilere ayrıca cüzi miktarda maaş bağlanmıştır. İzmit'te 2 yıl eğitimlerini tamamlayan öğrenciler, SEKA'ya bağlı Müesseselere çırak statüsünde gönderilmişlerdir. On sekiz yaşını doldurana kadar müesseselerin çeşitli birimlerinde çırak statüsünde çalıştırılmışlardır. On sekiz yaşını doldurduktan sonra çırak olarak çalıştıkları müessesede iş sözleşmesi imzalayarak kadroya geçmişlerdir. Seka Meslek Okulu iş garantisi sunan bir okuldur.³⁹¹

Seka Meslek Okulu 1978-79 yılında 43 mezun vermiştir. Mezunlara diplomalarını genel müdür Yelman Gazimihal vermiştir. Okulun birinci ikinci ve üçüncüsüne ufak hediyeler takdim edilmiştir.³⁹² Seka Meslek Okulu 1979/80 eğitim ve öğretim döneminde 49 mezun vermiştir. Meslek okulunu bitiren gençler SEKA'nın teknik eleman ihtiyacını karşılayacaktır. Aynı akşam meslek okulundan mezun olanlar, Seka Meslek Okulunda çalışanlar ve daha önce bu okuldan mezun olanlar için kokteyl verilmiştir. Diploma töreni için İzmit'e gelen eski mezunlarla yeni mezunların kaynaşması sağlanmıştır.³⁹³ Okul 1980/1981 yılında 42 mezun vermiştir. 1981 yılında 1. Sınıfta 46, 2. Sınıfta 47 öğrenci 3. Sınıfta 43 öğrencisi

³⁹⁰ SEKA Meslek Okulu Karneleri, SEKA Dokümantasyon Merkezi.

³⁹¹ Kaynak Kişi: Mustafa Aygün.

³⁹² "Meslek Okulu Mezunları Törenle Diplomalarını Aldılar", Seka Postası, S.506, 15.05.1980, s.1.

³⁹³ "SEKA Meslek Okulu 49 Mezun Veriyor", Seka Postası, S.508, 01.08.1980, s.2.

bulunmaktadır. Seka Meslek Okulu 1981/82 eğitim öğretim döneminde toplam 136 öğrenci ile eğitimini devam ettirmektedir. Bu öğretim döneminde 46 öğrenci alınmıştır. ³⁹⁴ 1984'te SEKA ve bünyesinde ki müesseselerin belirlemiş olduğu kontenjanla göre toplam 45 öğrenci, ³⁹⁵ 1988'de 45 öğrenci, ³⁹⁶ 1990'da 50 öğrenci, ³⁹⁷ 1991'de 50 öğrenci, ³⁹⁸ 1992'de 30 öğrenci, ³⁹⁹ 1993'te 54 öğrenci ⁴⁰⁰ sınavla alınmıştır. Uzun süre SEKA'nın teknik personel ihtiyacını karşılayan bu okul, SEKA'ya bağlı yeni müesseselerin açılmasıyla ihtiyaca yetişememiştir.

2000'li yıllara gelindiğinde Aksu Müessesesi elemanlarını Seka Meslek Okulu mezunlarının yanında meslek lisesi mezunlarından almıştır. Alınacak olan personel Türkiye İş Kurumu üzerinden ve sınavla alınmıştır. ⁴⁰¹

3.7.3. SEKA Eğitim ve Araştırma Merkezi

Birleşmiş Milletler Endüstriyel Kalkınma Teşkilatı ile yapılan ortak bir proje kapsamında İzmit'te Eğitim ve Araştırma Merkezi açılması planlanmıştır. 1978 yılında hazırlanan bu projenin amacı, SEKA ve bağlı müesseseleri için gerekli olan mühendis, teknisyen, ustabaşı düzeyindeki personeli eğitmek, ülkede bu elemanlar için daha üst seviyede eğitim ve öğretim imkânları yaratmaktır. İşletme mühendisliği yanında etüt –proje mühendislik çalışmalarını yürüten personeli de eğitmektir. Kısa programlarla bu personeli daha ileri seviyeye eğitmek ve bu elemanlara fırsatlar sağlamak, selüloz ve kâğıt teknolojisindeki yenilikleri kâğıt endüstrisine aktarılmasını sağlamaktır. 1944'te sonra SEKA'nın meslek okullarında yetiştirilen

³⁹⁴ “SEKA Meslek Lisesi Açıldı” Seka Postası, S.516, 15.11.1980, s.1.

³⁹⁵ “SEKA Genel Müdürlüğünden”, Milliyet, 04.06.1984, s.2.

³⁹⁶ “SEKA Genel Müdürlüğü M.Ali Kağıtçı Meslek Kursuna Sınavla Öğrenci Alınacaktır” Milliyet, 20.05.1988, s.12.

³⁹⁷ “SEKA Genel Müdürlüğü M.Ali Kağıtçı Meslek Kursuna Sınavla Öğrenci Alınacaktır” Milliyet, 19.06.1990, s.8.

³⁹⁸ “SEKA Genel Müdürlüğü M.Ali Kağıtçı Meslek Kursuna Sınavla Öğrenci Alınacaktır”, Milliyet, 24.05.1991, s.20.

³⁹⁹ “SEKA Genel Müdürlüğü M.Ali Kağıtçı Meslek Kursuna Sınavla Öğrenci Alınacaktır” Milliyet, 03.06.1992, s.12.

⁴⁰⁰ “SEKA Genel Müdürlüğü M.Ali Kağıtçı Meslek Kursuna Sınavla Öğrenci Alınacaktır” Milliyet, 26.06.1993, s.20.

⁴⁰¹ “SEKA İlanla İşçi Alıyor”, Yeşilgiresun, S.7876, 09.10.2001, s.1., “SEKA'ya Kaynakçı Alınacak” Gündem, S.104, 06.10.2001, s.1.

ustaların yanında, Selüloz ve kâğıt fabrikaları için teknik personeli ülkede ki yerel okullarda eğitilmesini ve yetiştirilmesini sağlamaktır.⁴⁰²

3.7.4. SEKA Aksu Ana Sınıfı

Şubat 1979'da Giresun Aksu Müessesesi'nde çalışan işçi ve memurların çocukları için, Müessese ve Milli Eğitimin ortak çalışması ile anasınıfı açılmıştır.⁴⁰³ Açılışa Giresun Valisi Kadir Aydoğan, Belediye Başkanı Orhan Yılmaz, Milli Eğitim Müdürü Hulusi Kunt ve çeşitli daire amirleri katılmıştır. SEKA Aksu Müessesesinden Teknik Müdür Metin Çıtır, İdari Müdür Muavini İsmail Hakkı Sağlam, Müessese personeli ve Aksu Mahallesi halkı bulunmuşlardır.

İdare, ana sınıfına 44 öğrencinin kayıt yaptırdığını; 50 öğrenciye yükseltilebileceği bilgisini verilmiştir. Bu 44 öğrenciyi, anasınıfı öğretmenlerinden Gülfidan Özdemir ve Asuman Dura'nın eğiteceğini ve bir sonraki sene öğretmen sayısının 4'e yükseltileceği belirtilmiştir.

Açılışa, Müessese personeli kreş açılması konusunda talepte bulunmuştur. Bu talepleri olumlu karşılanmış gerekli şartlar sağlandığı takdirde kreş açılmasına olumlu bakılmıştır.⁴⁰⁴

3.7.5. SEKA Aksu İlkokulu

Aksu Müessesinde çalışan personelin ilkokul çağındaki çocukları ve yakın çevrede yaşayan ailelerin ilkokul çağındaki çocuklarının okul ihtiyacını karşılamak için Aksu Seka İlkokulu açılmıştır. Okulun açılışını Giresun Valisi Mehmet Aldan yapmıştır. Açılışa Aksu Müessese Müdürü Ferhat Kandemir, Aksu SEKA personeli ve çevre halkı katılmıştır.⁴⁰⁵ Aksu Seka İlkokulu'nun 1987'de yeni binası

⁴⁰² "Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı Türk Hükümeti Projesi Proje Dokümanı", Resmi Gazete, S.16489, 14.12.1978, s.3-18.

⁴⁰³ "SEKA Aksu Fabrikasında Memur ve İşçi Çocukları İçin Anaokulu Açılıyor", Yeşilgiresun, S.1016, 10.02.1979, s.1.

⁴⁰⁴ "SEKA Aksu Müessesesinde Ana Sınıfı Hizmete Açıldı", Yeşilgiresun, S.1019, 13.02.1979, s.1.

⁴⁰⁵ "Aksu Seka İlkokulu Törenle Öğrenime Açıldı", Seka Postası, S.388, 15.12.1972, s.1.

tamamlanmış ve 1987-1988 eğitim öğretim döneminde ilköğretim okulu olarak eğitime açılmıştır. 2015 yılına kadar Aksu Seka Ortaokulu olarak eğitim faaliyetlerine devam etmiştir. 14 Ekim 2015'te yeni binasına taşınan okulun adı; Aksu Şehit Hakan Gemici Ortaokulu olarak değiştirilmiştir.⁴⁰⁶

---

⁴⁰⁶ Erişim http://akshakangemicioo.meb.k12.tr/28/01/150892/okulumuz_hakkinda.html, Erişim Tarihi: 26.10.2018.

4. SOSYAL, KÜLTÜREL VE SAĞLIK HİZMETLERİ

4.1. SEKA DİNLENME KAMPI

SEKA dinlenme kampı, 1957'de çalışanların ve halkın dinlenme ve serbest zamanlarını planlamamak için hayata geçirilmiştir.⁴⁰⁷ Kamp, Sapanca Gölünün Kazakburunu'nda her sene haziran ve eylül dönemlerinde 15'er günlük devreler halinde sabit gelirli SEKA çalışanları için hazırlanmıştır. Her sene yenilikler ve ilaveler yapılan kampta çalışanların azami ölçüde faydalanmaları sağlanmıştır.⁴⁰⁸

SEKA dinlenme kampı, 6 Haziran 1980'de açılmıştır. Kamptan SEKA Personeli ile aileleri yararlanmış, bekârlar kampa alınmamıştır. Bir dönem için 100 lira baraka parası alınmıştır.⁴⁰⁹ 15 günlük olan bu kamp SEKA personeli tarafından büyük ilgi görmüştür. Haftanın belli günlerinde düzenlenen sinema, konser eğlence gecelerinden de kampçılar yararlanmaktadır. Kamp boyunca futbol basketbol voleybol maçları düzenlenmiş, spor yarışmaları düzenlenmiştir.⁴¹⁰ SEKAlı gençler kamp boyunca, yürüme bayan ve erkek, yüzme erkekler, dans, yumurta tokuşturmaca, mendil kapmaca, sandalye kapma, yoğurt yeme gibi yarışmalar düzenlenmiştir. SEKA kampında gençlerin düzenledikleri eğlenceler büyük ilgi görmüştür.⁴¹¹

4.2. SEKA POSTASI VE SEKA DERGİSİ

Seka Postası 21 Haziran 1956'da İzmit'te yayın hayatına başlamıştır. 15 günde bir çıkarılan gazete, işletme gazetesi niteliği taşımaktadır. Bu niteliğinden dolayı özellikle işletme personeline yönelik hazırlanan gazete işletmeyi tanıtmayı, bilgi aktarmayı ve personel ile yönetim arasındaki ilişkileri güçlendirmeyi hedef

⁴⁰⁷ Atlı, a.g.m., s.1982.

⁴⁰⁸ "SEKA Dinlenme Kampı Açıldı" Seka Postası, S.2, 01.07.1956, s.1.

⁴⁰⁹ "SEKA Kampı Açıldı", Seka Postası, S.507, 21.06.1980, s.2.

⁴¹⁰ "SEKA Dinlenme Kampı Büyük İlgi Görüyor", Seka Postası, S.508, 01.08.1980, s.2.

⁴¹¹ "SEKA Kampında Gençlerin Düzenlediği Yarışmalar Büyük İlgi Topladı", Seka Postası, S.509, 01.09.1980, s.2.

almıştır. Gazetenin ilk nüshasında, gazetenin sahibi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi Umum Müdürlüğü olarak yazılmış ve yazı işlerini fiilen idare eden kişi olarak Mes'ul Müdürü Nihat Onur yazılmıştır. Tertip ve baskısı Selüloz Matbaası tarafından yapılmıştır.⁴¹²

Seka Postasında işletmenin ekonomik, sosyal, teknik yapısı, yatırımları ve fabrika ile ilgili son gelişmelerin yanında; personele yönelik yeni sosyal haklar, iş güvenliği, emeklilik, yeni işe girenler ve ayrılanlar, doğum-ölüm, evlenme gibi kişisel haberlere de yer verilmiştir. Ayrıca personelin spor, kültürel ve benzeri faaliyetlerini de anlatan haberler de yayınlanmıştır.

Seka Postası çalışanların dışında, fabrikaya bağlı müesseseler ile fabrikanın ilişkili olduğu kurum ve kuruluşlara da ücretsiz dağıtılmıştır. 26 yıl yayın hayatına devam eden SEKA postası, toplam 517 sayı basılmış ve 1 Şubat 1982'de yayın hayatına son vermiştir.

1984 yılında yayın hayatına başlayan SEKA Dergisi, Seka Postasının devamı niteliğindedir. Dergi müesseseden gelen haberlerin yanında, kâğıt teknolojisi, Mehmet Ali Kağıtçı'nın anıları ve değişik konularda haberlere yer verilmiştir. Dergi 2004'te son sayısını basmıştır.⁴¹³

4.3. SEKA AKSU EĞİTİM SALONU

SEKA Kâğıt Fabrikası ve SEKA'ya bağlı müesseseler sadece bir fabrika olmamış; eğitim faaliyetlerini destekleyerek bulunduğu çevreye karşı sorumluluklarının da bilincinde olmuştur.

1978'de SEKA Aksu Müessesesi Müdürlüğü, Aksu Mahallesi Muhtarlığı ve Halk Merkezi Müdürlüğünün işbirliği ile çevrede yaşayan bayanların zamanlarını daha verimli kullanmaları için biçki dikiş kursu açılmıştır. Altı ay süren kursun bitiminde kursiyerler belgelerini törenle almışlardır. Kursiyerlerin elişleri SEKA

⁴¹² SEKA Postası İlk Nüshası, SEKA Kağıt Müzesi.

⁴¹³ Hülya Çelik, "SEKA'nın Eğitim ve Kültür Faaliyetlerine İlişkin Bir Sözlü Tarih Denemesi", Uluslararası Kara Mürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-II, Ed.: Haluk Selvi., M. Bilal Çelik., Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2015, s.2124.

eğitim salonunda sergilenmeye başlanmış ve sergi evre halkı tarafından da büyük ilgi grmştir. ⁴¹⁴

4.4. SAğLIK HİZMETLERİ

Aksu Müessesesinin reviri 1971’de bir hastabakıcının atanmasıyla faaliyete geçmiştir. 1972’de müesseseye bir diş tabibi atanmıştır. Düzenli olarak bir doktorun göreve başlaması 1974 yılını bulmuştur. ⁴¹⁵ Bulunduğu bölgenin sağlık hizmetlerinin karşılanması konusunda da yardımcı olmuştur.

4.5. SEKA AKSU SİNEMASI

1970’li yıllarda faaliyette bulunan SEKA Aksu Sinema Salonun da yerli filmlerin yanında yabancı filmlerde gösterilmiştir. ⁴¹⁶ Gösterilen filmler, SEKA personelinin yansıra evre halkı tarafından da ilgi grmştir. Sinema salonu aynı zamanda Selüloz-İş Sendikasının kongre toplantıları içinde kullanılmıştır. ⁴¹⁷ Sinema salonu 1980’li yılların başlarında faaliyetine son vermiştir.

---

⁴¹⁴ “SEKA Eğitim Salonunda Açılan Sergi Büyük İlgı Gördü”, Yeşilgiresun, S.802, 05.06.1978, s.1,3.

⁴¹⁵ Kocabaşoğlu, vd., a.g.e., s.289.

⁴¹⁶ Bkz.Fotoğrafar 210-213.

⁴¹⁷ “Selüloz-İş Kongresi Dn SEKA’da Yapıldı”, Yeşilgiresun, S.5, 03.11.1975, s.1.

5. SEKA AKSU KÂĞIT FABRİKASININ ÖZELLEŞTİRME KAPSAMINA ALINMASI

3 Haziran 1986'da Resmi Gazete de yayınlanan 3291 sayılı kanun içinde yer alan Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kanunla KİT'lerin özelleştirilmesine karar verilmiştir. Bu kanun hükümlerinde; kamu iktisadi teşebbüslerinin özelleştirilmesine Bakanlar Kurulunca; müessese, bağlı ortaklık, işletme ve işletme birimlerinin özelleştirilmesine ise Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı Kurulunca karar verilir. Özelleştirilmesine karar verilen KİT'ler ve bağlı ortaklıklar doğrudan doğruya; işletme ve işletme birimleri ise önce anonim ortaklık haline getirildikten sonra hiçbir işleme gerek kalmaksızın bağlı bulunduğu Bakanlıkla ilişkisi kesilerek Başbakanlığa bağlanmış sayılır. Doğrudan doğruya veya dolaylı olarak Devlete ait hisselerinin tamamı bedel alınmadan Toplu Konut ve Kamu Ortaklığı İdaresine devredilmiş ve Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası Kanunu ve ilgili diğer kanunlardaki şartlar aranmaksızın anonim ortaklığa dönüşmüş sayılır,⁴¹⁸ denilmektedir.

27 Kasım 1994 tarihin de Resmi Gazete de yayınlanan 4046 sayılı Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun da Özelleştirme Yüksek Kurulu, Özelleştirme İdaresi Başkanlığı, Özelleştirme Fonu ve Kamu Ortaklığı Fonu'nun kurulmasına karar verilmiştir. Bu kanunla Özelleştirme Yüksek Kurulunun ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığının görev ve yetkilerinin yanı sıra kurulan fonların kaynakları ile kullanım alanları belirlenmiştir. Ayrıca kanunda Özelleştirme uygulamalarına, çalışanların Tasarrufları Teşvik Hesabı'nda toplanan paraların nemalandırılmasına, özelleştirme kapsamına alınan kuruluşlarda hizmet akdine dayalı olarak çalışan personelden özelleştirme uygulamaları sonucu işsiz kalabilecek olanlara malî ve sosyal haklar sağlanmasına, özelleştirme kapsamına alınan

⁴¹⁸ "1211 Sayılı Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kanunu, 3182 Sayılı Bankalar Kanunu, 2983 Sayılı Tasarrufların Teşviki ve Kamu Yatırımlarının Hızlandırılması Hakkında Kanun, 2985 Sayılı Toplu Konut Kanunu, 7.11.1985 Tarihli ve 3238 Sayılı Kanun, 2499 Sayılı Sermaye Piyasası Kanununda Değişiklik Yapılması ve 1177 Sayılı Tütün Tekeli Kanununun Bazı Maddelerinin Yürürlükten Kaldırılması ve Kamu İktisadî Teşebbüslerinin Özelleştirilmesi Hakkında Kanun" Resmi Gazete, S.19126, 03.06.1986, s.4,5.

kuruluşlarda çalışan kamu personelinin özlük ve sosyal haklarına dair hükümlerde yer almıştır.⁴¹⁹

SEKA, Özelleştirme Yüksek Kurulunun 06.12.1997 tarih ve 1997/54 sayılı kararı ile özelleştirme kapsamına alınmıştır. Aynı kurulun 15.07.1998 tarih ve 98/51 sayılı Kararı ile de Özelleştirme Programına alınmıştır. SEKA ve Müesseselerinin özelleştirilmesinde yöntem olarak "varlık satışı" yolu benimsenmiştir. Bu nedenle 24.11.1998'de, ana sözleşmesinde (İdari Sözleşme) değişiklik yapılmıştır. Bu değişiklikle beraber Müesseseler İşletmeye dönüştürülmüş; KİT statüsü de Anonim Şirket statüsüne dönüştürülmüştür. Böylece Türk Ticaret Kanunu hükümlerine göre idare edilecek bir yapıya sokulmuştur. SEKA arsaları ve arazileri üzerinde gayrimenkul değerlendirilmesi yapılarak; bu taşınmazlar satışa hazır hale getirilmiştir. SEKA, Kamu Hukuku Alanından çıkarılarak, Özel Hukuk kurallarına bağlanmıştır. SEKA'nın kamu hizmeti-kamu kuruluşu niteliği ortadan kaldırılmış ve SEKA şirketleştirilmiştir.⁴²⁰

SEKA Aksu İşletmesinin özelleştirilmesi 12.09.2003 tarih ve 2003/63 sayılı Özelleştirme Kurulu Kararı ve Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yapılan ihale ile gerçekleşmiştir. İhale sonucunda, Aksu İşletmesinin 3.500.000.- (Üçmilyonbeşyüzbin) ABD Doları bedelle en yüksek teklifi veren Milda Mecmua Gazete Dağıtım Pazarlama Sanayii ve Ticaret Limited Şirketine ihale şartları çerçevesinde satılmasına karar verilmiştir. Milda Mecmua Gazete Dağıtım Pazarlama Sanayii ve Ticaret Limited Şirketinin İdare tarafından verilecek süre içerisinde satış sözleşmesini imzalamaktan imtina etmesi veya ihale şartları belgesinde yer alan diğer yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, geçici teminatının İdare lehine irat kaydedilmesine karar verilmiştir. İhalede Aksu İşletmesi'nin 3.350.000.- (Üçmilyonüçyüzellibin) ABD Doları bedelle ikinci sırada yer alan Bintaş Bilumum İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş.'ne ihale şartları çerçevesinde satılmasına karar verilmiştir. Bintaş Bilumum İhtiyaç Maddeleri Pazarlama A.Ş.'nin İdare tarafından verilecek süre içerisinde satış sözleşmesini imzalamaktan imtina etmesi veya ihale şartları belgesinde yer alan diğer yükümlülüklerini yerine getirmemesi halinde, geçici teminatının İdare lehine irat

⁴¹⁹ "Özelleştirme Uygulamalarının Düzenlenmesine ve Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun", Resmi Gazete, S.22124, 27.11.1994, s.1.

⁴²⁰ Erişim <http://www1.mmo.org.tr/>, Erişim Tarihi:20.12.2018.

kaydedilmesine ve Aksu İşletmesi ihalesinin iptal edilmesine karar verilmiştir. İhalede alınan kararlar çerçevesinde varlık satış sözleşmesinin imzalanması ve Karar gereklerinin yerine getirilmesi hususlarında Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nın yetkili kılınmasına karar verilmiştir.⁴²¹ Milda Mecmua Gazete Dağıtım Pazarlama Sanayii ve Ticaret Limited Şirketi ile satış sözleşmesi Özelleştirme İdaresi Başkanlığı (ÖİB) arasında 21.10.2003'te imzalanmıştır. Aksu İşletmesinin alıcıya devir teslimi SEKA tarafından 24.10.2003'te yapılmıştır. Bu satış sözleşmesinde 3.500.000 ABD Doları tutarındaki satış bedelinin, sözleşme imza tarihinden itibaren 18 ay içinde, azami 6 ayda bir ödeme yapmak kaydıyla eşit taksitler halinde İdare hesabına yatırılması ve vadeye bağlanan tutara LIBOR oranında faiz uygulanmasına karar verilmiştir. İşletmede fiili teslim tarihini izleyen mali yılbaşından itibaren en az 3 yıl süreyle sınai üretim yapılması ve bu üretimden elde edilecek net satış hasılatı ile malul madde stokunun 3 yıllık toplam değerinin asgari 40.000.000 ABD doları olması, üretim taahhüdü yerine getirilinceye kadar işletmenin üçüncü şahıslara satılmaması hükme bağlanmıştır.⁴²²

5.1. ÖZELLEŞTİRİLMENİN GİRESUN BASININA YANSIMASI

15.07.1998 tarih ve 98/51 sayılı Kararı ile de Özelleştirme Programına alınan SEKA Aksu İşletmesinin özelleştirilmesi ile ilgili Selüloz-İş Sendikası Başkanı Mehmet Aydın yaptığı açıklama ile özelleştirmenin yetersiz olduğunu, sorunlara çare olamayacağını anlatmıştır. Ayrıca özelleştirme sonrasında 100 işçiden 54'ünün işsiz kaldığını ve özelleştirme ile Türkiye ekonomisinin bir bağlamda yabancı sermayeye bağlanacağını belirtmiştir.⁴²³ Mehmet Aydın yapmış olduğu başka bir açıklama da fabrikanın kapatılmasının Giresun'a en büyük ihanet olacağını belirtirken, fabrikada çalışan işçilerle beraber Artvin, Sinop, Zonguldak, Kastamonu, Samsun, Gümüşhane, Sivas, Trabzon orman köylüsü ve tomruk nakliyecilerinin aileleriyle beraber toplam

⁴²¹ “Özelleştirme Yüksek Kurulu Kararı”, Resmi Gazete, S.25232, 17.09.2003.

⁴²² Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 13.03.2015 tarih ve 1480 sayılı yazısı.

⁴²³ “Özelleştirme Çare Değildir”, Yeşilgiresun, S.6908, 28.07.1998, s.1.

20 bin kişinin zor durumda kalacağını açıklamıştır. SEKA Aksu Fabrikasının Giresun için hayat olduğunu belirtmiştir.⁴²⁴

5 Ekim 1998'de SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası, kapatılma kararına tepki veren tüm Giresunlulara kapılarını sonuna kadar açmıştır. Selüloz-İş Sendikası Başkanı Mehmet Aydın'ın aralarında olduğu çok sayıda işçi, SEKA Aksu Fabrikasına gelerek gösteri yapmıştır. Alkışlar ve sloganlarla yapılan gösteriye Kamu-Sen, Belediye-İş ve Öz Gıda-İş sendika yöneticileriyle, oda başkanları ve siyasi parti temsilcileri de katılmıştır.⁴²⁵ Selüloz-İş Sendikası Şube Başkanı Mehmet Aydın SEKA'nın kapatılmasının sadece işçileri değil tüm Giresun'u olumsuz etkileyeceğini belirterek toplumun tüm kesimlerinden destek istemiştir. Aydın'ın konuşmasından sonra CHP İl Başkanı Ömer Adıgüzel özelleştirmeye karşı olmadıklarını fakat işsizlik sigortası ve iş güvenliği olmadan insanların kapı önüne konulmasına izin vermeyeceklerini açıklamıştır. Fazilet Partisi Giresun İl Başkanı Kemal Gemici yaptığı konuşmada fabrikaların kapatılmasını değil çoğaltılmasını istediklerini, SEKA'nın kapatılmasına kesinlikle karşı olduklarını açıklamıştır. DYP İl Başkanı Salih Öztürk Giresun'un birçok sorunun olduğunu, SEKA'nın kapatılmaması için ellerinden geleni yapacaklarını, işçilerin tahriklere kapılmaması konusunda açıklama yapmıştır. ANAP İl Başkanı Muammer Usta SEKA işçilerini yalnız bırakmayacaklarını açıklamıştır. Usta'nın yaptığı konuşmasına işçiler tarafından büyük tepki gösterilmiştir.⁴²⁶ Giresun Belediye-İş Sendikası Ömer Kerimoğlu yaptığı açıklamada SEKA çalışanlarının yanında olduğunu açıklamıştır. Ayrıca her fırsata insan haklarından bahseden siyasilerin fabrikalar özelleştirilirken çalışan personeli sokağa atmamalarını, çalışan personel için iş güvencesi ve işsizlik sigortası yasasının çıkmasını, fabrikaların yöre halkına satılmasını ve birilerine peşeş çekilmemesini istediğini belirtmiştir.⁴²⁷ Göstericiler SEKA İzmit Kâğıt Fabrikasının kapatılmasını protesto ederek Aksu Fabrikasının kapatılmamasını istemişlerdir. Eylemlerine devam eden işçiler şehir içinde oluşturdukları araç konvoylarının arkasına "SEKA

⁴²⁴ "SEKA'ya Sahip Çıkalım", Yeşilgiresun, S.6934, 02.0.1998, s.1.

⁴²⁵ "SEKA Aksu da Direniş", Yeşilgiresun, S.6962, 06.10.1998, s.1.

⁴²⁶ "SEKA'da Gergin Bekleyiş", Yeni Giresun, 06.10.1998, s.1.

⁴²⁷ "SEKA İşçileri Tek Yumruk", İleri, 06.10.1998, s.1.

Kapatılmaz” diye yazılar asmışlardır. SEKA’nın kapatılmasını protesto eden işçiler mücadelelerinin sonuna kadar devam edeceğini açıklamışlardır.⁴²⁸

Selüloz-İş Sendikası SEKA çalışanlarının mağduriyetlerinin önlenmesi ve fabrikanın kapatılmaması için Giresun Atapark’da geniş kapsamlı miting düzenlemişlerdir. Mitinge SEKA çalışanlarıyla aileleri, sendikalar, siyasi parti temsilcileri de katılmışlardır.⁴²⁹ SEKA’ya Destek Mitingine DYP Giresun Milletvekili Ergun Özdemir de katılmıştır. Özdemir; SEKA’ların zarar eder hale getirilip kapatılmasının hesabını soracaklarını ifade ettiği konuşmasında , “*Bu bir soygundur, peşkeştir. Kıratın mührü olan SEKA’yı kapatanlardan hesabını sorarız*”⁴³⁰ diyerek, fabrikanın modernizasyonu için 15 trilyona ihtiyaç olduğunu söylemiştir.⁴³⁰ SEKA Aksu Fabrikasında yapılan direnişe, Giresun esnafı dükkânlarının camlarına “SEKA Kapatılmaz” yazıları asarak destek vermişlerdir. Giresun esnafı piyasanın durgun olduğu, SEKA kapatılırsa esnafın kepenk kapatmak zorunda kalacağını açıklamışlardır.⁴³¹ Düzenlenen miting de Giresun halkı tek yürek olmuş ve Aksu Fabrikası için sonuna kadar direneceklerini belirtmişlerdir.⁴³² Fabrikanın kapatılmasına yönelik eylemler devam etmiş; 500 kadar SEKA işçisi ve memuru 3 gün mesaiden sonra eve gitmeyerek fabrikayı beklemiştir.⁴³³ CHP İl Başkanı Ömer Adıgüzel Aksu Fabrikasının özelleştirilmesine yönelik yaptığı açıklama da Fabrikanın Türkiye gazete kâğıdı ihtiyacının yüzde 13’ünü karşıladığını, bunun nedeni olarak teknolojisinin hantal olduğunu buna rağmen işçilerin fedakârlıklarıyla fabrikanın kârlı olduğunu açıklamıştır. Ayrıca yaptığı açıklamada Fabrikanın özelleştirilince, kapatılacağını sonuçta Artvin’den Kastamonu’ya kadar olan bölgede orman köylüsünün, nakliyecilerin olumsuz etkileneceğini açıklamıştır.⁴³⁴

SEKA Aksu Fabrikasının kapatılma kararına karşı da Fazilet Partisi bir miting düzenlemiştir. Fazilet Partisi tarafından düzenlenen mitinge fabrika işçileri

⁴²⁸ “SEKA’lı İşçilerin Vizite Eylemi”, Yeşilgiresun, S.6964, 08.10.1998, s.1.

⁴²⁹ “Selüloz-İş Yarın Miting Yapacak”, Yeşilgiresun, S.6965, 9.10.1998, s.1., “SEKA’lar Kapatılmaz”, Yeşilgiresun, S.6966, 10.10.1998, s.1.

⁴³⁰ “Giresun Tek Yürek” Yeni Giresun, 11.10.1998, s.1.

⁴³¹ “Giresun Esnafından SEKA’ya Destek”, Yeşilgiresun, S.6966, 10.10.1998, s.1.

⁴³² “Giresun Tek Yürek”, Yeşilgiresun, S.6967, 12.10.1998, s.1.

⁴³³ “İşçi Fabrikayı Bekleyecek”, Yeşilgiresun, S.7498, 11.07.2000, s.1.

⁴³⁴ “SEKA’lar Peşkeş Çekiliyor”, Yeşilgiresun, S.7507, 21.07.2000, s.1.

yarı çıplak ve zincirlenmiş halde miting alanına gelerek FP desteklemişlerdir. Özelleştirilme, sloganlarla protesto edilmiştir.⁴³⁵

1998'in Kasım ayında açılan SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası kısa bir süre çalıştırılmıştır. Selüloz-İş Sendikası yaptığı açıklamalarla Müesseseyi özelleştirilmeden kurtarmaya çalıştıklarını açıklamışlardır.⁴³⁶ Sendika küçük yatırımlarla fabrikanın yeniden çalıştırılabileceğini, gazete kâğıdı üretiminde tekel konumunda olduğunu, üretilen kâğıdın satılamaması gibi bir durumun söz konusu olamayacağını, kâğıt ihtiyacının ithalat yolu ile karşılanmasını doğru bulmadıklarını açıklamışlardır.⁴³⁷ Aksu Kâğıt Fabrikası 1999 yılı Haziran ayında geçici bir süreliğine açılmıştır.⁴³⁸ Selüloz-İş Sendikası Müessesenin özelleştirilmesi ile birçok insanın işsiz kalacağını, sadece bir fabrika olarak değerlendirilmemesi gerektiği, orman köylüsü ve esnafında zor durumda kalacağını açıklamışlardır.⁴³⁹

SEKA'da özelleştirme çalışmaları İzmit'te başlamıştır. İzmit SEKA özelleştirildiğinde sırayla bağlı müesseselerde de özelleştirme çalışmaları hızlanacağından; İzmit SEKA'nın özelleştirme kararına karşı Aksu SEKA çalışanları destek vermişlerdir. Selüloz-İş Sendikası; Özelleştirme İdaresi Başkanı Uğur Bayar'ın belirttiği hurdalık yığına haline gelmesi ve fabrikanın ekonomik ömrünü tamamlaması gibi ifadelerinin tersine fabrikanın hala çalışabilecek durumda olduğunu belirten raporunu Başbakanı Mesut Yılmaz'a sunmuşlardır.⁴⁴⁰ Raporu inceleyen Başbakan kararından vazgeçmeyeceği açıklamıştır. Selüloz-İş Sendikası sonuna kadar mücadeleyi bırakmayacaklarını belirtmişlerdir.⁴⁴¹ 28 Ekim 1998'de Özelleştirme Yüksek Kurulu'nun almış olduğu kararla İzmit Müessesesinin kapatılma kararı geri alınmıştır. Bu konuda Selüloz-İş Sendikası Başkanı kapatılma kararının geri alınması özelleştirilmeyeceği anlamına gelmez, özelleştirme devam edecektir. Bu Giresun Aksu Fabrikası içinde İzmit Fabrikası için de geçerlidir. Bu

⁴³⁵ "SEKA İşçisinden Çıplak Eylem", Yeşilgiresun, S.7508, 22.07.2000, s.1.

⁴³⁶ "SEKA Aksu Kurtarılmalıdır", Yeşilgiresun, S.7064, 08.02.1999, s.1.

⁴³⁷ "SEKA'nın Giresun'da ki Önemi Yadsınamaz", Yeşilgiresun, S.7095, 18.03.1999, s.1.

⁴³⁸ "SEKA- Aksu Bugün İşbaşı Yapıyor", Yeşilgiresun, S.7156, 01.06.1999, s.1.

⁴³⁹ "Ne Yaptı Bu SEKA Çalışanları" Yeşilgiresun, S.7108, 06.04.1999, s.1., " Bu Fırtına Öncesi Sessizliğidir", Yeşilgiresun, S.7336, 29.12.1999, s.1.

⁴⁴⁰ "SEKA İçin Milletvekillerine Davet", İleri, 04.10.1998, s.1., "SEKA İçin Milletvekillerine Davet", İleri, 14.10.1998, s.1.

⁴⁴¹ "SEKA Problemi Çözülmeli", Yeşilgiresun, S.6968, 14.10.1998, s.1.

karardan sonra İzmit'te işçiler özelleştirilmeye karşı bir miting düzenlemiştir. Bu mitinge Giresun Aksu Fabrikasında çalışan 128 işçi de katılmıştır.⁴⁴²

SEKA Aksu Fabrikasının kapatılma kararına destek veren Anavatan Partisi şu açıklamayı yapmıştır. “SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının elektrik meselesinin ve hammadde sorununun Bakan Kara'nın gayretleri sonucu çözümlendiğini bildiren ANAP İl Teşkilatı Bu yörenin insanları olarak SEKA bizim için Giresun iline çok büyük ekonomik katkı sağlayan bir müessesedir. Burayla ilgili yapılacak her türlü çalışma tüm siyasi düşüncelerin ötesinde öncelikli en önemli meselemizdir. Biz her platformda SEKA'ya ve çalışanlarına destek vermeye devam edeceğiz.”⁴⁴³

Başbakanı Mesut Yılmaz; SEKA'nın ekonomik ömrünü tamamladığını, sürekli zarar ettiğini Türkiye'yi düşünmek zorunda olduğunu, SEKA'nın işçilere istihdam garantisi verilerek özelleştirileceğini açıklamıştır.⁴⁴⁴ Devlet Bakanı Burhan Kara yaptığı açıklamada SEKA Aksu'daki eylemler için “anlamsız” yorumunu yapmıştır. Bakan Kara şu açıklamayı yapmıştır: “Eylemin neden yapıldığını anlamak mümkün değil SEKA'ya ait 1 trilyon liralık enerji borcunun taksitle bağlanmasını sağladık, hammadde eksikliğinin giderilmesini sağladık. yaptığımız çalışmalar sonucu faaliyete geçmesini sağlıyoruz. “Sıra bize geliyor” gibi ifadeler kullanmak oldukça yanlış. Bu özelleştirme bütün dünyada yapılıyor. Özelleştirilmeye karşı çıkmamanın izahı olamaz. Bundan herkes faydalanacaktır. Desteklenmesi gereken bir uygulama. Meseleyi biraz da bu yönüyle ele almak gerekir.”⁴⁴⁵

SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasının özelleştirme kapsamında özel sektöre devir edilmesi ile ilgili Giresun Millet Vekili Murat Özkan'ın yazılı soru önergesi ve Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın cevapları aşağıda sunulmuştur.

1. SEKA özelleştirmelerinden beklenen sonuç elde edilmiş midir?

Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi (SEKA), kâğıt-karton üretimini 1970 yılına kadar tekel konumunda sürdürmüş, ancak kurumun Türkiye toplam üretimindeki payı 1997 yılında %30'lar seviyesine gerilemiştir.

⁴⁴² “SEKA'da Ümitli Bekleme”, Yeşilgiresun, S.6985, 02.11.1998, s.1.

⁴⁴³ “ANAP'dan SEKA İçin Savunma”, Yeşilgiresun, S.6965, 09.10.1998, s.1.

⁴⁴⁴ “SEKA İstihdam Garantili Satılacak”, Yeşilgiresun, S.6967, 12.10.1998, s.1., “SEKA, İstihdam Garantili Satılacak”, Yeni Giresun, 08.10.1998, s.1.

⁴⁴⁵ “Kara; “Aksu'daki Eylem Anlamsız”, İleri, 07.10.1998, s.1

Eski teknoloji ve aşırı istihdama bağlı maliyet artışlarının yanı sıra, hammadde temininde zorluk yaşayan SEKA'nın özelleştirme programına alınmasındaki temel amaç, kamu maliyet üzerindeki finansmanın yükünün azaltılması olmuş, ayrıca kuruluşa ait varlıkların özel teşebbüs tarafından gerçekleştirilecek yatırımlar ile, daha verimli bir şekilde değerlendirilmesi suretiyle yöre ve ülke ekonomisine kazandırılması hedeflenmiştir. SEKA'nın 19.09.2005 tarihinde tüzel kişiliğinin sona erdirilmesine müteakip, Özelleştirme Fonu üzerindeki finansman yükü ortadan kalkmıştır.

2. *Giresun SEKA Kâğıt Fabrikası hangi nedenlerle üretime geçememektedir?*

Özelleştirilen SEKA (Aksu) Giresun İşletmesi'nin faaliyetleri, 2007 yılına kadar Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından izlenmiş ve son olarak 22.02.2007 tarihinde yapılan yerinde incelemede üretim faaliyetinin devam ettiği tespit edilmiştir. Alıcı firma, girdi maliyetlerindeki artışı, Orman Genel Müdürlüğü'nce tahsis edilen odun miktarının işletmenin ihtiyacını karşılamaktan uzak kaldığını, ayrıca döviz kurlarındaki düşüşün de işletmenin karlı bir yapıda çalıştırılmasını engellediğini gerekçe göstererek, Haziran 2007'de üretim faaliyetini durdurmuştur.

3. *Kâğıt deposu olarak kullanılan Giresun SEKA fabrika depoları, TMO tarafından fındık deposu olarak kullanılmaktadır. Bu alınan karar, işletmenin amacı ve faaliyetleri dışında değil midir?*

Aksu İşletmesi'nin özelleştirilmesine ilişkin ihale şartları belgesi ile satış sözleşmesinde, alıcıya devir edilen depo vb. taşınmazların kullanımını konusunda herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır.

4. *Bu fabrikanın kuruluş ve günün ihtiyaçları doğrultusunda amacına uygun olarak çalışması ve yeniden ekonomiye kazandırılması doğrultusunda, özelleştirmeden satın alan firmayla ilgili bir çalışmanız var mı?*

Aksu İşletmesi'nin gazete kağıdı üretimi, fiili teslim tarihini izleyen 01.01.2004'ten itibaren 3 yıl süreyle aralıksız olarak devam etmiştir. Aksu İşletmesi'nde Haziran 2007'de durdurulan üretim faaliyetine yeniden başlanıp başlanmayacağı hususu, üç yıllık faaliyete devam şartının sona

ermesi dolayısıyla, üreticinin mevcut piyasa koşulları, verimlilik, karlılık ve tüketici talepleri çerçevesinde değerlendirileceği bir husustur.⁴⁴⁶

---

⁴⁴⁶ TBMM Tutanak Dergisi, C.XXXV, 30. Birleşim, 18.12.2008, s.461.

6. MİLDA KÂĞIT FABRİKASI

Giresun SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası, özelleştirme kapsamında 2003 yılında Mehmet Altınöz'ün Yönetim Kurulu Üyesi olduğu Milda Kâğıt Sanayi Tic. A.Ş.'ne 3.5 milyon dolara (5 Milyon TL) satılmıştır. Aksu Müessesesinin satışı ile ilgili Giresun Millet Vekili Mehmet Işık'ın yazılı soru önergesi ve Maliye Bakanı Kemal Unakıtan'ın cevapları aşağıda sunulmuştur.

1. *750 dönüm açık alan, 250 dönüm kapalı alan ve 120 lojmanı olan Özelleştirme İdaresi Başkanlığı tarafından yaptırılan SEKA Aksu'nun "Değer Tespit Raporu'na" göre "Teknik Değeri'nin" 11.2 milyon dolar, "Piyasa Değeri'nin" ise 49 milyon dolar olduğu belirtilen SEKA Aksu İşletmesinin, 3.5 milyon dolara satılmasını nasıl izah edersiniz? ⁴⁴⁷*
SEKA Aksu işletmesinin özelleştirme işlemi, 4046 sayılı Kanun çerçevesinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı bünyesinde kurulan değer tespit komisyonu tarafından yapılan çalışmalar sonucu hazırlanan değerlendirme raporları dikkate alınarak, kamuoyu önünde açık ve şeffaf olarak gerçekleştirilmiştir. ⁴⁴⁸
2. *Devlete borcu olan bu işletmeye 2006 yılında Ankara Defterdarlığı tarafından 2 Trilyon TL KDV ödendiği bilinmektedir. Bu KDV neyin karşılığı olarak ödenmiştir? ⁴⁴⁹*
Bu konuda Özelleştirme İdaresi Başkanlığında bilgi ve belge bulunmamaktadır. ⁴⁵⁰
3. *İhale şartnamesine göre 3 yıl çalıştırılması koşulu ile ihalesi yapılan Aksu SEKA Müessesesi, ihale tarihinden bugüne kadar sürekli çalışmış mıdır? Çalışmadıysa ve şartnameye aykırı bir durum varsa ne gibi işlem yapılmıştır? Yapılmamışsa gerekçesi nedir? ⁴⁵¹*

⁴⁴⁷ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11601 sayılı yazısı.

⁴⁴⁸ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6386 sayılı yazısı.

⁴⁴⁹ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11601 sayılı yazısı.

⁴⁵⁰ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6386 sayılı yazısı.

⁴⁵¹ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11601 sayılı yazısı.

İhale Şartnamesinde yer alan yükümlülükler çerçevesinde, alıcı firma tarafından üçer aylık periyotlar halinde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'na intikal ettirilen ve mali müşavir tarafından tasdik edilen faaliyet raporlarından, işletmede üretime 2004 yılı Şubat ayı sonunda başlandığı ve 10.04.2006 tarihi itibarıyla üretim faaliyetlerinin halen devam ettiği tespit edilmiştir. Ayrıca SEKA Aksu İşletmesi'nde Özelleştirme İdaresi Başkanlığı elemanları tarafından 09.05.2006 tarihinde yapılan yerinde incelemede işletmedeki üretim faaliyetlerinin devam ettiği belirlenmiştir.⁴⁵²

4. *Milda A.Ş. Özelleştirme İdaresine verdiği ödeme taahhüdünün bugüne kadar ne kadarını gerçekleştirmiştir? Aksama var ise ne gibi bir işlem yapmaktasınız?*⁴⁵³

Alıcı, 21.10.2003 tarihli satış sözleşmesi çerçevesinde 21.04.2004 tarihinde ödenmesi gereken ilk taksit bedelini vadesinde İdare hesabına yatırmamış olup faizi ile birlikte tamamı muaccel hale gelen 3.542.421 ABD Doları tutarındaki, İdare alacağı, teminat olarak verilen 3.558.000 ABD Doları nominal değerdeki Eurobond'un paraya çevrilmesi suretiyle tahsil edilmiştir. Özelleştirme İdaresi Başkanlığı'nun Aksu İşletmesi'nin satış bedelinde bakiye alacağı bulunmamaktadır.⁴⁵⁴

5. *2004 tarihinde devir alınan bu işletme belirli periyotlarla çalışarak enerji kullanmış olmasına rağmen, Çoruh Etaş Giresun Bölge Müdürlüğü tarafından bu güne kadar neden elektrik ücreti tahsil edilmemesine rağmen elektrik kesilmemiştir?*⁴⁵⁵

Adı geçen abonenin borçlarına çeşitli tarihlerde taksitlendirme yapılmış olup taksitlendirme protokollerine paralel olarak muhtelif tarihlerde ödenmeyen borçlar için elektriği kesilmiş ve borcun ödenmesini müteakip açılmıştır.⁴⁵⁶

⁴⁵² Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6386 sayılı yazısı.

⁴⁵³ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11601 sayılı yazısı.

⁴⁵⁴ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6386 sayılı yazısı.

⁴⁵⁵ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11600 sayılı yazısı.

⁴⁵⁶ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2016 tarih ve 6387 sayılı yazısı.

6. *Altı yedi ay önce göreve getirilen Çoruh Etaş Giresun Bölge Müdürü Köksal Çamaltı, bu işletmenin elektriğini kestiği için mi görevinden alınmıştır?*⁴⁵⁷

*Adı geçen, halen Çoruh Elektrik Dağıtım A.Ş. Giresun İl Müdürlüğünde Müessese Müdürlüğü (İl Müdürlüğü) görevini vekâleten yürütmektedir.*⁴⁵⁸

7. *Köksal Çamaltı'nın görevden alınmasından sonra, Çoruh Etaş Bölge Müdürlüğünün by-pas edilerek bu işletmeye elektriğin Ankara TEAŞ'ça verilmesinin sebebini, kalan bakiye borcunun ne zaman ödeneceğini açıklar mısınız?*⁴⁵⁹

*Adı geçen firma doğrudan 154 kW hattından enerji almakta olup, şalt sahası TEİAŞ Genel Müdürlüğüne aittir. Bu nedenle enerji kesme ve açma işlemleri TEDAŞ Genel Müdürlüğünün yazılı talebi üzerine TEİAŞ Genel Müdürlüğü tarafından yapılmaktadır.*⁴⁶⁰

8. *Elektriğini bir iki ay ödemeyen vatandaşın elektriğini hemen kesen TEDAŞ'ın bu kadar borcu olan bu işletmeye neden göz ardı ettiğini nasıl açıklarsınız?*⁴⁶¹

*Firma, enerji borçlarına karşılık 16.06.2006 tarihinde 1.153.455,00.-YTL ödeme yapmış olup bakiye 3.624.583.583,43.-YTL borcu için 4 taksit yapılmıştır. Abonenin 31.05.2006 tarihinden itibaren kesik olan enerjisi, yapılan taksitlendirme işlemi sonrası ilk taksit bedelinin ödendiği 16.06.2006 tarihinde tekrar açılmıştır.*⁴⁶²

Merkezi Ankara da olan şirket, anlaşma gereği fabrikayı 5 yıl çalıştırma zorunluluğu olmasına rağmen kısa bir süre çalıştırmıştır. Şirket, TEDAŞ, SSK, Maliye, Belediye, Vergi Dairesi ve işçilere 40 milyon lira borçlanıp fabrikayı kapatmıştır. 2010'da SEKA Aksu'ya ait olan makineleri 11 milyon liraya hurdacıya satmıştır.⁴⁶³ Hurda sökülmesi yapılan Aksu Kâğıt Fabrikası'nın, hamur kazanında

⁴⁵⁷ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11600 sayılı yazısı.

⁴⁵⁸ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2016 tarih ve 6387 sayılı yazısı.

⁴⁵⁹ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11600 sayılı yazısı.

⁴⁶⁰ Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2016 tarih ve 6387 sayılı yazısı.

⁴⁶¹ T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11600 sayılı yazısı.

⁴⁶² Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2016 tarih ve 6387 sayılı yazısı.

⁴⁶³ Erişim http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/1068277/Kagit_krizinin_nedeni_bu_iki_karede.html, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

kaynak yapıldığı sırada kıvılcımların çevreye sıçraması sonucu yangın çıkmıştır. Yangında fabrikanın hamur kazanı kısmen zarar görmüştür.⁴⁶⁴ 2011 yılının Mart ayında çıkan yangından sonra; 2012 yılı Eylül ayında da fabrikanın çatılarının sökülmesi esnasında yangın çıkmıştır. Can kaybı olmayan yangında mahalle halkı büyük panik yaşamıştır.⁴⁶⁵

2013'te Giresun İl Özel İdaresi, SEKA Aksu Kâğıt Fabrikasınının 780 dönümlük arazisinin, 684 dönümünü 68 milyon liraya (38 milyon dolara)⁴⁶⁶ Milda Kâğıt Sanayi Tic. A.Ş.'den satın almıştır. Şirket elde ettiği gelir ile kurumlara ve kişilere olan borçlarını ödemiştir. Arazi proje yapılması için Toplu Konut İdaresi Başkanlığı'na (TOKİ) devir edilmiştir.⁴⁶⁷ AK Parti İl Başkanı Hasan Aydın, Giresun İl Genel Meclisi tarafından SEKA arazisinin alınıp TOKİ'ye devredilmesine yönelik 10 Ocak 2013 tarihli kararı ile protokol yapma yetkisini Giresun Valisi Dursun Ali Şahin'e verdiğini belirtmiştir. Hasan Aydın, verilen yetki çerçevesinde Vali'nin TOKİ ile anlaşma imzaladığını açıklamıştır.⁴⁶⁸ TOKİ 2015'te 1500 konutluk TOKİ Aksu Konutları projesini yapmıştır.⁴⁶⁹

---

⁴⁶⁴ Erişim <https://www.haberler.com/giresun-kapatilan-milda-aksu-kagit-fabrikasi-nda-2566120-haberi/>, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

⁴⁶⁵ Erişim <http://www.yesilgiresun.com.tr/gundem/mildada-sokum-sirasinda-yanigin-cikti/2147>, Erişim Tarihi:27.12.2018.

⁴⁶⁶ Erişim <http://www.tcmb.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.02.2019.

⁴⁶⁷ Erişim http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/1068277/Kagit_krizinin_nedeni_bu_iki_karede.html, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

⁴⁶⁸ Erişim <https://emlakkulisi.com/seka-aksu-kagit-fabrikasi-arazisi-icin-karar-yok-yetki-devri-var/> Erişim Tarihi: 14.02.2019.

⁴⁶⁹ Erişim http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/1068277/Kagit_krizinin_nedeni_bu_iki_karede.html, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

SONUÇ

Kullanım alanı oldukça geniş olan kâğıdın tarihi, bundan iki bin yıl öncesine dayanmaktadır. İcat edildiği tarihten günümüze gelinceye kadar, elle üretimden makineli üretime geçen süreçte farklı tekniklerde üretim yapılsa da her dönemde önemini korumuştur.

Osmanlı Devleti'nde kâğıt üretimi konusunda bir takım girişimler olmuş, fakat daha çok ithal edilen kâğıtlar işlenmiştir. Birinci Dünya Savaşı yıllarında ham kâğıt ithalatında sıkıntılar yaşanmıştır. Milli Mücadele yıllarında ise gazete kâğıdı yeterli ölçüde temin edilememiş, gazeteler çeşitli ebatlarda tek yaprak yayınlanmıştır. Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nde, kâğıt dış ticaretin önemli bir parçası olmuştur. Türkiye Cumhuriyeti kalkınabilmek için kâğıt ihtiyacını ithalat yoluyla değil, üretim yaparak karşılamak istemiştir. Türkiye'nin ilk kâğıt Fabrikası olan Sümerbank Kâğıt ve Karton Fabrikası (İzmit Kâğıt Fabrikası), Türkiye'nin ilk kâğıt mühendisi olan Mehmet Ali Bey'in de çabası ve Atatürk'ün talimatıyla 1936 yılında kurulmuştur. İlk kâğıt üretimi 18 Nisan 1936'da gerçekleşmiştir. Türkiye'de ve dünyada yaşanan ekonomik, sosyal ve mali sıkıntılar kâğıt sektörünü de etkilemiş ve özellikle yurt dışından alınan malzemelerin temini konusunda zorluklarla karşılaşmıştır. Bu zorluklara rağmen; Türkiye'de kâğıt ihtiyacının da artması nedeniyle yeni kâğıt fabrikaları açılmıştır. 1950'li yıllarda Türkiye'de yaşanan siyasi değişimler kâğıt sektörüne etkilemiştir. Sümerbank'a bağlı müesseseler İktisadi Devlet Teşekkülü haline getirilmiştir. 1955'te Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikaları İşletmesi (SEKA) adı ile bir teşekkül oluşturulmuştur. 1961'de yürürlüğe giren yeni anayasa ile planlı ekonomiye geçilmiştir. 1963-1967 yıllarını kapsayacak Birinci Beş Yıllık Kalkınma Planı hazırlanmıştır. Bu plan dâhilinde yeni müesseselerin kurulmasına karar verilmiştir. Aksu Müessesesi bu planda alınan kararlarla açılmıştır. Hazırlanan İkinci Beş Yıllık Planda özel sektörün de üretim yapması üzerinde durulmuştur. Özellikle 1970'den sonra özel sektör kâğıt üretiminde önemli bir yere sahip olmuştur. SEKA bünyesinde yetişen teknik personelin özel sektöre geçmesiyle, SEKA dolaylı olarak özel sektörü desteklemiş ve aynı zamanda okul işlevine sahip olmuştur. Üçüncü Kalkınma Planında kâğıt sektöründe daha çok hammadde

maliyetlerinin düşürülmesi konusunda karar alınmıştır. Bu karar dâhilinde çabuk büyüyen ağaçların yetiştirilmesi düşünülmüştür.

Dördüncü Kalkınma Planında araştırma ve geliştirme çalışmalarının hızlandırılması konusunda karar alınmıştır. Teknik yönden dışa bağımlılığın azaltılması hedeflenmiştir. 1980'den sonra kabul edilen yeni kanunlarla SEKA görev ve yetkileri ayrıntılı olarak belirlenmiştir. Özellikle 1984'den sonra kapasite arttırıcı bir işlem yapılmamış; 1986'dan sonra SEKA'nın özelleştirilmesine karar verilmiştir. Altıncı Kalkınma Planında yeni yatırım yapılmayacağı sadece mevcut müesseselerin günün teknolojik şartlarına uygun hâle getirilmesi konusunda karar alınmıştır. İlerleyen süreçte müesseselerin modernizasyonu konusunda herhangi bir çalışma yapılmamıştır. 1990'lı yıllarda özelleştirilme çalışmaları başlamıştır. Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planında ve Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planında özelleştirilme çabaları devam etmiştir. Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planında SEKA'ya bağlı müesseselerin özelleştirilmesi tamamlanmıştır. Bütün bu hazırlanan kalkınma planlarına rağmen kâğıt sektöründe planlı bir kalkınma gerçekleştirilememiştir. Kâğıt sektöründe gerekli araştırma ve geliştirme çalışmaları yapacak bir kurum oluşturulamamıştır. Orman Bakanlığı ve SEKA'nın bağlı olduğu Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı arasında işbirliğinin sağlanması düşünülmüştür, fakat iki bakanlık arasında koordinasyon sağlanamamıştır. Bazı dönemlerde SEKA ihtiyacı olan kâğıtlık odun yerine kalitesi düşük odun kullanmak durumunda kalmış bu da kâğıdın kalitesini etkilemiştir. Orman Bakanlığı tarafından SEKA'nın ihtiyacı olan kâğıtlık odun yetiştirilmesi için planlı bir çalışma yapılmamıştır. Oduna yapılan zam, hammadde maliyetinin artmasına yol açmış, sonuçta kâğıt fiyatlarının yükselmesi kaçınılmaz olmuştur. Yerli üretimde kâğıt fiyatları artarken, ithal kâğıtların fiyatlarının düşük olması alıcıyı ithal kâğıtlara yöneltmiştir. Yerli üretim desteklenmemiştir. Ayrıca enerji maliyetleri büyük yük getirmiştir. SEKA için elektrik indirim yapılmamış, hatta zamanında ödenemeyen elektrik borçları ve faizleri SEKA'da maliyetleri daha da arttırmıştır. Ülke içinde ve dışında yaşanan ekonomik ve siyasi istikrarsızlıklardan, döviz dar boğazından ve alt yapıların geliştirilememesinden kâğıt sektörü de etkilenmiştir. Özellikle 1980'li yılların sonunda özelleştirme çalışmalarının hızlandırılması sonucu SEKA ve bağlı müesseseler teknolojiye uyum sağlayamaz hâle gelmiş ve hantal işletmeler konumuna düşmüştür. Daha sonra

SEKA ve SEKA'ya bağılı müesseseler için özelleştirmenin kaçınılmaz olduğu, fabrikaların hurdalık yığıını haline geldiği ve fabrikaların ekonomik ömrünü tamamladığı düşünceci hâkim olmuştur. Böylece tesisleri modernleştirilmesi yerine özelleştirilmesinin daha ekonomik olacağı kabul edilmiştir.

Giresun'un ekonomisi tek ürüne bağımlıdır ve imalat sanayi tarıma dayalı olarak gelişmiştir. Dolayısıyla mevcut işyerlerinde istihdam mevsimlik olmaktadır. Bu işyerlerinde çalışan işçilerin sezon bittiğinde çalışabileceği başka bir sektör bulunmamaktadır. Bu nedenle işsizlik oranının yüksek, iş yeri sayısının az olduğu Giresun'da SEKA Aksu Müessesesi önemli bir istihdam ve gelir kaynağı olmuştur. Fabrikanın ihtiyacı olan tomruk, kâğıtlık odun gibi hammaddelerin fabrikaya getirilinceye kadar ki işlerde çalışan işçileri, fabrikaya getirilen diğer malzemelerin, üretilen mamullerin nakliyesinde çalışan işçileri değerlendirdiğimizde sadece açıldığı bölgede değil, çevre iller içinde istihdam sağlamıştır. SEKA Aksu Müessesesi çalışanları başka devlet kurumlarında istihdam edilmeleri garantisi ile özelleştirilmiştir. Fabrika özelleştirildikten sonra personelin istihdamı için eş zamanlı koordinasyon oluşturulamamıştır. Dolayısıyla personelin işe yerleştirilme süreci uzun sürmüş, bu dönemde personel ve aileleri zor durumda kalmıştır.

SEKA Aksu Müessesesi'nin aylık üretiminin ve satışının maddi değerleri dikkate alındığında bankalar üzerinden gerçekleştirilen para transferleri Giresun'a nakit para akışı sağlamıştır. Satışlar genel olarak il dışına yapıldığından, satış karşılığı Giresun ekonomisine kazandırılan tutar Giresun dışındaki illerden yapılan nakit transfer tutarını belirlemiştir. Nakit para hareketliliği Giresun'da ekonomiyi canlı tutmuştur. Fabrikanın kapatılmasıyla nakit para akışı da kesilmiştir. Bu da Giresun ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Giresun'da çıkarılan gazeteler, gazete kâğıdı ihtiyacını SEKA Aksu Müessesesinden karşılamışlardır. Giresun gazetelerinin, kâğıda harcadıkları para il içinde kalmıştır. Fabrika kapatıldıktan sonra Giresun gazeteleri ihtiyaç duyduğu gazete kâğıdını il dışından karşılamak durumunda kalmıştır. Sonuçta daha önceden il ekonomisi içinde kullanılan bu para il dışına çıkmıştır.

Giresun SEKA Aksu Kâğıt Fabrikası tam kapasite çalıştırıldığında, üretilen mamuller Türkiye pazarında alıcı bulabilmekteydi. Yani üretilen gazete kâğıdı için pazar araştırması yapılmasına ihtiyaç duyulmamaktaydı. Hammadde yokluğu,

elektrik borcu ve özelleştirme sürecinin de etkisiyle Aksu Kâğıt Fabrikasının pazar payı ve üretim kapasitesi düşük tutulmuştur. Fabrikanın kuruluşundan itibaren kullanılan makinelerde de herhangi bir iyileştirme çalışması yapılmamıştır. Bu konuda fizibilite çalışması yapılmış, rapor hazırlanmış olsa da, kâğıt üzerinde kalmaktan öteye gidememiştir. Sonuçta üretimin istenilen düzeyin altında kalmasına neden olmuştur. Aksu Müessesesi 2003’de Milda Mecmua Gazete Dağıtım Pazarlama Sanayii ve Ticaret Limited Şirketine satılmıştır. Milda Kâğıt Fabrikası kısa bir süre çalışarak; TEDAŞ, SSK, Maliye, Belediye, Vergi Dairesi ve işçilere borçlanıp fabrikayı kapatmıştır. Böylece Türkiye’nin gazete kâğıdı ihtiyacını karşılayan fabrika kapatılmıştır. Artık Türkiye ihtiyacı olan gazete kâğıdını ithal etmektedir.

SEKA Aksu Müessesinin bölgeye katkısını sadece istihdam ve ekonomik olarak değerlendirmek yanlış olur. Açıldığı ilk yıllardan itibaren eğitim, sosyal, kültürel, spor alanlarında Giresun’un gelişimi için dolaylı olarak katkı sağlamıştır. Halk Eğitim Merkezi tarafından Aksu Mahallesi’nde kadınlara yönelik olarak açılan ev ekonomisi kursları fabrikanın salonlarında verilmiştir. Bu kurslara destek olan fabrika, yıl sonunda kadınların hazırladığı elişlerini SEKA Aksu Müessesesi Eğitim Salonunda sergilenmiştir. Aksu Mahallesi’nde bir ilköğretim okulu açılması için Milli Eğitim Müdürlüğü ile çalışmış ve 1987-1988 yılı eğitim ve öğretim döneminde SEKA Aksu İlköğretim Okulu açılmıştır. Yeni binasına taşınan okulun adı Aksu Şehit Hakan Gemicici Ortaokulu olarak değiştirilmiştir. Fabrika üniversitede okuyan öğrencilere yurt içi veya yurt dışı eğitim bursu sağlamıştır. SEKA Aksu Müessesesine ait sinema salonunda, fabrikanın açıldığı ilk yıllardan itibaren yerli ve yabancı filmler gösterilmiştir. Sinema Salonu 1980’li yılların başlarında kapatılmıştır. SEKA Aksuspor Kulübü voleybol, basketbol, futbol başta olmak üzere bazı branşlarda gençleri spora yönlendirmiştir. Türkiye futbol takımları arasında başarıya imza atan Aksuspor Kulübü, fabrikanın kapatılmasından sonra liglerden çekilmiş, diğer spor dallarında da faaliyetlerini sonlandırmıştır. SEKA Aksu Mensupları Yapı Kooperatifi 1976’da Giresun’un en büyük kooperatif yatırımını Hacısıyam Mahallesi’nde gerçekleştirmiştir. Ardından Bulancak’ta Menekşe Yapı Kooperatifi, Gemilerçekeği Mahallesi’nde Huzur Yapı Kooperatifi ile fabrika çalışanları konut sahibi yapılmıştır. Kooperatif siteleri kurulduğu bölgelerin yeni

yerleşim yeri olarak gelişmesine katkı sağlamıştır. SEKA Çocuk Dostları Derneği fakir ve kimsesiz çocuklara yardım etmiş, bu çocukların ihtiyaçlarını karşılayarak topluma yararlı vatandaşlar olarak yetiştirmeleri için desteklemiştir. Dernek, yetiştirme yurtlarında büyüyen çocuklarında yardımına koşmuştur. Derneğin gelirleri üye aidatlarının yanı sıra, düzenlenen balo ve konserlerde toplanan yardımlarla sağlanmıştır. Giresun SEKA Çocuk Dostları Derneği, SEKA Aksu Müessesesi kapatıldıktan sonra feshedilmiştir. SEKA Aksu Müessesesi sosyal sorumluluklarının da bilincinde olmuş ve bu konuda çalışmıştır.

KAYNAKÇA**BELGELER****Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi (BCA): Ankara.**

- BCA, 030.01.74.470.11/ 07.05.1956.
BCA, 030.11.1.263.1.7/ 05.11.1956.
BCA, 030.01.74.472.3/ 07.09.1957.
BCA, 030.11.1.272.29.4/ 23.09.1958.
BCA, 030.01.119.752.11/ 12.06.1965.
BCA, 030.01.122.780.4/ 21.05.1966.
BCA, 030.01.119.756.11/ 11.08.1966.
BCA, 030.18.01.02.207.45.5/ 19.06.1967.
BCA, 030.18.01.42.77.9/ 06.11.1967.
BCA, 030.18.01.02.220.37.9.1/ 30.05.1968.
BCA, 030.18.01.02.329.27.03/ 28.03.1975.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi (TBMM). (<https://www.tbmm.gov.tr/>)**1. Yayınlar**

- “Bazı Vilayetlerin İlgası ve Bazılarının Birleştirilmesi Hakkında Kanun”
TBMM Kanunlar Dergisi, C.XII, 20.05.1933, s. 339-341.
- “Giresun Müstakil Livası Teşkiline Dair Kanun”, **TBMM Kanunlar Dergisi**, C.I,
04.04.1337 (04.04.1921) s. 72.
- “Tadilat Yapılmasına Dair Kanun”, **TBMM Kanunlar Dergisi**, C.XIII, 23.06.1934,
s.868.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.XVII, Dönem:1, Toplantı:2, 15.05.1963 tarihli 81.
birleşimden 7.06.1963 tarihli 92. birleşime kadar, s. 27, 48.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.XVII. Dönem:1, Toplantı:2, 81. birleşim, 15.05.1963,
s. 24-28.

- TBMM Tutanak Dergisi**, C.II, Dönem:2, Toplantı:1, 34. Birleşim, 12.01.1966, s. 366-367.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.XLI, Dönem:1, Toplantı:4, 122. Birleşim, 03.06.1965, s. 580-581.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.XXXI, Dönem: 17, 11. Birleşim, 08.10.1986, s. 273.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.VII, Dönem:17, 4. Birleşim, 26.09.1984, s. 596.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.IX, 37. Birleşim, 09.12.1988, s. 40.
- TBMM Tutanak Dergisi**, C.XXXV, 30. Birleşim, 18.12.2008, s. 461.
- TBMM Zabıt Ceridesi**, C.VI, Devre:1, İçtima:108, 04.12.1336 (4.12.1920), s. 192.
- TBMM Zabıt Ceridesi**, C.XVI, Devre:4, İçtima:2, 3 Haziran 1933, s.19.
- Türkiye Selüloz ve Kağıt Fabrikaları İşletmesi Kanun Layihası ve Muvakkat Encümen Mazbatası (1/244), **Başvekalet Kanunlar ve Kararlar Tetkik Dairesi**, Sayı:71-106,1257, Devre: X ,İçtima:1, (15 Nisan 1955), s.274.
- “Yeniden (78) Kaza Kurulması ve İzmir Vilayetine Bağlı Kuşadası Kazasının Aydın Vilayetine Bağlanması Hakkında Kanun” **TBMM. Kanunlar Dergisi**, C.XXXIX, 19.06.1957, s. 1117-1188.
- “Yeniden Beş Kaza Teşkiline ve İki Vali Muavinliği İhdasına ve Maliye, Dahiliye Vekaletleriyle Tapu ve Kadastro Umum Müdürlüğü Kadro Cetvellerinde “Yeniden (9) İlçe Kurulmasına Dair Kanun”, **TBMM Kanunlar Dergisi**, C.XXVII, 25.07.1945, s.758-759.
- “Yeniden Dokuz İlçe Kurulmasına Dair Kanun Tasarısı ve İşleri ve Bütçe Komisyonları Raporları (1/443)”, **TBMM 139’nolu Komisyon Raporu**, 02.06.1945.
- “Yeniden 64 Kaza Kurulması ve İzmir Vilayetine Bağlı Kuşadası Kazasının Aydın Vilayetine Bağlanması Hakkında Kanun Layihası ve Dahiliye ve Bütçe Encümenleri Mazbataları (1/679)”, **TBMM 221 nolu Komisyon Raporu**, 25.05.1957.
- “130 İlçe Kurulması Hakkında Kanun” **TBMM Kanunlar Dergisi**, C.LXXIII, 09.05.1990, s. 326-406.
- “103 İlçe Kurulması Hakkında Kanun” **TBMM Kanunlar Dergisi**, C.LXX, 19.06.1987, s.271-341.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Arşivi (TBMM)

2. Belgeler

Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 13.03.2015 tarih ve 1480 sayılı yazısı.
(<https://www2.tbmm.gov.tr/d24/7/7-60079c.pdf>)

T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11601 yazısı. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d22/7/7-14466s.pdf>)

T.B.M.M. Cumhuriyet Halk Partisi Grup Başkanlığının 22.05.2006 tarih ve 11600 sayılı yazısı. (<https://www2.tbmm.gov.tr/d22/7/7-14467s.pdf>)

Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6386 sayılı yazısı.
(<https://www2.tbmm.gov.tr/d22/7/7-14466c.pdf>)

Özelleştirme İdaresi Başkanlığının 11.07.2006 tarih ve 6387 sayılı yazısı.
(<https://www2.tbmm.gov.tr/d22/7/7-14467c.pdf>)

SEKA Dokümantasyon Merkezi

Çıraklık Okulu Bitirme Belgesi.

SEKA Aksu Fabrikası Fotoğrafları.

Seka Çocuk Dostları Derneği Faaliyetleri Raporu, 09.04.1996.

SEKA Kağıtspor Kulübü Ana Tüzüğü.

SEKA Meslek Okulu Karneleri.

Diğer Belgeler

Jaakko Pöyry Firmasının SEKA Aksu Araştırması, 07.02.1994.

Özel Belgeler

Giresun Valiliği İl Dernekler Müdürlüğünün Emine Başuslu'ya 19.06.2017 tarih ve E.7250 sayılı cevabi yazısı.

KİTAPLAR

- AINSWORTH, JOHN H., **Asırlar Boyunca Tarih**, Çev.: Savni Huş, İstanbul Üniversitesi Orman Fakültesi Yayınları, İstanbul 1962.
- AKIN, Cavit, **Giresun Tarihi ve Kültürel Değerleri**, Gece Kitaplığı (Yason Yayınevi Yan Kuruluşu), Ankara 2014.
- Aksu Müessesesi Giyim Yönetmeliği**, SEKA Genel Müdürlüğü, y.y.y., y.t.y.
- AVCIOĞLU, Doğan, **Türkiye'nin Düzeni Dün-Bugün-Yarın**, Birinci Kitap, Tekin Yayınevi, İstanbul 1996.
- BOZDEMİR, Mustafa, **Osmanlı'dan Cumhuriyete Endüstriyel Mirasımız**, İstanbul Ticaret Odası Ekonomik ve Sosyal Tarih Yayınları, İstanbul 2011.
- CEYRAN, Hazırlayan Sedat, **Giresun Ticaret ve Sanayi Odası Ekonomik Rapor 1999**.
- ÇİFTÇİ, Hazırlayan Zeki, Mustafa Şimşek, **Yerel Ekonomik Gelişme Programı Giresun, Öneri Aşamasına İlişkin Rapor**, Giresun Sanayi ve Ticaret Odası, Ankara 1998.
- DÖLEN, Emre, **Çin'den Kocaeli'ne Kağıdın Öyküsü**, SEKA Kağıt Müzesi Yayınları, Kocaeli 2015.
- ....., **Dünya da ve Türkiye de Kağıtçılığın Tarihçesi**, SEKA Kağıt Müzesi Yayınları, Kocaeli 2015.
- Dünden Bugüne SEKA**, Selüloz-İş Sendikası Yayınları, Ankara 1996.
- ERSOY, Osman, **XVIII ve XIX Yüzyıllara Türkiye de Kağıt**, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara 1963.
- GALİTEKİN, Ahmet Nezh, **İbrahim Müteferrika Eserlerinden Yalova Kağıthanesi**, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Kültür A.Ş. Yayınları, İstanbul 2013.
- İNAN, Afet, **Devletçilik İlkesi ve Türkiye Cumhuriyetinin Birinci Sanayi Planı 1933**, TTK Yayınları, Ankara 1972.
- KABACALI, Ali, **Türk Kitap Tarihi**, Cem Yayınevi, İstanbul 1989.
- KAĞITÇI, Mehmet Ali, **Kağıtçılığımız-Yurdumuza Has Cevher Afyon Mahsulümüzü Kurtarma Savaşımız**, Grafik Sanatlar Matbaası, İstanbul 1977.
- ....., **Kağıtçılık Tarihçesi**, Kader Basımevi, İstanbul 1936.

- ....., **Modern Kağıt İmalinin 30'ncü Yıldönümünde Hatırladıklarım ve Düşündüklerim**, Halk Basımevi, İstanbul 1966.
- KOCABAŞOĞLU, Uygur, Aydan Bulutgil, Fahrettin Çiloğlu, İlker Evrim Binbaş, Nesim Şeker, **Seka Tarihi Türkiye Selüloz ve Kâğıt Fabrikalarının Tarihsel Gelişimi**, SEKA Genel Müdürlüğü Yayınları, İzmit 1996.
- KOLOĞLU, Orhan, **Basımevi ve Basının Gecikme Sebepleri ve Sonuçları**, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İstanbul 1987.
- ORSENNA, Erik, **Kağıt Yolunda**, Çev.: Akın Terzi, 1. Baskı, Metis Yayınları, İstanbul 2013.
- ORTAYLI, İlber, **Orta Asya'nın Bozkırlarından Avrupa'nın Kapılarına Türklerin Tarihi**, 15. Baskı, Timaş Yayınları, İstanbul 2016.
- Osmanlı Belgelerinde İzmir'de İktisadi Hayat (1720-1920)**, Ankara 2013.
- ÖCAL, Orhan, **Kitabın Evrimi**, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, Ankara 1971.
- ÖKÇÜN, A.Gündüz, **Osmanlı Sanayii 1913-1915 İstatistikleri**, Hil Yayınları, İstanbul 1984
- ....., **Türkiye İktisat Kongresi**, 4. Baskı, Sermaye Piyasası Kurulu Yayını, Ankara 1997.
- ÖZDEMİR, Hikmet, **Turgut Özal Biyografisi**, Doğan Kitap, İstanbul 2014.
- SARIOĞLU, Mehmet, **Seka Postasının Işığında İzmit'te Kültürel Yaşam**, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2013.
- ....., **Bir Cumhuriyet Aydını: Mehmet Ali Kağıtçı**, 1. Baskı, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2008.
- Seka Aksu İşletmesi Değerlendirme Verimlilik ve Tanıtım Raporu**, Selüloz-İş Sendikası.
- SÜMER, Faruk, **Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı- Destanları**, Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-coğrafya Fakültesi Yayınları, Ankara 1972.
- TEKİN, Şinasi, **Eski Türklerde Yazı, Kağıt, Kitap ve Kağıt Damgaları**, 1. Baskı, Dergah Yayınları, İstanbul 2015.
- YENAL, Oktay, **Cumhuriyet'in İktisat Tarihi**, Homer Kitapevi, İstanbul 2003.
- YÜCEL, T. Fikret, **Cumhuriyet Türkiye'sinin Sanayileşme Öyküsü**, Türkiye Teknoloji Geliştirme Vakfı Yayını, Ankara 2015.
- 60 Dakikalık İl Brifingi**, Giresun Valiliği, 2000.

MAKALELER

- AKTAN, Ali, “Osmanlı Vesikalarında Kullanılan Kağıt, Kalem, Mürekkep ve Namelerin Teçhizi”, **Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, Sayı:8, Erzurum 1988, ss. 227-237.
- AMAR, Zohar, “Ortaçağ’da Suriye’de (Eş-Şam) Kağıt Enstitüsü Tarihi”, Çev.: Murat Öztürk, **İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Tarih Dergisi**, Sayı: 42, İstanbul 2005, ss.747-757.
- ARIKAN, Zeki, “İzmir Kâğıt Fabrikası İle İlgili Belgeler”, **Türk Tarih Belgeleri Dergisi**, C.XVIII, Sayı:22, Türk Tarih Kurumu Yayını, Ankara 1997, ss. 111-159.
- ATALI, Levent, “1937’den Günümüze Kocaeli Tarihinde Kağıtspor”, **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, ss. 1975-1987.
- BAYTAL, Yaşar, “Demokrat Parti Dönemi Ekonomi Politikaları (1950-1957)”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:40, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara 2007, ss. 545-567.
- BİLGİN, Mehmet, “Türkmen Beylikleri ve İskan Hareketleri” **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997, ss. 77-109.
- BOSTAN, M. Hanefi, “Giresun Kazası’nın İdari Taksimatı ve Nüfusu” **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, Giresun Belediyesi Yayınları, İstanbul 1997, ss. 119-136.
- ÇELİK, Mukaddes, “Cumhuriyet Döneminde Giresun: İktisadi Açından Bir Tetkik” **Giresun Tarihi Sempozyumu Bildirileri (24-25 Mayıs 1996)**, Giresun Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul 1997, ss. 355-358.
- ÇELİK, Hülya, “SEKA’nın Eğitim ve Kültür Faaliyetlerine İlişkin Bir Sözlü Tarih Denemesi”, **Uluslararası Kara Mürsel Alp ve Kocaeli tarihi Sempozyumu-II**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal. Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2015, ss. 2117-2126.

- DAĞDEMİR, Özcan, Mesut Küçükcalay, “Türkiye’de 1960-1980 Müdahale Dönemi Ekonomileri: İktisat Politikaları ve Makro Ekonomik Göstergeler Açısından Bir Karşılaştırma” **Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:3, Kütahya 1999, ss. 121-138.
- DAMLIBAĞ, Fatih, “Hamidiye Kâğıt Fabrikası” **Ankara Üniversitesi Osmanlı Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi Dergisi**, Sayı: 37, Ankara 2015, ss. 19-60.
- DÖLEN, Emre, “Kuruluşu İzmit’ten İzmir’e Kaçırılan Bir Kağıt Fabrikası (1846)”, **Uluslararası Kara Mürsel Alp ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-II**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayını, Kocaeli 2015, ss. 747-757.
- DURMUŞ, Savaş, N.Kemal Aydemir, “Atatürk Dönemi Türkiye Ekonomisi (1923-1938)”, **Kafkas Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, C.VII, Sayı:12, Kars 2016, ss. 155-167.
- EMECAN, Feridun, “Giresun”, **TDV. İslam Ansiklopedisi**, C. XIV, İstanbul 2001, ss. 78-84.
- ERSOY, Osman, “Kağıt” **TDV. İslam Ansiklopedisi**, C.XXIV, İstanbul 2001, ss. 163-166.
- “Giresun”, **Yurt Ansiklopedisi**, C.V, Anadolu Yayıncılık, İstanbul 1982, ss. 3100-3198.
- GÖZE KAYA, Dilek, Ayşe Durgun, “1923-1938 Dönemi Atatürk’ün Maliye Politikaları: Bütçe ve Vergi Uygulamaları”, **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:19, Isparta 2009, ss. 233-249.
- GÜRBÜZ, Orhan, “Türkiye’de Kağıt Sanayi ve Silifke-Taşucu Kağıt Fabrikası”, **Türk Coğrafya Dergisi**, Sayı 30, Türk Coğrafya Kurumu Yayını, İstanbul 1995, ss. 225-241.
- GÜVEN, Veli, “SEKA Kağıt Fabrikasında İşçi Hareketleri”, **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, ss. 1963-1974.

- HÜLAGÜ, Göksu, Yahya Şahin, “SEKA’nın Sosyal Sorumluluk Örneği: Seka Çocuk Dostları Derneği” **Uluslararası Gazi Süleyman Paşa ve Kocaeli Tarihi Sempozyumu-III**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Belediyesi Yayınları, Kocaeli 2016, ss. 1989-2006.
- KASALAK, Kadir, “Teşvik-i Sanayi Kanunları ve Türkiye’de Sanayileşme Etkileri” **Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Sayı:27, Isparta 2012, ss. 65-79.
- KOCABAŞOĞLU, Uygur, “Yazı Malzemelerinin ve Kağıdın Evrimi” **Atatürk Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Basın ve Yayın Yüksek Okulu Yıllık 1979-1980**, Basın ve Yayın Yüksek Okulu Basımevi, Ankara 1981, ss. 97-121.
- ÖZEL, Hasan Alp, “Türkiye’de Ticari Serbestleşmenin Tarihsel Gelişimi”, **Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi**, C.6, Sayı:2, Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi H. İbrahim Bodur Uygulama ve Araştırma Merkezi Yayınları, Çanakkale 2011, ss. 75-94.
- SARIOĞLU, Mehmet, “Mehmet Ali Kağıtçı ve Seka’nın Kocaeli’ne Katkıları”, **Uluslararası Gazi Akça Koca ve Tarihi Kocaeli Tarihi Sempozyumu Bildirileri**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2015, ss. 1459-1467.
- SUBAŞI, Turgut, “SEKA’da Eğitim Faaliyetleri“, **Uluslararası Çoban Mustafa Paşa Tarihi- Kültür Sempozyumu-IV**, Ed.: Haluk Selvi, M. Bilal Çelik, Ali Yeşildal, Kocaeli Büyükşehir Yayınları, Kocaeli 2017, ss. 1342-1355.
- YİĞİT, Ali Ata, “ Tarihi Süreci Işığında Kelkit Vadisi ve Sivas- Şebinkarahisar- Giresun Ticaret Yolu”, **Orta Karadeniz Kültürü**, Yayına Hazırlayan: B. Yediyıldız, H. Kaynar, S. Küçük, Ankara 2005, ss. 479-494.
- YURTOĞLU, Nadir, “Cumhuriyet Döneminin Öncü Bir Sanayi Kuruluşu: İzmit Selüloz ve Kağıt Fabrikaları Müessesesi (1936-1960)”, **Atatürk Yolu Dergisi**, Sayı:60, Ankara Üniversitesi Türk İnkılap Tarihi Enstitüsü Yayını, Ankara 2017, ss. 341-372.

GAZETELER

Gündem, (06.10.2001).

İleri, (04.10.1998, 06.10.1998, 07.10.1998).

Karadeniz, (06.03.1969, 05.04.1969, 24.04.1969, 26.04.1969, 05.05.1969, 27.05.1969).

Karadeniz Postası, (09.06.1947).

Milliyet, (1952-1998).

Sekapostası, (1956-1982).

T.C. Resmi Gazete, (27.05.1933, 11.06.1933, 03.07.1934, 04.07.1938, 28.06.1938, 03.07.1945, 26.02.1947, 21.05.1955, 22.10.1957, 20.07.1960, 24.07.1963, 21.03.1964, 17.06.1965, 10.05.1969, 27.11.1972, 17.03.1973, 25.06.1974, 14.12.1978, 24.02.1979, 25.11.1979, 19.06.1982, 27.11.1982, 20.05.1983, 22.10.1983, 28.10.1983, 17.03.1984, 18.06.1984, 18.06.1984, 18.06.1986, 04.07.1987, 20.05.1990, 27.11.1994, 17.09.2003, 07.11.2012.),

Ulus, (26.08.1935, 28.08.1935, 29.08.1935, 30.08.1935, 27.04.1936, 13.05.1936)

Yeni Giresun, (06.10.1998, 08.10.1998, 11.10.1998),

Yeşilgiresun, (04.07.1929, 17.07.1930, 07.06.1947, 10.07.1948, 18.12.1948, 23.04.1949), (1970-2000).

ELEKTRONİK KAYNAKLAR

Aksu Şehit Hakan Gemici Orta Okulu,

http://aksuhakangemicioo.meb.k12.tr/28/01/150892/okulumuz_hakkinda.html

Erişim Tarihi: 26.10.2018.

Altıncı Beş Yıllık Kalkınma Planı 1990-1994, s.135-139, Erişim

<http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 06.03.2018.

BAKAR, Kemal, “Atatürk’ün Eğitim Kültür Politikası ve Kağıtçılık” Erişim

<http://tarama.pau.edu.tr/>, Erişim Tarihi: 06.12.2017.

Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1985-1989, s.82-83, Erişim

<http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

BİRGÖR, Ulaş, “Bir Kağıt Tutkunun Hikayesi; Mehmet Ali (Kağıtçı)”, Erişim http://www.emo.org.tr/ekler/93feef1557a64fd_ek.pdf?dergi, Erişim Tarihi 08.01.2018.

Cumhuriyet’in Sanayi Okulu: Sümerbank, http://haber.tobb.org.tr/ekonomikforum/2016/266/100_105.pdf, Erişim Tarihi 07.02.2019.

DİNÇ, Sait, “Atatürk Sonrası Türkiye’de iç ve Dış Politikada Gelişmelere Genel Bir Bakış (1938-1965)”, Erişim <http://turkoloji.cu.edu.tr/ATATURK>, Erişim Tarihi: 14.02.2018.

Dokuzuncu Beş Yıllık Kalkınma Planı 2007-2013, s.3,13,57, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

Dördüncü Kalkınma Planı 1979-1983, s. 515-520, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.

ERSOY, Osman, **Bursa’da Kağıt Fabrikası Meselesi (XV-XVI. Yüzyıl)**, Erişim <http://dtcfdergisi.ankara.edu.tr/> Erişim Tarihi:23.11.2017.Giresun Kapatılan MİLDA Aksu Kağıt Fabrikası’nda Yangın, <https://www.haberler.com/giresun-kapatilan-milda-aksu-kagit-fabrikasi-nda-2566120-haberi/>, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

Hakkımızda, <http://www.kasisen.org/hakkimizda.html>, Erişim Tarihi: 06.12.2018.

Hakkımızda, www.selulozis.org.tr, Erişim Tarihi:26.10.2018.

İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1968-1972, s.404-408, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 22.02.2018.

Kağıt Krizinin Nedeni Bu İki Karede, http://www.cumhuriyet.com.tr/haber/ekonomi/1068277/Kagit_krizinin_nedeni_bu_iki_karede.html, Erişim Tarihi: 27.12.2018.

Kağıt ve Kağıt Ürünlerinin İmalatı, Eczacıbaşı Tüketim Ürünleri Sanayi ve Ticaret A.Ş., <https://www.mosb.org.tr/tr/>, Erişim Tarihi: 01.03.2018.

Kalkınma Planı (Birinci Beş Yıl) 1963-1967, s.160,261-266. Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 22.02.2018.

KİT’lerin Özelleştirilmesi Kapsamında SEKA’nın Özelleştirilmesi Üzerine Değerlendirme (25.07.2003), <https://www1.mmo.org.tr/>, Erişim Tarihi: 20.12.2018.

- Kulübümüz Hakkında, <http://www.kbbkspor.com/sayfa.php?id=2>, Erişim Tarihi: 26.12.2018.
- Kurumsal, Tarihçe, <http://www.viking.com.tr/>, Erişim Tarihi 01.03.2018.
- MİLDA'da Söküm Sırasın Yangın Çıktı, <http://www.yesilgiresun.com.tr/gundem/mildada-sokum-sirasinda-yanigin-cikti/2147>, Erişim Tarihi: 27.12.2018.
- SABIR, Hasan, "Atatürk'ün Ekonomi Anlayışı" **Sayıştay Dergisi**, Sayı:62, Ankara, 2006, Erişim <https://dergi.sayistay.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 14.02.2018.
- SEKA Aksu Kağıt Fabrikası Arazisi İçin Karar Yok Yetki Devri Var, <https://emlakkulisi.com/seka-aksu-kagit-fabrikasi-arazisi-icin-karar-yok-yetki-devri-var/> Erişim Tarihi: 14.02.2019.
- Sekizinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 2001-2005**, s.32, Erişim: <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 06.03.2018.
- ŞİMŞEK, Mustafa, **Uygun Yatırım Alanları Araştırması Giresun**, Türkiye Kalkınma Bankası Matbaası, Ankara 1998, <http://www.kalkinma.com.tr/>, Erişim Tarihi: 03.04.2019.
- Tarihçe, <http://www.olmuksan-ipaper.com/tr/> Erişim Tarihi 01.03.2018.
- Trakya Kâğıt Sanayi ve Ticaret A.Ş., <http://rehber.corlutso.org.tr/>, Erişim Tarihi 01.03.2018.
- TURAN, İlhan, **İsmet İnönü Konuşma, Demeç, Makale, Mesaj ve Söyleşileri 1933-1938**, TBMM Kültür Sanat Yayın Kurulu, 2004, (Çevrimiçi), <http://www.ismetinonu.org.tr/>, Erişim Tarihi,23.01.2018.
- TÜRK-İŞ Sendikacılar Albümü, <http://www.turkis.org.tr/dosya/xk1yyzFafFOF.pdf> , Erişim Tarihi: 26.10.2018.
- Üçüncü Kalkınma Planı (1973-1977)**, s.354-363, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi 23.02.2018.
- Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı 1996-2000**, s.164-168, Erişim <http://www.kalkinma.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 06.03.2018.
- Yerleşim Yerine Göre Hane Halkı Nüfusu, Hane Halkı Sayısı ve Ortalama Hane Halkı Büyüklüğü, 2000, <http://tuik.gov.tr/> Erişim Tarihi: 12.02.2019.

YAYINLANMAMIŞ TEZLER

BAYRAM, Ebru "Atatürk ve İnönü Dönemi Giresun'da İktisadi Hayat (1923-1950), Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s.166.

GÜLŞEN, Aydın, "Giresun da Sosyal, Ekonomik, Siyasi ve Kültürel Yaşam (1945-1960)", Hacettepe Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Doktora Tezi, Ankara 2014, s.150.

ÖZDER KESİM, Emel, "Menderes Dönemi Giresun da İktisadi Hayat (1950-1960)", Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Giresun 2014, s.106.

KAYNAK KİŞİLER

Kaynak Kişi: Kenan Anapa.

Doğum Yeri ve Tarihi: Giresun/1960.

Tahsili: Lisans.

SEKA Aksu Fabrikasındaki Son Görevi: Personel Kısım Müdürü.

Görüşme Tarihi: 14.02.2019.

Kaynak Kişi: Ali Rüştü Yılmaz.

Doğum Yeri ve Tarihi :Giresun/1964.

Tahsili: Lisans.

SEKA Aksu Fabrikasındaki Son Görevi: Ölçü Aletleri Kestirimci Bakım Teknisyeni.Görüşme Tarihi: 15.03.2019.

Kaynak Kişi: Mustafa Aygün

Doğum Yeri ve Tarihi: Giresun/1977

Tahsili: Ön lisans

SEKA Aksu Fabrikasındaki Son Görevi: Kağıt İşletme Şefliği Büro Sorumlusu

Görüşme Tarihi: 06.03.2019.

Kaynak Kişi: Gültekin Yılmaz

Doğum Yeri ve Tarihi: Giresun/1979

Tahsili: Yüksek Lisans

SEKA Aksu Fabrikasındaki Son Görevi: Laboratuvar Personeli

Görüşme Tarihi: 06.03.2019.

Kaynak Kişi: Ali Yakarışık,

Doğum Yeri ve Tarihi: Giresun/1961

Tahsili :Lise

Görevi :Belediye Emeklisi, Öncü Gazetesi Spor Yazarı.

EKLER

SEKA Aksu Fabrika İnşaatı Temel Çalışmaları (1968)

Fotoğraflar (1-10)

Kaynak : SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit.

Fotoğraf:1

Fotoğraf:2

Fotoğraf:3

Fotoğraf:4

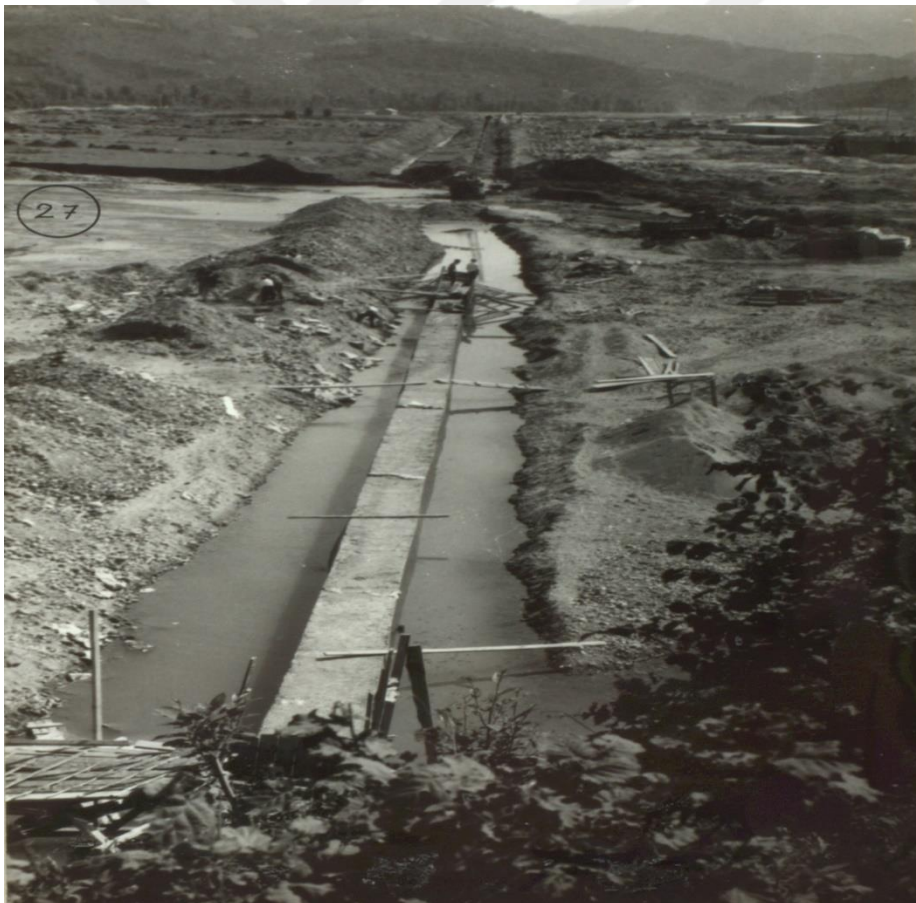
Fotoğraf:5

Fotoğraf:6

Fotoğraf: 7

Fotoğraf:8

Fotoğraf:9

Fotoğraf:10

SEKA Aksu Binaları I. Kısım (1968-1969)

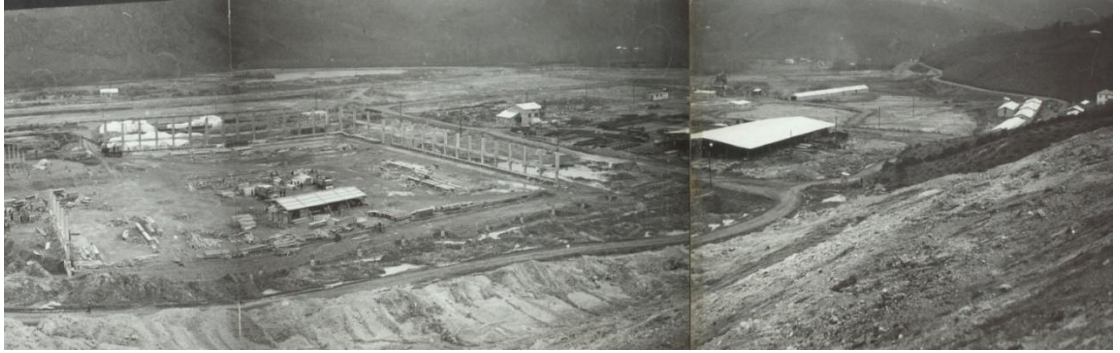
Fotoğraflar (11-27)

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit

Fotoğraf:11

Fotoğraf:12

Fotoğraf: 13

Fotoğraf:14

Fotoğraf: 15

Fotoğraf: 16

Fotoğraf: 17

Fotoğraf: 18

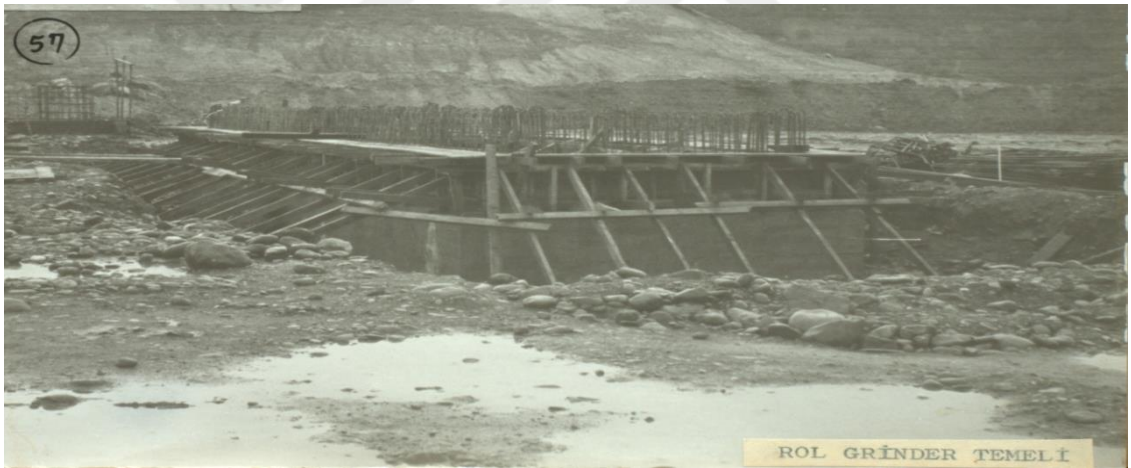
Fotoğraf: 19

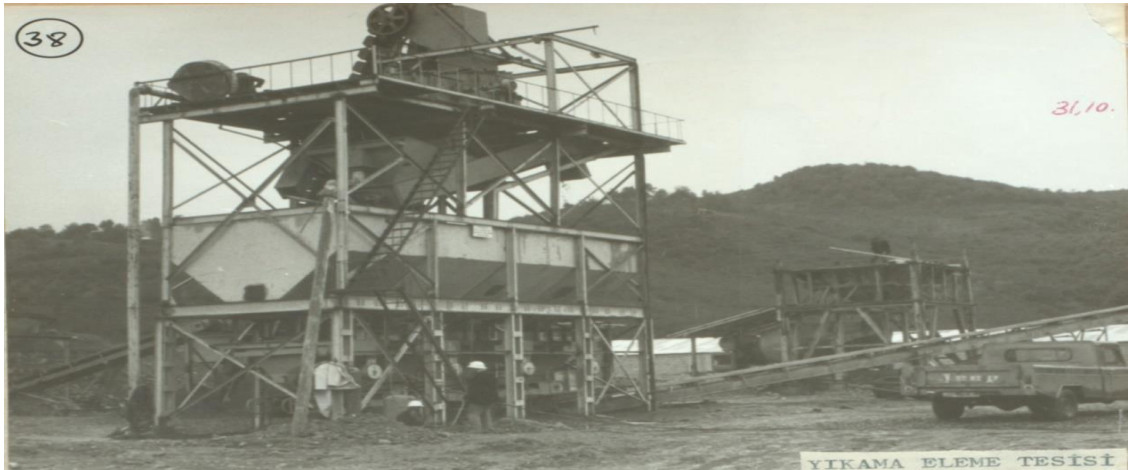
Fotoğraf: 20

Fotoğraf:21

Fotoğraf:22

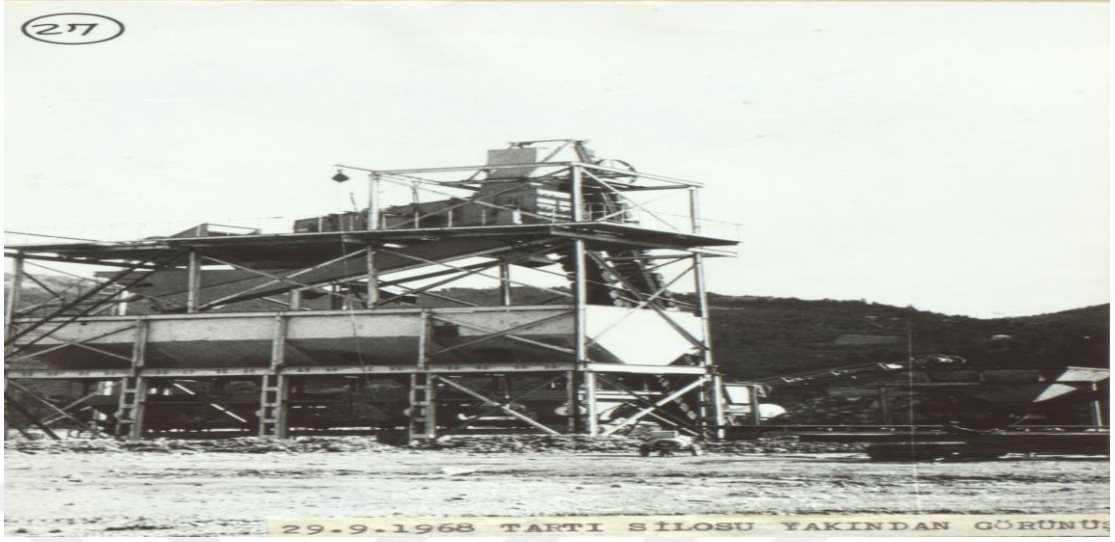
Fotoğraf:23

Fotoğraf:24

Fotoğraf:25

Fotoğraf: 26

Fotoğraf:27

SEKA Aksu Fabrikası Binaları İnşaat II. Kısım (1969)

Fotoğraflar (28-51)

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit.

Fotoğraf:28

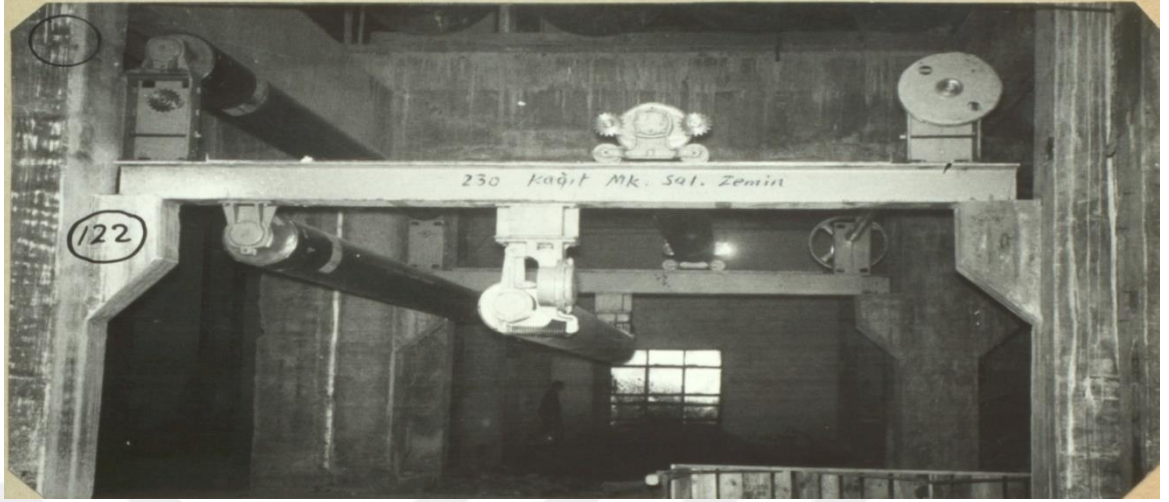
Fotoğraf:29

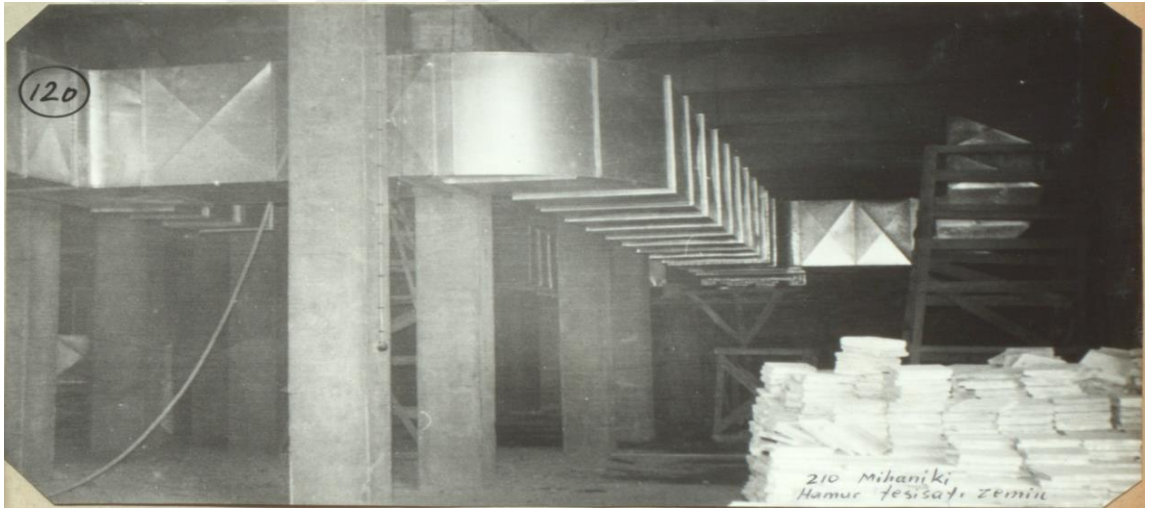
Fotoğraf: 30

Fotoğraf: 31

Fotoğraf: 32

Fotoğraf:33

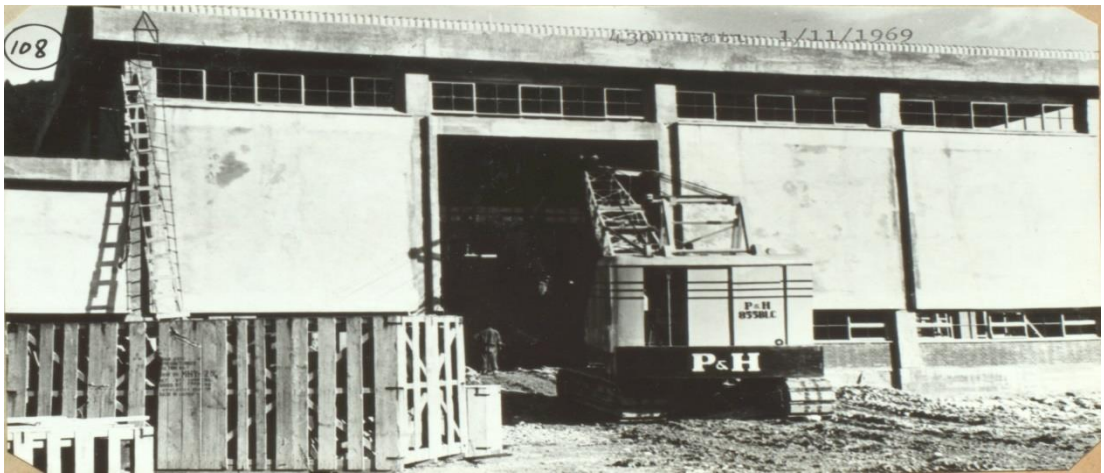
Fotoğraf:34

Fotoğraf:35

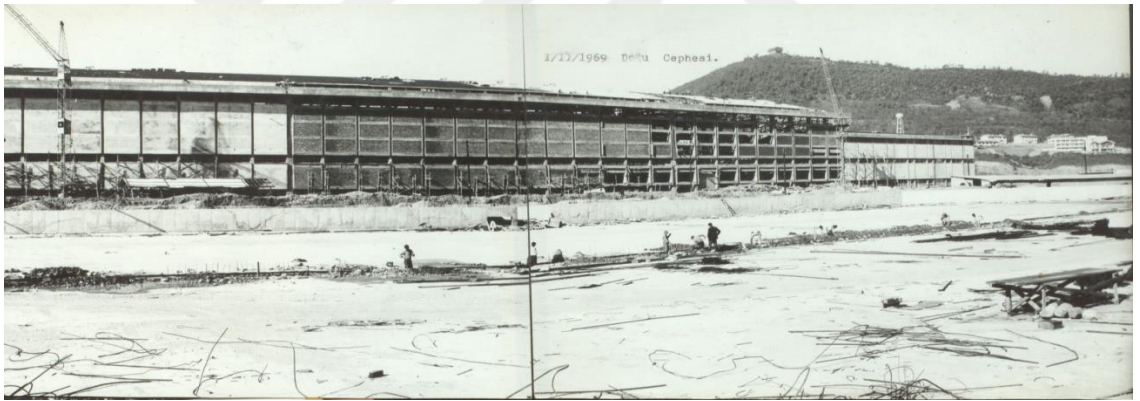
Fotoğraf: 36

Fotoğraf:37

Fotoğraf: 38

Fotoğraf:39

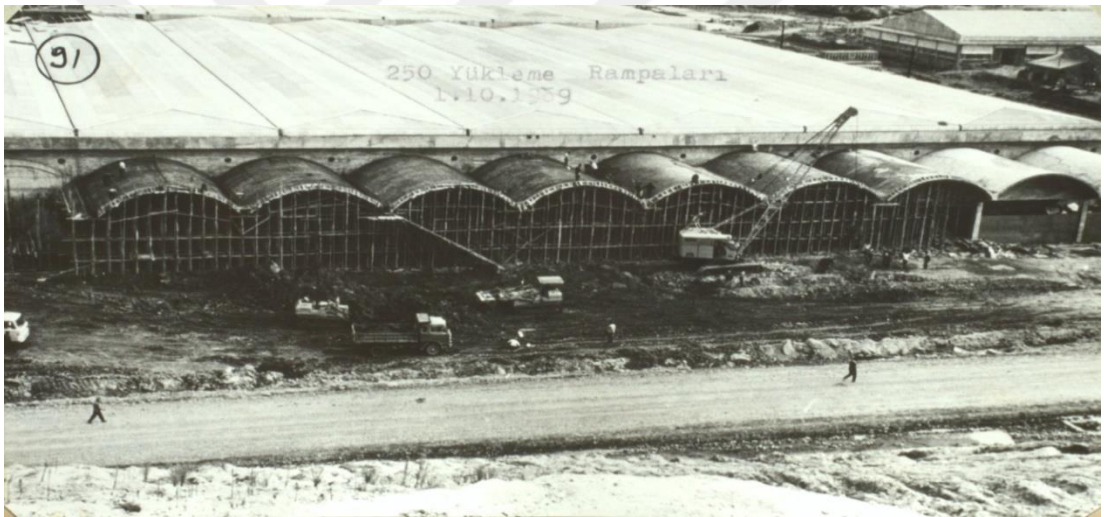

Fotoğraf: 40

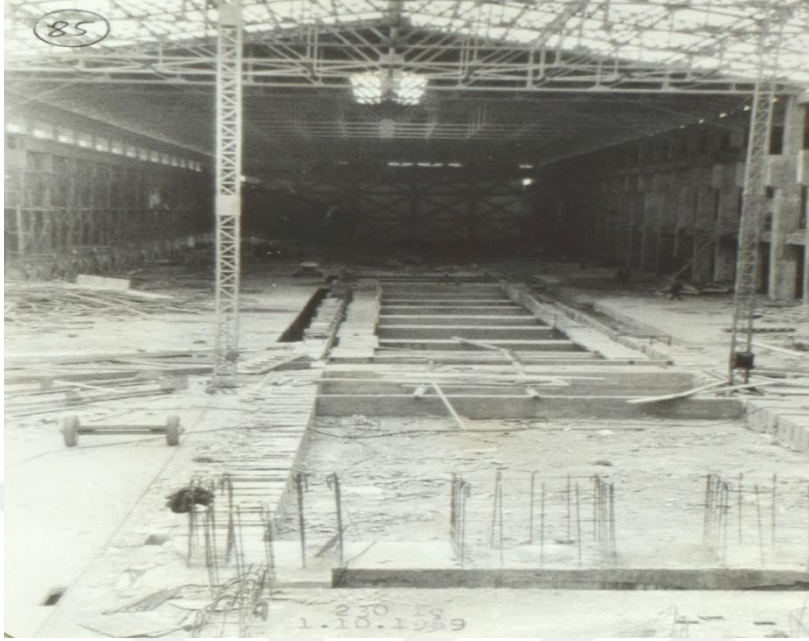
Fotoğraf: 41

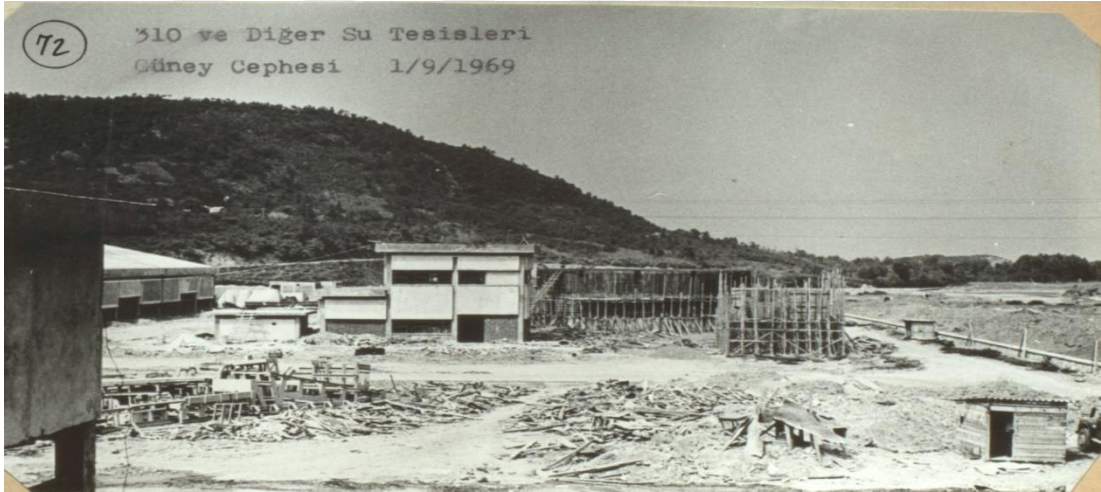
Fotoğraf:42

Fotoğraf: 43

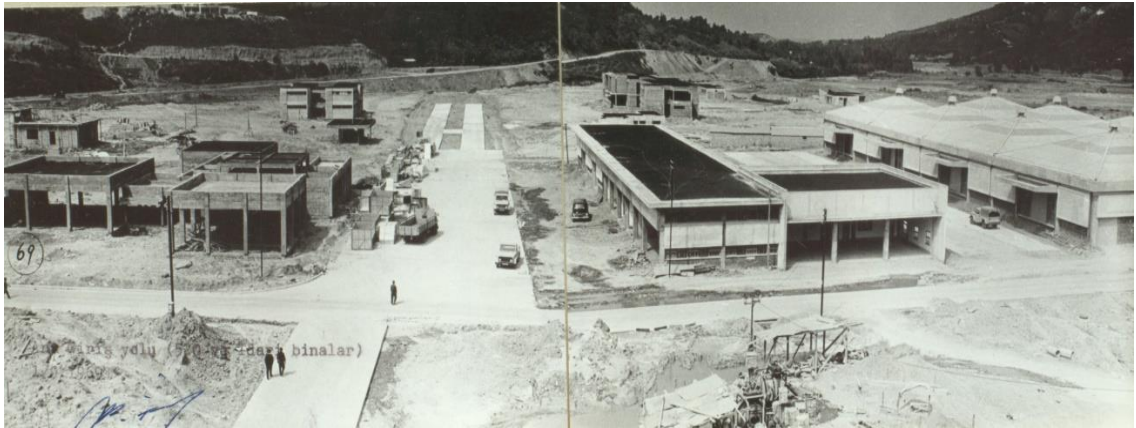
Fotoğraf: 44

Fotoğraf: 45

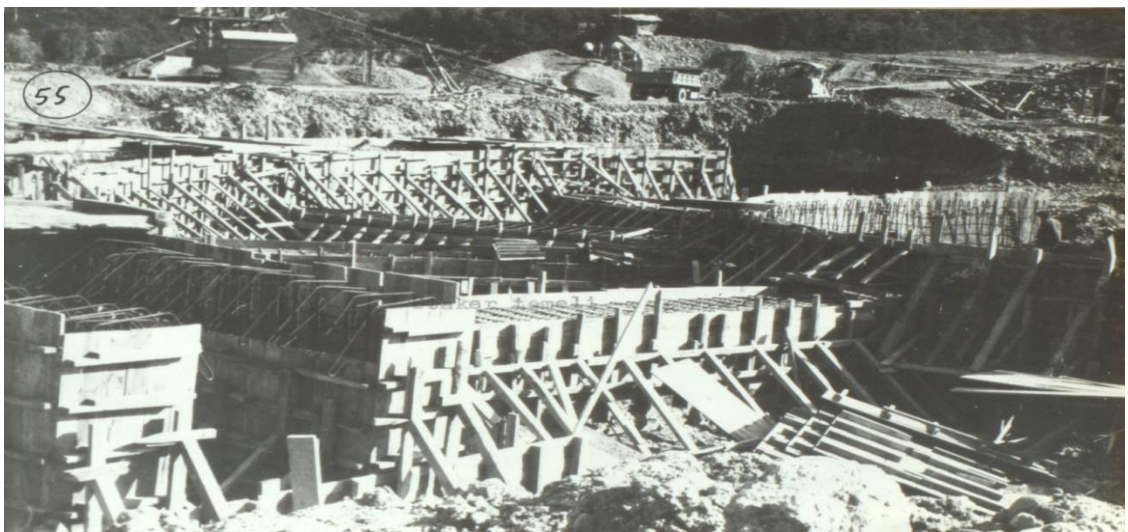
Fotoğraf:46

Fotoğraf: 47

Fotoğraf: 48

Fotoğraf:49

Fotoğraf: 50

Fotoğraf:51

SEKA Aksu Fabrikası İnşaatı (1969-1970)

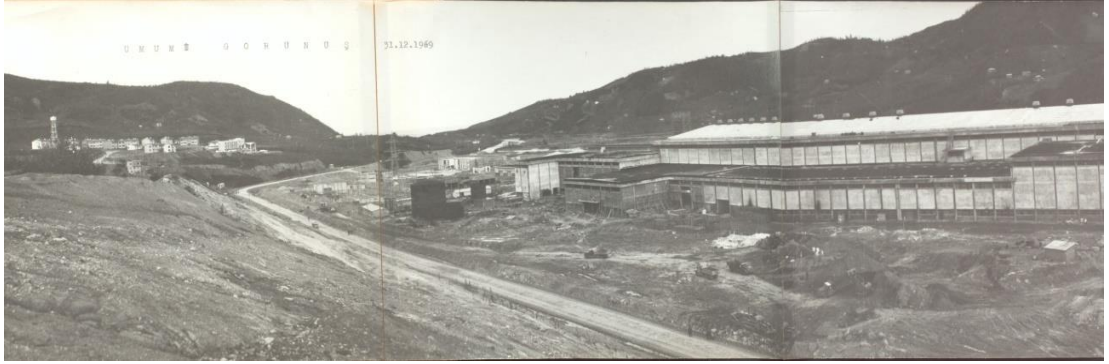
Fotoğraflar (52-68)

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit

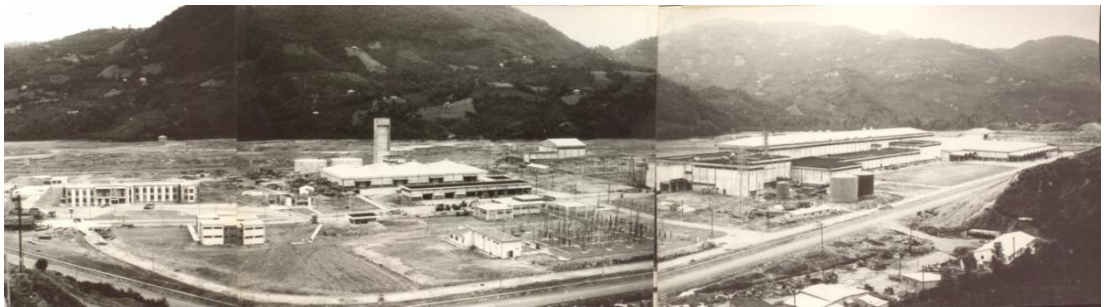
Fotoğraf:52

Fotoğraf: 53

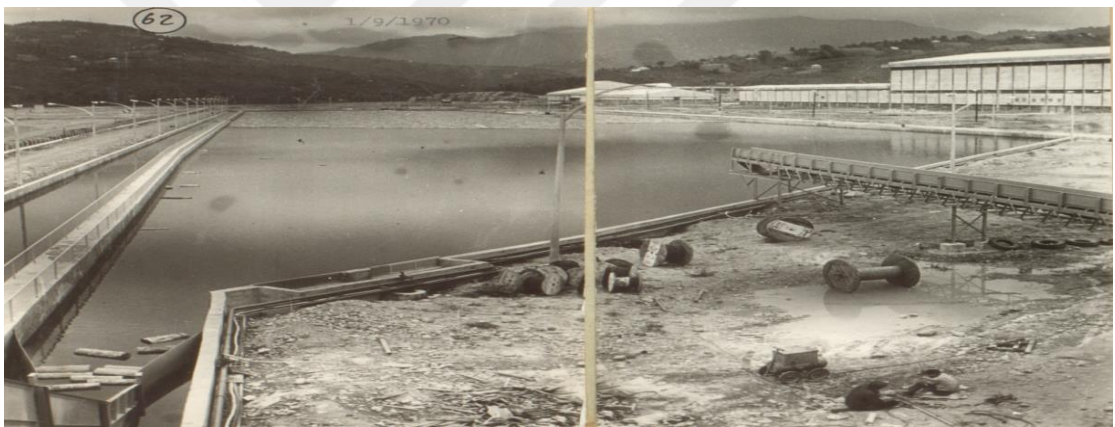
Fotoğraf:54

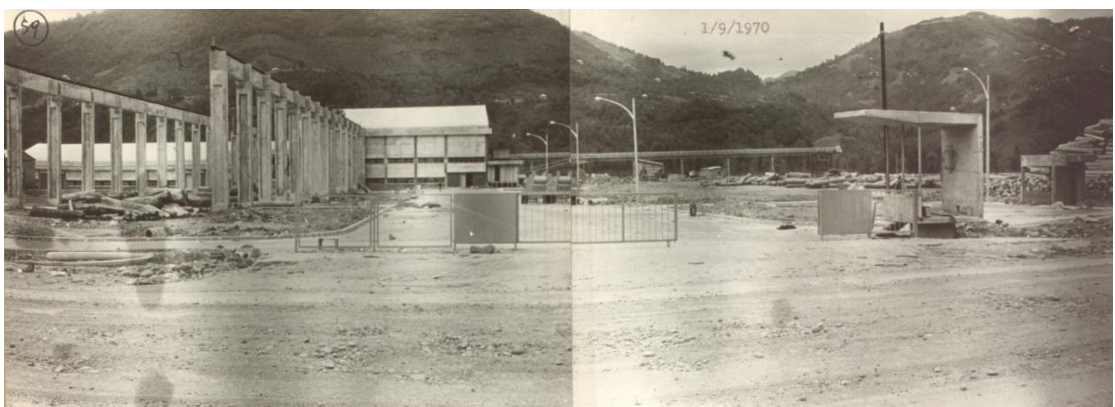
Fotoğraf:55

Fotoğraf:56

Fotoğraf:57

Fotoğraf: 58

Fotoğraf:59

Fotoğraf:60

Fotoğraf:61

Fotoğraf:62

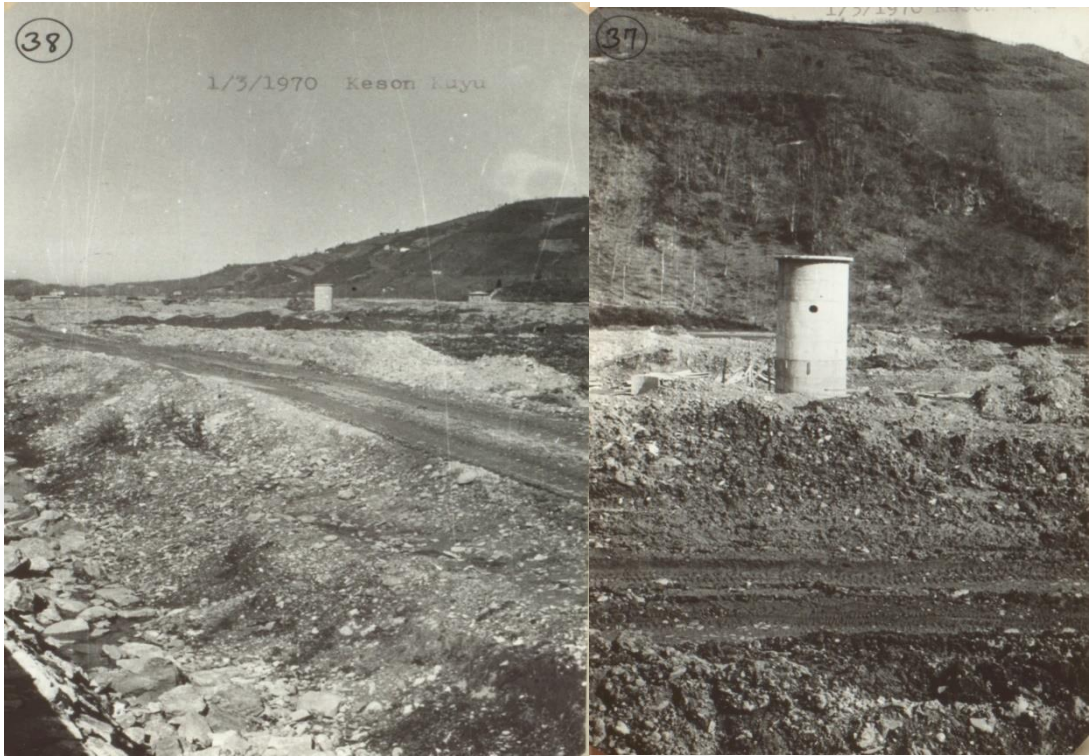

Fotoğraf:63

Fotoğraf:64

Fotoğraf:65

Fotoğraf:66

Fotoğraf: 67

Fotoğraf:68

SEKA Aksu Fabrikası Site İnşaatı (1967-1970)

Fotoğraflar (69-78)

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit

Fotoğraf:69

Fotoğraf: 70

Fotoğraf:71

Fotoğraf:72

Fotoğraf:73

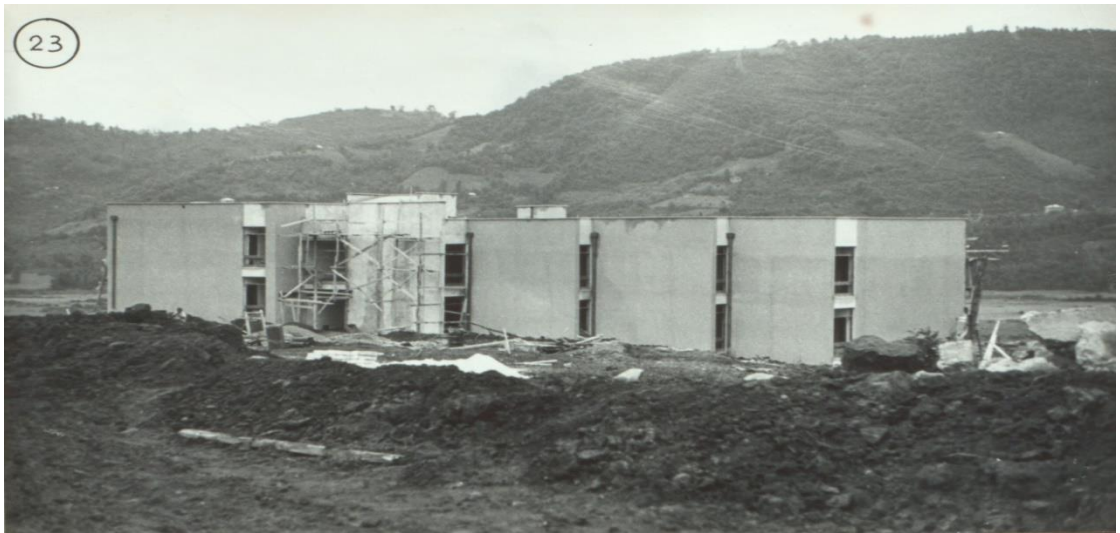
Fotoğraf:74

Fotoğraf:75

Fotoğraf:76

Fotoğraf:77

Fotoğraf:78

Fotoğraf:79

SEKA Aksu Fabrikası Açılış Günü (1970)

Cumhurbaşkanı Fahri Korutürk'ün SEKA Aksu Fabrikasını Ziyareti (1975)

Fotoğraflar (80-92)

Kaynak SEKA Dokümantasyon Merkezi, İzmit

Fotoğraf:80

Fotoğraf:81

Fotoğraf:82

Fotoğraf: 83

Fotoğraf:84

Fotoğraf:85

Fotoğraf: 86

Fotoğraf:87

Fotoğraf:88

Fotoğraf:89

Fotoğraf:90

Fotoğraf:91

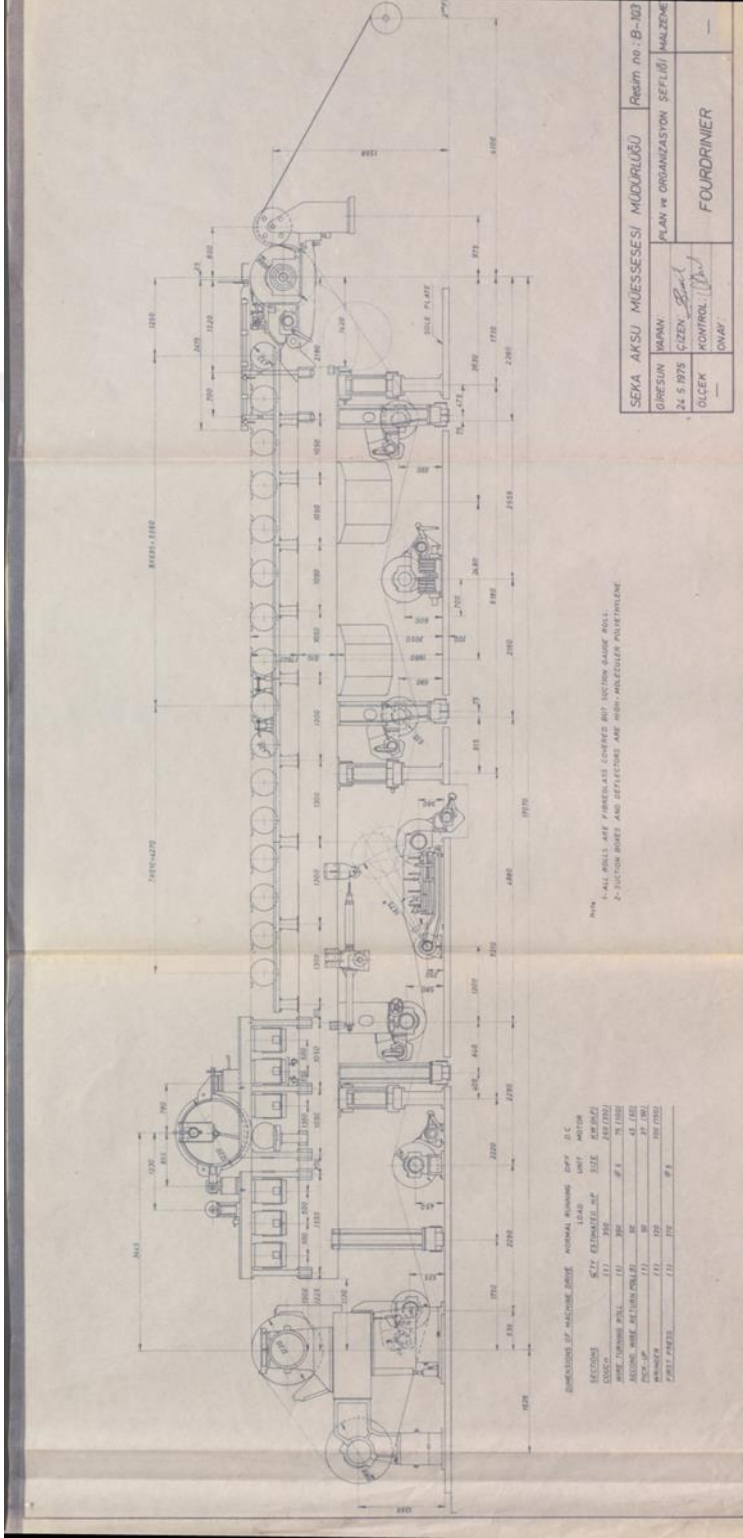
Fotoğraf: 92

Fourdriner Makinası

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi

Fotoğraf: 93

Öğrenci Karneleri, Sınav soruları, Diplomalar
(Fotoğraf 94-9)

Kaynak: SEKA Dokümantasyon Merkezi, Gültekin Yılmaz

Fotoğraf :94

Öğrenci Karnesi

DERSLER	Haftalık Ders saatleri	Birinci Dönem	İkinci Dönem	Yıl Sonu Ortalama	Öğrencinin Ders yılı içindeki hal ve gidişel durumu		
					Birinci Dönem	İkinci Dönem	ACIKLAMALAR
Türkçe	2			7			
İngilizce	2			9			
Matematik	4			9			
Kırya	3			8			
1. Tenezi	1			9			
İs. Gıvazlığı	1			9			
Sıhhat Bilgisi	2			9			
Okul Dersi	1			10			
Beden Eğitimi	2			8			
Teknik Resim	2			10			
Makine Bilgi Tek.	3			8			
Elektrik Bilgi Tek.	3			8			
Kapit. Tek. ve Tek.	3			8			
Sıhhat Bilgi Tek.	3			8			
Toplam				111			
Yıllık Başarı Ortalaması				7.92			
Sınıf		Geçti - Sorumlu Geçti - Başarı					

Öğrencinin Ders yılı içindeki hal ve gidişel durumu

	Birinci Dönem	İkinci Dönem	ACIKLAMALAR
Heraklet Notu	ON	ON	
Ders Durumu	92	72	
Ders ve dışı puanlar		2	
Okunmuşları puanlar			

Kurs idaresi

Velisinin imzası

Velinin okuldan izinlerine ait Notlar :

Tarih

Kurs idaresi

Fotoğraf: 95

Dersler	KARNE			Yıl Sonu Ortalama
	Dönem	İl. Dönem	Yıl Sonu Ortalama	
Türkçe	6	7	7	7
Matematik	9	10	10	10
İngilizce	10	10	10	10
Beden Eğitimi	10	9	9	9
Din Ahlak	8	8	8	8
Kırya	10	10	10	10
İş Gıvazlığı	10	10	10	10
Tek. Resim	5	5	5	5
Makine Bil.	6	6	6	6
Elektrik Bil.	9	9	9	9
Kapit. Tek.	6	7	7	7
Sıhhat Bilgi	9	10	10	10
Mir. Tekn.	10	10	10	10
Toplam	116	122	122	
Ortalama	8:28	8:71	8:76	

Dersler

Öğrencinin Adı

Türkçe: Mustafa Bayraktar

Matematik: Faruk Erkan

İngilizce: Burhan Taheroglu

Beden Eğitimi: ~~Mustafa Bayraktar~~

Din Ahlak: Ali İhsan Yılmaz

Kırya: Cüdem Yantucu

İş Gıvazlığı: Yusuf Tokeri

Tek. Resim: Şahin Hüseyin

Makine Bil.: ~~Mustafa Bayraktar~~

Elektrik Bil.: ~~Mustafa Bayraktar~~

Kapit. Tek.: Kemal Bayraktar

Sıhhat Bil.: ~~Mustafa Bayraktar~~

Mir. Tekn.: Nihat Erman

Mak. Bil.: Recep Bayraktar

Genel: ~~Mustafa Bayraktar~~

T. Resim: Fatih Çiğdem

SİİD-107 19880 013/1981/50

YILBAŞI ORTALAMA: 8.74

Fotoğraf: 96

T Ü R K İ Y E
SELÜLOZ ve KÂĞIT FAB. İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

M E S L E K O K U L U

KARNE

SEKA Genel Müdürlüğü
MEHMET ALI KAĞITÇI
MESLEK OKULU - 1973
1982 - 1983

Kurs No. : 74.16444

Adı, Soyadı : Tunçay Kemal

Sınıfı : III

Şubesi : —

Fotoğraf:97

T Ü R K İ Y E S E L Ü L O Z V E K A Ğ I T
FABRİKALARI İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜK

İnsangücü - Eğitim Müdürlüğü
İZMİR

İFTİHAR BELGESİ
~~TEŞEKKÜR~~

Belge No. : 49

Adı ve Soyadı	Yusuf Umurlu
Babasının Adı	Kemal
Doğum Yeri	İzmir (Kondra)
Doğum Yılı	5-8-1968
Okul No.	130
Sınıfı	III. Sınıf

19 84. — 19 85. Ders Yılı İkinci Yarıyıl dönemindeki
müsbet çalışmalarınız, iyi davranışlarınız ve Kurs disiplinine saygınız dolayısıyla
İFTİHARA / ~~TEŞEKKÜRE~~ layık olduğunuz görülmüştür.
Teşekkür eder başarılarınızın devamını bekleriz.

İnsangücü - Eğitim Md. Kurs Id. Amiri
Nezzet ÖNER
SEKA Genel Müdürlüğü
MEHMET ALI KAĞITÇI
MESLEK OKULU - 1973

Fotoğraf:98

**TÜRKİYE SELÜLOZ VE KAĞIT
FABRİKALARI İŞLETMESİ
GENEL MÜDÜRLÜK
İ Z M İ T
ÜÇ SINIFLI
Ç İ R A K K U R S U
B İ T İ R M E B E L G E S İ**

Belge No. 73
Derecesi: 2.14.2.

Adı ve Soyadı	Zinnur Kaş
Babasının Adı	Ahmet
Doğum yeri	Kocaeli
Doğum yılı	18-7-1948
Kurs No.	BB41
Hareket notu	P.1yi

Yukarıda künyesi yazılı ve fotoğrafı yapışık öğrenci,
Teorik ve Pratik derslerden 1965 - 1966 öğretim yılı bitirme
imtahanlarında başarı gösterdiğinden kendisine bu belge
verilmiştir. 28. VI. 1966

D E R S L E R	PRATİK DERSLER
Türkçe	Atelye Makinaları, El ve
Yurt Bilgisi ve İş ahengi	Ölçü aletleri
Aritmetik ve Cebir	Mekanik Atelye
Geometri	Makina Bakım
Fizik	Kâğıt Fabrikaları
Kimya	Selüloz Fabrikaları
İngilizce	Klor - Alkali Fabrikaları
Kâğıt Teknolojisi ve Ham Madde Bilgisi	
Selüloz Teknolojisi	
Klor - Alkali Teknolojisi	
Teknik Resim	
Makina Bilgisi	
Sağlık Bilgisi ve Kazalardan korunma	
Beden Eğitimi	
Müzik	

Genel Müdür: Aziz Gümüş
İzangücü - Eğitim Müdürü: M. Cevdet Önen
Kurs İdarecisi: Asım Kipman

Tasdik olunur.
Kocaeli Valisi
Millî Eğitim Müdürü
Sabri YAŞI

R.T.

Fotoğraf:99

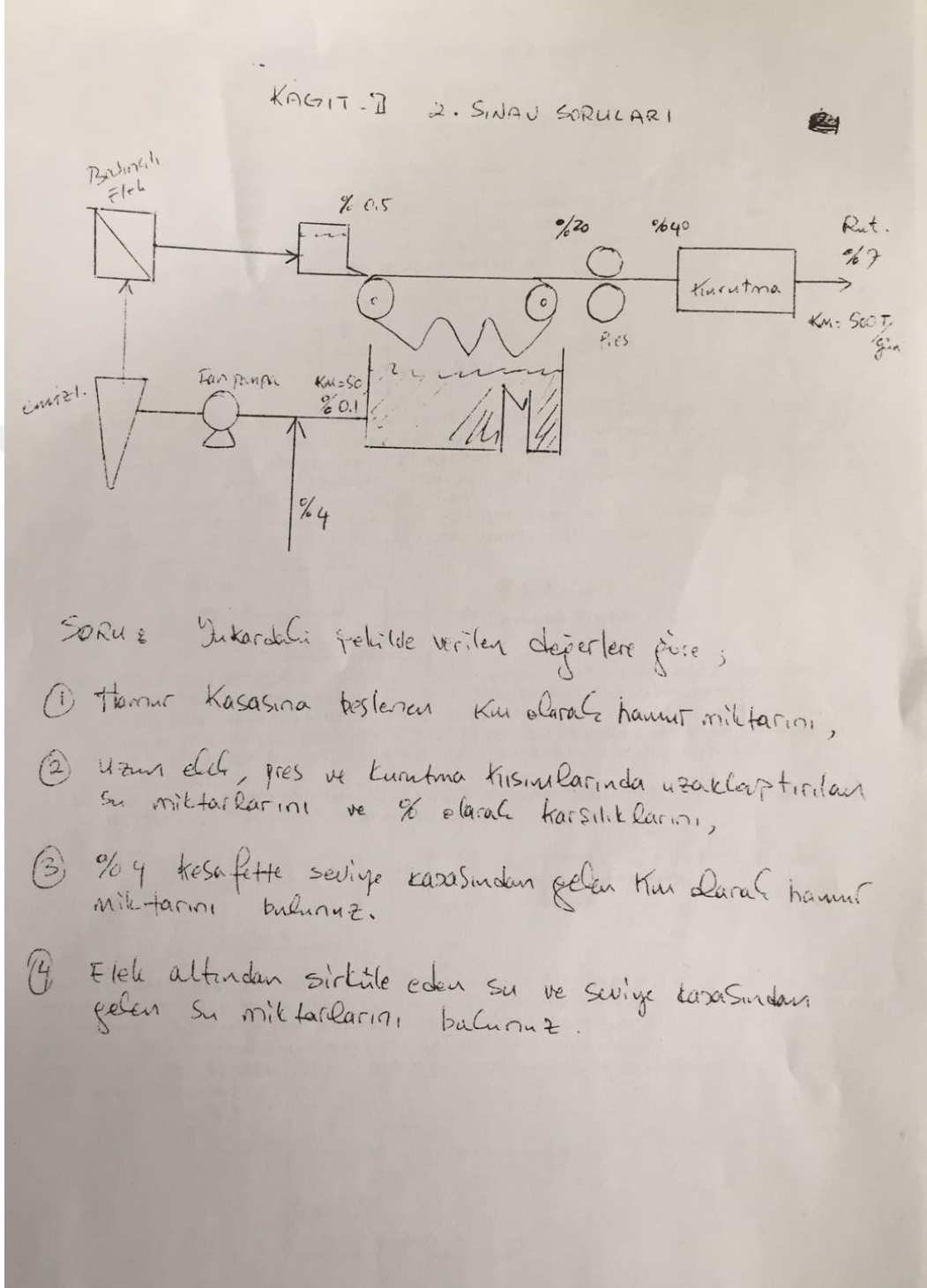
23.9.1978 Tarihinde Yapılan I. K. S. Fab.
Üstabağılık Sınav Soruları

- 1) M.1 veya M.2 aın presinin genetik olarak çiziminiz ? (Keçe sevk valsi sifon v. gösterilecek)
- 2) Üstabağı olarak vardiyeyi teslim aldığınızda nelere dikkat edersiniz ?
- 3) Kâğıt sanayiinde kullanılan gap, regine ve kaolinin kullanılış gayelerini açıklayın ?
- 4) Modernizasyonda işletmenize ne gibi yeni makina ve teçhizat ilavesi yapılmıştır ?
- 5) İşçi sağlığı ve iş güvenliği konusunda dikkat edeceğimiz hususlar nelerdir ?
- 6) Makinaya usun bir duruştan sonra devreye alırken nelere dikkat etmelisiniz ?
- 7) Hızır kasasında kesafet % 0,5 ve süzgeç çıkışındaki (I. Presse girerken) kuru % 20 olduğuna göre 1 ton (% 100 kuru) kâğıt için elekten ne kadar su süsülür ?
- 8) Günde 90 ton kâğıt üreten bir makinanın genişliği 3,5 metre sürati 340 m/dak olduğuna göre bu makinanın ürettiği kâğıdın gramajını hesaplayınız ?

Not :
İmtihan sürasi 2 saattir

Hand

Fotoğraf:100

Fotoğraf:101

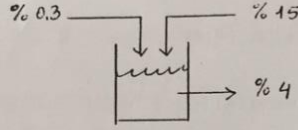
Cumali KALKAN

KAGIT-II 2. SINAV PROBLEMLERİ

"B" GRUBU

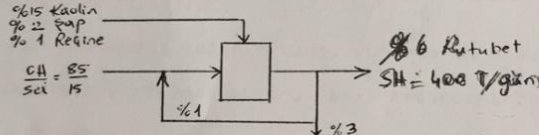
(1. SORU 1.5 PUAN, DİĞERLERİ 2'SER PUANDIR.)

- 1) %6 rutubette günde 400 ton üretim yapan bir fabrikada, OH/Sel. oranı 80/20'dir. Pulperde açılan seluloz daha sonra bir tanka %15 kesafette gönderilerek burada %0.3 kesafette bir seyreltik seluloz suyu ile karıştırılıyor. Tankın çıkışında kesafet %4 ise, tanka beslenen her bir akımın KM ve su miktarlarını bulunuz. (ipucu: bilinmeyenleri SH olarak tanımlayınız.)

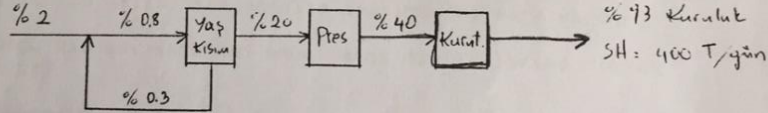
- 2-a) %6 rutubette günde 400 ton üretim yapan bir fabrikada, sisteme %15 Kaolin, %2 Şap ve %1 Recine veriliyor ve OH/Sel. oranı 85/15'dir. Sistemde %3 kayıp ve %1 sirküle eden akım var ise, sisteme beslenen her bileşenin (Sel., OH, kimyasallar) "KM" olarak miktarlarını bulunuz. (1.5 puan)

- b) Kimyasalların konsantrasyonu 100 g/l ise, dk'da beslemeleri gereken miktarı "l/dk" olarak bulunuz. (0.5 puan)

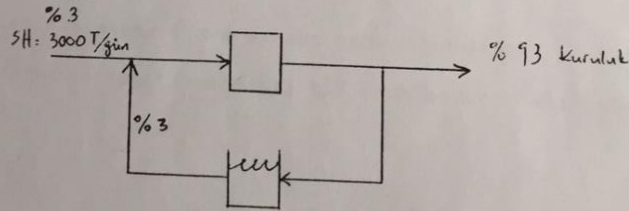

- 3-a) %93 kurulukta 400 T/gün üretim yapan bir makinede, makineye %2 kesafette gelen hamur, %0.3 kesafetteki sirküle eden elek altı suyu ile seyreltilerek %0.8 kesafetteki sirküle eden elek altı suyu ile seyreltilerek %20 kesafetteki sirküle eden elek altı suyu ile seyreltilerek %40 kesafetteki sirküle eden elek altı suyu ile seyreltilerek %93 kurulukta 400 T/gün üretim yapılıyor. Kesafetin verildiği her bir noktada KM, SH, Su miktarlarını bulunuz. (1.5 puan)

- b) Makinenin ürettiği her ton kağıt başına beslemesi gereken taze su miktarını "Ton/Ton" olarak bulunuz. (0.5 puan)

- 4) Bir makineye %3 kesafette 3000 T/gün SH besleniyor. Bu akım, %5 oranında sirküle eden döküntü ile aynı kesafette karıştırılarak sisteme veriliyor. Eğer makine arkası üretimi %93 kurulukta ise, sirküle eden döküntü KM miktarını, makine arkası KM üretimini ve döküntüyü %3 kesafete seyreltmek için döküntü pulperine beslemesi gereken su miktarını bulunuz.

SH = 3000 T/gün

Fotoğraf:102

Cumali KALKAN

KAGIT-II 2. SINAV SORULARI

"B" GRUBU

(8 SORUDAN SADECE 6'SI CEVAPLANDIRILACAKTIR. HER SORU 0.5 PUANDIR)

- 1-a) Yoğunluk kağıdın diğer özelliklerini etkilerken gramajı neden etkilemez?
- b) Yoğunlukla elyaf bağlanması arasında nasıl bir ilişki vardır?
- 2-a) Kağıt rutubetinin düşük veya yüksek olması baskı kalitesini nasıl etkiler?
- b) Kül tayini neden yapılır, bir kağıttaki kül içeriği nereden kaynaklanıyor olabilir?
- 3-a) Patlama mukavemeti kağıdın hangi yönünde daha yüksektir?
- b) Patlama veya yırtılma faktörü nasıl hesaplanır?
- 4-a) Eğer bir kağıdın yırtılma mukavemeti yüksek, kopma ve patlama mukavemetleri düşük geliyorsa bunun sebebi ne olabilir?
- b) Kopma ve patlama mukavemetini etkileyen başlıca faktörler nelerdir?
- 5-a) Sizce KTK'nın mı yoksa gazete kağıdının mı opasitesi daha yüksektir, neden?
- b) Parlaklık (beyazlık) ile opasite arasında ne fark vardır?
- 6-a) Bir dolgu maddesi seçerken onun hangi özelliklerine dikkat etmeliyiz?
- b) Dolgu maddeleri neden kullanılır, ne gibi başka avantajları vardır? En yaygın dolu maddeleri nelerdir?
- 7-a) Başlıca katkı maddeleri nelerdir, ne amaçla kullanılırlar?
- b) Dövme veya öğütmede elyafta ne gibi değişiklikler olur, elyaf bağı nasıl gelişir?
- 8-a) Kimyasalların sisteme ilave sırası neden önemlidir?
- b) Kağıdın mürekkep dağıtması nasıl bir problemdir, nasıl çözersiniz?

Fotoğraf:103

Cumali KALKAN

KAGIT-II 2. SINAV SORULARI

"A" GRUBU

(8 SORUDAN SADECE 6'SI CEVAPLANDIRILACAKTIR. HER SORU 0.5 PUANDIR)

- 1-a) Gramaj neden kağıdın birim alanı başına ağırlık (g/m^2) olarak ölçülür? Yani, sadece g olarak ölçersek ne olur?
- b) Kağıdın pek çok özelliği birim gramaj başına ölçülür, neden?
- 2-a) Selülozu açık havada stoklamak sakıncalı mıdır, neden?
- b) Maksimum kopma ve patlama mukavemeti elde etmek için, Çaycuma'nın ortam rutubeti ve ürettiği kağıdın rutubeti kaç olmalıdır?
- 3-a) Gramajı $70 g/m^2$ olan bir kağıdın kopma mukavemeti $80 N$ geliyorsa, kopma uzunluğu " m " olarak nedir? ($g = 9.81 m/s^2$)
- b) Bir kağıdın sağlamlığı nasıl bulunur?
- 4-a) Öğütümün ilerleyen safhalarında kopma ve patlama artarken yırtılma neden azalır?
- b) Eğer bir kağıdın kopma, patlama ve yırtılma mukavemetleri düşük geliyorsa bunun sebebi ne olabilir?
- 5-a) Beyazlık ile parlaklık arasında bir fark var mıdır? Parlaklığı hangi dalga boyunda ve neden o dalga boyunda ölçeriz?
- b) Kağıdın sırt vermesi ne demektir, nasıl düzeltilebilir?
- 6-a) Son zamanlarda neden asidik sistemden bazik sisteme doğru bir geçiş eğilimi vardır? Şap, kaolin ve reçine kullanan bir sistem, hangi pH aralığında nasıl bir sistemdir? Diğer sisteme geçmek için yukardaki kimyasallarda ve sistemde ne gibi değişiklikler yapmalısınız?
- b) Çaycuma müessesesi dolgu maddesi kullanmak isterse, $CaCO_3$ ve Kaolinden hangisini tavsiye edersiniz, neden?
- 7-a) Pulperin çalıştırılması gereken kesafet aralığı nedir, neden yüksek tutulur?
- b) Öğütümün yapılması gereken kesafet aralığı nedir? Bu aralığın altında veya üzerinde yapılırsa ne olur?
- 8-a) Disk ve konik rifaynerin birbirine göre avantaj ve dezavantajları nelerdir?
- b) Öğütmei nereye kadar yapmamız gerektiğini belirleyen kriterler nelerdir? Değişik hammaddelerin öğütümü nasıl yapılmalıdır?

Fotoğraf: 104

KAĞIT - II 3. SINAV SORULARI
Cumali KALKAN

31.5.1995

SORU-1: Aşağıdaki şekildeki verilere göre her bir bileşenin SH, KM, Su değerlerini hesaplayınız (%'ler kesafet değerleridir).

SORU-2: Aşağıdaki şekildeki verilere göre istenen bilgileri hesaplayınız.

SORU-3: Aşağıdaki şekilde verilen verileri kullanarak şekil üzerindeki istenenleri bulunuz.

SORU-4: Yukardaki 3. problemde, Hamur Kasasına giren akımın içinde % 10 Dolgu maddesi varsa ve elek altına geçen akımın (KM= 55) içinde de % 15 Dolgu maddesi bulunuyorsa ; Hamur Kasası girişinde % Kesafet kaçtır, İlk Geçiş Retansiyonu, Genel Retansiyon ve Dolgu Maddesi Retansiyonu nedir?

Fotoğraf: 105

SORU-5: Öğütüm arttıkça yoğunluk artar, kağıt mukavemeti artar. Yani, öğütümden dolayı artan yoğunluk mukavemeti artırır. Kalenderleme ile artan yoğunluk ve dolgu maddeleriyle artan yoğunluk mukavemeti nasıl etkiler, neden?

SORU-6: Parlaklık ve Opasite nedir, bu ikisi arasındaki farkları ışığın kağıt üzerindeki davranışlarıyla izah ediniz.

SORU-7: Öğütüm derecesi ile mukavemet özellikleri arasındaki ilişkiyi gösteren grafiği çizerek mukavemet değerlerinin (kopma, patlama ve yırtılma) neden böyle davrandığını açıklayınız.

SORU-8: Harmana katılan elyaf dışı maddelerden (katkı ve dolgu maddeleri) Şap, Kaolin, Reçine, Nişasta ne tür maddelerdir, fonksiyonları nedir? Asidik mi yoksa bazik sistemlerde mi kullanılırlar; sistem değiştiğinde bunların yerine neler kullanılır?

SORU-9: Basınçlı Hamur kasası neden gerekli oldu, bunun diğerlerine göre avantajları nedir?

SORU-10: Modern teknolojilerde neden çift-elek sistemi kullanılır, avantaj ve dezavantajları nedir?

SORU-11: Bir kağıt makinesinde üretim ve dolayısıyla verimlilik kaybına sebep olan faktörler nelerdir?

SORU-12: Bir makinenin Genel Verimliliği ve Teorik Üretim nasıl hesaplanır, formüle ediniz.

SORU-13: Sizce yüksek bir verimlilik için yapılması gerekenler veya takip edilebilecek yollar nelerdir?

SORU-14: Kağıt kopmaları nerelerde olabilir ve bunların başlıca muhtemel sebepleri nelerdir.

SORU-15: Gelecek On yılda Yaş kısım, Formasyon bölgesi, Pres, Kurutma ve Kalenderleme kısımlarındaki değişiklik eğilimleri nelerdir, kısaca belirtiniz.

Not: Bu sayfadaki sorulardan 5 tanesi seçmelidir. Bunlardan sadece 6 tanesini cevaplayınız. Yani, problemler dahil toplam 10 soru cevaplanacaktır.

Fotoğraf:106

KAĞIT - II BİTİRME SINAVI SORULARI
Cumali KALKAN

19.6.1995

SORU-1: Aşağıdaki şekildeki verilere göre Fan Pompası etrafındaki her bir bileşenin SH, KM, Su değerlerini hesaplayınız (%'ler kesafet değerleridir).

SORU-2: Aşağıdaki şekilde verilen verilere göre, sisteme giren elyaf ve kimyasallar ile sistemden kaybolan miktarları KM (Kuru Madde) cinsinden T/gün olarak hesaplayınız ve eğer beslenen reçine konsantrasyonu 100 g/l ise, besleme debisini l/dk cinsinden bulunuz.

SORU-3: Aşağıdaki şekilde verilen verileri kullanarak şekil üzerindeki istenenleri bulunuz.

SORU-4: Yukarıdaki 3. problemde;
a) Seviye kasasından gelen ve Hamur Kasasına giren akımın % kesafetlerini
b) HK'na giren ve çek altına geçen akımların içinde % 15 Dolgu maddesi varsa, İlk Geçiş Retansiyonu ve Dolgu Maddesi Retansiyonunu
c) % Elyaf Kaybını
d) HK, Pres ve Kurutma kısımlarından uzaklaştırılan Su %'lerini bulunuz.

1

Fotoğraf:107

KAĞIT - II BİTİRME SINAVI SORULARI
Cumali KALKAN

19.6.1995

- SORU-5:** Parlaklık ve Opasite nedir, kağıdın hangi özelliklerinin ölçüsüdür; bu ikisi arasındaki farkları ışığın kağıt üzerindeki davranışlarıyla izah ediniz. Bir kağıdın parlaklık ve opasitesini en basit şekilde nasıl artırabilirsiniz?
- SORU-6:** Öğütüm derecesi ile mukavemet özellikleri arasındaki ilişkiyi gösteren grafiği çizerek mukavemet değerlerinin (kopma, patlama ve yırtılma) neden böyle davrandığını (yani sebeplerini) açıklayınız.
- SORU-7:** Serbestlik derecesi ne demektir, şoper ile arasında bir ilişki var mıdır? Öğütüm, dolgu maddesi ve toz elyaf bunları nasıl etkiler?
- SORU-8:** Harmana katılan elyaf dışı maddelerden (katkı ve dolgu maddeleri) Şap, Kaolin, Reçine, Nişasta ne tür maddelerdir, fonksiyonları nedir? Asidik mi yoksa bazik sistemlerde mi kullanılırlar; sistem değiştiğinde bunların yerine neler kullanılır?
- SORU-9:** Dolgu maddeleri niçin, hangi tür kağıtlarda ve ne oranlarda kullanılır? Başlıca dolgu maddelerini ve bunların özelliklerini veya aralarındaki farkları belirtiniz.
- SORU-10:** Odun Hamuru veya mekanik yolla selüloz üretim teknolojisi neden hala geçerlidir (avantajları nedir), ne tür kağıt üretiminde kullanılır?
- SORU-11:** Modern teknolojilerde neden çift-elek sistemi kullanılır, avantaj ve dezavantajları nedir?
- SORU-12:** Uzun Elek, Pres ve Kurutma kısımlarında giderilen % su miktarları ve bu kısımların maliyetleri hakkında yorum yapınız, ideal giriş-çıkış kesafet (veya kuruluk) aralıklarını yazınız.
- SORU-13:** Bir kağıt makinesinde üretim ve dolayısıyla verimlilik kaybına sebep olan faktörler nelerdir? Sızca yüksek bir verimlilik için yapılması gerekenler veya takip edilebilecek yollar neler olabilir?
- SORU-14:** Kağıt kopmaları nerelerde olabilir ve bunların başlıca muhtemel sebepleri nelerdir?
- SORU-15:** Gelecek On yılda Yaş kısım, Formasyon bölgesi, Pres, Kurutma ve Kalenderleme kısımlarındaki değişiklik eğilimleri nelerdir, kısaca belirtiniz?

Not: Bu sayfadaki sorulardan 6 tanesi seçmelidir. Bunlardan sadece 5 tanesini cevaplayınız. Yani, problemler dahil toplam 9 soru cevaplanacaktır.

Problemlerin her biri 1.5 puan, diğer soruların her biri ise 0.8 puandır.

ÖZGEÇMİŞ

23.05.1978 yılında Giresun'da doğdu. İlk ve orta öğrenimini Giresun'da tamamladı. 1994 yılında özel bir muayenehanede sekreter olarak çalışmaya başladı. 1997 yılında Karadeniz Teknik Üniversitesi Giresun Meslek Yüksek Okulu İşletme Bölümünden mezun oldu. 2002 yılında Anadolu Üniversitesi İşletme Fakültesi İşletme Bölümünden mezun oldu. 2008 yılında Giresun Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümünü bölüm ikincisi olarak bitirdi. 2008 yılında çalışmış olduğu iş yerinden ayrıldı ve Giresun Espiye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda Sosyal Yardım ve İnceleme Görevlisi olarak çalışmaya başladı. 2010 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Öğretmenliği Tezsiz Yüksek Lisansını bitirdi. 2011 yılında Giresun Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tarih Ana Bilim Dalında Yüksek Lisansına başladı. 2019 yılında yüksek lisansını tamamladı.

2017 yılında Giresun Espiye Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfından, Giresun Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına aynı görevle tayin oldu. Giresun Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında aynı görevde meslek hayatına devam etmektedir. Evli ve 3 çocuk annesidir.

